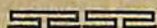

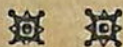
ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՅԵՂԱԾՐԶՈՒՄ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ՏԻՄՈԹԷՈՍ Յ. ԶՕՐՊԱՃԵԱՆ

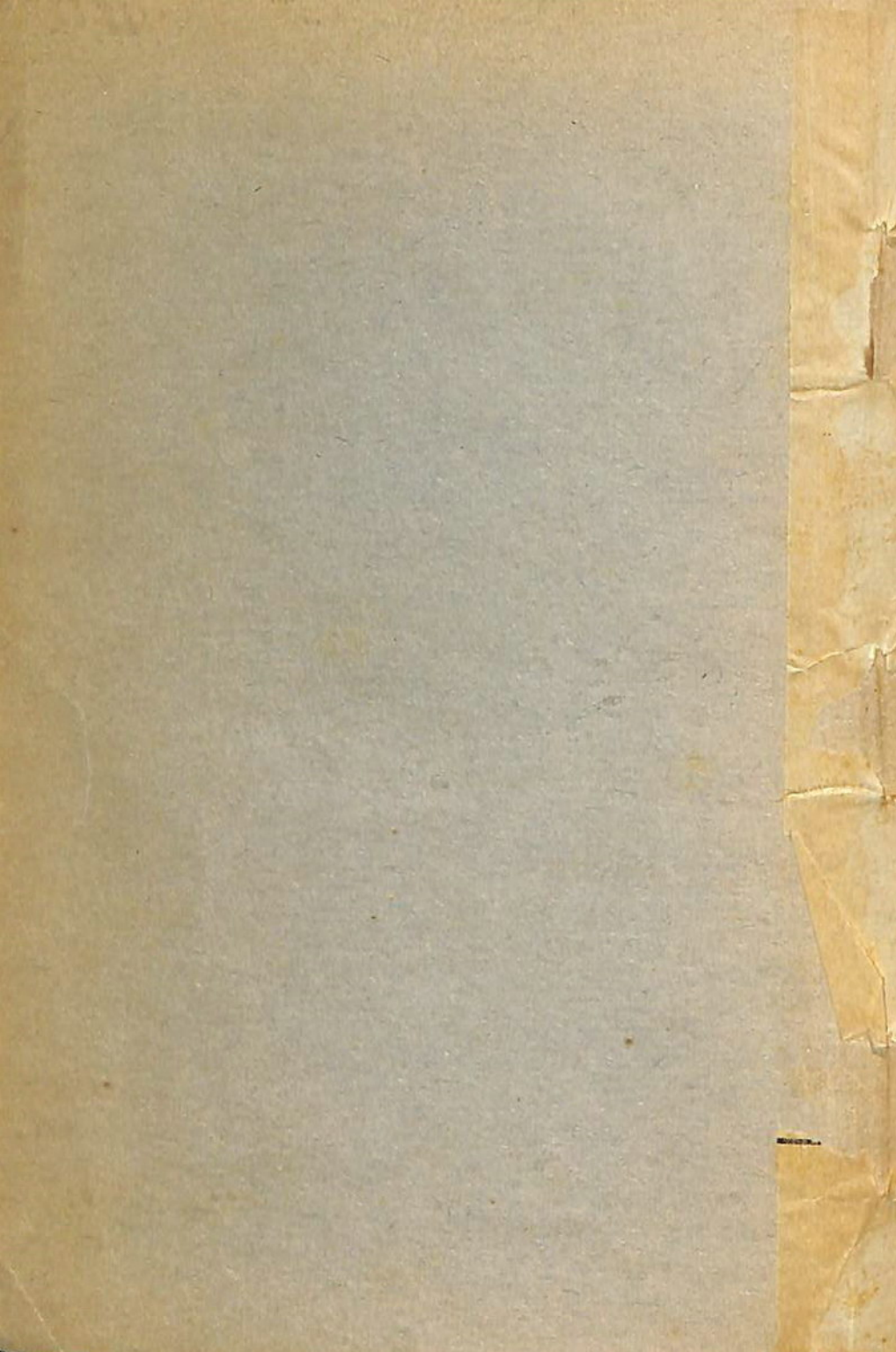

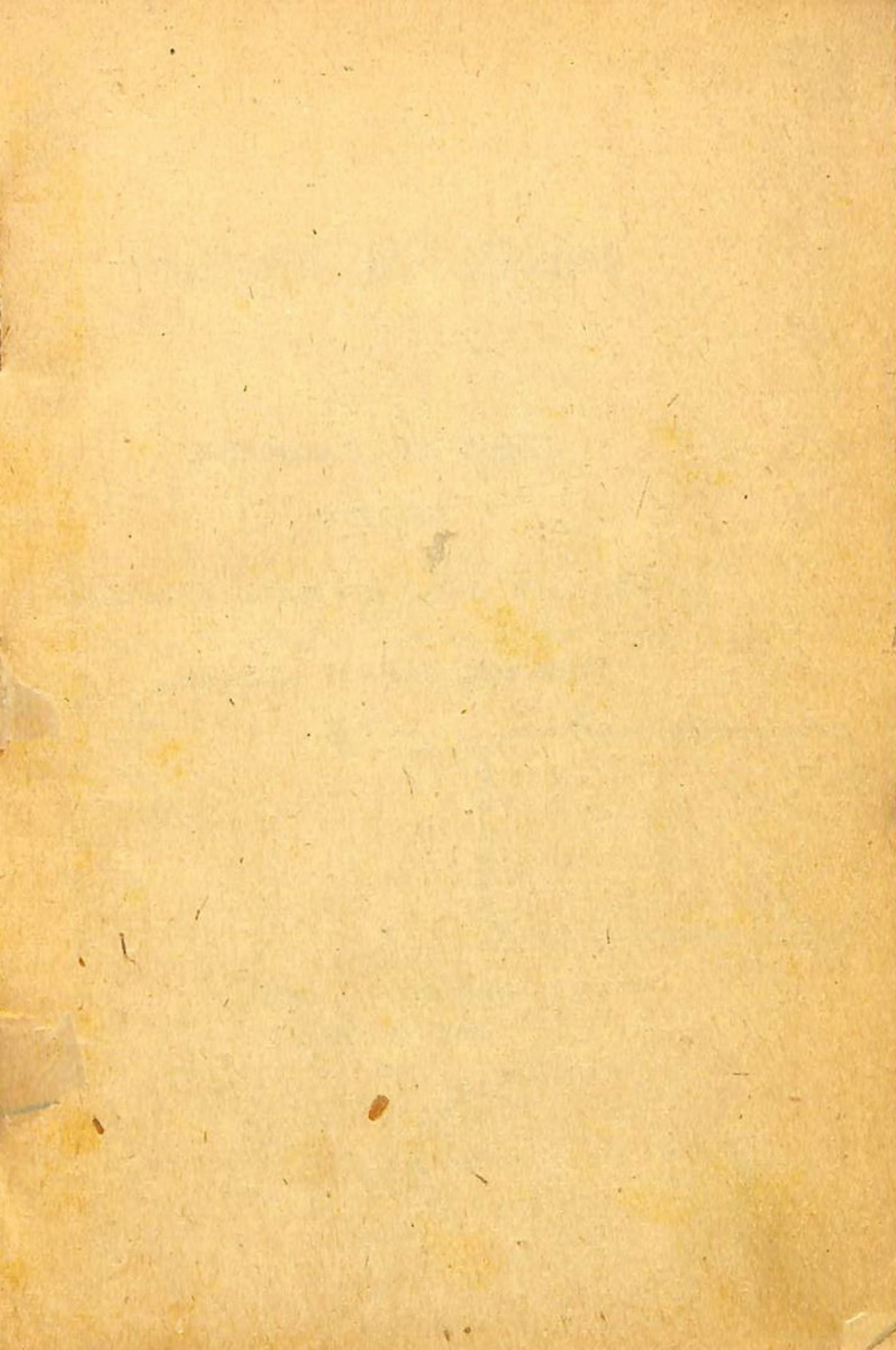
«Ահա ամէն բաները նոր կ'ընեմ»: Յայտ. 21. 5:
Նորոգող հնութեանց, նորոգեա եւ զիս,
նորոգ զարդարեա:

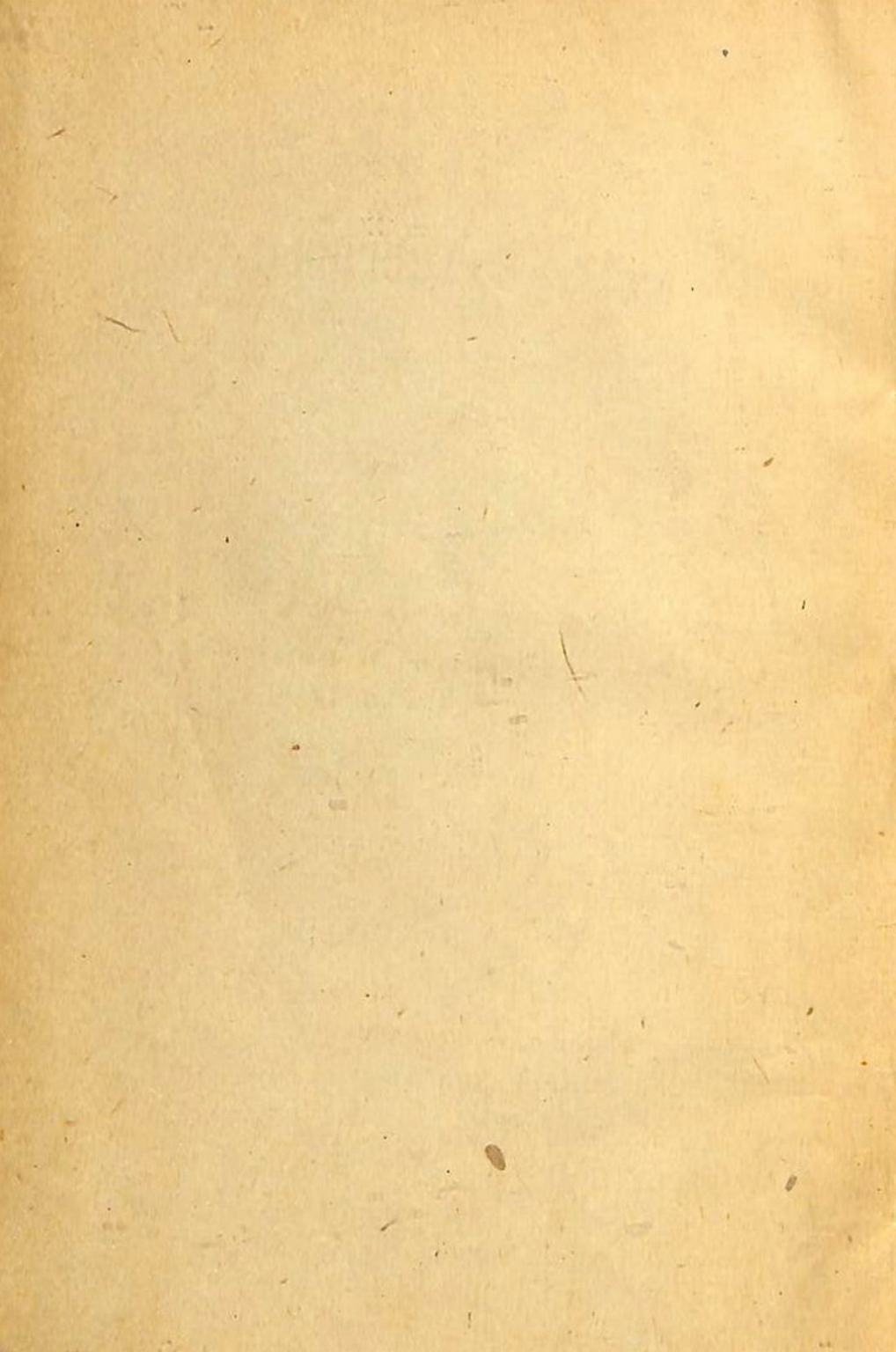

ՏՊԱՐԱՆ Դ. Կ. ՃԻԶՄԷՃԵԱՆ

1946 ՀԱՆԷՊ

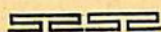

ՍՔԱՆՁԵԼԻ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄ

Հ Ե Ղ Ի Ն Ա Կ

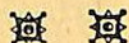
ՏԻՄՈԹԷՈՍ Յ. ԶՕՐՊԱՃԵԱՆ

«Ահա ամէն բաները նոր կ'ընեմ»: Յայտ. 21. 5:

Նորոգող հնութեանց, նորոգեա եւ զիս, նորոգ
զարդարեա: (ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ)

Ես
707

ՄԱՏՆԱԴԱՐԱՆ
ԳՐԻԳՈՐ Գ. ՏՕՂԱՐԵԱՆԻ
ԱՅՆԹԱՂ - ՀԱԼԷՂ - ՊՆՅՐՈՒԹ
ԴԱՍ ԺԲ. ԹԻԻ 82

ՏՊԱՐԱՆ Դ. Կ. ՃԻԶՄԷՃԵԱՆ

ՀԱԼԷՂ ՍՈՒՐԻԱ

1946

Doc. 113, 1894

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
113, 1894

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Աստուծոյ փառք ըլլայ այս գրքին հեղինակութեան համար, որ ինք զիս դրդեց եւ խօսք տուաւ ինծի ու այսպէս իմ ազգիս հոգեւոր գրականութեան մէջ մէկ մեծ պակասը լեցնել տուաւ: Ամէն տեղ վերստին ծնունդի եւ անոր յառաջ բերած սքանչելի արդիւնքները եւ Աստուածավայել կեանքի մը պէտքը զգալի է: Քանզի մեղքը թուրքերու ջարդերէն աւելի մեծ աւերներ կը գործէ մարդոց անհատական եւ ընտանեկան կեանքերու մէջ: Այսպիսի անկումէ մը ազատութեան միակ միջոցը եւ դարմանն է սքանչելի յեղաշրջում, կամ վերստին ծնունդ:

Այս ճշմարտութիւնը 20 երկար դարերէն ի վեր, բոլոր ճշմարիտ քրիստոնեաներէ փորձուած ու վրկայուած եւ Աւետարանով քարոզուած խիստ էական ու կենսական սկզբնաքայլն է քրիստոնէական կեանքի: Անարժանաբար հեղինակն ալ 24 տարիներէ ի վեր փորձով վայելած, եւ շատ երկիրներու մէջ քարոզելով շատերու փրկութեան եւ օրհնութեան միջոց եղած է: Ինչպէս Սուրիա, Լիբանան, Պաղեստին, Կիպրոս, Եգիպտոս, Յունաստան եւ այլն:

Ինչ որ եմ եւ ունիմ, իմ եղած վիճակս կը պարտիմ Անոր որ զիս սիրեց եւ կանչեց. վերստին ծնունդ եւ անոր հետ մէկտեղ այս կոչումը տուաւ — այսինքն Աւետարանը քարոզել — փառք Աստուծոյ:

Համոզումս այն է որ ներկայ ժամանակը կը հա-

մեմատի Իսրայէլի եգիպտոսէ ելլելու օրերուն, երբ Աստուած Մովսէսի ձեռքով Իսրայէլի փրկութեան լուրը ղրկեց Քանան երթալու. Փարաւոն անոնց գործը շատցուց, որ իր մտքով ասանկ «Փուճ խօսքերու» ականջ չդնեն, չըլլայ թէ մխիթարուելով Տէրը փառաւորեն եւ կամ պատրաստուին: Ելից. 5. 9:

Այսպէս է ներկայ ժամանակն ալ — Սատանան գիտնալով որ իր ժամանակը լրանալու մօտ է, նաեւ Աստուծոյ որդիներուն յափշտակութիւնն ալ մօտ, հետեւաբար Աստուծոյ զաւակներուն եւ մեղաւորներուն սիրտերը աշխարհային հոգեքով, զբաղումներով եւ կերու խումով ծանրացնելով ժամանակ չըծգեր որ մարդիկ Աստուծոյ խօսքը կամ հոգեւոր գրքեր կարդան, եւ կամ ժողովներ յաճախեն եւ պատրաստուին ու պատրաստեն ուրիշները: Դուկ. 21.34: Այս վտանգը տեսնելով նախընտրեցի հրատարակել այս գիրքը որպէսզի իրենց անկիւններուն մէջ կարդան, կիսաւարտ թողելով ուրիշ մէկ գիրքս:

Սիրելի ընթերցողներ, եթէ ներկայ պարագաներու տակ, տպագրական ծախքը նկատի առնէի նրման քաջ մը առնելու համարձակութիւնը չպիտի ունենայի, սակայն պէտքը եւ Աստուածային դրդումը ստիպեցին զիս հրատարակել գիրքս, վստահելով Աստուծոյ՝ ընելով իմ կարելիս: Կոչ կ'ընեմ բոլոր Աստուծոյ զաւակներուն եւ Անոր գործը սիրողներուն որ իրենց աշակցութիւնը բերեն, աղօթքով, որպէսզի այս գիրքը օրհնութեան եւ փրկութեան միջոց մը ըլլայ: Քանզի ընդհանուր մարդկութեան համար մեծ փոթորիկ մը կայ եթէ նորէն ծրնանելով չփրկուին:

Ժամանակին Ամերիկայի մէջ հարուստ մարդ մը Պարոմէթր մը գնեց, (տեսակ մը գործիք մըն է որ փոթորիկին գալը կը ցուցնէ) երբ տունը տարաւ, առտուն տեսաւ որ գործիքը փոթորիկ կը ցուցնէ:

Քանի որ օդը մաքուր էր մարդը բարկացաւ, կարծելով որ գործիքը աւրուած է. երկտող մը գրեց վանառականին ըսելով, «Գործիքդ սխալ կ'աշխատի. հիմա քեզի ետ կը դրկեմ, ասոր տեղը աւելի շիտակ աշխատող մը դրկէ եւ կամ դրամա ետ տուր»: Իրիկուան երբ տունը կու գար, տեսաւ որ իր տունը եւ ուրիշ շատ մը տուններ աւերակ դարձած էին: Քանզի յանկարծ զօրաւոր փոթորիկ մը ելլելով ամբողջ թաղը քանդած էր: Պարոմէթրը շիտակը ցոյց տուած էր:

Ներկայիս ալ մեր, Պարոմէթրը՝ Սուրբ Գիրքը այսպէս մեծ փտանգ մը կը ցուցնէ այս մեղաւոր աշխարհին համար, ուստի մենք որ ասիկա գիտենք, թէ զգուշանանք թէ ալ զգուշացնենք զանոնք գալիք փոթորիկէն:

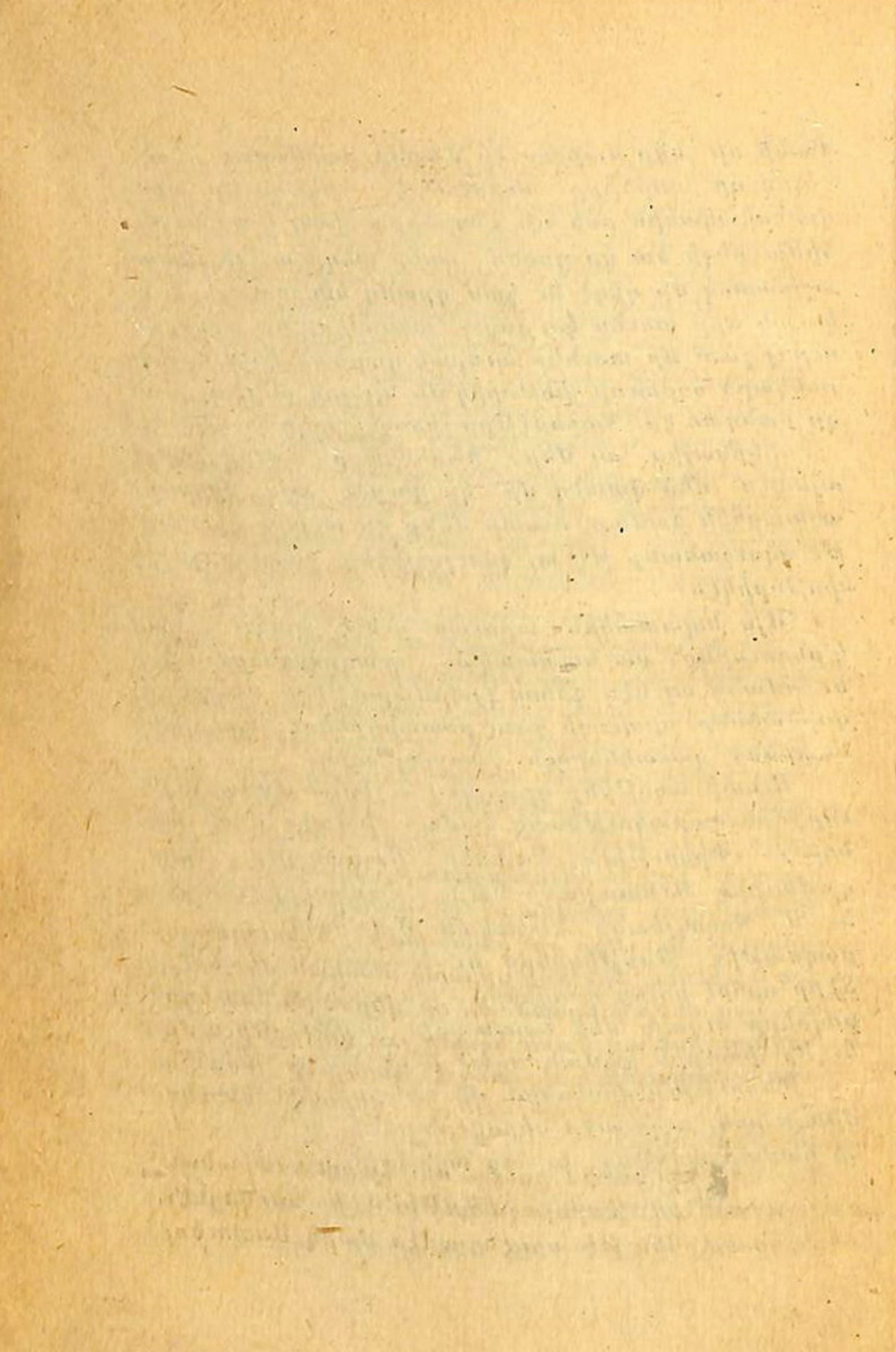
Այս նպատակին տրուած ուեւէ նուէր սիրով կ'ընդունինք, սա նպատակաւ որ աղքատներուն ծրի եւ ոմանց ալ կէս գինով (յարմարութեան նայելով) գործածենք: որպէսզի շատ ընտանիքներէ ներս մտնէ եւ իրենց զաւակներուն ժառանգ ձգեն:

Ուստի աղօթենք զրբոյկիս եւ նման բոլոր հոգեւոր հրատարակութեանց համար. ինչպէս մեզի ծանօթ — «Փրկութիւն, Բանբեր, Մարանաթա, Պատգամաւոր, Աւետարանի Զայն, Զանասէրի «Լոյս»ը, եւ Մ. Պօգօզեանի «Օրական Մտածումներ»ը, եւ բազմաթիւ թերթիկները եւ թարգմանութիւնները: Տէրը օրհնէ բոլոր գրողները, թարգմանողները, խօսողները եւ այս վեհ նպատակին համար տուողները եւ Իր փառքին համար եղած ոեւէ ծառայութիւն:

Թերութիւն փնտռելու մի ջանար, մի՛ առարկեր, միայն ըսել ուզուածը սիրով ընդունէ եւ ապրէ: Զեզի համար աղօթող, եւ ձեր աղօթքին կարօտ:

(Աւետարանիչ) ՏԻՄՈԹԷՍ Յ. ԶՕՐՊՍԾԵԱՆ

18 Փետրուար 1946. Պէյրութ

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՕՍՔ

Այս գրքին նիւթը կազմող նշմարտութիւնը այսինքն վերստին ծնունդը բոլոր քրիստոնէական աշխարհի մէջ. ամէնէն էական, կարեւոր, եւ օրհնեալ նշմարտութիւնն է. Այս նշմարտութիւնը, զգուշութեամբ ձեռք առնուած է: Եթէ կայ նշմարտութիւն մը որ ներկայիս պէտք է շեշտուի, եւ հասկըցուի, ատիկա վերստին ծնունդի նշմարտութիւնն է: Մեր Տէրը նորէն ծնանելու պէտքը յիշած ատենը, անհասկնալի լեզու մը չգործածեց: Անիկա ըսաւ չէթէ մարդ մը նորէն չծնանի չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը տեսնել: Եւ մեր Տէրը գիտէր ինչ որ ըսաւ. Անիկա կարծիք մը չէր որ յայտնեց: Անոր խօսքերը այսօր ալ նոյն զօրութիւնը ունին. ինչ որ ունէին հիշդ խօսուած ատենը: Բոլոր քրիստոնեաներուն համար ամէնէն ապահով համբան Տէր Յիսուս Բրիստոսի ցուցուցածին հետեւիլ է: Եթէ մէկը վերստին ծնունդի փորձառութիւնը չունի մեր Տէրոջ սորվեցուցածին համեմատ անիկա քրիստոնեայ մը չէ:

Վերստին ծննդեան նշմարտութիւնը տեսակ տեսակ եղծումներու հանդիպած է: Շատեր խորհած են թէ վերստին ծնունդը կը կատարուի, եկեղեցական արարողութիւնով մը: Զոր օրինակ մանկան մկրտութեամբ: Ուրիշներ խորհած են որ վերստին ծնունդը ապահովելու համար հարկ եղածը լաւ կրթութիւն մը եւ դաստիարակութիւն մը տալ է: Անոնք կը խորհին որ եթէ մարդ մտքով զարգանայ, վերստին ծնունդ ունեցած կ'ըլլայ:

Նոյնպէս կը ցաւիմ ըսելու որ Աստուածաբանական դպրոցն ալ բարոյականութիւն կը սորվեցնէ, քանզի կը խորհին թէ արդէն ամէն մարդ Աստուծոյ

զաւակն է. եւ իրարու եղբայրներ: Ուստի ի՞նչ պէտք
կայ վերստին ծննդեան:

Ես իբրեւ Աստուծոյ հաւատարիմ պաշտօնեան
կ'զգուշացնեմ ձեզ այսպէս. օտար եւ ոչ Սուրբ Գրա-
յին գաղափարներէն: Եւ կը յանձնարարեմ սոյն
գիրքը որպէսզի ամէն մարդ կարդալով հասկնայ այս
կենսական նշմարտութիւնները: Եւ ջանանք որ զայն
կարենանք ամէն հայ ընտանիքէն ներս մտցնել, որ-
պէսզի նոր սերունդը այս գիրքին մէջ պարզուած
նշմարտութեանց համեմատ մեծնայ:

Ուստի կ'աղօթեմ որ այս գիրքը շատերուն օրհ-
նութեան պատճառ ըլլայ:

Մ. Յ. ՊՕԶՕԴԼԵԱՆ

7 Ապրիլ, 1946 Հալէպ

Ծանօթ.— Այս գրքին հրատարակութեան համար
ոմանք ինծի նուէրներ տուին, անոնց համար շնոր-
հակալ եմ, եւ այս պատճառաւ գիրքս աւելի նպաս-
տաւոր գինով պիտի կրնամ ծախել: Գինը արդէն
գրքին կողքին վրայ դրուած է:

ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	էջ
ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ.	5
Մի քանի խօսք	9
Բովանդակութիւն	11
ԳլՈՒԽ Ա. — Սքանչելի յեղաշրջումը (Վե- րստին Ծնունդը) ի՞նչ է, եւ ի՞նչ է:	13
ԳլՈՒԽ Բ. — Ինչո՞ւ պէտք է:	24
1. — Աստուծոյ թագաւորութիւնը տեսնելու համար: 2. — Մեղքերէն փրկուելու համար: 3. — Մեծնալու համար: 4. — Մեծ եւ եզական պոկաս մը լեցնելու համար:	
ԳլՈՒԽ Գ. — Ի՞նչ օրհնութիւններու կ'ար- ժանանան եւ որ աստիճանի կը բարձրանան:	42
1. — Աստուծոյ զաւակ կ'ըլլան: 2. — Ս. Հոգ- ւոյն տաճարը կ'ըլլան: 3. — Բարի ոչխար եւ Անոր փարախին հօտը կ'ըլլան: 4. — Քրիստո- սի, գլխուն անդամ կ'ըլլան: 5. — Քրիստոսի աշակերտ կ'ըլլան: 6. — Քահանաներ եւ թագա- ւորներ կ'ըլլան: 7. — Յիսուս Քրիստոս փեսա- յին հարս կ'ըլլան: 8. — Աշխարհի լոյսը կ'ըլ- լան: 9. — Կրկրի աղբ կ'ըլլան: 10. — Քրիս- տոսի նամակները կ'ըլլան: 11. — Քրիստոսի անոյշ հօտը կ'ըլլան: Եւ ոսկի, առիւծ, արծիւ, եայլն:	

ԳԼՈՒԽ Դ. — Ի՞նչպէս կրնանք նորէն ծնանիլ: 91

1. — Մեր մեղաւոր վիճակը՝ ինքնութիւնը
գիտնալով: 2. — Մեր մեղքերը տեսնելով: 3. —
Մեր մեղքերուն համար զղջալով և խոստով-
անելով: 4. — Յիսուսի հաւատալով և յանձ-
նուելով: 5. — Հովը փչելով (Սուրբ Հոգիէն
ծնանելով): 6. — Զուրէն ծնանելով: (Աստուծոյ
խօսքէն): Եւ Աստուծոյ նախախնամութեամբ:

ԳԼՈՒԽ Ե. — Առարկութիւններ ընդէմ
վերստին ծնունդի եւ պատասխաններ: 122

1. — Այլաբանական և վերացական է չեմ հաս-
կնար: 2. — Տգէտներ են ոչ գիտուններ: 3. —
Աղքատ և խեղճեր են: 4. — Ես այդչափ ինկած
չեմ: 5. — Գործիս և շահիս փնտս է: 6. —
Աստուած ինծի անիրաւութիւն ըրաւ: 7. —
Մեղամաղձոտ կ'ըլլան: 8. — Դժուար է չեմ
կրնար ապրիլ: 9. — Ուրիշներէն կ'ամչնամ:
10. — Նոր ծնածները չիտակ չեն ապրիր, կը
դժբախակղիմ: 11. — Հիմա ժամանակը չէ,
որ մը կ'ըլլամ:

ԳԼՈՒԽ Զ. — Նոր երկինք եւ նոր երկիր
անոնց համար որ նոր ծնած են: 165

1. — Նոր երկրի մը պէտքը: 2. — Երկինքի
գեղեցկութիւնը:

ՎԵՐԶԱԲԱՆ

Սուրբ Գիրքին կարեւոր ճշմարտութիւնները:
Այս գիրքին ըսել ուզածը:

ՄՔԱՆՁԵԼԻ · ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ՄՔԱՆՁԵԼԻ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄԸ ԻՆՉ ԶԷ ԵՒ ԻՆՉ Է

Այսօր աշխարհն նորութեան ետեւէ է: Ամէն օր մարդիկ լուրի կ'սպասեն, նոր գէպքեր կ'ակնկալեն: Ասոր համար բառիօններու մօտիկ ընելով, հետագիւր և թերթեր կարգալով ժամանակ կ'անցնեն: Նոր գիտութիւններ, նոր գիւտեր, նոր գաղափարներ, նոր վարդապետութիւններ, նոր վարչաձեւեր, նոր գէնքեր, նորաձեւութիւններ, նոր հագնելիք, նոր ուտելիքներ և նոր ըմպելիք, նոր շարժապատկերներ ու վէպեր, հին Աթեոնացիներու պէս, նոր բաներ լսել և խօսիլ կը սիրեն: Մարդոց միակ փափաքը նորութիւն է, հոգ չէ թէ սուտ է կամ սխալ, ճշմարիտ կամ կեղծ, աղէկ կամ գէշ, օգտակար կամ վնասակար, ամէնէն դժուարին նոյնիսկ անկարելի բաներուն կը սիրեն հաւատալ, միայն թէ նոր թող ըլլայ: Նոր բաները իրաւ է որ գեղեցիկ և հաճելի են, ու հանրութեան ուշադրութիւնը կը գրաւեն: Ամէն ոք նորութիւնով կը հետաքրքրուի:

Կրօնական մարդի մէջ ալ նոյնն է իրողութիւնը: Մարդիկ հին գաղափարներէն, հինցած կեանքէն, կրօնական հին ըմբռնումներէն, վաղեմի վիճելի նիւթերէն, կրօնական խտրութիւններէն և նախապաշարումներէն ձանձրացած ըլլալով, նոր լոյս և գաղափարներ, նոր տեսիլքներ և նոր կեանք տեսնել կ'ուզեն: Նոր սերունդը, հին կերպերով հին մեթոտներով չենք կրնար կրօնքի առաջնորդել և յեղաշրջել: Նախ պէտք է մենք

նորոգութիւնք և յետոյ նոր հոգեւոր խորունկ արթնութիւն մը ունենանք, որպէսզի հինցած միտքերը նորոգութիւն և աշխարհի ցանկութիւններէն, հաճոյքներէն և հոգերէն Քրիստոսի դառնան ու փրկուին:

Ի՞նչ է այդ նորութիւնը, — Բանի որ Սողոմոն իմաստուն կ'ըսէ թէ «Արեւուն տակ նոր բան չկայ»: Կա՞յ արդեօք անանկ բան մը որուն համար կրնայ ըսուիլ «հաւաստիկա նոր է»: Ժող 1.8.9

Այո, Սողոմոն նոր բան չտեսաւ և չլսեց: Սակայն հոս Սողոմոնէն շատ գերազանց մէկը կայ որ նոր բաներ բերաւ, նոր վարդապետութիւն, նոր գաղափար, նոր սիրտ, նոր հոգի և նոր կեանք: Հինցած աշխարհի և մեռած սիրտերու համար նոր ծնունդ, ինչպէս Տէրը Նիկողեմոսին ըսաւ՝ ՊէՏՔ է Ձեզի ՆՈՐԷՆ ՅՆԱՆԻԼ: Յովհ. 3.8: Այսօր բոլոր մարդոց և ընտանեաց. — Եկ'զեցիներու և ընդհանուր աշխարհի կարիքը այս է: Հին Հրէայ Ռաբբիները և Յոյն փիլիսոփաները այս բանը չէին գիտեր:

ԷԱՄէՆ բանները նոր՝ ընողը մեզ պիտի յեղաշրջէ: Ասիկա պիտի ըլլայ նոր դէպք մը, անհոռանալի օրհնեալ փորձառութիւն, զոր կեանքիդ բոլոր օրերուն և յաւիտենականութեան մէջ իսկ միշտ ուրախութեամբ պիտի յիշես: Ազգերու պատմութեան մէջն ալ կը հանդիպինք դէպքերու որոնք իրենց համար խիստ կարեւոր են: Զոր օրինակ. Հրէաներու Փարաւոնի լուծը թօթափելով Եգիպտոսէ ելլելն ու Կարմիր ծովուն ճեղքըւիլը մեծ և կարեւոր դէպք մըն էր: Հայոց համար Գրիգոր Լուսաւորիչով Հայաստանեաց աշխարհի յեղաշրջումը, և կռապաշտութեան ու կռատուններու տապալումը, և փոխուած սրտերով նոր եկեղեցիներու հաստատուիլը յոյժ նշանակալից դէպք մըն էր: Նաեւ Վարդանանց պատերազմով տարուած կրօնական յաղթութիւնը ամէն հայու համար անմոռանալի դէպք է

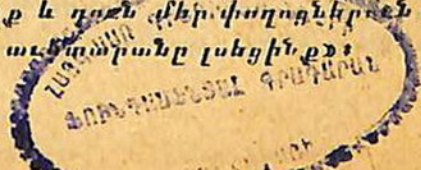
զոր պարծանքով կը յիշենք և ուրախութիւնով կը տօնենք: Ատիկա ամէն օր թարմ է մեր մտքերուն մէջ: Անոր միջոցաւ է որ մենք ազգով քրիստոնեայ մնացինք և ազգովին պաշտպանուեցանք, մեր մայրենի լեզուն պահուեցաւ և մեր գրականութիւնն ալ ճշտացաւ: Ամփոփելով ըսենք որ մեր ազգային գոյութիւնը, կրօնքը, լեզուն, գրականութիւնը, ընտանեկան սրբութիւնը, պատուական պատմութիւնը, կը պարտինք անոնց, որովհետեւ մեզի հետ սկսող շատ ազգեր այսօր ոչ եւս են: Ուր են հին Ասորեստանցիք, հին Բաբելոնացիք և Քաղդէացիք ևայլն: Սակայն մենք կանք, կ'ապրինք և պիտի մնանք, օրհնեալ ըլլայ Հոսաւորիչներս և Վարդաններու, Սահակի և Մեսրոպ Մաշտոցի և Մեծն Ներսէսներու յիշատակը: Եւրոպայի համար ալ Մարթին Լուտերի միջոցաւ եղած բարեկարգութիւնը Եւրոպան յեղաշրջեց: Փրանսական յեղափոխութիւնը Փրանսական աշխարհին համար նոր դէպք մըն էր: Ամերիկայի համար Աբրահամ Լինքոլնի ներքին պատերազմով ազգային միութեան պահպանումը և գերիններու ազատութիւնը նման պատմական մեծ դէպքեր են: Ծան Ուէսլիին և Ծօրճ Հուայթֆիլտի օրով պատահած անախընթաց արթնութիւնները երկիրը հոգեւորապէս շրջեց և ներքին քաղաքական յեղափոխութենէ փրկեց: Այս կերպով Անգլիա զերծ մնաց արիւնհեղութենէ: Ներկայ Թուրքիոյ համար ալ Քէմալական շարժումը մեծ դէպք մըն էր: Ռուսիոյ համար մեծ դէպք մըն էր Լենինեան և Սթալինեան յեղափոխութիւնը որ յեղաշրջեց ամբողջ Ռուսիան ու առաջալեց Չարակոն իշխանութիւնը վերջ տուաւ կալուածատէրերու հարստութեան հաւասարութիւնը հաստատեց: Ուրախ ենք մեր Հայաստանն ալ անոր մի փոքր մասը կազմեց և մեր 600 տարուայ երազներն ալ իրականացան, սփիւռքի Հայերն ալ Հայաստան տանելու ծրագրով: Նոյնպէս

Յիսուս Քրիստոսի աշխարհ գալը բոլոր գէպքերու առ մենամեծն է։ Անոր վարդապետութիւնները ճշմարիտ, գաղափարները բարձր, իսկաւնները գեղեցիկ են։ Անոր սկզբունքները և Աւետարանը յեղաշրջեց աշխարհը։ Հրէութիւնը և հեթանոսութիւնը տապալեցան, կուռքերը և կռատունները քանդուեցան, խաւարը փարատեցաւ, հին գաղափարներ անյայտացան, սրտերը փոխուեցան, անհասանելի, ընտանիքներու եւ ազգերու պատմութեան մէջ յեղաշրջում, նոր շարժումներ, նոր տեսիլքներ, նոր գաղափարներ երեւան եկան։ Ներկայ դարուս զարգացումը, գիտութիւնը, գիւտերը, դպրոցները, գեղեցիկ եկեղեցիները, բազում հոգեւոր և բարեգործական հաստատութիւնները, հիւանդանոցները, որբանոցները, անկեղանոցները, և զեռ ասոնց նման անթիւ օգտակար ձեռնարկները ամէնն ալ Քրիստոսի և Անոր աւետարանին բերած կեանքին կը պարտինք։ Եթէ Քրիստոսը վերցնեն աշխարհէն, ի՞նչ կը մնայ, միայն սարսափելի խաւար, կոյր ազիտութիւն, ահուկի անբարոյականութիւն որուն վախճանն է կործանում։

Ծիշդ այսպէս է խնդիրը անհատական կեանքի մէջ։ Հոգեւոր արթնութիւն, յեղաշրջում և փոփոխութիւն նոր ծնունդով յառաջ կուգան։ Հին կեանքդ և ծրագիրներդ բոլորն ալ կ'երթան և անոնց կը յաջորդեն աւելի գեղեցիկը, առաքինին ու սուրբ կեանք մը։ Ինչպէս ազգերու յեղափոխութիւնը յեղաշրջեց ընդհանուր աշխարհը, նմանապէս անհատական կեանքիդ մէջ պատահած այս նորութիւնը, շրջանակիդ մէջ հիացումի պատճառ պիտի ըլլայ։ Քանզի փոփոխութիւնը խիստ մեծ ըլլալուն համար տարբերութիւնը յոյժ զգալի պիտի ըլլայ։ Այս նոր գէպքը մարդուս կեանքին մէջ մէկ անգամ կը պատահի և անպայման պատահելու է։ Այս է սքանչելի յեղաշրջումը։ Եթէ կեանքիդ մէջ չպատահի, դուն հին մարդ ես, հեռուաբար կործանման մօտ։ Ու-

րեմն չառ լուրջ հարցում մը կը ներկայանայ մեզի, որ է, այս կարեւոր դէպքը Վերստին ծնունդը ի՞նչ է: Ասիկա լաւ հասկնալու համար պէտք է նախ բացատրենք թէ ան ի՞նչ է:

Վերստին ծնունդը վարդապետութիւն կամ դաւանանք մը չէ, որչափ ալ Սուրբ Գրային և ուղղափառ ըլլայ: Գաղափար և իսէալ չէ, որչափ ալ բարձր և մաքուր ըլլայ: Կրօնասիրութիւն և եկեղեցասիրութիւն չէ, որքան ալ եռանդուն ըլլայ: Եկեղեցական պաշտօնէութիւն կամ աստիճան չէ, որքան ալ բարձր ըլլայ, ոչ ալ կարգ մը մեղքերէ հրաժարիլ, կամ մեղք չընելու որոշումներ ընել է: Վերստին ծնունդը՝ կրթութիւն և դաստիարակութիւն չէ, ոչ ալ ազնուութիւն, մաքուր բարոյականութիւն, բարեգործութիւն և քարոզչութիւն է: Անիկա ուրիշներու օգտակար ծառայութիւն ալ չէ: Ոչ մկրտութիւն, հաղորդութիւն, եկեղեցւոյ անդամակցութիւն, ոչ ծոմապահութիւն. կամ մարմինը չարչարել և ոչ անձնական արգարութիւն: Ոչ աղօթասիրութիւն, ոչ ալ ծնունդով քրիստոնեայ ըլլալ, և ոչ ալ եղբայր կամ քոյր կոչուիլ է: Ասոնք և ասոնց նման բոլոր առաքինութիւնները, վերստին ծնունդ չեն: Մի խաբուիք ճշմար կոյսերու պէս: Անոնք ալ կոյս էին, և փեսային կը հաւատային. մինչև իսկ անոր կ'սպասէին. քիչ մըն ալ լոյս ունէին, սակայն փեսան չչեմ ճանչնար» ըսելով մերժեց զանոնք: Ոչ որչափ մեծ յուսախաբութիւն եղաւ: Ժառանգական հաւատքը կարող չէ փրկելու: Արտաքին գործեր. ծէսեր և արարողութիւններ չպիտի կրնան օգնել: Անոնք լալով պիտի ըսեն «Տէ՛ր, Տէ՛ր, բաց մեզի: Քու անունովդ մարգարէութիւն ըրինք. Քու անունովդ դեւեր հանեցինք և չառ հրաշքներ ըրինք: Քու առջեւ կերանք. խմեցինք այսինքն հաղորդութեանք և դռն վեր փողոցներէն մէջ սորվեցուցիր, այսինքն աւետարանը լսեցինք»:

Տէրոջ անուանով մարգարէութիւն ընել, դեւեր հանել. նոյն անուանով շատ հրաշքներ ընել, Տէրոջ առջև ուստի և խմել, Անոր խօսքերը լսել և սորվիլ շատ լաւ բաներ են: Սակայն նոյն իսկ ասոնք ճշոր Մնունդ չեն: Այս պատճառաւ Տէրը պիտի ըսէ. «Ձեզ չեմ ճանչնար ուրկէ էք: Մէկդի կեցէք ինծմէ, բոլոր անիրաւութիւն գործողներ: Կարդա. Մատթ. 7. 22: 25. 1—12: Դուկ. 13. 26. 27:

Ուրեմն հարցումը մեզի կու գայ. ի՞նչ է «Վերստին Մնունդ» ըստ ամբողջ Սուրբ Գիրքի մէջ, «Վերստին Մնունդ» կոչուած է նաեւ. «Նորէն Մնանիլ», «Վերէն Մնանիլ», «Հոգիէն Մնանիլ», «Նոր մարդ ըլլալ», «Նոր ստեղծուած ըլլալ» և այլն: Ասիկա Սուրբ Գիրքին ամենամեծ, հիմնական ու կենսական վարդապետութիւնն է: Այսպէս գրուած է, «Եթէ մէկը Քրիստոսի մէջ է, անիկա նոր ստեղծուած մըն է, հիները անցան ու ամէն բան նոր եղաւ»: Բ. Կորն. 5. 17: «Վասն զի Քրիստոս Յիսուսով ոչ թլփատութիւնը բան մըն է, ոչ ալ անթլփատութիւնը, հապա նոր ստեղծուած ըլլալն է բանը»: Գաղ. 6. 15: «Վասնզի մենք Անոր ձեռագործն ենք Քրիստոս Յիսուսով ստեղծուած»: Եւ ձեր մտքին հոգիովը նորոգուիք», «Նոր մարդը ձեր վրայ հագնիք որ Աստուծոյ պատկերին պէս ստեղծուած է արդարութիւնով ու ճշմարիտ սրբութիւնով»: Եփես. 2. 10: 4. 23. 24: «Եւ հագէք այն նորը գիտութիւնով նորոգուած իր ստեղծողին պատկերին պէս»: Կող. 3. 10: Այս համարներէն կը հասկնանք որ նոր ծնունդը բառին բովանդակ առումով «Նոր ստեղծուած», «Նոր մարդ», Աստուծմէ ծնանելով Աստուծոյ մարդը, Հոգիէն ծնանելով, հոգեւոր մարդ ըլլալ է: Ինչպէս մեր մեծ բանաստեղծը՝ Շնորհալին երգեց՝ «Ձարթիք, նոր ժողովուրդ, նոր երգս առեալ նորոգողին, ալէլուեա՛: «Կենարար Փրկիչ. կեցո՛ւ ըզմեռեալս, կանգնեա՛ զգլորեալս»:

կեսանք տուողը Գրիստոս է՝ եթէ ոչ մեռած ես: Քանզի Ադամ երբ մեղանչեց, Աստուծոյ վճիռը եղաւ մահ: Ադամ հոգեւորապէս մեռաւ: Մեռելի կը նշանակէ իր նպատակին չծառայել, չեղիլ, բամբուլիլ: Ադամ մեռաւ: Նա աչք ունէր, սակայն Աստուծոյ երեսը չէր կրնար տեսնել: Բերան ունէր, բայց Աստուծոյ հետ չէր կրնար խօսիլ: Ականջ ունէր, սակայն Աստուծոյ ձայնը չէր կրնար լսել: Ոտք ունէր, բայց Աստուծոյ ճամբուն մէջ չէր կրնար քալել: Ձեռք ունէր, սակայն Աստուծոյ գործին և ինկածներուն չէր կրնար օգնել: Միտք ունէր, բայց Աստուծոյ վրայ չէր կրնար խորհիլ: Սիրտ ունէր, սակայն չէր կրնար Աստուծոյ տալ զայն: Իր ստեղծման նպատակէն ինկած և այն բարձր դիրքէն հեռացած էր: Ադամի սերունդը եղող բոլոր մարդիկ Ադամով այսպէս մեռած են, «մեղքերու և յանցանքներու մէջ»: Եփես 2. 1, 2: Քանզի մեղքին վարձքը մահ է, հոգեւոր մահ, ինչպէս նաեւ ֆիզիքական մահ: Օրէնքին համեմատ մեղք ընողը ինք պիտի մեռնէր: Մեղք գործեր ինք, ուստի մենք ալ մեռանք և պիտի մեռնինք և յաւիտեանական դժողք երթալով պիտի մեռնինք, որ է երկրորդ մահ: Յայտ. 21. 8: Հռովմ. 6, 23: Եզեկ. 18, 4:

Ո՞վ մեղք գործած չէ: Ուրեմն ի՞նչ պիտի ըլլայ այս մեռած մեղաւորը: Ի՞նչպէս պիտի կենդանանայ ան: Ո՞ր բժիշկը, ի՞նչ տեսակ դեղը, ո՞ր ճարպիկ մարդ, ո՞ր գիտունը կրնայ վերակենդանացնել զայն: Ամէնն ալ մեղք գործելով Աստուծոյ փառքէն պակսեցան, ամէնը մեղաւոր են ուրեմն ի՞նչպէս պիտի կրնան իրարու օգնել: Մեղքը չատ խորունկ է: Ո՞րուն ձեռքը կրնայ հասնիլ հոն, գործողութիւն ընելու համար: Բարի խրատներ կամ գեղեցիկ օրէնքներ ի՞նչ արժէք ունին այս մեռելիին: Ո՞վ կրնայ յարուցանել Ղազարոս մը գերեզմանէն, նեխած: տապկանած, ազգին տոմա-

րէն ջնջուած, կառավարական արձանագրութենէն վերցուած, ազգականներէն հետացած, մինչեւ իսկ իր սիրելի քոյրերէն զատուած, որոնք չեն ուզեր որ Քրիստոս ալ մօտենայ իրեն: Ի՞նչ պէտք է ասոր: Հրա՛ջք, Յիսուս է նոր կեանքը, ինչպէս կը տեսնենք Եզեկիէլի 37-րդ գլխուն մէջ: Աստուած օր մը Եզեկիէլ մարգարէն դաշտը հանեց, որ չորցած ոսկորներով լեցուած էր: Տէրը իրեն ըսաւ ճորդի մարդոյ, այս ոսկորները կրնա՞ն կենդանանալ: Մարգարէն կ'ըսէ չեմ գիտեր: Աստուած կը պատասխանէ՝ մարգարէացիր և ըսէ ճով չորցած ոսկորներ, Տէրոջը խօսքը մօիկ ըրէք. ահա ես ձեր մէջ հոգի պիտի դնեմ ու պիտի կենդանանաք. ու մարգարէն մարգարէութիւն ընելուն պէս, ձայն մը եղաւ, ահա չարժուծ մը, ու ոսկորները իրարու մօտեցան: Դարձեալ խօսեցաւ. ճով չունչ չորս հովերեն եկուր և այս սպաննուածներուն վրայ փչէ, որ պէսզի կենդանանան: Այն ատեն անոնց մէջ չունչ մը տաւ և կենդանացան ու իրենց ոտքերուն վրայ կայնեցան: Ո՛վ մեղաւոր բարեկամս, դուն որ չորցած ոսկոր և մեռած Ղազարոս մըն ես, քեզի նոր հոգի, նոր շունչ պէտք է որ նոր մարդ ըլլաս: Անգամ մը մեռած մարդ մը Եղիսէ մարգարէին գերեզմանը նետեցին և այն մեռած մարդը Եղիսէի ոսկորներուն դպածին պէս կենդանացաւ: Դ Թագ. 13. 21: Դուն ալ այսպէս Տէր Յիսուսի դպչելու ես:

Ուրիշ մէկ բացատրութիւն: Երբ Խորայէլի ժողովուրդը ճամբուն մէջ մեղանչեց, Աստուած կիզող օձեր դրկեց որոնցմէ թուաւորուեցան, սիրաբերին այրեցաւ ու չատերը մեռան: Ժողովուրդը աղաղակեց Մովսէսի ըսելով՝ մենք մեղանչեցինք և ահա կը մեռնինք: Մովսէս Աստուծոյ կ'աղաղակէ և Աստուած կ'ըսէ՝ պըղինձէ օձ մը չիմէ, ձողի մը վրայ դիր և բլուրի մը վըրայ բարձրացուր, որպէսզի ով որ անոր նայի, բժշկուի:

Մովսէս ալ օձը բարձրացուց և մուկեալ կանչել տուաւ և ով որ նայեցաւ իսկոյն բժշկուեցաւ: Ժողովուրդը զիրար կը քաշէին վրաններէն դուրս, որպէսզի թուշաւորութենեալն աչքը հոն դառնայ: Այս պղինձէ օձը Տէր Յիսուսի օրինակ է: Ինչպէս օձը անապատին մէջ բարձրացաւ, այնպէս ալ պէտք էր որ Որդին Մարդոյ բարձրանայ, որպէսզի ամէն ով որ Անոր հաւատայ (նայի), չկորսուի հապա յաւիտենական կեանք ունենայ: Տէր Յիսուս բարձրացաւ Գողգոթայի խաչին վրայ, որպէսզի օձէն, (Սատանայէն) բոլոր թունաւորութեաները իրեն նայելով իրենց թոյնը փոխանակեն Անոր անմեղութեան հետ: Թովհ. 3. 14:

Քսաներորդ դարը այս ճշմարտութիւնը բժշկական աշխարհի մէջ փորձով կը ցուցնէ մեզի: Արեան պակսութիւն ունեցող և կամ թունաւորութեամբ մէկուն անմիջապէս մաքուր արիւն ներարկելով մարդը կը փրկեն ստոյգ մահէ:

Հին տիկերու առակն ալ ասոր լաւ օրինակ մ'է: Անոր գինին հին տիկերու մէջ չեն դներ, եթէ ոչ նոր գինին հին տիկերը կը պատռէ ու ինք կը թափի և տիկերը կը կորսուին, նոր գինին նոր տիկերու մէջ դնելու է: Այս նոր գինին Յիսուսի արիւնը, Հոգին և նոր կտակարանն է, հին տիկերն ալ մեր հին սիրտերն են: Հիմա մեզի նոր սիրտ պէտք է, այսինքն նոր տիկ մը, որպէսզի նոր գինին անոր մէջ կարենայ մնալ: Նոր լաթի կտորը հին հանդերձի վրայ չեն ձգեր, եթէ ոչ նորը պատռուածք կ'ընէ և այն նոր լաթէն եղած կտորը հինին չի յարմարիր: Հիմը խարխուլ չէնքեր չեն կրնար նորոգուիլ: Անոնք նախ կը քանդուին և նոր հիմերով նոր տուններ կը շինեն, որպէսզի փոթորիկին, երկրաշարժին, և անձրեւին կարենան դիմանալ: Այս նոր հիման վէմը Յիսուս Քրիստոս ինքն է և անոր վրայ շինուած նոր կեանքը հաս-

տատ է: Մեր Տէրն ալ գովեց ասանկ սուսն չինողը: Մտթ. 7. 24. 26: Դարձեալ չար ծառը չար պտուղ կուտայ. բարի ծառը բարի պտուղ: Մեր մարմինի ծառը աղէկ պտուղ չկրնար տալ: Յայտնի են անոր պտուղները, ամէն տեսակ մեղքեր: Մարկ. 7. 21, 22: Գաղ. 5. 19. 21: Ինչ պիտի ըլլայ այս չար ծառը, կամ կըտրելու և տեղը ուրիշ բարի ծառ մը անկելու է և կամ պատուաւանկու է ուրիշ լաւ ծառի մը:

Բարի ծառը Տէր Յիսուս Ինքն է: Ինքը մեղի և մենք իրեն վրայ պատուաստուելով, իրեն պէս բարի, ախորժահամ և առատ պտուղներ կ'արտադրենք: Ոչ թէ Ծնունդի ծառին պէս պիտի ըլլանք որ իրմէ չարատարուած պտուղներ կ'ունենայ պղտիկները սւրախացնելու համար: Մեր մարմինը՝ հին մարդը, ինքնին ներքնապէս այնչափ չար է որ կ'արելի չէ մաքրել: Սակայն Տէր Յիսուս մեր սրտին մէջ գալով, նոր կեանք, նոր մարդ, նոր ընտելութիւն կուտայ, այսպէս նորը կ'իշխէ և հինը գլուխ չկրնար վերցնել: Ինչպէս որ երբ լոյսը գայ, խաւարը կ'անհետի: Ուխտի տապանակին քով Դագոն չկրցաւ կանգուն մնալ, ինկաւ և փշրուեցաւ: Եթէ տապանակը վերցուի կռատան մէջէն՝ Դագոնը նորէն կը բարձրանայ և քեզ իրեն երկրպագել կուտայ: Մի ջանար հինը նորոգելու, խաւարը փարատելու, հապա սիրտդ բաց եւ Յիսուսը ընդունէ: Մայրի ծառերը միշտ կանաչ են, պատճառը այն է որ ճիշտ տերեւներուն տակէն նոր և թարմ տերեւներ կու գան: Այսպէս ալ երբ նոր բնութիւնը կու գայ, հինը իր ազդեցութիւնը կը կորնցնէ: Ահա հոգեւոր պատերազմը առկէ կը ծագի, հինը նորին հակառակ, նորն ալ հինին, ասանք անհայտ թշնամիներ են իրարու: Ենթական որ կողմին որ յարի՝ այն կողմը յաղթական կ'ըլլայ: Գաղ. 5. 17: Եթէ հին մարդը ելած ըլլար, ալ պատերազմ պիտի չըլլար: Հին մարդը կը մնայ և չելլեր, իսկ նորը անոր վրայ

գալով կ'իշխէ հինին: Ուստի եկէք ով մեռածներ, Տէր Յիսուս ձեզի կեանք պիտի տայ: Ա. Յովհ. 5. 12: Այն որ Որդին ընդունած է կեանք ունի, քանզի կեանքը ինքն է, եւ կեանք կու տայ: Վարժեցիր և կանգնէ մեռելներէն ու Քրիստոս քեզի լոյս պիտի տայ: Եփս. 5. 14: Ճես եկայ որ կեանք ունենան եւ ալ աւելի ունենան: Յովհ. 10. 10: Նայէ Տէր Յիսուս ինչպէս խղճալով կը խօսի քեզի. «Դուք չէք ուզեր ինծի գալ որ կեանք ունենաք»: Յովհ. 5. 40: Եկուր, ով մեռած, Յիսուսի եկուր որ քեզի այս օրհնեալ սուրբ եւ յաւիտենական կեանքը տայ: Ատիկա Աստուծոյ պարգեւն է: Հռովմ. 6. 23: Աստուծոյ կարկանդակ հազուադէպ, խարխուլ տնակ չչիններ, նոր հազուատներ, նոր տուն, նոր հոգի, ամէն ինչ նոր կուտայ քեզի: Ահա այս է նորէն ծնանիլ: Դուն այս օրհնեալ փորձառութիւնը գիտե՞ս, այս կեանքը սկսա՞ր, ե՞րբ, ու՞ր, ի՞նչ միջոցաւ: Ենովք 65 տարեկան էր երբ նոր կեանքը սկսաւ: Իսրայէլացիք երբ Եգիպտոսէն ելան այն ատեն սկսաւ իրենց նոր թուականը: Եթէ վերստին ծննդեանդ օրը չես յիշեր, գոնէ դէպքը չես կրնար մոռնալ: Անգամ մը ծերունիի մը կը հարցնէ հանգուցեալ վեր. Ա. 2. Եղոյեան, թէ քանի տարեկան է: Մարդը կ'ըսէ Վերկու տարեկան եմ: Դուն քա՞նի տարեկան ես, ե՞րբ վերստին ծնար: Բաղդատէ կեանքդ վերոյիշեալ ճշմարտութեան հետ, չըլլայ որ խաբուիս:

ԻՆՉՈՒ ՆՈՐԷՆ ԾՆԱՆԵԼՈՒ ԵՆՔ ՎԵՐՍՏԻՆ ԾՆՈՒՆԴ ԻՆՉՈՒ ՊԷՏՔ Է

Նախորդ գլխուն մէջ վերստին ծննդեան ինչ չըլլալը եւ ինչ ըլլալը բացատրեցինք: Այս գլխուն մէջ ալ այս հարցման պիտի պատասխանենք: Ինչո՞ւ նորէն ծնանելու ենք:

Ա. — Աստուծոյ Թագաւորութիւնը տեսնելու և անոր մէջ մտնելու համար պէտք է նորէն ծնանիլ: Յովհ. 3. 3: Հոս կը տեսնենք Նիկողեմոս անուշով վարդապետ մը, աղանդով փառիսեցի, այն ատենուան ամենէն կրօնասէր, բժախնդիր, և ամենէն աւելի Աստուծոյ նախանձաւոր մարդ մը, Հրէից իշխան մը, գիտութեան կողմէ, Սբ. Գիրքի 45,000 լաւ և 32,000 լաւ գիրքերը գիտցող, փորձառու, խելացի, իմաստուն և շատ մը բարի ձիրքերով օժտուած, աղնիւ և պատուական մէկը Յիսուսի հետ տեսակցելու և խօսակցելու համար Անոր քով եկաւ: Անոր համբաւը լսած, Անոր հրաշքները տեսած և Անոր քարոզները ունկնդրած, և գիտցած էր: Նա հասկցաւ որ անոնք իրենց սորվածէն և սորվեցուցածէն բոլորովին տարբեր և հիանալի ճշմարտութիւններ էին, որոնց նմանը բնաւ լսած չէին տակաւին:

Այսպիսի մէկը օր մը եկաւ Տէր Յիսուսի քով, անձնական տեսակցութիւն մը ունենալու և իր ներքին զգացմանց գոհացում տալու, իր հիացումը յայտնելու եւ գնահատելով քաջալերելու համար: Եւ ըսաւ Անոր ճիշտի, գիտենք որ դուն Աստուծոյ վարդապետ եկած ես, մէկը չկրնար ընել այդ հրաշքները զորս դուն կ'ընես եթէ Աստուած իրեն հետ չըլլայ: Եւ

Յիսուս պատասխան տուաւ անոր «Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի: Եթէ մարդ մը նորէն կամ վերէն չծնանի, չի կրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը տեսնել: Այս խօսքերէն կ'իմանանք որ Աստուծոյ թագաւորութիւնը տեսնելու և անոր մէջ մտնելու միակ եւ էական պայմանն է նորէն ծնանիլ: Եթէ Աստուծոյ թագաւորութիւնը, Տէրոջ եկեղեցին է, ուրեմն եկեղեցի մը տեսնելու համար նոր ծնունդ պէտք է, ինչպէս Պենտեկոստէի օրը, միայն փրկումները եկեղեցիին թուոյն վրայ կ'աւելնային: Մեր չարականներուն մէջն ալ նոյն բանը չեղտուած է որ չիտակ է: «Մի ոք յերախայից, մի ոք ի թերահաւատից և մի ոք յապաշխարողաց և յանմաքրից, մերձեցին յԱստուածային խորհուրդս: Ապա բուն Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնելու, երկինք երթալու եւ Աստուծոյ երեսը տեսնելու համար վերստին ծնունդ որչափ աւելի պէտք է: Շատ մը կըրօնի առաջնորդներ, աեսակ աեսակ վարդապետութիւններ, ծէսեր եւ տարրողութիւններ, կարգ ու կանոններ դրած եւ մարդկային սանդուխներ չինած են: Սակայն մեր Տէրը Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնելու համար մէկ ուղիղ սանդուխ, մէկ դուռ ու մէկ միջոց դրած է որ է նոր ծնունդ: Ըսել է որչափ ալ բարոյականի տէր ըլլաս, որչափ աղնիւ, պարկեշտ և զիտուն ըլլաս տարբերութիւն չընէր, նոր ծնունդ ստիպողական է: Շատ բարի մարդիկ եկեղեցասէրներ, անուանական քրիստոնեաներ, նիկողեմոսի պէս Ռաբբիներ, Տարսոնցի Սաւուղի պէս Աստուծոյ և օրէնքի նախանձաւորութիւնով վառած փիլիսոփաներ, և Աստուածաբանական ճեմարանի փրօֆէսորներ, Կորնելիոսի պէս աղօթասէր և ծոմապահութիւն ընող, նոյնիսկ հրեշտակներ տեսնողներ, Ղովաի աիկնոջ պէս հրեշտակներ հերասիրող, արգարի մը կին, քիչ մըն ալ Սողոմէն հեռացող, Բաղասմի պէս Աստուծոյ տեսիլքները տես-

նողներ, տակաւին Աստուծոյ թագաւորութիւնը չեն կրնար տեսնել: Արդ եթէ Ադամի անդրանիկը եղող Կայէնի պէս ըլլաս, և կամ Մաթուսաղայի պէս երկար կեանք ունենաս, եթէ Իսմայէլի պէս Աբրահամէն օրհնութիւն առնես, եթէ Իսահակ նահապետին սրղին Եսաւի պէս ըլլաս, Սամփսոնի չափ զօրաւոր, և Իսրայէլի վրայ իշխող, Գողիաթի պէս հսկայ, Աբիսողոմի չափ գեղեցկութեամբ անարատ, Աքիաոփելի չափ խելացի, Սողոմոնի չափ իմաստուն, Յորի չափ արդար, Հրեաներու պէս Աբրահամի սերունդ, Յուդայի պէս Յիսուսի աշակերտ, Սիմոն մոգի պէս մկրտուող, Ագրիպաս թագաւորի պէս համոզուող ալ ըլլաս, եթէ նորէն չծնանիս չես կրնար նորէն երկինքը տեսնել:

Ես երազի չեմ հաւատար, որովհետեւ նոր Ուխտի չըջանակին մէջ երազ չկայ: Հին կտակարանին մէջ 120 ի չափ երազներ կան որոնց միջոցաւ Աստուած խօսած է: Սակայն հիմա աւետարանով և Իր հոգիով կը խօսի: Այո, Ես երազի չեմ հաւատար, մանաւանդ երբ ան Աստուծոյ խօսքին համեմատ չէ: Սակայն երբեմն, Աստուած մէկուն բան մը հասկցնելու համար երազով կը խօսի:

Ժամանակին Մեթոտական մը կը հաւատար որ երկինքի մէջ միայն Մեթոտականներ պիտի ըլլան, որովհետեւ իրենց եկեղեցին ամենամաքուր կազմակերպուած եկեղեցի մըն էր: Այս մարդը օր մը երազի մէջ տեսաւ որ ինքը մեռած է և դժոխքի դուռը տարուած: Հոն կը տեսնէ հրեշտակ մը և կը հարցնէ անոր, «Դժոխքին մէջ որո՞նք կան: Լուսերականներ կա՞ն»: Հրեշտակը կ'ըսէ, «Այո, կան»: «Մկրտականներ կա՞ն»: Հրեշտակը կ'ըսէ, «Այո, կան»: «Պապականներ կան»: «Այո»: «Մեթոտականներ կա՞ն»: «Այո, կան»: Յետոյ այս մարդը երազին մէջ երկինքի դուռը կը տարուի, և հոն կը տեսնէ հրեշտակ մը և նոյն հարցումները

անոր ալ կ'ընէ, քանզի դիտնալ կ'ուզէր թէ ո՞ր եկեղեցին է շիտակը և որո՞ւն անդամները երկինք կ'երթան: Մարդը կը հարցնէ հրեշտակին. «Երկինքի մէջ Լուսաբականներ կա՞ն»: Հրեշտակը կըսէ «Ոչ»: «Մկրտականներ կա՞ն». «Ոչ»: «Պապականներ կա՞ն». «Ոչ»: «Մեթոսականներ կա՞ն». «Ոչ»: Մարդը խիստ չուարած և այլալից էր, քանզի բոլոր եկեղեցիներու մարդիկը դժոխքին մէջ կը դառնուէին հրեշտակին ըսածին համեմատ եւ անոնց ոչ մէկը երկինքի մէջ էր: Ուստի հարցուց հրեշտակին. «Ուրեմն որոնք կան երկինքի մէջ». Հրեշտակը կ'ըսէ. «Հոս միայն ճշմարիտ քրիստոնեաներ կան. անոնք որ վերստին ծնած եւ Աստուծոյ զաւակ եղած են»: Մարդը կ'արթննայ քունէն և միաքը կը փոխէ:

Յաւով կ'ըսենք որ այսօր տակաւին այս սխալ դժոխքի սրը ունեցող եկեղեցիներ եւ անհատներ պակաս չեն: Ասոնք իրենցմէ չեղող, իրենց պէս չհաւատացողը, իրեն չհետեւող, զինքը չհաստատող, իր կաղապարին չմանողը դժոխք կը նետեն, նեղմիտ նեղսիրտ, կարծատես Աստուծոյ մեծութիւնը եւ Քրիստոսի շնորհքը, Հոգւոյն՝ Որբոյ աշխատանքը պէտք եղածին չափ չգիտցող ինքնահաւաններ են: Կան այնպիսիներ որ Հոգւմի Պապին պէս երկինքի դուռը բանալու և գոցելու յանդգնութիւն ունին: Աստուծոյ թագաւորութեան բանալին ոչ մէկ մարդու, ոչ մէկ եկեղեցիի կամ խմբակցութեան, ոչ մէկ Եպիսկոպոսի և Վերապատուելիի ու քարոզիչի, ոչ ալ թագաւորի մը յանձնուած է: Անոր բանալին Աստուծոյ ձեռքն է, անոր դուռը Քրիստոս, և ճամբան՝ խոնարհելով նորէն ծնանիլ է: Ամէն տեսակ բարձր տիաղոսներու աէր եղողներ ալ հասարակ մեղաւորի մը պէս վերստին ծնանելու են, եթէ արդէն ծնած չեն: Մենք չառ պիտի զարմանանք երբ երկինք երթանք: Քանզի պիտի տեսնենք որ մեր փրկուած

չկարծած անհատներէն ոմանք հոն են և մեր փրկուած կարծածներէն ալ չատեր հոն չեն:

Բ. — Նոր ծնունդ պէտք է մեր մեղքերէն փրկուելու համար: Մարդ մեղաւոր է: Այս ինկած մարդը կրթել, բարեփոխել, բարեկարգել կարելի չէ: Շատ բարեկարգիչներ, բարեսիրտներ, իմաստուններ, թագաւորներ՝ օրէնքներ, պատիժներ, խոստումներ և խոտու թիւններ, տեսակ տեսակ փորձեր կատարած են, սակայն մարդոց սիրտը չար է ու փոխուած չէ: Վերթէ կարելի՞ է որ Եթէովպացին իր մորթը, (օճառով և դեղերով կարենայ ճերմկցնել) կամ ինձը իր խայտուցները փոխէ, որ դուք ալ չարութիւն ընկու վարժուած ըլլալով կարենաք աղէկութիւն ընել: Երեմ. 13. 23: Ինձը ինձ է, թագաւորին պարտէզին մէջ ալ ըլլայ:

Ժամանակին պալատի մը պարտէզին մէջ ինձ մը կար կապուած: Տեսան որ բարի է և մէկուն վնաս չտալի՝ Ուստի պարտէզին մէջ ազատ թողուցին զայն: Այս ինձը օր մը տեսաւ որ պարտէզին մէջ այժ մը կայ: Անմիջապէս անոր վրայ յարձակեցաւ և բզբանեց զայն:

Հին մարդն ալ չփոխուիր, եթէ նոյն իսկ եկեղեցիի մէջ պառկի: Մարդը միշտ մեղանչական է: Վարմինէն ծնածը մարմին է. բնաւ մեր Տէրը. որչափ ալ գեղեցիկ և վայելուչ ըլլայ: Նայէ Պօղոս առաքեալին: Տես ի՞նչ կ'ըսէ ինչ խղճալի մարդ եմ ես, ով զիս պիտի ազատէ այս մահացու մարմինէն: Հռովմ. 7. 24: Նա կ'ուզէ բարի ըլլալ, կ'ուզէ չմեղանչել, սակայն այս քաջ մարդը գերի է: Նա բնաւ չվախցաւ Հրէից ատեանէն, Հռովմայեցի Կայսերէն, ոչ ալ աշխարհի նեղութիւններէն, և մարդոց հալածանքներէն, սակայն իր հին մարդէն վախցաւ: Դարձեալ նոյն առաքեալը կ'ըսէ. «Վասնզի մենք ալ ատեն մը անմիտ էինք, անհնազանդ, մոլորեալ և զանազան ցանկութիւններու ու հեշտութիւններու կը ծառայէինք չարութիւնով ու նա-

խանցով կը վարուէինք, առիկ էինք, և մէկզմէկ կ'առնէինք: Տիտ. 3.3.7: Ահա ամենալաւ մարդը և անոր մարմինն պտուղները: Եթէ Պօղոսի պէս մէկսէն վիճակը աշխատէ խղճալի էր, հապաքուկդ որչափ աւելի: Ուրեմն ի՞նչ, փրկուիլ կարելի չէ՞: Այո, փառք Աստուծոյ, կարելի է: Ի՞նչպէս, նոր ծնունդով: Նայէ Ոնեսիմոսի: Անպիտան, գող, բանտարկեալ ծառայ մըն էր թէև, բայց Պօղոսի միջոցաւ բանտին մէջ նորէն ծնած է: Ծառայութենէ որդի ըլլալու, անպիտանուելենէ պիտանի ըլլալու փոխուած է: Առաքեալը կըսէ.

«Ընդունէ զանհկա որպէս թէ զիս և եթէ անիրաւութիւն մը ըրած է կամ պարտք մը ունի, զայն իմ հաշիւիս անցուր: Փիլմ. 17. 18:

Անմիջապէս կը բարձրանայ մարդը: Այս փորձառութիւնն էր որ Յակոբը՝ խաբեբան, Իսրայէլ, Աստուծոյ վրայ յազթող ըրաւ: Եկեղեցին հալածող Սաւուղը, եկեղեցին չինող Պօղոս ըրաւ: Մաքսաւոր Մատթէոսը առաքեալ, Զաքէոսը փրկուած հոչակեց: Ուրաջող, վախկոտ Պետրոսը անվեհեր, քաջ քարոզիչ, Քրիստոսի համար գլխիվար խաչուելու յօժարող նահատակ մ'ըրաւ: Բարկութեամբ և վրէժով լեցուն Վերդիք որոտմանց Յովհաննէսը, սիրոյ առաքեալ ըրաւ: Եթէ զկեւերով բռնուած Մագդաղենացին, Քրիստոսի յարութեան աւետարները, ինկած և պիղծ Օգոստինոսը սուրբ Օգոստինոս, հայհոյիչ Ճան Պընեանը, քարոզիչ Ճան Պընեան եղաւ:

Վերստին ծնունդը, մեղաւորը կը փրկէ, ինկածը կը վերցնէ, մոլորածը կ'առաջնորդէ, կորսուածը կը գտնէ, ծուռը կը շտկէ, պիղծը սուրբ, ստախոսը ճշմարտախօս, կեղծաւորը անկեղծ, առեւին սիրելի, հպարտ խոնարհ, կարծրասիրտը ղորմած, անպիտանը առաքինի, վէպ կարգացողը Ս. Գիրք կարգացող, աղօթք չսիրողը աղօթասէր, սրճարան և սինեմա յաճախողը

եկեղեցի և հոգեւոր ժողովներու սիրահար կ'ընէ: Աշխարհային երգերը, հոգեւոր երգեցողութեան հետ փոխել կու տայ: Ասիկա աններողը ներող, չխոստովանողը խոստովանող, ազահը առատածեռն, անդուշպը ժուժկալ, խռովեալը հանդարտ, տխուրը ուրախ, ամ մխիթարը մխիթարուած, անհամբերը համբերող, դիւրագրգիռը համբերատար, Քրիստոսի համար ամչցողը անվախ վկայ. ուրիշ հոգիներու մասին անատրբեր եղողը, անոնց հոգւոյն համար աշխատող կ'ընէ: Վերջապէս վերստին ծնունդը մեռելալին կեանք, կոյրին տեսութիւն, բորոտին մաքրութիւն, հիւանդին բժշկութիւն, խուլին լսողութիւն, համբին պերճախօսութիւն, տկարին զօրութիւն կու տայ: Ո՛հ մարդը ներքնապէս կը փոխուի, սրտէն փառաբանութիւն կը բղխի: Ի՛նչ օրհնեալ վիճակ, որչա՛փ մեծ փոփոխութիւն: Վերստին ծնունդը մէկ անգամէն մարդը Աստուածային բնութեան հաղորդ, Սուրբ Հոգւոյն պառուղներով լեցուն, երկինքի յոյսով երջանիկ, հրեշտակներու ծառայութեան արժանի, և սուրբերուն վիճակին մասնակից կ'ընէ: Այլ Սատանան պարտուած, դժուքի վախը խափանուած, խաւարի իշխանութենէն Աստուծոյ սիրելի Որդւոյն թագաւորութեան փոխադրուած կ'ըլլայ: Կող. 1. 12. 13: Փառք Աստուծոյ, այս սքանչելի փոփոխութեան և շնորհքով եղած փրկութեան համար:

Ի՛նչ զարմանալի կերպով իմ կեանքս փոխուեցաւ,
երբ Յիսուս եկաւ սրտիս մէջ:

Շատոնց փնտռած լոյսըս հոգւոյս մէջ ծագեցաւ
երբ Յիսուս եկաւ սրտիս մէջ:

Թողուցի իմ մոլար կեանքըս թափառական
երբ Յիսուս եկաւ սրտիս մէջ:

Եւ անթիւ անհամար մեղքերս մաքրուեցան
երբ Յիսուս եկաւ սրտիս մէջ:

Լեցուեցայ յոյսով մը հաստատուն անվեհեր
 Երբ Յիսուս եկաւ սըրտիս մէջ:
 Կասկածի սեւ ամպեր ճամբաս չեն մըթագներ
 Երբ Յիսուս եկաւ սըրտիս մէջ:

Այս մեծ և անմոռանալի զէպքին փորձառար
 տիրանալու համար պէտք է քեզի նորէն ծնանիլ:

Գ.— Նոր ծնունդ պէտք է մեծնալու համար:
 Ինչպէս մարմինէն ծնած մանուկը մարմնով, հասակով
 և մտքով կը մեծնայ և կը զարգանայ, գիտութիւնով,
 գիւտերով, կեանքի ամէն մարզին մէջ, ժամանակի
 ընթացքին, այսպէս ալ Հոգիէն ծնածը հոգեւորապէս
 կը մեծնայ: Մեծնալու համար առաջին կարեւոր բանը
 ծնանիլ է: Ծնանիլէ յետոյ, մանկիկը օրէ օր, ամիսէ
 ամիս, տարուէ տարի զգալի կերպով կը մեծնայ:
 Ինչպէս մանուկը թէպէտ ծննդով կատարեալ է, սակայն
 տղայ. նորէն ծնածն ալ տղայական բաներ կ'ունենայ,
 ինչպէս կ'ըսէ առաքեալը, Ճերբ տղայ էի, տղայի պէս
 կը խօսէի, տղայի պէս կը խորհէի, տղայի պէս հա-
 մարում ունէի, բայց երբ այր եղայ տղայութեան
 բաները մէկգիւ ձգեցի: Ա. Կորն. 13. 11: Այն Հոգին
 որ մեզ ծնաւ, նաեւ կը մեծցնէ և Քրիստոսի լման հա-
 սակին չափին կը հասցնէ մինչեւ կատարեալ մարդ
 ըլլալու: Եփես. 4. 13:

Վերստին ծնունդը մէկ անգամէն կ'ըլլայ և Աս-
 տուած կու տայ զայն: Սակայն կատարելութիւնը ժա-
 մանակի ընթացքին մեր հնազանդութիւնով կ'ըլլայ:
 Յիսուս այս կեանքը ձրի կու տայ, բայց աւելի կեան-
 քը մեր կողմէն նուիրումով կ'ըլլայ: Հոգին Սուրբ
 մեզի կը արուի բայց Հոգիով լեցուիլը, պարպուելով
 կ'ըլլայ: Նոր ծնունդով խաչին կու գանք, յանձնուումով
 խաչուած կը մնանք: Նոր ծնունդով նոր մարդ կ'ըլլանք,

սակայն յօժարութիւնով հին մարդը, եսը, մարմինը և անոր ցանկութիւնները և կիրքերը ու նոյնիսկ բարի փափաքները խաչը կը հանենք, և կրնանք ըսել, ճիշդ ես քաւ լիցի որ պարծենամ, հապա միայն մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչով, որով աշխարհ ինծի խաչը ելած է և ես ալ աշխարհիս: Գաղ. 6. 14: Ճիշդ լիստոսի հետ խաչը ելայ և ալ կենդանի եմ, ոչ թէ ես, հապա Քրիստոս կենդանի է իմ մէջս: Գաղ. 2. 20:

Նոր ծնունդով մեր գիրքը խիստ կը բարձրանայ, սակայն ժամանակի ընթացքին այն բարձր գիրքը վիճակ կ'ըլլայ: Նոր ծնունդով սուրբ կը կոչուինք, կամաց կամաց սուրբ կ'ապրինք: Նոր ծնունդով հին մարդուն կ'իշխենք: Ժամանակի ընթացքին Սատանային ալ կը յաղթենք: Հռովմ. 16. 20: Նոր ծնունդով խաղաղութիւն կ'ունենանք, բայց իր պատուիրանքները պահելով գետի պէս առատ խաղաղութիւն կը վայելենք: Եսա. 48. 18: Նոր ծնունդով Աստուծոյ հետ կը հաշտուինք, սակայն իր խօսքերը կատարելով Անոր մտերիմ բարեկամը կ'ըլլանք: Նոր ծնունդով Աստուծոյ օրհնութեան բանալին կ'ստանանք, մեծնալով այն օրհնութիւնները կը վայելենք: Նոր ծնունդով Աստուծոյ պտուղ մը կ'առնենք, բայց յարատեւելով պարտէզին կը ախրանանք: Նոր ծնունդով գաւաթ մը ջուր կ'ստանանք մեր այրած սրտերը զովացնելու, բայց երբ չարունակենք, կենդանի ջուրի գետեր կը բղխին մեր սրտէն, եւ մենք կը թաղուինք այդ ջուրերու մէջ: Յովհ. 7. 37 — 39: Եղեկ. 47. 1 — 10:

Նորածին մանուկը խօսքին անխարդախ կաթով և հետզհետէ աննդարար կերակուրներով, հացով, հաւկիթով, կարագով, և մեղրով, ինչպէս նաեւ աղօթքի մաքուր ջուրով կը սնանի, և յետոյ հաւատքի թեւերով բարձրերը կ'ելլէ, ու Տէրով հետ յարաբերութեան մաքուր օդը կը ծծէ: Աստուծոյ խոստումներու

մահճակալին վրայ պառկելով և գլուխը մեր փըրկ-
չին, Տէր Յիսուսի սիրոյն կուրծքին վրայ դնելով կը
հանգստանայ: Այսպէս կ'ապրի ու կը մեծնայ:

Որչափ ցաւալի պիտի ըլլար ձեզի եթէ ձեր զա-
ւակները դաճած մնային: Այն ատեն պիտի ըսէինք՝
անպայման պզտիկը կամ հիւանդ է և կամ ալ սնունդի
պակաս ունի: Կ'ըսեն թէ Ճաբոնի մէջ 2—300 տարե-
կան ծառեր կան որոնք թաղարներու մէջ կը պահ-
ուին, որոնք հազիւ մէկ մեթր բարձրութիւն ունին:
Ինչո՞ւ, որովհետեւ բուսաբանը անոր բաւարար սնունդ
չտար և ճիւղերն ալ կը կտրէ որպէսզի չմեծնան:

Կը ցաւիմ երբեմն Աստուծոյ զաւակներուն համար
որոնք միշտ մանուկ և միշտ տկար են: Երեսուն կամ
քառասուն տարի առաջ ինչ որ էին, նոյնն են հիմա:
Անունով, տարիքով մեծ, սակայն գործքով մանուկ,
աղայ են: Ասիկա Աստուծոյ սրտին ցաւ, ուրիշներու
գայթակղութիւն, իրենց ալ ամօթի պատճառ է: Ինչո՞ւ
այսպէս, վասնզի սնունդ չեն առներ, և կամ մեղքի
փոքր մանրէներուն տեղի կու տան: Այդ մանրէները
հաւատացեալին հիւթը կը ծծեն և անպտուղ կ'ընեն:

Հսկայ ծառի մը մասին կարդացի անգամ մը որ
14 անգամ կայծակնահար եղած էր, բայց գոյութիւնը
տակաւին կը պահէր, սակայն յետոյ անտեսանելի
փոքր ճճիներ չորցուցած և տապալած էին զայն:

Քրիստոս երբ մեր սրտերուն կու գայ, Անիկա
մեծնալ կ'ուզէ հասակով, իմաստութիւնով, Աստուծոյ
և մարդոց առջեւ շնորհք գտնելով: Ղուկ. 2. 52: Սա-
կայն ցաւալին այն է որ չատերուն սրտին մէջ եղած
աշխարհային ցանկութիւնները, զբաղումները և հոգե-
րը այս նոր մարդը կը խեղդեն:

Ժամանակին հարուստ տան մը մէջ մանուկ մը
ծնաւ: Մանկան մկրտութեան օրը պարահանդէս մը
սարքեցին: Շատ հրաւիրեալներ, ինքնաշարժներով,

կառքերով եկան, այնպէս որ վերարկու կախելիք տեղերը լեցուեցան: Ուստի մարդիկ ստիպուեցան մօտակայ սենեակի մը մէջ եղած մահճակալի մը վրայ նեւտել իրենց վերարկուները և մուշտակները: Որոշեալ ժամը հասաւ: Հիւրերը պարի սկսելէ առաջ, մարդ մը ոտքի ելաւ ու ըսաւ. «Մենք հոս հաւաքուած ենք մանկան մը համար: Մեր պարի սկսելէն առաջ, կ'արժէ որ նախ մեզի այս պատեհութիւնը տուող մանուկը անգամ մը տեսնենք: Սպասուհին մանուկը փնտռեց և գտաւ: Ի՞նչ տեսնեն: Մանուկը մահճակալին վրայ նետուած վերարկուներու և մուշտակներու դէզին առկ շնչահեղձ եղած էր: Պարահանդէսը սգահանդէսի փոխուեցաւ: Շատեր այսպէս կը խեղդեն իրենց սրտին մէջ եղած բարի զգացումները և գաճաճ կը մնան:

Նոր ծնածը ոչ թէ միայն կեանքով կը մեծնայ, այլ նաև դիրքով և համբաւով: Երբեմն մինչ իսկ աշխարհի ամենանշանաւոր մարդը կ'ըլլայ: Եթէ վերստին ծնած չըլլար, նա աննշան պիտի մնար: Նայէ Պետրոսի. ո՞վ էր ան. խեղճ տգէտ գիւղացի, պարզ ձկնորս մը: Սակայն հիմա նշանաւոր առաքեալ, բոլոր քրիստոնեայ աշխարհի ծանօթ և բոլոր Պապականներուն ալ պաշտելի մէկը: Նոյնպէս եղան բոլոր առաքեալները: Պօղոս հասարակ ոտքի մըն էր, սակայն քիչ յետոյ իր ազգին և հայրենիքին ճանչցուած, բայց հիմա ընդհանուր աշխարհի քրիստոնեաներուն և հեթանոսներուն, տգէտի և իմաստունի խիստ յարգելի մէկը եղած է: Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ո՞վ էր և ի՞նչ էր, աշխարհիկ հօր մը զաւակը, բայց Կեսարիոյ մէջ վերստին ծնանելով Հայաստանը լուսաւորեց և Հայերուն Լուսաւորիչը եղաւ, իր ժողովուրդին ալ պաշտելի: Ո՞վ էր Ս. Մեսրոպ Մաշտոց, թագաւորի մը գրագիրը: Սակայն վերստին ծնանելէն յետոյ Ա, Բ, Գ գիրերը գտաւ և Ս. Գրոց թարգմանութեամբ անմահացաւ: Մարթին Լուտեր, գիւղացիի

մը զաւակն էր, աննշան վանական մը, սակայն հիմա աշխարհի ծանօթ՝ և Բողոքականութեան հիմնադիրը, անուանի մարդ մը եղաւ:

Ո՛վ էր Ճան Պընեան: Հասարակ թիթեղագործ մը. հայհոյիչ և հասարակ մարդ մը, նոյն առեն աղքատ մէկը: Սակայն վերստին ծնունդ ունենալէ յետոյ հետզհետէ յառաջացաւ նոր կեանքին մէջ, և կարգ մը շատ օգտակար և իր տեսակին մէջ աննման գիրքերու հեղինակն եղաւ: Թուականէս 15 տարի առաջ Անգղիացիք և Ամերիկացիք անոր ծննդեան 300 ամեակը կատարեցին և մեծ յարգանքով յիշեցին զայն: Ներկայիս կ'ապրի պարզ գնչու մէկը, Ճիպսի Սմիթ, որ աշխարհի ամենամեծ քարոզիչը անուանուած է: Ո՛վ էր Մր. Մուտի որ այսչափ հռչակաւոր եղաւ և 100 միլիոնէ աւելի ժողովուրդի աւետարան քարոզեց: Շատ աղքատ ընտանիքի մը զաւակն էր, անուս մէկը: Նոյնպէս Ջոր. Ուիլիսոմ Պուլթ, աղքատ որբուարիի մը զաւակը, անուս, սակայն վերստին ծննդեան փորձառութիւնով հռչակաւոր մէկը և փրկութեան բանակին հիմնադիրը, հազարներու փրկութեան, սրբութեան և լաւագոյն կեանքի դառնալուն միջոց եղաւ և անուներ անմահացաւ: Նոյնպէս ո՛վ էր Սատու Սունտար Սինկ, աննշան Հնդիկ մը: Սակայն Յիսուսի դառնալով Հնդկաստանի առաքեալը, և բոլորին հիացումի առարկայ եղաւ: Նոյնպէս Խրիմեան Հայրիկ, Վեր. Զենանեան և Վեր. Եղոյեան, Մարաշցի և Խոյեցի, աննշան էին, հիմա նշանաւոր: Քանզի այսպէս գրուած է Ձորոնք կանչեց նաեւ արդարացուց զանոնք. և զորոնք արդարացուց, նաեւ փառաւորեց զանոնք: Հռովմ. 8. 30: Բրիստոսով մեծցած, նշանաւոր հանդիսացածներուն թիւը հազարաւորներ են: Ես հոս իբր օրինակ մի քանիներուն անունները կու տամ, և ցուցունել կ'ուզեմ որ նոր ծնունդը ոչ թէ մարդը կը պղտիկցնէ, անպատիւ կ'ընէ, հապա աւելի

մեծ պատիւներու արժանի կ'ընէ և շատերուն սրտին մէջ անոնց յիշատակը թարմ կը մնայ: Ինչպէս Դաւիթ Լիվինկոթընի սիրաւը Ափրիկէի մէջ թաղեցին և բոլոր Ափրիկեցիներուն սրտին մէջ կ'ապրի և թարմ է:

Աստուծոյ ծնած մէկը արմաւենիի պէս ծաղկելով, Լիբանանի եղեւինի պէս բազմակողմանի կը մեծնայ: «Տէրօջը տանը մէջ անկուածները, մեր Աստուծոյն սրահներուն մէջ պիտի ծաղկին, ծերութեան ատեն ալ պառուղ պիտի տան»: Սաղմ. 92.12-15: Ասոնք աւելի մեծնալով, աւելի փորձառու ըլլալով շատ քաղցր պատուներ կու տան, արմաւենիի պէս որուն պատուը 100 տարեկանէն յետոյ աւելի քաղցր կ'ըլլայ:

Եթէ վերոգրեալ քրիստոնեաներու պէս զարգանալ և մեծնալ չունիս (քանզի այդ հոգեկաւոր եղողներուն մեծամասնութիւնը Աստուծոյ կանչուած են մասնաւոր կոչումով) դուն ալ գէթ քու անկիւնիդ մէջ, բարի գործերովդ և պատուներովդ լոյս ըլլալու և փայլելու ես: Եթէ այդպէս չես ըլլար, զգուշացիր, քանզի կամ վերջոյն ծնունդ չունիս, կամ ալ հիւանդ ես: Արթնցիր, և մեծնալու պայմանները դորձադրէ և յառաջ գնա: Աստուծոյ Հոգիով, մաքիդ նորոգութիւնով, նպատակը դիտելով, դէպի յառաջ վազէ: Տէրօջը փառքը որպէս թէ հայեցիի մէջ տեսնելով, նոյն պատկերին նորոգութիւր փառացի փառս, որպէս թէ Տէրօջ Հոգիէն: Կենալ չըկայ, վազելով, պայքարելով, ճիշտացքը կատարէ, հաւատքը պահէ, որպէսզի արդարութեան պսակը տոնես: Բ Կորնթ. 3. 18: Բ Տիմ. 4. 7, 8:

Դ. Նոր ծնունդ պէտք է մեծ եւ եզակի պակաս մը լեցնելով համար: Պակաս մը որուն տեղը ուրիշ ոեւէ բան չի կրնար լեցնել, դէպք մը որ եզակի է, բառ մը որ հոմանիշ չունի: Նոր ծնունդի տեղ ոեւէ բան չի բաւեր, ոչ ծէս, ոչ արարողութիւն, և ոչ ալ կամքի դարութիւն, ոչ մկրտութիւն և ոչ հաղորդութիւն:

Օր մը երիտասարդ և հարուստ իշխան մը եկաւ Տէր Յիսուսի և Ճարի Վարդապետ՝ անուանելով ծուռ կի եկաւ և հարցուց ձեռք ընեմ որ յաւիտենական կեանքը ժառանգեմ: Այս մարդը տասնաբանեան գիտէր և կը կատարեմ ալ կ'ըսէր: Երեսն անոր ո՛վ և ինչ ըլլալը գիտէր: Սիրելի երիտասարդ մըն էր ան, և մեր Տէրն ալ «սիրեց»: Բայց յաւիտենական կեանքի լոյսը չուներ: Քանզի ձեզ բան պակաս էր՝ իր մէջ: Մարկ. 10. 21: Պակաս մը որ ուրիշ ոչ մէկ բան կրնար լեցնել: Այդ պակասը Վերստին ծնունդ էր անշուշտ:

Ծորճ Հուսայթֆիլտ, այն հոշակաւոր քարոզիչը, երբ կը քարոզէր Անգլիոյ մէջ օր մը հարուստ և պատուաւոր ընտանիքի մը հայրը իր տունը հրաւիրեց զայն որպէսզի մի քանի օր հանգիստ ընէ հոն: Քարոզիչը զնաց իրենց փափաքին համեմատ և մի քանի օր հոն մնալէ յետոյ, մէկնեցաւ ատկէ առանց բան մը ըսելու: Տնեցիները հիւրասենեակը պրպտեցին տեսնելու համար թէ արդեօք գրու թիւն մը, կամ նամակ մը, կամ խրատական մը ձգած էր իրենց համար: Բայց որեւէ բան չգտան: Հոսկ յետոյ պատուհանի նայեցան և հոն տեսան բան մը: Դուրսի ցուրտին պատճառաւ, ապաւ կիին ներսի կողմին վրայ գոյացած խոնու խաւին վրայ հեռեկալ բառերը գրած էր քարոզիչ, իր մատով ձեռք բան պակաս է այս տան: Տնեցիները չաւ խորհեցան, հասկնալու համար թէ արդեօք ինչ էր այդ պակաս բանը: Անոնք ըսին արդեօք ոեւէ կերպով թերացա՞նք մեր հիւրասիրութեան մէջ: Վերջապէս յիշեցին թէ իրենց միակ պակասը Վերստին ծնունդ էր: Անմիջապէս ծուռկի գալով Աստուծոյ շնորհքով այս խիստ կարեւոր պակասը կը լեցնեն: Քարոզիչին ալ նամակ մը գրելով խնդիրը կը յայտնեն:

Աստուծոյ մատը Բաղտասար թագաւորին համար այսպէս գրեց. «Կշիռքով կշռուեացար և պակաս

գտնուեցար՝ Կարելի է քու կշիռքովդ լման ես և ուրիշներու հայեցակեանքով ալ կատարեալ, բայց եթէ Աստուծոյ աչքով նայիս, պակաս մ'ունիս:

Ժամանակին գիտուն մէկը նաւակ մը առնելով պտոյա մը ընել կ'ուզէ ծովուն վրայ: Երբ նաւահան գիտէն բաւական հեռացած էին, գիտունը կը հարցնէ նաւավարին, «Դու ինչ աստղաբաշխութիւն գիտե՞ս»: «Ոչ» կ'ըսէ մարդը: «Ուրեմն դուն երեք քառորդ մարդ ես, քանի որ այսքան զեղեցիկ գիտութեան մը տեղեակ չես»: «Ինչ ընեմ» կ'ըսէ խեղճուկ նաւավարը:

Գիտնականը երկրորդ անգամ կը հարցնէ. «Դու ինչ քուսարանութիւն գիտե՞ս»: Նաւավարը դարձեալ «Ոչ» կը պատասխանէ: Գիտնականը կ'ըսէ, «Ուրեմն դուն կէս մարդ ես»: Քիչ յետոյ գիտնականը նորէն կը հարցնէ, «Դու ինչ մարդակազմութիւն գիտե՞ս»: «Ոչ» կ'ըլլայ պարզուկ նաւավարին պատասխանը: «Ուրեմն դուն քառորդ մարդ ես» կ'ըսէ գիտնականը:

Քիչ յետոյ օդը կը փոխուի և փոթորիկ կ'սկսի և ալիքները կը զօրանան: Նաւավարը վտանգը տեսնելով նաւակը դէպի նաւահանգիստ դարձնելու կը փութայ: Սակայն կը տեսնէ որ առիկա անկարելի է և ընկղմելու վտանգ կայ: Ուստի կը դառնայ գիտնականին ու կը հարցնէ անոր. «Տէր իմ. դուն լողալ գիտե՞ս»: Գիտնականը կ'ըսէ «Ոչ»: Նաւավարը կ'ըսէ անոր. «Ուրեմն դուն բնաւ մարդ չես: Ահա նաւակը ընկղմելու վտանգին մէջ է: Եթէ լողալ գիտնայիր, պիտի ազատուէիր: Սակայն քանի որ չես գիտեր, պիտի կորսուիս»:

Ո՛վ բարեկամներս. մենք այս աշխարհի ծովուն մէջ ինկած ենք: Ասկէ ազատուելու համար մեզի նոր ոյժ մը. դուրսէն երկարող ձեռք մը, օգնող և փրկող Քրիստոս պէտք է: Մենք մեր անձնական ջանքերով և ճիգերով չենք կրնար այս ծովէն ելլել և ազատիլ:

Այս աշխարհի փորձութիւնները նախագործողութիւնի վա-
ռած հնոցէն շատ աւելի տաք և սաստիկ են: Մենք
չենք կրնար չազդուիլ և չայրիլ: Եթէ Աստուծոյ Որդին
մեր քով և մեր սրտերուն մէջ չէ, մենք չենք կրնար
ստանց մըտաւելու ելլել: Իսկ եթէ Ան մեր հետ է,
ինչպէս էր այն երեք երիտասարդներուն հետ, մենք ալ
անոնց պէս անմեղա պիտի մնանք: Անոնց գլխուն մէկ
մազն իսկ չխանձեցաւ, անոնց հազուստներուն գոյնը
չնետեց. կրակին հոտն անգամ չկար անոնց վրայ: Այս
տեսարանը հիացուց թագաւորը և նախարարները:

Հիմա այս աշխարհի փորձութիւններուն և մեղքի
հնոցին ո՞վ կրնայ դիմանալ: Ո՞վ կարող է չազդուելու,
ո՞վ աշխարհի հոտը չունի իր վրայ: Մեր կամքը ի՞նչ
է որ կարենայ մեր անձերը զսպել: Ի՞նչ են մեր բա-
զուկները որ կարենան մեղքի ալիքներուն կուրծք տալ:
Մեռած ձուկերու պէս հոսանքն ի վար քշուելով դէպի
մեղք և դէպի դժոխք կ'երթանք, հոսանքին դէմ պայ-
քարելու համար մեզի ոյժ կը պակսի:

Կ'ըսուի թէ գործարաններու շինած կարի տակը
եթէ մանրացոյցով նայիս, խորտուրորտ կը տեսնես:
Բայց եթէ մեղուին խայթոցին նայիս նոյն խոշորա-
ցոյցով, ան ողորկ է: Ասկէ կը հետեւցնենք թէ Աս-
տուծոյ շինածը ուրիշ է և մարդու շինածը ուրիշ:
Մարդ էակը որքան ալ բարձր բարոյականի աէր ըլլայ,
որչափ ալ գովելի յատկութիւններ ունենայ, նորէն
չկրնար Աստուծոյ ըրածին հետ բազդատուիլ:

Մարդուն անձնական արդարութիւնները շատ ան-
հիմն են: Քանզի պարագաներ կու գան որ իրենց գոյնը
կը նետեն և չեն կրնար դիմանալ: Անոնք չուտով չեն
իյնար, սակայն վերջապէս տեղի կու տան: Սամփսոնի,
Դաւիթի, և Սողոմոնի պէս օրէնքով զսպուած կարող
մարդիկ տեղի տուին և ինկոն սակայն Յովսէփ գեղե-
ցիկի պէս երիտասարդ մը դիմադրեց և յաղթեց այն

մեծ փորձութեան, քանզի Աստուած իրեն հետ էր: Դանիէլի պէս Աստուծոյ սիրելի մարդը այն բարի դիրքէն և փառքէն չչլացաւ: Իր խոնարհութիւնը պահեց և առիւծներու գուբին մէջն ալ առիւծներէն փնաս չքաշեց, որովհետեւ Աստուած իր քով, իր մէջ և իրեն հետ էր: Պօղոս ինչ մեծ նեղութիւններ կրեց, ինչպիսի փորձութիւններուն համբերեց, ինչպիսի գովասանքներու, որչափ առարկութիւններու տակաց: Աստուծոյ շինածը եղական է: Աստուած քեզ իր կերպով փրկել, իր ձեռքովը շինել և իր զօրութիւնովը նոր արարած մ'ընել կ'ուզէ: Դուն քեզ մի՛ շտկեր, մի՛ դարձարեր: Աստուած քու սիրտդ քեզմէ լաւ գիտէ: Քու խաբեբայ սիրտդ քեզ թող չխաբէ, ճարդէն աղէկ ես՝ ըսելով՝ Ուրեմն եկուր, Իրեն յանձնուէ եղած վիճակովդ որպէսզի քեզ նոր մարդ, Աստուծոյ մարդը, Յիսուսի նըմանող մարդ ընէ:

Անգամ մը Լոնտոնի մէջ պատկերահան մը շատ խեղճ ցնցոտիներ հագած աղքատ մարդ մը տեսաւ և ըսաւ անոր, «Վաղը իմ աշխատանոցս եկուր, որպէսզի պատկերդ առնեմ»: Հետեւալ օրը մարդը ստփրուեցաւ, լուացուեցաւ, հագուստը քիչ մը շտկեց և եկաւ: Պատկերահանը ըսաւ. «Դուն ո՞վ ես. ես քեզի պէս մէկուն պատկերը առնել չուզեցի, քու երէկուայ վիճակովդ ուզեցի քեզ»:

Յիսուս ալ աղափա մեղաւոր վիճակովդ ընդունել կ'ուզէ քեզ, պարապ տեղ դուն քեզի ձեւ մի տար: Անոր հարցումը այս է՝ Քով բարեկամ ո՞ւր է քու հարսանիքի հանդերձք: Ինչո՞ւ զայն հագած չես: Ինչո՞ւ քու կինովդ կը գոհանաս, ինչո՞ւ Քրիստոսի արդարութիւնը չես հագնիր և քու արդարութիւնովդ Աստուծոյ հաճելի ըլլալ կ'ուզես: Ասիկա նախ կարելի չէ: Դուն չես կրնար ինքզինքդ մաքրել, Երկրորդ, ասիկա ընդունելի չէ: Անիկա քու վրայ իր Որդւոյն արիւնով

ներկուած հանդերձը տեսնել կ'ուզէ, հաւատքով եղած արդարութիւնը որ ձրի պիտի չնորհէ: Ուրեմն եղած վիճակովդ եկուր: Շուա եկուր. քանզի ընդունելի ժամանակը հիմա է: Բ կորն. 6. 2: Եւ աղօթելով խընդրէ որ Աստուած այս եղական պակասդ լեցնէ: Քանզի ինչպէս Մարթային ըսաւ, «Մէկ բան պէտք է»: Այդ մէկ բանը Յիսուս ինքն է: Եթէ Յիսուսը ունիս, հոգեւոր կեանք ունիս. եթէ Յիսուսը չունիս, կեանք չունիս: Ա. Յովհ. 5. 12: Քանզի մեր արդարութիւնը, իմաստութիւնը, սրբութիւնը և փրկութիւնը Յիսուս ինքն է: Ա. կորն. 1. 30: Ինք է մեր խաղաղութիւնը և ամէն բանը: Անիկա մեզի կեանք տալով չձգեր, հապա մեր մէջ մնալով, իր սուրբ կեանքը մեր մէջ կ'ապրի և այսպէս սուրբեր կ'ընէ մեզ: Մենք շարունակ Անոր կապուած պիտի մնանք: Այս է հոգեւոր կեանքը: Այս է հոգեւոր կեանքի խորնկութիւնը, անոր վայելքը, ու գեղեցկութիւնը: Ինչպէս որ ցուրտը ջերմութեան ու պակասն է. հոգեւոր մահն ու տկարութիւններն ալ Յիսուսի պակասն է:

ԻՆՉ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ Կ'ԱՐԺԱՆԱՆԱՆ
ԱՆՈՆՔ ՈՐ ՎԵՐՍՍԻՆ ԾՆԱԾ ԵՆ
ԵՒ ՈՐ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱՆ

Նաբոլիոն անգամ մը իտալացի երիտասարդներուն կոչ մը տուաւ ըսելով, ձեռքի հետեւեցէք և հազարապետներ, հարիւրապետներ և աւարներով ես ձեզ հաւուստներ պիտի ընեմ: Հազարաւորներ հետեւեցան իրեն: Եւրոպան նուաճեցին, երթալով զինուորներու թիւը հարիւր հազարաւորներու հասաւ: Սակայն ի՞նչ վարձք տուաւ: Ոմանք Ափրիկէի տաքին մէջ մեռան, ոմանք Ռուսիոյ ցուրտին և ձիւնին մէջ սառեցան, շատեր ալ Աղեքսանդրիոյ մօտ Ապուքերի առջեւ ծովամոյն եղան, քանզի Նաբոլիոնի նաւատորմիդը հոն կործանեցաւ:

Մեր օրերուն մէջ Ատուլֆ Հիթլեր ալ 90 միլիոն Գերմաններուն կոչ տուաւ և ըսաւ, ձեռքի հպատակեցէք, իմ հրամաններս իգործ դրէք, ձեզ հաւուստներ պիտի ընեմ, կաթ ու կարագ և մեղր պիտի կերցնեմ: Աղգերու գլուխ պիտի ըլլաք, ուրիշներու վրայ պիտի իշխէք, քանզի Գերման ժողովուրդը իշխելու համար ծնած է: Այս կոչին վրայ ժողովուրդը մեծ դուշմանքով իրեն հետեւեցաւ: Տարիներու զոհողութիւն, քիչ կերան չատ աշխատեցան, պատերազմի պատրաստութիւն տեսան և վեց տարիի չափ ալ պատերազմեցան: Արդիւնքը ի՞նչ եղաւ: Հիթլերի տուած վարձքը ինչ էր, զինուորները սուրի, ժողովուրդը ումբի, ազգը սովի, երկիրը քանդուելու և նախարարներն ալ մեծաւ մասամբ թունաւորումի մատնեց:

Աստեղ Իրլանտայի մէջ մարդ մը թագաւորի մը քով երկար տարի պաշտօնավարեց: Թագաւորը զինքը սիրելով Եպարքոս կարգեց: Օր մը այս մարդը կը հիւանդանայ և թագաւորը զինքը կ'այցեկէ երբ մահամերձ վիճակի մէջ էր: Թագաւորը մօտենալով մահիճին կը հարցնէ Քինչ ընեմ քեզի, ի՞նչ կ'ուզես ինձմէջ: Հիւանդը սարսափելի ցաւերու մէջ աչքը թագաւորին դարձնելով ըսաւ Քինձի մի քանի ժամ հանգիստ առեր որ ապաշխարեմ և երկինքի համար պատրաստուիմ և կամ իմ բոլոր մեղքերս ներէ որ Աստուծոյ դատաստանին առջեւ անմեղադրելի գտնուիմ: Երբ թագաւորը լսեց այս խօսքը, ըսաւ անոր Ո՛հ այս բաները ընելու ես կարողութիւն չունիմ: Այն ատեն հիւանդը ըսաւ Ո՛վ անգութ, անգութ, քեզի մինչեւ հիմա ըրած ծառայութիւնս եթէ Տէրոջս ընէի, թէ մեղքերս կը ներէր և թէ ալ յաւիտենական կեանք կուտար ինձի: Այո, սիրելիս, եթէ դուն ալ Աստանայի, հաճոյքիդ, առեւտուրիդ և գիտութեանդ, թագաւորին և կառավարութեան առեւծ ժամանակներուդ կէսը և ասոնց ըրած ծառայութիւններուն մի մասը Գրիստոսի ընէիր և կամ աւելի շիտակը եթէ Անոր հաւատայիր և յանձնընէիր, ո՛հ Ան ինչ բաներ պիտի տար ի՛նչ բարձր դիրքերու արժանի պիտի ըլլայիր: Երանի թէ գիտնայիր, ազիտութիւնով մարդ չառ թանկագին բաներ կը կորսնցնէ: Շատ մը երիտասարդներ իրենց մարմինը կը փճացնեն մեղքերով, չառ հարուստներ զրամբին կը վառեն փուճ բաներու, չառ մայրեր իրենց զաւակներուն կորսուելուն պատճառ կ'ըլլան, չառ պատանիներ ուսումի պակասը կը կրեն ժամանակին՝ իրենց արուած պատեհութիւնները օգտագործած չըլլալով: Վերջը լալով կը փնտրեն, բայց իզո՛ւր: Գուն ալ, ով սիրելի հոգի, այն թանկագին պատեհութիւններդ, փրկութեան դի, այն թանկագին պատեհութիւններդ փրկուելով մեծ ժամանակդ կը կորսնցնես: Փոխանակ փրկուելով մեծ

մարդ մը ըլլալու, մեծ օրհնութիւններ վայելելու, բարձր դիրքերու արժանի ըլլալու պատենութիւնը կը տրուի, սակայն յարգը չես գիտեր: Եսաւի պէս պնակ մը կերակուրի համար անդրանկութեանդ իրաւունքը կը ծախես: Գիտես որ թէպէտ ետքը նա ուզեց օրհնութիւն ժառանգել, բայց մերժուեցաւ, վասնզի ապաշխարութեան տեղ չգտաւ, թէպէտ արցունքով խնդրեց՝: Եբր. 12. 16. 17:

Ասկէ 12 տարիներ առաջ Անգլիոյ թագաւորը Եդուարդ իր հօրը յաջորդեց, Անգլիոյ թագաւոր և Հնդկաստանի կայսր և հաւատքի պաշտպան աթաղոսը ունէր թէև, սակայն կնկան մը յարելով այս բարձր դիրքը և աթաղոսները կորսնցուց, ինչ որ միլիառներու չպատահիր: Քեզի համար ալ ասկէ շատ աւելի բարձր դիրք. գերազանց աթաղոսներ, վսեմ կոչում մը կայ եթէ ընդունիս: Եթէ չես ընդունիր ետքը դառն արցունքներ, հազար զղջումներ, միլիոն երանիներ արժէք պիտի չունենան: Նոյի օրերը ժողովուրդին առջեւ 100 տարի բաց էր տապանը և փրկութիւնը: Բայց անոնք չհամոզուեցան վտանգին, չհաւատացին տապանին ապահովութեան, չգիտեցան իրենց արուած պատենութեան յարգը: Աւելի հաւատք ընծայեցին իրենց իմաստուններուն և քուրմերուն խօսքերուն, քան Նոյի պատգամին: Յաւալի բանը այն էր որ անբան անասունները կարծես Աստուծոյ ձայնը լսելով դալիք վտանգէն ազատելու համար սողոսկելով կամ քալելով տապանը մտան, անմիա թռչունները խոնարհելով երկինքէն և օդէն ցածնալով տապանը մտան: Սակայն խելացի ենք ըսող մարդիկ, գիտուն ենք ըսող ինքնահաւաններ ազիտութիւնով և խարուելով ջուրերու մէջ կորսուեցան: Դուռը դրցուելէ վերջը տապանին արժէքը բարձրացաւ: Ոմանք բոլոր ունեցածին աւելուցեցին տապանի մէջ նստելու տեղ մը ունենալու հա-

մարտ Ուրիշներ լալով աղաղակեցին ճեղի բաց մեղի, ներք մեղի, հպարտութիւն ըրինք, չգիտցանք, վախճանը չխորհեցանք, կամ հաւատացինք քարոզներուդ և պարտպ տեղ սրտերնիս խտացուցինք: Ուրիշներէն քաշուեցանք, վախցանք, ամչցանք: Նոյ, Նոյ, մենք քու ազգականներդ ենք, քեզի մօտ գրացի, քեզի համամիտ, քեզի ալ պաշտպան, բաց մեղիդ: Նոյ կ'ըսէ Աստուած գոցեց, ես չեմ կրնար բանալ, երանի թէ ժամանակին մօտ ըլլայիք: Նոյի հիւաներն ալ խոստովանեցան ըսելով. «Ո՛վ արդար մարդ, անկեղծ բարեկամ, երբ որ տապանը կը շինէինք՝ դուն բոլոր այս բաները մեզի կը պատմէիր: Մենք քեզ կը ծաղրէինք և զրամդ կ'առնէին և անհոգութիւնով մեր օրերը անցուցինք: Նրանի թէ գիտնայինք մեզի եղած առանձնաշնորհումը: Տապանը մենք շինեցինք, ահա մենք կը կորսուինք»:

Ներկայիս ալ շատ եկեղեցի շինողներ, Աստուծոյ գործը ընողներ, քարոզիչներ, հոգեւոր գիրքերու ապագրիչներ, կիրակնօրեայ դպրոցի ուսուցիչներ, աւետարանիչներ և այլն, Նոյի գործաւորներուն կը նմանին: Տապանէն հեռու չեն, տապանին համար ալ կ'աշխատին, սակայն մէջը չեն:

Սողոմոն մարդիկն ալ չգիտցան իրենց ապաշխարութեան համար արուած առիթը, երբ արդար Ղովա իրենց մէջն էր, և անոնց մեղքերուն համար կը հառաչէր և իրենց անօրէն վարմունքին համար իր արդար հոգին կը տանջէր: Բ. Պետ. 2. 7. 8:

Ասիկա բաւական չեղաւ իրենց մեղքերը տեսնելու: Դարձեալ երբ հրեշտակները եկան չորեք Ղովաին տունը պաշարեցին զէշ գիտաւորութեամբ, Տէրը անոնց աչքերը կուրցուց: Այս ալ զօրաւոր ազգարարութիւն չեղաւ գանոնք արթնցնելու համար: Յետոյ առաւօտեան կանուխ ժամուն երբ Ղովա իր փեսային

րուն և աղջիկներուն կ'աղաչէր, «Ելէք այս տեղէն փախչինք, քանզի Աստուած այս տեղը պիտի կործանէ՝ ըսելով. սակայն անիկա ծաղր ընողի մը պէս երեցաւ: Անոնք ըսին, «Մենք քեզի չափ յիմար չենք որ մեր բոլոր ունեցածը ձգելով փախչինք, ոչ ալ զիրահաւան քեզի պէս»: Կարծես այսպէս ըսել ուզեցին, «Դուն գնա, մենք ալ ունեցածներուդ, տուներուդ, այգիներուդ, հօտերուդ կը արիւնհանք և կամ քու քղանցքներէդ կը բռնենք: Ինչպէս ալ ըլլայ դուն մեր հայրն ես. բան մը կ'ըլլայ: Աստուած ողորմած է»: Այս բոլորէն վերջը՝ Ղովա իր ամէն ունեցածը ձգելով կը փախչէր: Այն ալ բաւականաչափ զօրաւոր քարոզ մը չեղաւ զիրենք Ղովային հետեւիլ համոզելու համար: Անոնք այսքան մօտ եկած փրկութիւնը այսպէս մերժեցին կոյր յամառութեամբ:

Յիսուս ալ Երուսաղէմ քաղաքը տեսնելով լացաւ անոր վրայ և ըսաւ. «Դոնէ այս քու օրուանդ մէջ զիսնայիր քու խաղաղութիւնդ» և ճանչնայիր քու այցելութեանդ ժամանակը: Ասիկա Երուսաղէմի համար մեծ չնորձք մըն էր, քանզի խաղաղութեան Իշխանը իրեն եկած էր զինք փրկելու: Եթէ զիսնային Յիսուսի մօլ և ինչպիսի մէկը ըլլալը, և հասկնային թէ Ան/կա կարող և պատրաստ է զիրենք մեծ և ահաւոր վտանգէ ազատելու և յաւիտենական օրհնութիւններ տալը, Երուսաղէմի բնակիչներն ու ազգը Անոր թեւերուն տակ պիտի ապաստանէին և ապահով պիտի ըլլային: Սակայն տգիտութիւնով, անհաւատութիւնով և հպարտութիւնով կուրցան և ապստամբեցան և Երուսաղէմ հիմա հատակ եղաւ, տաճարը քանդուեցաւ, ազգը ջարդուեցաւ, և մնացորդը աշխարհի ամէն կողմը ցրուելով գերութեան և անարգանքի մատնուեցաւ: Ղուկ. 18. 41 — 44:

Հիմա ալ Աստուծոյ խօսքը աշխարհի ամէն կողմը

կը քարոզուի, աւետարաններ կը բաշխուին, խրատներ կը տրուին, որպէսզի մարդիկ ապաշխարելով և նորէն ծնանելով գալու բարկութենէն ազատին. բարձր դիրքի և յաւիտեանական կեանքի արժանի ըլլան: Բայց ցաւալի է որ Զրհեղեղի և Սողոմի օրերուն ժողովուրդներուն և Հրէից ազգին պէս մարդիկ անհաւատութիւնով և արգիտութեամբ այս խիստ պատուական աւետարանը կը մերժեն: Դուն ալ, ով ընթերցող, եթէ անոնց պէս մերժես այս փրկութիւնը, պիտի կորսուիս անոնց պէս: Քեզի ալ ազատում չպիտի ըլլայ: Դժողքի սարսափելի կրակն ու տանջանքը քու բաժինդ պիտի ըլլայ յաւիտեան: Ուրեմն, սիրելի բարեկամ, դարձի՛ր և Յիսուսի եկուր: Ահա ամէն բան պատրաստ է: Քաւութիւն, փրկութիւն, և Արրահամի, Իսահակի և Յակոբի հետ աթոռին վրայ նստելու առանձնաշնորհումը քեզի կը ներկայանայ: Աշխարհ քեզ չյազեցներ, անոր Զուրբը լեզի են: Յիսուսի եկուր և տես թէ ինչե՛ր պիտի տայ քեզի, եւ ի՞նչ պիտի ընէ քեզ: Օր մը Պետրոս հարցուց Յիսուսի «Ահա մենք ամէն բան թողուցինք և ետեւէդ եկանք, ուստի մեզի ի՞նչ պիտի ըլլայ»: «Յիսուս ըսաւ անոնց, ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի թէ դուք որ իմ ետեւէս եկաք, միւս անգամ գալուստին երբ Որդին Մարդոյ իր փառաց աթոռը նստի, դուք ալ 12 աթոռներու վրայ պիտի նստիք Իսրայէլի 12 ցեղերը դատելու: Եւ ով որ թողուց տուններ, կամ եղբայրներ, կամ քոյրեր, կամ հայր, կամ մայր, կամ կին, կամ որդիներ, կամ արտեր իմ անուանս համար, հարիւրապատիկ պիտի առնէ, և յաւիտեանական կեանք պիտի ժառանգէ»: Մատթ. 19. 28. 29: Հիմա կը հասկնա՞ս թէ ինչ պիտի տայ: Հիմա պիտի ջանանք աւելի ընդարձակօրէն բացատրել վերաստին ծնունդ ունեցողներուն դիրքը, որպէսզի դուն ալ փափաքիս ատիկա ունենալու:

Ա. — Անոնք որ նորէն ծնած են, Աստուծոյ զաւակ

են: Քանզի Քրիստոսի անուան կը հաւատան և Աստուծոյ Հոգւոյն առաջնորդութեան հետեւելով Աստուծոյ որդիներուն զիրքին կը հասնին:

Հին Հռովմայեցիներ սովորութիւն մ'ունէին: Եթէ հայր մը իր զաւկէն գոհ ըլլար և անոր զիրք աւելոր՝ քաղաքին հրապարակը կը տանէր զայն և հոն իր վաճառական բարեկամներուն ու ժողովուրդին առջեւ իր վերարկուն վրայէն հանելով իր զաւկին կը հագցնէր, իր մատանին որդւոյն մատը կ'անցնէր ու կնիքն ալ անոր կը յանձնէր և կ'ըսէր, «Ահա որդիս իմ անդս և իմ զիրքս կ'առնէ: Ասկէ վերջ, իմ գործս կրնաք շարունակել որդւոյս հետ: Այսպէս մենք ալ Քրիստոսի զիրքը կ'առնենք: Ինչպէս որ Անիկա Աստուծոյ Որդին էր, մենք ալ Աստուծոյ զաւակները կ'ըլլանք և մեր երկնաւոր Հայրը մեզի ալ շատ բաներ կը վստահի: օրհնութեան բանալիներ կու տայ, որպէսզի մենք պէտք եղածին չափ վայելենք և վայելիլ տանք: Մեր առջեւ ալիւս տաճարին վարագոյրը պատուում է, և մենք կրնանք ուղղակի Սրբութիւն Սրբութեանց մտնելով, մեր երկնաւոր Հօր հետ յարաբերիլ առանց միջնորդի: Քանզի մեզի համար շնորհաց գահը բաց է զիչեր ցորեկ և մենք կրնանք համարձակութեամբ մօտենալ մեզի պէտք եղած շնորհքները և օգնութիւնները առնելու: Եթէ ակար ենք՝ զօրութիւն, եթէ հիւանդ ենք՝ բժշկութիւն, եթէ տխուր ենք՝ ուրախութիւն, եթէ վախկոտ ենք՝ քաջութիւն, եթէ չուարած ենք՝ առաջնորդութիւն, և երբ աղաոտ ենք՝ սրբութիւն, երբ թերի ենք՝ կատարելութիւն, երբ կասկածներով չիօթած ենք՝ կատարեալ վստահութիւն, երբ հոգեբով ծանրացած ենք՝ հանգստութիւն, եթէ ծառայութեան համար զօրութեան կը կարօտինք՝ զօրութիւն: Վերջապէս Անոր շնորհքը հերիք է մեզի, անձնական, ընտանեկան, աւետարանական, ֆիզիքական և նիւթական բոլոր

կարիքներու և բարիքներուն համար:

Մենք զմեզ երջանիկ կ'զգանք, քանզի Աստուած մեր հայրն է և մենք ճով մեր Աբբա հայրը՝ ըսելով կրնանք աղօթել: Մեր բարձր դիրքը ձանչնալով ցած բաներու չենք կրնար գիշանիլ:

Կ'ըսուի թէ Ֆրանսայի յեղափոխութեան ժամանակ Լուդովիկոս ԺԶ. թագաւորը և թագուհին կառափնատին (կիյոթին) վրայ մեռցուցին: Գահաժառանգն ալ փոխանակ մեռցնելու, աւելի վրէժ լուծելու համար վհուկ և չար կնկան մը յանձնեցին, որպէսզի շատ ստորին կեանքի մէջ մեծցնելով վառ մէկը ընէ զայն: Վհուկը իր բոլոր կարելին ըրաւ, աղան սաախօս, զող և անպիտան մէկը ընելու համար: Երբ աղան խիստ ստիպումի կ'ենթարկուէր սաելու, գողնալու, հայհոյելու համար, այսպէս կ'ըսէր ձեռ թագաւորի որդի ծնած եմ, ո՞վ կին. զուհ ինծի հետ ինչ բան ունիա՞ և չէր հնազանդեր: Անիկա գիտակից էր իր զիրքին: Աստուծոյ զաւակին զիրքն ալ այսպէս է հանդէպ մեղքի և սխալ բաներու, որովհետեւ անիկա իր հօր նմանիլ կ'ուզէ, սիրելի զաւկի մը պէս: Անոր բնութեան հաղորդ եղած է և Անոր նման բարիք ընելով կ'ապրի:

Ատենօք, Անգլիոյ մէջ Փետրուար ամսուան ցուրտ մէկ օրը, տիկին մը իր կառքը նստած շուկայէն կ'անցնէր: Հեռուէն բոպիկ ոտքով աղքատ պստանի մը տեսաւ, որ կօշկակարի ցուց սփնդկին առջև կը կենար: Երբ հոն հասաւ, կառքը կեցուց և վար իջնելով հարցուց աղուն թէ ինչո՞ւ հոն կայնած է: Պատասխանը կ'ըլլայ՝ կօշիկ մը ունենալու փափաքը: Անմիջապէս աղուն ձեռքէն բռնելով խանութ մտաւ և հոն խանութին ետեւ կողմը աղուն ստքերը լուաց, և աշակերտի մը միջոցաւ գուլպայ մը ապսպրեց և լաւագոյն կօշիկ մ'ալառնելով հագցուց աղուն: Երբ այս բոլորը լմնցան աղան շուարած և զմայլած կը նայի տիկնոջ և կ'ըսէ.

«Դուք Աստուծոյ կրօնն ես: Քաւ լիցի, սակայն Աստուծոյ զաւակն էր: Աստուծոյ զաւակին կը վայլէ այսպիսի բարի գործեր: Յովհաննէս Առաքեալ կը ցուցնէ թէ Աստուծմէ ծնածը արդարութիւն կը գործէ: Ասով յայտնի են Աստուծոյ որդիները: «Ան որ արդարութիւն չգործեր անիկա Աստուծմէ չէ: Արդարութիւն ըսելով միայն բարիք ըսել չենք ուզեր, ամէն տեսակ արդարութիւն, գործի, խորհուրդի, խօսքի մէջ արդարութիւն պէտք է: Քեզ տեսողները, «Ասիկա արդար է» ըսելով վկայելու են: Ոչ թէ մէկ անգամ արդարութիւն կ'ընէ, հապա շարունակ, ամէն օր, ամէն տեղ կ'ընէ: Նորէն Աստուծոյ զաւակը մեղք չգործեր, ոչ թէ մէկ անգամ չգործեր, հապա տեսականօրէն չգործեր, որովհետեւ Աստուծմէ ծնած է և Անոր սերմը (խօսքը) իր մէջ ունի: Այլ մեղք չկրնար գործել: Եւ իր անձն ալ չարէն կը պահէ, զգուշութիւն կ'ընէ: Ա. Յովհ. 5. 18: Ոմանք այս համարէն վարդապետութիւն մը կը հանեն թէ Աստուծոյ զաւակը մէկ անգամ իսկ չմեղանչեր, քանզի մեղքը, հին մարդը անկէ դուրս ելած է: Հին մարդը՝ մարդուն մեղանչական բնութիւնն է: Անիկա ոչ կ'ելլէ. ոչ կը մաքրուի և ոչ ալ կը փոխուի: Նոր ծնունդով մենք նոր սիրտ և նոր բնութիւն կ'ունենանք: Եղեկ. 36. 26: Մեղանչական բնութիւն ալ կ'աշխատի որ իր ուզածը կատարուի: Արդէն այս համարներուն բնագիրն ալ «Մեղք չգործեր» բառը «Մեղքի մէջ չկրնար կենալ» է, այսինքն տեսականօրէն մեղք չգործեր, կարելի է մէկ երկու անգամ պատահաբար գործէ, բայց ոչ շարունակ: Ինչպէս մեղաւոր մը կարելի է որ մէկ երկու անգամ արդարութիւն գործէ, սակայն շարունակ չկրնար գործել: Այս է շիտակ մեկնութիւնը, Ա. Յովհ. 3. 9. 10. 5. 4:

Հին մարդը հանեցէք և նորը հագէք համարն ալ այսպէս կը հասկնանք որ միշտ հանելու ենք, միշտ

հազնելու ենք: Հոս է տարբերութիւնը Աստուծոյ զաւակին և մեղաւորին: Եթէ անիկա մեղքի մէջ իյնայ, կը զգուի, կը գանի և հանգիստ չունենար: Սակայն մեղաւորը երբ իյնայ, կը սիրէ և կ'ախորժի, ինչպէս որ գառնուկ մը երբ ցետխին մէջ իյնայ, կը մայէ որպէսզի հովիւը զինք ազատէ, քանզի այդ միջավայրը իր բնութեան հակառակ է: Իսկ խողը սիրելով կը մտնէ ցետխին մէջ, կը տապալակի հոն և ելլել ալ չուզեր:

Նոյն առաքեալը դարձեալ կ'ըսէ, «Այն ամէնը որ Աստուծմէ ծնած է աշխարհի կը յաղթէ», անոր ցանկութիւններուն, հաճոյքներուն, հոգերուն և նեղուածութիւններուն, քանզի իր մէջ Քրիստոսի հաւատքը ունի: Ինչպէս որ օդանաւը իր մէջ մեքենայ և պէնզին ունի. որուն միջոցաւ դէպի վեր, բարձրերը կ'ելլէ: Այս աշխարհի նեղութիւնները ոչ թէ դէպի վար կ'իջեցնեն այլ դէպի վեր կը բարձրացնեն մեզ, ինչպէս Եղիային կրակէ կտոքելը զինքը և ջրհեղեղին ջուրերն ալ տապանը դէպի վեր բարձրացուցին:

Ինչպէս որ նաւերը խարխալ նետելով ծովու ալիքս ներուն և փոթորիկներու դէմ հաստատ կը կենան, նոյնպէս ալ մենք յոյսի խարխալով հաստատ կը մնանք: Ինչպէս իւրը միշտ ջուրին երեսը կը մնայ և անոր հետ չխառնուիր, նոյնպէս ալ մենք թէև աշխարհի մէջ ենք, սակայն անոր հետ չենք խառնուիր: Աշխարհի հրապոյրները իրենց արժէքը կ'որսնցուցած են, քանզի երկնային մագնիսական ոյժով մը վեր կը քաշուինք: Զուիւր միշտ ծովու աղի ջուրերուն մէջ կ'ապրի թէև, բայց անոր միտը աղի չէ, հապա անոյշ կ'ըլլայ: Մենք ալ անոր պէս աշխարհի ծովուն մէջ կ'ապրինք, առանց անկէ ազդուելու: Քրիստոնեան ճգնաւորի մը պէս աշխարհէն և մարդոցմէ քաշուելու և հեռանալու կանչուած չէ: Մենք ալ հարանիք կ'երթանք, ինչպէս մեր Տէրը գնաց, սակայն ոչ թէ կը խմենք ու կը պարենք

հոն, ինչպէս կ'ընեն անոնք որ Սատանայի զաւակ են: Հապա կը վկայենք ու Տէրը կը փառաւորենք մեր Փրկչին օրինակին հետեւելով: Մեռելի տունը կ'երթանք, ոչ թէ լալու և մազերը փետտելու, հապա Աստուծոյ շնորհքով կը մխիթարենք: Աստուծոյ կ'ընենք, բայց ոչ թէ խաբելով եւ ստելով: Արհեստով մը կ'զբաղինք, բայց կեղծիք չենք ընել: Վերստին ծնած անհատը դպրոց կ'երթայ, բայց ուշիմ եւ աշխատասէր կ'ըլլայ հոն: Այդպիսի մէկը միշտ համբերատար և մաքուր վարմունք ցոյց կու տայ: Աղքատ կ'ըլլանք, բայց չենք տրանջիր: Ուրիշներէն աւելի փորձութիւններ կ'ուենենանք, բայց Աստուծոյ խոստումներուն վըստահելով հանգիստ կ'անցնինք: Կը փորձուինք, բայց չենք իյնար: Կ'իյնանք սակայն գետինը փռուած չենք մնար: Կը սահինք, սակայն Յիսուսը բռնելով ամուր կը կենանք: Աշխարհակալներ երկիրներ նուաճեցին, սակայն իրենց անձին, եսին չկրցան յաղթել: Բայց Աստուծոյ ծնածները յաղթող կ'ըլլան: Ա. Յովհ. 5. 4:

Աստուծոյ զաւակներուն ուրիշ մէկ յատկութիւնն ալ զիրար սիրել է: Առաքեալը կ'ըսէ, «Մահէն կեանքի փոխուեցանք, ինչու որ եղբայրները կը սիրենք»: Ա. Յովհ. 3. 14, 5. 1: Ան որ չսիրեր մահուան մէջ կը մնայ: Սիրել քրիստոնեային բնածին յատկութիւնն է: Ով որ ըլլայ, որ քաղաքէն որ ըլլայ, որ դասակարգի ալ պատկանի, Եւրոպացի կամ Ափրիկեցի, ճերմակ կամ դեղին, սեւ կամ կարմիր, գիտուն կամ ագէտ, հարուստ կամ աղքատ, ծեր կամ երիտասարդ, Բողոքական, Կաթոլիկ և կամ Օրթոտոքս, քու պատկանած եկեղեցիէդ կամ ուրիշ եկեղեցիէն կամ զաղափարէն, հերիք է որ Աստուծոյ զաւակ է և նոյն Հոգին ունի: Ուստի քրիստոնեան կը սիրէ, քանզի դիտէ որ իրենք և անոնք միեւնոյն ընտանիքին անդամներն են: Ուստի պիտի սիրենք, քանզի մեզի տրուած նոր պատուիրանքը այս է:

Աստուծոյ զաւակները, Անոր ժառանգները և Քրիստոսի ժառանգակիցներն են: Հռովմ. 8. 17. 18: Ինչպէս հօր մը ունեցածը, իր զաւակներուն ժառանգութիւնն է, ոեւէ մէկը իրաւունք չունի անոր մէջ, այնպէս ալ Աստուած զինք անկեղծութեամբ սիրող զաւակներուն համար, աչք չափած, ականջ չլսած և մարդուն սրտին մէջ չինկած ժառանգութիւն պատրաստած է: Ա. Կորն. 2. 9: Նայէ Աստուած որչափ հարուստ է, քննէ երկինքը եւ անոր միլիոնաւոր աստղերը եւ արեւները: Աստուծոյ փառքը եւ դրախտը, իր գոյնգոյն ծաղիկներով զարդարուած, Կենաց Ծառին պտուղները, Կենաց մաքուր ջուրին գետով ոռոգուած, ոսկի պալատները, երբեք անգ եւ թանկագին քարերով չինուած պարիսպը, մարդարտեայ միակաւոր դռները քեզի համար բացուած, Աստուծոյ փառքով փայլուն, գոյնգոյն ծիածանով, Հոգին Սրբով զարդարուն: Միաքի բեր հրեշտակներուն ներդաշնակ երգերը, սուրբերուն փայլուն դէմքերը, անվրդով խաղաղութիւն, ամէն տեսակ հանգստութիւն: Ահա դուն այսպիսի հարստութեան ժառանգորդն ես: Անոր համար աշխարհի առարկաներուն աչք մի անկեր: Ինչպէս Յովսէփ բոլոր Եգիպտոսի բարիքները ձեզի համար է ըսելով լուր ղրկեց իր հօր, Յիսուս ալ երկինքի անպատմելի ճոխութիւնները ցոյց տալով բոլորը ձեզի համար է կ'ըսէ:

Քանի որ ժառանգորդ ենք, ուրեմն իր չարչարանաց ալ հաղորդ ենք: Հաւատարիմ զաւակը իր հօր ամէն ունեցածին ժառանգն է աղէկին եւ գէշին, փառքին և նեղութեան, թագին և խաչին: «Այս աշխարհի նեղութիւնները բան մը չեն գալու փառքին քով որ մեզի պիտի յայանուի» Հռովմ. 8. 18: Ուրեմն ով Աստուծոյ զաւակը, եկուր «Անոր նախատինքը մեր վրան առնելով Երեսնեք թանակէն դուրս»: Եբր. 13. 13: Այս ճամբան խաչի ճամբան է: Քու Տէրդ առ-

ջեւէդ անցաւ, դուն ալ խաչը վերցնելով հետեւէ Անոր: Եթէ աշխարհ քեզ կ'ատէ, նկատի մի առներ: Երբ քեզ մարդու տեղ չեն դնէր, մի' նեղուիր: Երբ խելքդ չեն հաւնիր, մի' բարկանար: Եթէ անիրաւութիւն ընեն, մի' զարմանար: Եթէ քեզ իրենց հաւաքոյթներուն չեն առներ, մի գանգատիր: Երբ քեզ յիմարի տեղ դնեն, մի յուսահատիր: Երբ հալածեն, յիշէ թէ քեզմէ առաջ Փրկչիդ և առաքեալներուն և սուրբերուն ալ այնպէս ըրին: Զանոնք քարկոծեցին, սղոցով և սուրով մեռցուցին, կրակով այրեցին, պախարակեցին և զրպարտեցին: Ո՞ր մարգարէն իր բնական մահով մեռաւ, այն Սուրբ և մեծ Բարերարն ալ խաչեցին և չգնահատեցին: Այն որ իրենց հիւանդները բժշկեց, անօթիները կերակրեց, բորոտները մաքրեց, կոյրերուն տեսողութիւն տուաւ, խուլներուն լսել, համբերուն խօսիլ, կաղերուն քալել, մեղքերու թողութիւն, տկարներուն զօրութիւն, ինկածներուն վերականգնում շնորհեց: Բայց նկատի առ ի՞նչ եղաւ վարձքը: Ձեռքդ հանէ, խաչը հանէ, մենք կայսրէն զատ թագաւոր չունինք ըսելով՝ ուրացան իրենց թագաւորը: Պօղոսի պէս մէկը ի՞նչ տեսաւ իր ազգէն: Վերցո՛ւր զայն, աշխարհի մարդ մը ապրելու արժանի չէ՞ ըսին:

Հայ ազգին բարերարը Մեծն Ներսէս ինչպէս վարձատրուեցաւ, մեր Պապ թագաւորէն: Մահացու թոյն առաւ: Ուրեմն դունի՞նչ կ'սպասես աշխարհէն: Անոր դիրքը Աստուծոյ դէմ թշնամութիւն է: Ուրիշ չկրնար ըլլալ Անոր զաւակներուն: Բայց մի վախնար Աստուած քեզի հետ է, քաջ եղիր, հաստատ կեցի՛ր: Վարի բաներուն սիրտ և միտք և ուեւէ մարդուն վրայ ալ յոյս մի դնէր: Մէկուն մի հետեւիր, դուն Աստուծոյ զաւակն ես, Աստուծոյ կամքին մէջ, Աստուծոյ հզօր ձեռքին տակ խոնարհ եղիր, որպէսզի ժամանակին քեզ քու ժառանգութեանդ հասցնէ: Քեզ իր քով պիտի առնէ և

աչքերէդ արցունքները պիտի սրբէ: Ուստի պահէ գիրքը և իւրացուր իրաւունքներդ: Մեր խօսքը իր դիրքին գիտակից մէկուն համար է որ անառակ որդի չէ, ոչ ալ տղայ, հապա սիրելի, իմաստուն, հնազանդ որդի է և անոր փափաքը միշտ անբիծ անարատ կեանք մը ապրիլ է: Փիլ. 2. 15: Սակայն ցաւալի է որ ոմանք այս փառաւոր գիրքին հանդէպ տգէտ կամ տղայ և կամ ալ յիմար ըլլալով հարուստ Աստուծոյ աղքատ դաւակները կ'ըլլան եւ ցնցոտիներով, անօթութիւնով, ուրիշները գայթակղեցնելով կ'ապրին:

Անգամ մը Վեր. Ա. 2. Եղոյեան, եկեղեցւոյ սարկաւագին հետ Եգեսիոյ մէջ քաղաքէն դուրս պտոյտի կ'ելլէ: Հոն կը տեսնեն գեղեցիկ հագուած երիտասարդ մը որ աղքատացէն նեխած ուտելիքներ հաւաքելով կ'ուտէր: Պատուելին զարմանքով կը դիտէ: Սարկաւագը կ'ըսէ անոր Վեր տեսնե՞ս այս աղան, Եգեսիոյ ամենահարուստ մարդուն զաւակն է, սակայն խենթ ըլլալուն համար անգիտակից է իր հօր հարստութեան: Որչա՞փ ցաւ, անպատուութիւն և տրամութիւն է իր հօրն:

Ժամանակաւ աղքատ կին մը որ մեծ նեղութեան մէջ էր, նամակ մը ստացաւ բարեկամէ մը որուն մէջ մեծկակ գումար մը կար: Մի քանի օր վերջը նոյն կինը գնաց մարդուն քով և աղաչեց որ օգնէ իրեն: Բարեկամը ըսաւ անոր ճես քեզի դրամ ղրկեցի մի քանի օր առաջ, նամակս չստացա՞ր: Կինը ըսաւ Վստացայ նամակդ, հայելիին ետեւը դրի զայն առանց բանալու: Դրամը ղրկուած էր, անիկա մեծ գումար մունէր, սակայն աղքատ էր քանի որ նամակը չբացաւ, որպէսզի տեսնէր: Այսօր ալ չատերու գիրքը նոյնն է: Աստուծոյ նամակը, Մուրբ Գիրքը չեն բանար, չեն կարդար և չեն հաւատար որ ունենան:

«Օրհնալ է Աստուած, մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի Հայրը որ մեզ օրհնեց ամէն հոգեւոր օրհնութիւններով

երկնաւորներուն մէջ Քրիստոսով: Եփես. 1.3: Հիմա պէտք եղածին չափ պիտի ունենանք և վերջն ալ իր գահը պիտի բարձրանանք:

Սիրելի բարեկամս, դուն այսպէս Աստուծոյ զաւակը եղա՞ր, մի խաբուիր: Այսօր չաա քարոզիչներ և բրոֆէսորներ կը քարոզեն և կը սորվեցնեն թէ բոլոր մարդիկ Աստուծոյ զաւակ են: Բայց աւետարանը կ'ըսէ, աշխարհ չարին իշխանութեան տակն է և զուք Սատանայի որդիներն էք: Միւս կողմէն եթէ բոլոր մարդիկ Աստուծոյ զաւակներն են, ուրեմն ինչո՞ւ կը քարոզեն: Եթէ զաւակ են, հետեւաբար ժառանգ, հոգ չէ թէ քիչ մը լաւ կամ գէշ, տկար կամ զօրաւոր, հնազանդ կամ անառակ են: Զոհեցէք քարոզելը, գոցեցէք եկեղեցիներուն դռները:

Ասոր հակառակն ալ կայ: Ոմանք ալ կ'ըսեն «Մենք ով ենք որ Աստուծոյ զաւակ կոչուինք: Անիկա սուրբ է, մենք մեղաւոր: Անիկա խիստ բարձր է և մենք խիստ ցած»: Այո, եթէ Յիսուս եկած չըլլար, այդպէս ըսել չիտակ պիտի ըլլար: Սակայն փառք Անոր, Յիսուսի խաչովը երկինք և երկիր, սուրբ Աստուած և մեղաւոր մարդ միացած են և նորէն ծնած մարդիկ որդիի դիրքին արժանի եղան, հետեւաբար ժառանգ են: Ահա այս է մեր մեծ աւետիսը, մեր քարոզի մեծ նիւթը: Ո՛վ ինկած և կորսուած մեղաւոր, Աստուծմէ հեռացած թշնամի, ապստամբ մարդ, Քրիստոսի եկուր: Աստուած բոլոր մեղքերդ քեզի պիտի ներէ, իր Որդւոյն արիւնովը պիտի լուայ, հայրական գութով քեզ Տէր Յիսուսի պէս պիտի ընդունի, պիտի գուրգուրայ պիտի խնայէ և պիտի խնամէ, ինչպէս արծիւը իր ձագերը իր թեւերուն վրայ կը տանի, հոյնպէս ալ Աստուած քեզ պիտի վերցնէ, քու մեղքերդ մոռնալով չպիտի յիշէ, դուն երկնային կոչումով կանչուած Աստուծոյ սուրբ զաւակը պիտի ըլլաս և յաւիտեան Զինք

պիտի տեսնես և վայելես: Փառք Անոր:

Ք. — Վերստին ծնած անհատը, Սուրբ Հոգւոյն տա-
նարը կ'ըլլայ: Սուրբ Հոգին Նոյի աղաւնիին պէս ոտքը
դնելիք տեղ կը փնտռէ: Երբ մեղաւորը իր մեղքին
վրայ համոզէ և Քրիստոսի առաջնորդելով կը փրկէ
դայն, այն ատեն անոր մէջ մանելով հոն կը բնակի և
մարդը կ'ըլլայ Աստուծոյ տաճարը: «Չէ՞ք գիտեր որ
ձեր մարմինները տաճար են Սուրբ Հոգւոյն որ ձեր
մէջն է, զոր Աստուծմէ ունիք, քանզի դուք ձեր անձին
տէրը չէք, հապա գինով ծախու առնուեցաք...»: Ա.
Կորն. 6.19: Եթէ ուրիշ բան չենք գիտեր, գոնէ այս
չափը գիտնալու ենք: Ինչպէս Սողոմոնի տաճարը Մո-
րիա լեռան վրայ, Իսահակի զոհուած տեղը շինուեցաւ,
ճշմարիտ հաւատացեալն ալ Գողգոթայի բլուրին, Յի-
սուսի մահուան և յարութեան հիման վրայ շինուած է:
Ա. Կորն. 3.11: Յիսուս ըսաւ «Եկեղեցիս այս վէմին
վրայ պիտի շինեմ», այսինքն Քրիստոս Որդին Աս-
տուծոյ դաւանանքին վրայ: Տաճարը Սողոմոն շինեց
իր հօրը Դաւիթի պատրաստած քարերով և տաղձնե-
րով և ծրագիրին համեմատ: Սուրբ Հոգին ալ Քրիս-
տոսի պատրաստած քաւութեամբ ծախու առնուած
մարդկային քարերով կը շինէ, զանոնք աշխարհի քա-
րահաններէն կտրելով, կոփելով և շտկելով: Տաճարին
մէջ կը գտնուէր Ուխտին Տապանակը, որ Սաութի
փայտէ և ոսկիէ շինուած էր: Տապանակը Իսրայէլի
փառքը, թշնամիներու վրայ յաղթութեան միջոցը,
իրենց առաջնորդը և հրաշքներ կատարողն էր:

Մեր սրտերուն մէջ բնակող Քրիստոս ալ Իր մարդ-
կութիւնով եւ Աստուածութիւնով մեզի փառք և պա-
տիւ է: Տաճարին մէջ ոսկի սափոր կար մանանայով լի:
Քրիստոս Կենաց Հացը, երկնային մանանան, մեր սըր-
տերուն մէջ կը բնակի և իր անօթի դաւակները կը կըշ-
տացնէ: Տապանակի մէջ Ահարոնի ծաղկած գաւազանը

կար: Մեր մարմնի տաճարներուն մէջ ալ մեռած, սա-
կայն յարուցեալ Փրկիչ, մեծ Քահանայապետը կ'ապ-
րի: Տաճարանեան կար տաճարին մէջ. մեր սրտերուն
մէջ ալ գրուած է Աստուծոյ օրէնքը, որպէսզի չմոռ-
նանք: Անոր մէջն էր ոսկիէ խնկամանը՝ խոնկ ծխելու
համար: Մեր սրտէն ալ կը բղխի աղօթք որ խոնկի
պէս Աստուծոյ առջեւ կ'ելլէ: Հոն կար ոսկիէ աշտա-
նակը, որ գիշեր ցորեկ շարունակ լոյս կու տար ամէն
կողմ: Մենք ալ Սուրբ Հոգւոյն իւղով մեր այս մութ
աշխարհը լուսաւորելու ենք: Անոր մէջն էր առաջա-
ւորութեան Հացին սեղանը որուն վրայ գրուած հացը
միայն քահանաները կ'ուտէին: Մենք ալ Աստուծոյ հետ
հաղորդակցութեան սեղանին կը մօտենանք զոր Քրիս-
տոս մեզի համար պատրաստեց, պայմանաւ որ արժա-
նաբար մերձենանք Անոր: Անոր մէջն էր պատարագի
սեղանը: Մեր սրտերուն մէջն է Քրիստոսի խաչը որուն
վրան պատարագուեցաւ Ան: Տաճարին մէջ կար ջուրի
աւազան մը ուր քահանաները պաշտօնի համար լուաց-
ուելով կը մաքրուէին: Մենք ալ Աստուծոյ Խօսքին
մաքուր ջուրով մաքրուելով Աստուծոյ եւ Անոր գոր-
ծին կրնանք մօտենալ: Տաճարը երեք մասի կը բաժ-
նուէր: Մենք ալ մեր կազմութեան երրորդութիւնը
Անոր նուիրելու ենք: Մեր հոգիները՝ հոգիներու Հօրը,
մեր անձերը Յիսուս Քրիստոսի, և մեր մարմինները
Ս. Հոգւոյն, որպէսզի մեր վրայ միայն Աստուծոյ ներ-
կայութիւնը և փառքը երևնայ, ինչպէս տաճարին վը-
րայ շարունակ Աստուծոյ փառքը կ'երևնար: Երբ տա-
ճարը կը շինուէր մուրճի և սղոցի ձայն չլսուեցաւ: Ա-
մէն քար և ամէն տաաղձ ճարտարապետի մը իմաս-
տուն կարգադրութեամբ, իր տեղը կը գրուէր: Այս
կերպով հոյակապ տաճարը շինուեցաւ առանց աղմուկի:
Բայց ցաւալի է տեսնել որ հիմա տաճար չի ողջ չա-
մը ճարտարապետ կոչուածներ, եկեղեցի կազմակեր-

պոզներ, խմբակցութիւններ շինողները շատ աղմուկ կը հարկեն, մեծ վէճեր կը յարուցանեն, ատելի բաժանումներ յառաջ կը բերեն: Ինչո՞ւ այսպէս, որովհետեւ ճարտարապետը Ս. Հոգին չէ, հապա մարդ է: Շնչաւոր մարդը Աստուծոյ Հոգիին բաները չընդունիր, Հոգիին գործերը չկրնար քնել: Ա. Կորն. 2. 14: Եթէ Սուրբ Հոգւոյն տեղը մարդիկ բռնել ուզեն և Անոր գործը մարդիկ քնել աշխատին, հոն կ'ըլլայ հպարտութիւն, հակառակութիւն, խառնակութիւն և դառն նախանձ: Այս տեսակ գործի մը ճարտարապետութիւնը, վերին իմաստութիւնով չէ, հապա երկրաւոր և շնչաւոր, դիւանական և անձնական իմաստութիւնով է: Վերին իմաստութիւնը նախ սոքր է, ետքը խաղաղարար, հեզ, հլու, ողորմութիւնով ու բարի պտուղներով լեցուն, անկողմնասէր ու անկեղծ: Յակ. 3. 17: Ահա այս իմաստութիւնը իր տունը շինեց և վերոյիշեալ եօթը սիւնները կանգնեց: Առակ. 9. 1: Աստուծոյ տաճարին շինու թեան ինպատա ամէն մարդ, այր և կին, տղայ և աղջիկ իր մասնակցութիւնը բերաւ: Մենք ամէնքս ալ մեր մասնակցութիւնը բերելու ենք Աստուծոյ այս անտեսանելի տաճարին շինութեան համար, խրաքանչիւրը միւսին գործը յարգելով:

Ժամանակին Պարսիկ թագաւոր մը իր ճարտարապետները կանչեց և ըսաւ, ինծի տաճար մը շինեցէք իմ Վերեւ աստուծոյս համար: Անոր համար պէտք եղած գրամը պետական գանձէն կրնաք տունել: Եւ քեզ նշանաւոր ճարտարապետներ գործը ստանձնեցին: Առաջինը շինեց հոյակապ տաճար մը կրանիթ մարմարիոնէ: Երկրորդը շինեց փայլուն տաճար մը ոսկիէ: Իսկ երրորդը շինեց զոտ ապակիէ գեղեցիկ տաճար մը: Երբ աւարտեցին գործը թագաւորը հրաւիրեցին զանոնք տեսնելու: Թագաւորը առաջինը տեսնելով շատ զովեց, երկրորդը տեսաւ արեւու ճառագայթներով ու

ղողուած, սքանչելի է բաւել Բայց երբ երբորդին եկաւ տեսաւ որ տաճարը բոլորովին թափանցիկ է և բուն արեւը անոր մէջ է և անոր ճառագայթները տաճարին ամէն կողմը, ամէն անկիւնը լեցուցեր էին: Թագաւորը ըստւ, ՁՈ՛՛՛, իմ արեւ աստուծոյս Ներկայացնելու ամենայարմար տաճարը այս է: Աստուած ալ կ'ուզէ անանկ տաճար մը որուն մէջ Ինք կրնայ բնակիլ և իր փառքով կրնայ լեցնել երբ տաճարը պատրաստ է Ինք անոր մէջ պիտի գայ: Մաղք. 3. 1:

Արդեօք դուն այսպէս ապակիի պէս փայլուն և թափանցիկ տաճար մըն ես: Քու մէջդ ի՞նչ բաներ կան ու կը բնակին, և քու վրադ որո՞ւն վառքը կը փայլի: Երկինք Աստուծոյ փառքը կը պատմէ, արեւը լուսինը և աստղերը Աստուծոյ մեծութիւնը կը ցուցնեն, Սաղմ. 19. 1: Եթէ բնութիւնը իր սքանչելիքներով Աստուծոյ փառքը կը ցուցնէ, հապա դուն որչափ աւելի պէտք է ցուցնես, քանի որ ուղղակի Աստուծոյ փառքին համար սանդղաւեցար և Քրիստոսի արեւամբ նոյն նպատակին համար ծախու առնուեցար: Ի՞նչ էր Բաղտասար թագաւորին մեղքը որ մէկ գիշերուան մէջ իր թագաւորութիւնը և կեանքը կորսնցուց: Չէ՞ որ տաճարին սուրբ անօթները իր փառքին և հաճոյքին համար գործածեց: Ասիկա սրբապղծութիւն էր: Ի՞նչ էր Աքարի մեղքը: Աստուծոյ համար զատուած ոսկիին և արծաթին աչք անկելով իւրացնել չէ՞ր: Ահա Աստուծոյ տաճարը սուրբ է որ դուք էք: Եթէ ձեր մէջ Աստուծոյ Հոգին բնակ սծ է: Եթէ մէկը Քրիստոսի Հոգին չունի, անիկա Անորը չէ: Հոովմ. 8, 9: Աստուծոյ Հոգին հանգիստ չընէր եթէ դուն քու սիրտդ իրեն չտաս տաճարի մը պէս և քու սիրտդ հանգիստ չըլլար եթէ չնուիրուիս. քանզի դուն Սուրբ Հոգւոյն վանդակն ես, որպէսզի երկնային աղաւնին մէջդ բնակի:

Գ. — Նոր ծնածները բարի հովիւին բարի ոչխար-

ները և Անոր փարախին հօտը կ'ըլլան: Բարի հովիւը
 գայլին հետ կռուեցաւ և իր արիւնով ծախու առաւ
 մեզ չարին իշխանութենէն, և իր Հոգիով կնքեց և այս
 կերպով իր սեպհական հօտը և իր փարախին ոչխար-
 ները ըրաւ: Անիկա մեզ իր Խօսքին արօտներուն մէջ
 կ'արածէ, հանգարտ ջուրերու քով կ'առաջնորդէ, և երբ
 գայլը կամ գողը գայ՝ ինք Դաւիթի պէս կը պատերազմի
 և ոչխարները ապահով կ'ըլլան: Ինչ կը խնամէ, կը
 խնայէ, կը պահէ, ու կը պաշտպանէ: Տկարը կը զօ-
 րացնէ, վիրաւորեալը կը բժշկէ, կոտորածը կը փաթթէ,
 մոլորածը կ'ուղղէ, կորսուածը կը փնտռէ: Զօրաւոր և
 տկար ոչխարներուն, խոյերուն ու նոխազներուն մէջ-
 տեղ ինք դատաստան կ'ընէ: Կոտորուող ոչխարներուն
 եղջիւրին կը զարնեն, որպէսզի ուրիշ ոչխարներուն
 չփնասեն և չզարնեն: «Հովիւի պէս իր հօտը պիտի հո-
 վուէ, գառնուկները իր բազուկովը պիտի ժողվէ ու
 զանոնք իր գրկին մէջ պիտի կրէ և ծիծ տուողները կա-
 մաց պիտի քչէ»: Ես. 40. 12. Եզեկ. 34. 4. 16. 17:
 Ինչպէս Դաւիթ ալ ուրախութեամբ կ'երգէ «Տէրը իմ
 հովիւս է, ես բանի մը կարօտութիւն պիտի չունենամ»: Ըն-
 թեք ալ իբր բարի ոչխարներ մեր Հովիւին ձայնը կը
 ճանչնանք, Անոր ետեէն կ'երթանք, օտարէն կը
 փախչինք, կ'ուտենք, կը խմենք, կը գիրնանք, առատ
 կաթ և փայլուն ըւրդ կու տանք: Սիրուն դէմք, հա-
 ճելի ընուծիւն, գեղեցիկ յառկութիւններ, մաքուր
 նկարագիր և կ'ունենանք նոր գառնուկներ կը ծնա-
 նինք: Պարարտ միտ տալով շահաբեր հօտ կ'ըլլանք:
 Վերջապէս մեր մեծ Հովուապետը երբ յաւիտենական
 փարախը պատրաստէ, պիտի գայ իր հօտը հոն փոխադ-
 րելու: Եբր. 13. 20. Եթէ գուն առհնազանդ ոչխար ես,
 երբեմն քեզ կը ծնծէ և երբեմն ալ ոտքդ կը կոտրէ,
 որպէսզի չար ճամբարներու չհետեւիս:

Անգամ մը երկու տիկիներ Զուիցերիոյ լեռները

կը պատէին: Փարսիսի մը հանդիպեցան հոն և անկիւնի մը մէջ պառկած ոչխար մը տեսնելով հարցուցին հովիւին թէ ինչո՞ւ հոս կը մնայ ոչխարը: Հովիւը ըսաւ «Անոր ոտքը կոտրած է»: «Ինչպէ՞ս կոտրեցաւ», հարցումին պատասխանելով ըսաւ հովիւը, «Անոր ոտքը ես կոտրեցի»: Տիկիները զարմանալով ուղեցին զիանալ թէ ինչո՞ւ ինք կոտրած էր: Ըսաւ «Այս ոչխարը չար էր և ճամբայէն կը շեղէր, ուրիշներն ալ իր ետեւէն կը քաշէր: Շատ զգուշացուցի և գաւազանով ծեծեցի, բայց օգուտ չըրաւ: Վերջապէս օր մը ոտքը կոտրեցի և հոն անկիւն մը պառկեցուցի: Առաջին օրը երբ կերակուր և ջուր տարի, ինծի զարնելու փորձ ըրաւ: Հետեւեալ օրը երբ աւելի անօթի ու ծարաւ էր, ձեռքերս լզելով իրեն տուածս կերաւ ու խմեց: Յետոյ իր կոտրած ոտքը կապեցի: Մի քանի օրէն կը բուժուի: Անկէ վերջ բոլոր ոչխարներուն մէջ ամէնէն հնազանդը պիտի ըլլայ» և իսկապէս ալ եղաւ: Ուրեմն զգոյշ սիրելի ոչխար, չըլլայ որ հովիւը քեզի ալ զարնէ, զի Անիկացուպ և գաւազան ունի:

Դ. — Նոր ծնած մէկը անդամ կ'ըլլայ Քրիստոսի: Քրիստոս եկեղեցիին գլուխն է և մենք Անոր անդամները: Մարմինը մէկ անդամ չէ, հապա շատ անդամներ, սակայն տակաւին մէկ մարմին է, մէկ գլուխի կապուած, ուրկէ կ'ստանայ իր զօրութիւնը և առաջնորդութիւնը: Ինչ օրհնեալ առանձնաշնորհում: Քրիստոս ո՞վ է, և դուք ո՞վ ես: Դուք Անոր մարմնին անդամը և Անոր լրումը և կատարելութիւնն ես, այսինքն Քրիստոս կերպով մը քեզմով կատարեալ կ'ըլլայ, սա առումով որ ինք գլուխ է, մենք ալ Անոր մարմնին իբրեւ անդամը երբ մեր պառչած տեղը գրաւենք գլուխ և մարմին միանալով կատարեալ մարդ կ'ըլլանք: Քանի որ Քրիստոսի անդամ ենք, մէկ մէկու ալ անդամ ենք: Մէկը Եւրոպացի, միւսը Ափրիկեցի, մէկը

մեծ, միւսը պզտիկ: Ինչպէս մարմնի անդամները, մէկը աչք, միւսը ականջ, մէկը մատ, միւսը բերան, ոտք, ձեռք եւ այլն է, և ընտանիքի մը անդամներուն պէս ներգաշնակ կ'ապրին, մենք ալ իրարու հետ այսպէս համաձայն կը գտնուինք գիտնալով որ ամէն անդամը մարմնին սիրելի է և իր յատուկ գործը ունի, որուն համար յարգելու ենք, նկատի ունենալով որ ամէն անդամ գլուխին պատասխանատու է: Քանի որ այսպէս է, մենք ալ իրարու հոգ տանելու ենք, ականին օգնելով, ագնելին աւելի վայելչութիւն և անպատիւին աւելի պատիւ տալով: Եթէ մարմնին վտանգ մը սպառնայ վտանգին դէմ բոլոր անդամներով պայքարելու ենք: Եթէ մէկը նեղութիւն քաշէ, մենք ալ համակրելու ենք, եթէ մէկը փառաւորութիւն բոլորս ալ ուրախանալու ենք: Արդեօք մենք այնպէս կ'ընենք: Ա. Կորն. 13, 12, 27: Որթատուենկի մէջն ալ նոյն բանը կը տեսնենք: Մէկ արմատ և անոր միացած շատ ճիւղեր կը գտնուին, սակայն ամէնն ալ իրարու հետ հաղորդակցութիւն ունին: Մէկը քիչ եւ կամ շատ պտուղ կու տայ՝ խընդիր չէ, հերիք է որ արմատին վրայ հաստատուած է: Մենք ալ Քրիստոս արմատին վրայ հաստատուած ենք, հաւատաքով: Մենք հիմնական վարդապետութիւններու մէջ, շատ մը երկրորդական գաղափարներու մէջ, կեանքի պայմաններուն մէջ, սուրբ ապրելու ջանքին, աւետարան քարոզելու, հոգիներու փրկութեան համար աշտարան քարոզելու, հոգիներու փրկութեան հաճեալութիւնը և վերջապէս Տէր Յիսուս Քրիստոսի գալիլուսը դիմաւորելու նպատակին մէջ բոլորս ալ մէկ ենք: Տէրը մէկ, հաւատքը մէկ, մկրտութիւնը մէկ, հաղորդութիւնը մէկ է: Մենք մէկ հոգի, մէկ սիրտ, մէկ նոր մարդ, մէկ եկեղեցի ենք և մէկ հայր ունինք որ է Աստուած: Եփես. 4, 4-5: Ինչպէս երգեց բանաստեղծը ըսելով:

Եղբայր եմք մենք, մէկ Հօր որդիք,
 Չկայ մեր մէջ մեծ կամ պզտիկ,
 Մէկ ուսուցիչ ունինք՝ Յիսուս,
 Մէկ մեր հաւատք եւ մէկ մեր յոյս:
 Մէկ նամբայով կ'երթանք մէկ տուն,
 Տուն լուսեղէն, յաւերժ սիրուն,
 Ուր մահ կամ վախ չըկայ մեզի
 Ամէնքը հոն սիրով են լի:
 Ի միասին հոն յաւիտեան,
 Պիտի բնակինք մենք համաձայն,
 Ուստի սիրենք հոս մէկզմէկ,
 Մէկ սիրտ ուլանք եւ մէկ խորհուրդ:

Ուրեմն զիրար չմերժենք, զիրար չհակասենք, իրա-
 րու գործ չքանդենք, զիրար չբամբասենք և Քրիստոսի
 մարմինը չբաժնենք: Շատ ցաւալի բան է որ Աստուծոյ
 միացուցածը, Սբ. Հոգւոյն միաբանութիւնը, արեան
 միջոցաւ եղած մէկութիւնը բաժնողներ կան: Մերինը,
 ձերինը, մենք աղէկ ենք, դուք գէշ, մենք զօրաւոր
 ենք, դուք տկար՝ ըսելով իրարու վրայ չհպարտանալով:
 Ամէնք իր տեղը և կոչումը ունի: Հոգ տանինք որ մեր
 կոչումը և ընտրութիւնը ալ աւելի հաստատենք որ չը-
 վրիպինք: Բ Պետ. 1. 10: Իրարու օգնենք, որպէսզի մեր
 կոչման հաւատարիմ մնանք: Արդէն հոգի մը Աստուծոյ
 բերելու համար որչափ աշխատանք կը թափենք, որչափ
 քանք կ'ընենք, որչափ աղօթքով և արցունքով Աստու-
 ծոյ կ'աղաչենք: Ուստի փրկուելէն վերջ ինչո՞ւ ցաւ-
 ցնենք, ինչո՞ւ լացնենք, ինչո՞ւ հիւանդացնենք, ինչո՞ւ
 գայթակղեցնենք, վերջն ալ մեզմէ դուրս հանենք ըսե-
 լով թէ ինք ինկաւ և մեռաւ: Երբ մեղքերու մէջ կը
 քնանար, դո՞ւն էիր որ արթնցուցիր զինքը: Ոչ,
 Սուրբ Հոգին էր: Ուրեմն Քրիստոսի մահով փրկուած,
 Սուրբ Հոգիէն նոր ծնած մէկ անդամդ ինչո՞ւ կ'արհա-

մարհետ եթէ ակար է՝ զօրացուր, վախկոտ է՝ քաջալերէ, ազէտ է՝ սորվեցուր: Եթէ չտակնար համբերէ: Եթէ քեզի պէս չհաւատար՝ սպասէ: Եթէ նիւթի մը շուրջ լոյս չունի, Աստուծոյ պատահութիւն տուր որ իրեն յայտնէ: Փիլ. 3.14,15: Եթէ սխալ մը ունի, աղօթէ, Աստուած կը համբերէ, դուն ինչո՞ւ չես համբերեր: Անիկա աչքի բերի պէս խիստ սիրելի է Աստուծոյ: Ուստի խելացի ըլլանք և իրարու հետ սիրով ապրինք: Քանզի սէրը տեւական է, մնայուն և յաւիտենական: Մարգարէութիւններ պիտի խափանին, լեզուներ պիտի դադարին, գիտութիւնը պիտի խափանի, տաղանդներ պիտի վերջանան, կաղժակերպութիւններ պիտի քանդուին, հրաշքներ պիտի դադարին, շարժումներ պիտի կասին: Սակայն սէրը յաւիտեան պիտի մնայ: Ուստի սիրոյ ետեւէն ըլլանք, քանզի մեծագոյն բանը ան է: Ի՞նչ արժէք ունի լեռները տեղափոխող հաւատքը, կամ հըրեշտակի պէս պերճախոս լեզուն, եթէ գործնական սէրը չունի: Գեղեցիկ ծառ՝ սակայն անպտուղ, գեղեցիկ աղբիւր՝ սակայն առանց ջուրի: Կրօնքի պատկերը կայ՝ սակայն անզօր է: Անուն կայ՝ բայց գործը մեռած, հռչակ կայ, բայց վատթարացած, աշխատութիւն և ջանք չատ, բայց առանց արդիւնքի, որովհետեւ սէր չկայ:

Որչափ տաղանդաւոր, Սուրբ Գիրքին որչափ հըմուտ, որչափ աղօթասէր, որչափ եկեղեցասէր, խումբիդ համար որչափ նախանձաւոր, և հիմնական վարդապետութեանց մէջ որչափ ալ ուղղափառ ըլլաս, եթէ եղբայրդ չես սիրեր, անոր հետ հաշտ չես, անոր սիրոյն համար զոհողութիւններ չես ըներ, եթէ պէտք է մինչև իսկ քու պաշտելի գաղափարներդ չես զօհեր, դուն չիտակ դիրքի մէջ և Սբ. Գրային քրիստոնեայ մը չես: Քանզի առաքեալը կ'ըսէ. «Ասով գիտցանք Քրիստոսի սէրը, որ Անիկա իր կեանքը մեզի համար զրաւ: Մենք

ալ պարապաւոր ենք մեր եղբայրներուն համար դնել մեր կեանքը: Ա Յովհ. 3. 16: Ուրեմն սիրէ, համբարէ, զոհէ, քու շահդ մի փնտռեր:

Քաղցր եղիր, մի՛ հպարտանար, մի՛ գոռոզանար: Եթէ քու ետեւէդ չգար՝ մի՛ արգիւր, հերիք է որ Քրիստոսի ետեւէն կ'երթայ: Ծուռ աչքով մի՛ նայիր անոր. եթէ քու եկեղեցիէդ կամ խումբէդ չէ: Հերիք է որ Քրիստոսի և տիեզերական եկեղեցիին անդամն է: Նայէ Յիսուսի՝ քեզի հետ ինչպէս կը վարուի: Բազում թերութիւններդ չնկատելով ինչպէս կ'ընդունի քեզ: Ուրիշներուդ պատիժը չուտով չտար: Ուստի գնա և սիրել, ծառայել սորովէ: Մենք իրարու անդամներն ենք և երկինքի մեջ ալ այսպէս պիտի ըլլանք: Եւ իսկապէս Ուստի սկսինք սիրել հոս, որպէսզի չամչնանք հոն: Զիրար սիրել կ'ակնկալուի մեզմէ, վասնզի վերստին ծնունդ ունեցողներուն արուած նոր պատուիրանը այս է: Կարդա. Յովհ. 13. 34: Այս պատուիրանը պէտք է կատարենք: Քանզի այս կերպով Տէրջ նմանող և այդ գլխուն յարմարող կ'ըլլանք: Սուրբ Օգոստինոսին բնածը մեզի նշանաբան ընենք, «Հիմնական վարդապետութիւններուն մէջ միութիւն, երկրորդականներու մէջ ազատութիւն, իսկ ամէն բանի մէջ՝ Աէ՛ր»:

Ե.— Նոր ծնանելով մենք Քրիստոսի աշակերտները կ'ըլլանք: Մեր դպրոցը Աստուծոյ ներկայութիւնն է: Նախագահը՝ Տէր Յիսուս Քրիստոս, դաստիարակը և ուսուցիչը Հոգին Սուրբ, դասագիրքերը՝ Աստուածաշունչի 66 գիրքերն են: Այս դպրոցին մէջ կը սորվինք երկինքի և երկրի պատմութիւնը, մարդուն անկումը և փրկութեան միջոցը, մեղքը և անոր արգիւնքը, Սատանան և իր գործերը, յաւիտենական կեանքը և զբոստանը: Ամենէն մեծ մարդոց՝ մարգարէներուն, Նազովրեցիին ու առաքելոց կենսագրականները: Աստուծոյ ամենախորունկ գիտութիւնը, ամենաաքանչելի

մարդ արարածին կազմութիւնը, կենդանաբանութիւն, աստղաբաշխութիւն, հոգեբանութիւն, (այսինքն՝ հոգիին արժէքը գիտնալով ըստ այնմ ապրիլ) բանաստեղծութիւն, պերճախօսութիւն, աշխարհագրութիւն, երգեցողութիւն, և ամենէն զեղեցիկը չծանիր զքեզ և ծանիր Արարիչդ և ապագայ երթալիք վայրդ:

Նոյն դպրոցին մէջ կը սորվինք ասոնց նման շատ կարեւոր գիտութիւններ, փրկութեան վերաբերեալ նիթերու շուրջ, և այդ ճիւղին մէջ փորձառու ու գիտուն կ'ըլլանք, և ամէն բարի զործի համար պատրաստուած. ԲՏԻՄ. 3. 15 — 17: Ար. Գրիգոր Նարեկացին այս դպրոցին մէջ սորվեցաւ բանաստեղծական ոճերով աղօթել. Շնորհալին շարականներ շարադրել, Լամբրոնացին պերճախօսութեամբ քարոզել: Մեսրոպ Մաշտոց «Ա. Բ. Դ» գիրերը գտնել, Մր. Մուտի հոս սորվեցաւ հոգիներ շահելու արուեստը: Վերջապէս հոս մենք ալ մեր մեծ Ուսուցչին նկարագրէն՝ նկարագիր, բնութենէն՝ բնութիւն, խոնարհութենէն՝ խոնարհութիւն, հեզութենէն՝ հեզութիւն, ժուժկալութենէն՝ ժուժկալութիւն, սրբութենէն սրբութիւն, անշահախնդրութենէն՝ զոհողութիւն, ծառայութենէն՝ ծառայելով և հանրութեան ծառայելով մարդկութեան օգտակար կ'ըլլանք: Դպրոցին վախճանին վկայական կը ստանանք: Աւելի աշխատասէրներ կը վարձատրուին: Ահա մեր գիրքը: Մենք Սոկրատի կամ Պլատոնի և կամ ժամանակիս բրոֆէսորներուն աշակերտները չենք, հապա բոլոր գիտութիւններու ակն ու աղբիւրը եւ զոյ ամենագէտ Աստուծոյ աշակերտներն ենք: Դուն զոյ դպրոցին աշակերտն ես, դպրոցական մուտքին այս մաններուն յօժարելով մտած ես: Առաջին պայմանը խաղդ առնելով Յիսուսի հետեւիլ է: Ուր որ ալ շրջէ, մեր անձերը ուրանալով, մեր կիրքերը և փառքները մերժելով ամենածանր դասերուն հետեւիլ է:

«Անոր պատուիրանքներն ալ ծանր չեն», ինչպէս կ'ըսէ Յովհաննէս առաքեալ: «Բեռս թեթեւ և լուծս քաղցր է» ըսաւ Տէրը: Երկրորդ պայմանը իր բոլոր ստացուածքէն ետ կենալ, և իր ընտանիքը ու սիրելիները նաեւ իր կեանքը նուիրել: Մեր հասարակ դպրոցներն ալ այսպէս չեն: Բազում երիտասարդներ իրենց սիրելիները ձգելով՝ հեռու երկիրներու մէջ մեծ գումարներ տալով չեն կարգար, որպէսզի եղծանելի գիտութիւն սորվին: Սակայն ցաւալի է ըսել որ ինչպէս կարգ մը գոլէճներու և ճեմարաններու պայմանները ծանր ըլլալուն համար չափեր չեն կրնար կարգաւ հոն և ոմանք ալ մտած են թէ և, սակայն դժուար գտնելով ետ քաշուած են, նոյնպէս է այս դպրոցը: Քանզի հոն մանուկներէն ոմանք «Ախտ է այդ խօսքը, ո՛վ կրնայ ատոր մօտիկ ընել» ըսելով ետ կը քաշուին: Յովհ. 6. 61: Սակայն հաստատամիտներ Պետրոսի պէս կ'ըսեն «Տէր որո՞ւ երթանք. Դուն յաւիտենական կեանքի խօսքեր ունիս»: Յովհ. 6. 69: Այս դպրոցին աշակերտները ամէն բանի կը յօժարին, որովհետեւ իրենց սորվելիքը ամէն բանէ թանկագին է, ինչպէս ուրիշ աշակերտ մալ՝ կ'ըսէ, «Իրաւ բոլոր բաներն ալ միաս կը սեպեմ իմ Տէրոջս Քրիստոս Յիսուսի գերազանց զիտութեանը համար, որու համար ամէն բանէ զրկուեցայ և աղտեղութիւն կը սեպեմ, որպէսզի Քրիստոսը չահիմ»: Փիլ. 3.8:

Մարդիկ զիւրին շահ կը փնտռեն հոս: Անոնք կը փափաքին գիտնալ՝ առանց աշակերտ ըլլալու և սորվելու, շատ բաներու տիրանալ՝ առանց զոհելու և յոգնելու, կատարելութեան հասնիլ՝ նոյնիսկ սկսելէ առաջ: Մարդիկ կ'ուզեն հնձել՝ ցանելէ առաջ, հաւաքել՝ դեռ չանկած, բարձրանալ՝ խոնարհելէ առաջ, մեծնալ՝ դեռ չծնած, լեցուիլ՝ դեռ չպարպուած, վարձատրուիլ՝ դեռ չաշխատած, փառաւորուիլ՝ տակաւին չխաչուած, սլըսակուիլ՝ դեռ թագաւոր չեղած և այսպէս գահուն վրայ

բարձրանալ՝ առանց անոր արժանի ըլլալու: Շատեր
առանց Յիսուսի գալու և Անոր մէջ կենալու երկինք եր-
թալ կ'ուզեն: Շատեր կը յուսան զրախաի պէս վայելիլ
այս աշխարհը և յետոյ երկինք երթալ և յախանան
երջանիկ ըլլալ: առանց պայմանները կատարելու:
Ասոնք ալ կարելի չեն: Նիւթական բաներու համար
որչափ կ'աշխատիս, հաճոյքի համար որքան կու տաս,
զիառ թիւն ունենալու համար որչափ կը յագնիս, ազ-
գային և քաղաքական խնդիրներու համար որքան կը
զոհուիս: Միթէ Քրիստոսի աշակերտ ըլլալ հոգիներու
փրկութեան համար զոհողութիւններ ընել չարժեք:

Անցեալները պատմութիւն մը կարդացի: Անգամ մը
Ափրիկէի մէջ պատուելի մը աւետարանի գործին համար
զրամ կը հաւաքէր, հաւատացեալները իրենց ունեցած-
ներէն տուին: Պզտիկ աղջիկ մ'ալ բան մը տալ կ'ուզէր
իւր Փրկչին համար, բայց ուէ բան չունէր: Շատ խոր-
հեցաւ և որոշեց ինքզինքը ծախել որպէս գերի, և անոր
զրամը տալ Տէրոջ գործին: Գնաց, 85 սէնթի ծախեց,
ինքզինքը՝ բոլոր կեանքի մէջ գերի ըլլալու յօժարելով
և բերաւ զրամը հոգեւոր հովիւին տուաւ: Հովիւը երբ
լսեց այս պատմութիւնը, չատ ամօթահար եղաւ:

Ո՛հ բարեկամներ, մենք որչափ պիտի ամչնանք Աս-
տուծոյ առջև, այսպիսի խեղճ պզտիկ աղջիկներու և
որբեւարիներու զոհողութիւնները տեսնելով: Հիւանդ,
ցաւազար, սակայն աղօթասէր Աստուածապաշտները,
Աստուծոյ տէր սակայն չատ յոգնող արթուն ծառանե-
րը և Քրիստոսի ու աւետարանին համար նահատակ
ըլլողները որչափ ամօթահար պիտի ընեն մեզ:
Մենք կարող ենք՝ բայց չենք ըներ, ունինք՝ բայց չենք
տար, գիտենք՝ սակայն չենք հնազանդիր, ընել կ'ուզենք՝
սակայն նեղութենէ խոյս կուտանք, ուրեմն «Արթնցիր,
արթնցիր... ով Բարակ... քու գերութիւնդ գերի
ըրէս: Դատ. 5. 12: Այս զպրոցին սիրելի և հաւատարիմ

աշակերտ ըլլալով սորվէ և սորվեցուր ու ԱՊՐԻՍ ք լսէ:

Զ. — Նոր ծնունդով մենք թագաւորներ եւ քահանաներ կ'ըլլանք: Աշխարհի մէջ երկու կարեւոր դիրքեր կան, մէկը թագաւոր, որ քաղաքական պետ է, միւսը քահանայ, որ հոգեւոր պետ է: Ահա Աստուած ամէն մէկ զաւակը այս ցանկալի երկու դիրքերուն ալ արժանի կ'ընէ: Նոր Կառկարանին լոյսով Աստուծոյ ամէն ծնածը քահանայ մըն է, քանզի Քրիստոս մեր մեծ Քահանայապետը Մելքիսեղեկի կարգին պէս է: Ահարոնի կարգը անցաւ: Հին Կառկարանի քահանայութիւնը վերջացաւ, Ա Պետ. 2.9: Այս համարէն կ'իմանանք որ Տէրը մեզ ըրած է «Ընտիր ցեղ մը, թագաւորական քահանայութիւն, սուրբ ազգ, սեպհական ժողովուրդ, որպէսզի քարոզենք Անոր առաքինութիւնը որ մեզ խաւարէն իր սքանչելի լոյսին կանչեց»: Ինչպէս Հին Ուխտին մէջ հաւատարիմ քահանայ մը իր ժողովուրդը սիրող, ինկածը վերցնող, անմխիթարները մխիթարող, հիւանդները այցելող, զթափրա կ'ըլլար և անոնց մեղքերը իր ուսին վրայ կը վերցնէր և անոնց համար կ'աղօթէր ու Մովսեսի և Եզրասի պէս ալ ի հարկին կու լար, ոչ թէ աւագակներուն ձեռքը ինկող մահամերձը տեսնելով ուրիշ ճամբայէն իր դործին գացողին կը նմանէր: Մենք բարի Սամարացիին պէս ծառայելու կանչուած ենք, որովհետեւ մեր Տէրը ըսաւ. «Պէտք ունի ալ այնպէս ըրէ՛ք: Դուկ. 10.30 - 37:

Յաւալի է տեսնել որ շատ մը քահանայ և պատուելի, վարդապետ կամ եպիսկոպոս՝ և նոր ծնած ենք ըսող քարոզիչներ, իրենց գործին, շահին ու հանգիստին ետեւ են և այսպէս ինկած խեղճերը զանց առնուած ու անտես մնացած են: Հարուստները, գիտունները, դիրքով բարձր եղողները և արժանիք ունեցողները իրենք գովող եւ իրենց շատ զրամ տուողները եւ իրենց կողմնակիցները կ'այցելեն եւ անոնց հետ կ'ուտեն:

և և կը խմեն: Աստուծոյ տունը և գործը աւերակ ձգե-
 լով իրենց ձեզուհաղարդ տուներուն մէջ կը բնա-
 կին: Անդէ 1. 4: Աստուծոյ եկեղեցիին մէջ պաշտոն-
 ներ և աստիճաններ չկան: Անշուշտ կան: Մարգա-
 րէներ, առաքեալներ, վարդապետներ, հովիւներ,
 երէցներ, աւետարանիչներ, սարկաւազներ, պարգե-
 ւէր մարդիկ, բայց ամէն Աստուծոյ զաւակը իր գործը
 ունի: Դուք իմ վկաներս էք՝ կ'ըսէ Աստուած: Մարդ
 մը իր տեսածին, լսածին և վայելածին վկան է: Մենք
 գործ ունինք ընելու, պարտականութիւն ունինք կա-
 տարելու, պատգամ ունինք տալու, գիտութիւն ունինք
 սորվեցնելու, կեանք ունինք օրինակ ըլլալու, և ծա-
 ռայութիւն ունինք մեր ընկեր արարածներուն մատու-
 ցանելու: Ահա այս է մեր կոչումը: Ասոր համար քա-
 հանանք ընտրուած ենք: Թագաւորներ ենք նաև,
 քանզի այսպէս կը կարգանք, ճերկրի թագաւորներուն
 իշխանը, Ասոր որ մեզ սիրեց և մեզ իր արիւնովը մեր
 մեղքերէն լուաց (կամ քակեց) և մեզ թագաւորներ ու
 քահանանք ըրաւ Աստուծոյ և իր Հօրքոյ Յայտ. 1. 5:
 Հիմա թագաւորներ ենք Վասնզի մօրթուեցար ու մեզ
 ծախու առիւր Աստուծոյ Քու արիւնովդ ամէն ցեղէ ու
 լեզուէ և ժողովուրդէ ու ազգէ և մեզ մեր Աստուծոյն
 թագաւորներ ու քահանանք ըրիր և երկրի վրայ պի-
 տի թագաւորենք: Յայտ. 5. 9, 10: «Ան որ կը յաղթէ
 ու իմ գործերս մինչև վերջը կը պահէ, անոր իշխա-
 նութիւն պիտի տամ ազգերուն վրայ և պիտի հովուէ
 զանոնք երկաթէ գաւազանով»: Յայտ. 2. 26, 27: Ինչ-
 պէս մեր Փրկիչն ալ ըսաւ մնասնելու առակին մէջ:
 Առաջինը ըսաւ իր Տիրոջ Քու մնասդ տասը մնաս չա-
 հեցաւ: Տէրը ըսաւ անոր Վարդի'ս հաւատարիմ եղար,
 ապա, որովհետեւ քիչ բանին մէջ հաւատարիմ եղար,
 տասը քաղաքի վրայ իշխանութիւն ունեցիր: Հինգ
 չահողն ալ հինգ քաղաքին վրայ. Ղուկ. 19. 12-20:

Առաքելալը կ'ըսէ «Չէք դիտե՞ր որ սուրբերը պիտի գատեն աշխարհը: Ա կորն. 6.2: Այո՛, սուրբերը հիմա իրենց հեղու թիւնով, արդարութիւնով, խոնարհութիւնով և առաքինութիւնով աշխարհի մէջ հոգեւոր թագաւորութիւն ունին: Մեր Տէրը ըսաւ. «Երանի հեղերուն վասնզի անոնք պիտի ժառանգեն երկիրը»: Բիշ վերջը երբ Թագաւոր թագաւորաց Տէրը փառքով գոյ և իր հօրը Դաւիթի աթոռը նստի, մենք ալ մեր տաղանդներուն գործածութեան համար թագաւորներ պիտի ըլլանք: Այս թագաւորութիւնը պիտի աւելէ հազար տարի: Արդար թագաւորութիւն մը, խաղաղ վիճակ մը պիտի ըլլայ երկրի վրայ, Գոյլը գառնուկին հետ պիտի կենայ ինձր ուլին, առիւծը կովին հետ և պզտիկ աղփքները օձին մօտ պիտի բնակին և շնաստուող մը պիտի չըլլայ: Արեւը խիստ փայլուն, լուսինն ալ արեւուն չափ պայծառ պիտի ըլլայ: Ալ պատերազմ պիտի չըլլայ: Հիմա գահաժառանգ թագաւորներ ենք: Թագաւոր մը իր բոլոր ժողովուրդը կը սիրէ առանց աչառութեան ամէնուն բարիք կ'ընէ, աղքատին եւ հարուստին իրաւունք կ'ընէ, վասնզի «Աթոռը արդարութիւնով կը հաստատուի»: Մաքուր և վայելիչ հագուած, մաքով հանգիստ, սրտով ուրախ և աստատածեան կ'ըլլայ: Մենք ալ այսպէս մեր զիրքին գիտակից թագաւորներ ըլլալու ենք: Բայց եթէ ես թագաւոր եմ ըսելով, Բագտասարի պէս չառայութեան և զեղխութեան հետեւիս և սրբապղծութիւն ընես, այսինքն Աստուծոյ յատկացուած բաները անձիդ և քմա հաճոյքիդ գործածես, այն ատեն Աստուծոյ ձեռքին յանգիմանական գրութիւնը պիտի աւանդես:

Երբ Հոովմի կայսրերը, իրենց հպատակող բարիք թիտանեաները չարչարեցին, իրենց դահը և կայսրութիւնը կորսնցուցին: Անգամ մը քրիստոնեայ մը կը չարչարէին: Զինուոր մը ըսաւ անոր ծաղրանքով, «Ու՛ր

է այն հիւսնին որդին, որ կը պաշտես: Քրիստոնեան ըսաւ. «Ձեր կայսրին համար դադաղ շինելով զբաղած է: Եւ իրապէս ալ դադաղը շինուեցաւ և կայսրութիւնն ալ թաղուեցաւ: Եթէ նաբուգոդոնոսորի պէս հպարտանաս՝ այն ատեն անասունի պէս կ'իյնաս: Բայց երբ վեր նայիս և մարդուն թագաւորութիւն ատուող Աստուածը յիշես, խելքդ գլուխդ կու գայ և կը բարձրանաս: Եթէ Դաւիթի պէս մեղանչես աքսորական մը կ'ըլլաս, բայց երբ կ'ապաշխարես ու Մանասէի պէս կ'աղօթես, դիրքիդ և աթոռիդ վրայ կը հաստատուիս:

Ուրեմն ով թագաւորի որդիներ, դահաժառանգներ և թագաւորելու համար նոր ծնածներ, գիտցէք ձեր դիրքին բարձրութիւնը, գիտցէք ձեզի տրուած շնորհքին ճշխութիւնը: Թող աշխարհի թագաւորները և վարչապետները իրենց գահերուն համար կռուին, գահը վերջապէս մերն է: Դուն ալ քու աթոռիդ, քու ժողովուրդիդ, քու եզական դիրքիդ և վերին հայրենիքիդ համար կռուէ, պայքարէ: Քանզի թշնամիները, նախանձոտները խիստ շատ են և սարսափելի: Ուրեմն Աստուծոյ խօսքին սուրով և հաւատքի վահանով, յոյսի սաղաւարտով մինչեւ վերջին շունչդ կատարեալ յաղթութեան համար կռուէ:

Երբ Յուլիոս Կեսար Հռովմի մօտեցաւ իր բանակով, լսեց որ ձերականտականները և ժողովուրդը հետոս ցած էին Հռովմէ, այսպէս ըսաւ նա. «Եթէ այսպիսի քաղաքի մը համար պիտի չպատերազմին, հապա ո՞ր քաղաքին համար պիտի պատերազմին»: Քեզի ա՛լ հարցնեմ հիմա. միթէ չա՞րժեր այս դիրքի, այս ըսքանչելի յաւիտենական հայրենիքի համար կռուիլ: Միթէ չա՞րժեր մի քիչ նեղութիւն յանձն առնել, հալածանքի համբերել: Այո, ամէն ինչ բնիկ և ըլլալ կ'արժէ: Ուրեմն քաջ եղիր, յարատեւէ և յաղթէ: Ունեցածդ ամուր բռնէ և դիրքդ հաստատէ:

Ի. — Նոր ծնած մէկը Յիսուս Քրիստոս փեսային նշանածը կ'ըլլայ: Բոլոր Նոր Կտակարանի մէջ կը տեսնենք որ Քրիստոսի յարաբերութիւնը իր եկեղեցիին հետ՝ այդ և կնոջ յարաբերութեան պէս շատ մօտէն է: Յովհաննէս մկրտիչ այս ճշմարտութիւնը կը հաստատէ, «Ան որ հարսն ունի փեսան անիկա է՝ կ'ըսէ: Յիսուս ինքինքը փեսայ կ'անուանէ: «Փեսան կու գայ փեսան ուշացաւ, փեսան եկաւ»: Յովհաննէս առաքեալ հարս կ'անուանէ եկեղեցին: «Խնդանք և ուրախանանք ու փառք տանք Անոր, քանզի Գառնուկին հարսնիքը հասաւ ու Անոր կինը ինքզինքը պատրաստեց...» Հրեշտակներէն մէկը ինծի ըսաւ, Եկուր ցուցնեմ հարսը Գառնուկին կինը, Հոգին ու հարսը կ'ըսեն. Եկուր: Բ Կորն. 11. 2: Եփես. 5. 22 — 33: Յովհ. 3. 26: Մատթ. 25. 1—10: Յայտ. 19. 7: 21. 9: 22. 17: Այո, Յիսուսի աշխարհ գալուն և մեռնելուն ամենաբարձր նպատակն էր մեզի պէս անպիտան մեղաւորները փրկել, մաքրել և իրեն հարս ընել: Ինչպէս Աստուած Ագամի խորունկ քուն տուաւ և իր կողէն ոսկոր մը առնելով Անոր օգնական կին մը պատրաստեց, նոյնպէս Քրիստոս խաչին վրայ մեռաւ իր կողէն ելած արիւնով և ջուրով եկեղեցին կը պատրաստէ իբրեւ հարս:

Ահա այսպէս մեռնելով կեանք, արիւն թափելով սրբութիւն, ծնունդով խաղաղութիւն, չարչարուելով փառք, խոնարհելով բարձր դիրք, որդի մարդոյ ըլլալով որդի Աստուծոյ, փեսայ ըլլալով հարս ըրաւ զմեզ: Մենք ալ մեզի եղած այս բարձր ու եզական շնորհքը գիտնալով թագուհիի պէս առաքինութիւններով զարդարուելու ենք: Մաքուր փայլուն բնեզէ հագուստով, արդարութեան զգեստներով, ոսկի թելով նկարակերպ հանդերձներ հագնելով այսինքն զոթով, ողորմութիւնով, քաղցրութիւնով, խոնարհութիւնով, հեղօթիւնով, երկայնմտութիւնով, համբերելով, ներելով, սի-

րով և ծառայութիւնով փայլելու ենք: Թեւերնիս ապարանջաններով, մատերնիս մատանիով այսինքն կամբերնիս Յիսուսի յանձնած, քիթերնիս օղակ անցուցած այսինքն շունչերնիս Յիսուսի տալով, աչքերնիս հեռուն տեսնող պայծառութեամբ, բերաննիս քաղցր երգերով, լեզունիս գովաբանական երգերով կամ փառաբանութիւն, ականջնիս փեսան մտիկ ընելու օղակով, երեսնիս փոխանակ չպարի, ներքին խաղաղութեան փայլուն լոյսովը, ոտքերնիս խաղաղութեան աւետարանի կօշիկներով, մէջքերնիս յոյսի գօտիով, միաքերնիս արթնութիւնով, խելքերնիս զգաստութիւնով և իմաստութիւնով, սրտերնիս ուրախութիւնով, գլուխնիս Հոգւոյն Սրբոյ օծումով, ճրագնիս լոյսով զարդարուած լլալով երկրպագութիւնով և փառաբանութիւնով Փեսան պիտի վայելենք և ուրիշներու ալ պիտի վայելի տանք: Հիացման պատճառ և փրկութեան միջոց լալով, Փեսան դիմաւորելու արժանի ՎԱՏԷՆ, Տէր Յիսուս, շուտ եկուր՝ ըսելով կանչելու ենք: Ահա այսպիսի հարան է որ Փեսային գովեստները կը լսէ:

Փեսան, Տէր Յիսուս կ'ըսէ անոր. «Ով կիներու գեղեցիկը... իմ աղաւնիս, իմ կոտարեալս մէկ է. իր մօրը մէկ հատիկը, զինք ծնանողին ընտրեալն է: Զանիկա աղջիկները տեսան, ու անոր՝ երանի ըսին, թաւալուհիները ու հարճերն ալ, և զանիկա գովեցին: Ո՞վ է ասիկա որ արշալոյսի պէս կը նայի, որ լուսինի պէս գեղեցիկ, արեւու պէս մաքուր, ահա դօշաւիւր զօրքերու պէս ահարկու է: Իրգ Երգոց 5. 9: 6. 9, 10: Նորէն, ՎԱՀԱ դուն գեղեցիկ ես, ով իմ սիրուհիս, ահա դուն գեղեցիկ ես: Լաչակիդ մէջէն քու աչքերդ աղաւնիներու աչքերուն նման են: Գու մագերդ Գաղաադ լեռը պառկող այծերուն հօտին պէս են... քու շրթունքներդ կարմիր (արիւնի գոյն) գերձանի պէս են, և խօսուածքդ գեղեցիկ է...»: Երգ Երգոց. 4. 1. 3:

Ահա այս է այն թանկագին մարգարիտը զոր Քրիստոս գնեց հարուստ վաճառականի պէս և առիկա ունեւնալու համար շիր բոլոր ունեցածը ծախեցաւ: Անիկա իր Աստուածային փառքը և դիրքը թողուց, ծառայի կերպարանք առաւ, և խոնարհեցաւ մինչեւ խաչին անարգ մահը: Մարգարիտը գիտուններուն ըսածին համեմատ, ծովուն յատակը, ոստրէի նման կենդանիի մը վիրաւորուած կողէն ելած հեղուկէն կը շինուի: Հեղուկը հեռու հեռէ կը պնդանայ և քարացած կ'ըլլայ և առկէ կը կազմուի մարգարիտը: Քրիստոս չարչարանքներու, ցաւի և վիշտի խորունկ ծովուն, մինչեւ յատակը իջաւ. երբ մեռաւ խաչին վրայ և Անոր կողը խոցեցին և Անոր կողին վէրքովը մենք մարգարիտներ եղանք և այսքան գովեստին ալ արժանացանք: Փիլպ. 2. 6. 9: Մատթ. 13. 45. 46:

Շիքաւոյի մէջ անգամ մը շատ հարուստ, զարգացած և խելացի երիտասարդ մը ամուսնանալ կ'ուզէ: Կը խորհի որ շատեր իր հարստութեան նայելով. ոչ թէ իր անձին, պիտի փափաքին ամուսնանալ իրեն հետ: Ուստի այսպիսի խորհուրդ մը կը յղանայ: Նա կը ձգէ իր հօրը տունը և ուրիշ քաղաք մը կ'երթայ և հոն առնէ մը կ'ապրի իբրեւ պարզ և հասարակ գործաւոր մը: Հոն կը փնտռէ մէկը որուն հետ կ'ուզէր ամուսնանալ: Բաւական փնտռելէ յետոյ, վաճառատան մը մէջ կը գտնէ օրիորդ մը, որուն հետ առնէ մը յարաբերելէ վերջ, կը սիրէ զայն և կ'ամուսնանայ անոր հետ: Ասոնք պարզ և անշուք սենեակ մը կը վարձեն նոյն քաղաքին մէջ և հոն կը բնակին առնէ մը: Երիտասարդը չգիտցներ իր շատ հարուստ և մեծ գործի մը տէր ըլլալը: Օր մը այս երիտասարդը կառք մը կը վարձէ և կը հրամցնէ իր հարսը, որպէսզի նստի կառքին մէջ ու պտտի իրեն հետ: Ասոնք կառքին մէջ նստած, խօսակցելով և իրենց չորս գին եղած տեսարանները դիտելով կ'երթան: Բա-

ւական երթալէ յետոյ կառքը կը կենայ փառաւոր տան
մը դրան առջեւ: Հարսը կ'ըսէ. «Այս ի՛նչ գեղեցիկ
տուն է: Արդեօք որո՞ւն կը պատկանի»: Երիտասարդը
կ'ըսէ, «Ներս մտնենք և քիչ մը պտօնիք»: Երբ երի-
տասարդը վար իջաւ կառքէն, այդ գեղեցիկ և փառաւոր
տան դռները բացուեցան և սպասաւորները մեծ յար-
գանքով զիմաւորեցին զիրենք: Յետոյ տէր և տիկին,
այդ տան պարտէզը, սենեակները, փայլուն և գեղեցիկ
կահ կարասիները և ամէն ինչ տեսնելէ յետոյ հարսը
ըսաւ «Խիստ հիանալի և աննման, բայց մենք դառ-
նանք մեր բնակարանը»: Երիտասարդը ըսաւ, «Խէր,
հոս է մեր տունը, այս պալատը քուկդ է: Դուն ինծի
հետ հոս պիտի բնակիս և պիտի վայելես զայն»: Հարսը
հիասթափ իր ամուսնոյն իմաստութեան վրայ:

Յիսուս մեղի համար աղքատ եղաւ, Ան որ հա-
րուստ էր, որպէսզի մենք Անոր աղքատանալովը հա-
րստանանք: Ի կորն. 8, 9: Օրհնեալ Յիսուս, սիրե-
լի փեսայ, այս ի՛նչ խոնարհութիւն, այս ի՛նչ իմաս-
տութիւն և ի՛նչ կարողութիւն ու սէր, որ մեզ այսպի-
տութիւն և ի՛նչ կարողութիւն ու գիտութեան խորուն-
կութիւնը, ինչպէ՞ս անքննելի են իր գաղափարները
ու անքննելի են իր ճամբաները: Վասնզի ո՞վ գիացաւ
Տէրովը միտքը կամ ո՞վ Անոր խորհրդակից եղաւ կամ
ո՞վ առաջուց Անոր բան մը տուաւ որ փոխարէնը իրեն
արուի: Վասնզի ամէն բաները Անկէ և Անով ու Անոր
համար են: Իրեն փառք յաւիտեանս ամէնք: Հոովմ. 11.
33, 36: Ուրեմն երգենք Շնորհալիի պէս. «Սիօնի որդիք
զարթիք, Հարսին Լուսոյ տուք աւետիք, եթէ Փեսայն
քո յարուցեալ, յաղթեաց մահու իշխանութիամբ: Գայ
քո զբաւակէ ըզքեզ փառք. Եւ ընդ առաջ պնենալ զարդուք,
Երգեա երգ նոր յարուցելոյն ննջեցելոց կենաց պտղոյն:
Ը. — Նոր ծնունդով մենք աշխարհի լոյսը կ'ըլլանք

քանզի Լուսոյ Հօրմէն ծնած ենք: Երկնային Արեւը մեզ կը լուսաւորէ, մենք ալ մարդոց առջեւ կը փայլինք և կը լուսաւորենք այս խաւար աշխարհը և վտանգէն ազատելու համար մութին մէջ ճամբայ կը ցուցնենք: Նաեւրը փարօսի նման նաւահանգիստ կ'առաջնորդենք և ուր որ ըլլանք ի՞նչ որ ալ ընենք ամէն տեղ ամէն տան մոմի պէս այրելով սպառելով լոյս կու տանք: Մատթ. 5. 15. 16: Ինչպէս ենովք և Նոյ ջրհեղեղին խաւար օրերուն, Աբրահամ կրակի արժանի Քանանացիներուն մէջ, Յովսէփ գեղեցիկ եգիպտոսի պէս մեղաց բոյն եղող աղառա միջավայրի մէջ, Մովսէս բոլորին առջեւ եգիպտոսի և անապատի մէջ, Սամուէլ ինկած Իսրայէլի, Եղիա Յեզաբելի իշխանութեան տակ, Կապաշտ Հրեաներու քով, Երեք երիտասարդները Բաբելոնի ու Դանիէլ Նաբուգոդոնոսորի պալատին մէջ, Յովհաննէս մկրտիչ անապատներու, Պօղոս և առաքեալներ, նախկին եկեղեցին՝ ազգին մէջ և ամէն դարու և երկրի լուսոյ որդիները իրենց միջավայրին մէջ լոյսը տալով իրենց գանուած երկիրը լուսաւորեցին: Պատմութենէն շատ օրինակներ բերելու հարկ չկայ: Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայոց ազգը, Լուսաբ Գերմանիան ու Եւրոպան, Զուինկլի Զուիցերիան, Մատամ Կիյեօն Յրանսան և ուրիշ շատեր լոյս եղած են իրենց եկիրներուն: Կարգը մեզի է ով լուսոյ որդիներ ոչ թէ պահելու ենք մեր լոյսը, չէ թէ ուրիշներու աչքին և քթին մը տեսելու ենք միտալով, հապա փայլելով անոնց խաւարը փարատելու ենք:

Նայէ լոյսի պէս փայլող զինուոր երիտասարդի մը, որ իր Քրիտոսանման կեանքով խաւարասիրտ, անհաւատ Հրեայ բժիշկ մը Քրիտոսի բերան: Հետեւեալ պատմութիւնը զոր պիտի գրեմ ուղղակի բժիշկին վկայութիւնն է:

— Ամերիկայի պատերազմին տակն, ես վիրաւորի

բժիշկ մըն էի՝ բանակին մէջ, կէթիսպուրկի ճակատամարտէն յետոյ, մի քանի հարիւր վիրաւորուած զինուորներ կային հիւանդանոցիս մէջ։ Անոնց մէջ կային 28 հատ ծանր վիրաւորուածներ։ Ոմանց թեւերը, այլոց ոտքերը և դեռ ուրիշներուն թէ թեւերը ու թէ ոտքերը կտրուելու էին։ Ասոնցմէ մէկն էր Զարլի Գուլըն։ Սա՝ տարիքով դեռ փոքր ըլլալուն համար բանակի մէջ կը դործէր իբրեւ թմրկահար և հազիւ երեք ամիս եղած էր իր զինուորագրուելուն։ Երբ օգնական վիրաբոյժներէն մին ուզեց իրեն թմրեցուցիչ տալ, սա իր գլուխը միւս կողմ դարձուց և մերժեց զայն։ Երբոր յիշեցին իրեն թէ բժիշկը պատուիրած է, ի պատասխան կ'ըսէ, «Իմ քովս զրկեցէք բժիշկը»։

Ասոր վրայ գացի իր անկողինին մօտ և ըսի իրեն, «Երիտասարդ բարեկամ, ինչո՞ւ էր մերժես այս թըմրեցուցիչը։ Երբ քեզ գտայ պատերազմի դաշտին վրայ դուն այնչափ աւրուած էիր որ խորհեցայ թէ քեզ վերցնել և հոս բերել անօգուտ բան է։ Սակայն երբ դուն բացիր քու այս խոշոր, կապոյտ աչքերդ, խորհեցայ թէ անշուշտ տեղ մը մայր ունենալու ես, որ քեզի համար կը խորհի։ Ես չուզեցի որ պատերազմի դաշտին վրայ լքուած թողուիս ու մեռնիս։ Եւ պատշաճաբար իմ մարդոցս, որպէսզի քեզ հոս բերեն։ Իսկ հիմա այնչափ արիւն կորսուած է քու մարմինէդ որ չես կրնար գործողութեան դիմանալ, առանց թմրեցուցիչ առնելու։ Ուստի աւելի լաւ է որ յօժարիս զայն ընդունելու»։

Անիկա իր ձեռքը իմինիս մէջ գրաւ ու երեսնայելով ըսաւ ինծի, «Տօքթօր, ես երբ հազիւ 9 տարեկան էի, Կիրակի օր մը, իմ սիրտս Յիսուսի տուի։ Այն օրէն սկսայ իրեն վստահիլ ամէն բանի մէջ։ Այո՛, այն օրէն իվեր ես կը շարունակեմ Անոր վստահելով ապրիլ։ Ուստի ես հիմա ալ կը վստահիմ Անոր։ Անիկա

է իմ զօրութիւնս: Երբ դուն իմ թեւ և ուքս կտրես, Անիկա ինծի պիտի օգնէ, համբերելու համար: Յայնժամ հարցուցի թէ արդեօք պիտի յօժարի՞ քիչ մը օղի (Պրանտի) առնելու: Անիկա նորէն երեսս նայեցաւ և ըսաւ, «Տօքթօր, ես երբ 5 տարեկան էի, մայրս օր մը իմ քովս ծնրագրեց աղօթելու համար և իր թեւերովը զիս գրկելով ինծի ըսաւ, Չարի, ես հիմա կ'աղօթեմ Յիսուսի որպէսզի դուն ամբողջ կեանքիդ մէջ բնաւ ըմպելիք մը չճաշակես: Քու հայրդ մեռաւ գինեմոլ մը, և թաղուեցաւ գինեմոլի մը գերեզմանին մէջ: Այն առեւն ես Աստուծոյ առջև խոստացայ որ եթէ իր կամքն է, երբ դուն մեծնաս, երիտասարդները ըմպելիքէն զգուշացնող մէկը ըլլաս: Հիմա ես 18 տարեկան եմ, թէյէ և խահուէէ ուրիշ ըմպելիք մը չեմ գիտեր: Հաւանաբար այլ ևս ինծի համար ապրիլ հնարաւոր չէ: Քիչ յետոյ պիտի երթամ Աստուծոյ առջև երեսնալու: Դուն կ'ուզե՞ս ստամոքսիս մէջ լեցուն օղի ունենալով հոն զրկել զիս:»

Այդ երիտասարդին ինծի ուղղած նայուածքը բնաւ չեմ կրնար մոռնալ: Այն առեւն ես ի սրտէ կ'ատէի Յիսուսը: Սակայն երբոր տեսայ անոր Յիսուսի հանդէպ ցոյց տուած հաւատարմութիւնը, ստիպուեցայ յարգանքով կենալ անոր քով: Երբ տեսայ թէ ինչպէս մինչեւ վերջը կը սիրէ Յիսուսը և կը վստահի Անոր, ասիկա խորապէս ազդեց ինծի: Ուստի ուզեցի այդ աղնիւ երիտասարդին համար ընել, ինչ որ բնաւ մէկու մը ըրած չէի: Անոր հարցուցի «Կ'ուզե՞ս տեսնել հոգեւոր հովիւդ: Ան ըսաւ «Այո, կ'ուզեմ տեսնել: Երբոր հոգեւոր հովիւը եկաւ, անմիջապէս ճանչցաւ այս տղեկը: Վասնզի վրանի աղօթածողութիւնուն մէջ յաճախ տեսած էր զայն: Նա բռնեց հիւանդին ձեռքը ու ըսաւ անոր, «Չարի, քեզ այս խղճալի վիճակի մէջ տեսնելուս համար շատ կը ցաւ իմ: Իսկ ան ըսաւ, «Ո՛հ ես շատ

հանդիսատեմ: Տօքթօրը ինծի թմրեցուցիչ տալ ուզեց, սակայն ես մերժեցի: Իսկ հիմա, եթէ Փրկիչս կ'ուզէ զիս իր քով առնել, ես պատրաստ եմ, հանդարտ մտքով գիմաւորել Ձինք»:

Հովիւը ըսաւ անոր, «Չարլի, կարելի է չես մեռնիր: Սակայն եթէ Տէրը քեզ կանչէ, կա՞յ բան մը զոր կրնամ քեզի համար ընել, քու երթալէդ յետոյ»: Անիկա ըսաւ «Պատուելի, բարձիս տակը Սուրբ Գիրք մ'ունիմ: Անոր մէջ գրուած կը գտնես մօրս հասցէն: Հաճեցէք այս գիրքը անոր ղրկել: Նամակ մը եւս գրէ իրեն և տեղեկացուր որ իր քովէն հեռանալէս սկսեալ, բնաւ անցուցած չեմ օր մը, առանց Սուրբ Գիրք կարդալու և առանց աղօթելու որպէսզի Աստուած օրհնէ մայրիկս, ըլլայ ճամբորդութեան առեւ, ըլլայ պատերազմի դաշտին վրայ, և ըլլայ հիւանդանոցին մէջ, ասիկա երբեք օր մը զանց ըրած չեմ»:

Հովիւը նորէն հարցուց ու ըսաւ, «Սիրելի դաւակոյ դեռ կա՞յ ուրիշ բան մը զոր կրնամ ընել քեզի համար»: Չարլի ըսաւ անոր, «Այո՛, հաճեցէք նամակ մը գրել Պրուքլինի կիրակնօրեայ դպրոցի տեսուչիս, և ըսէք անոր թէ բնաւ մոռցած չեմ այն քաղցր խօսքերը զորոնք իրմէ լսեցի, այն աղօթքները զորս ըրաւ ինծի համար, ոչ ալ այն բարի խրատները զորս տուած էր ինծի: Անոնք օրհնութիւն եղան ինծի, նոյնիսկ պատեկայն իսկ հիմա, իմ այս վերջին ժամերուս մէջ կը խնդրեմ իմ սիրելի Փրկիչս որ օրհնէ իմ սիրելի տեսուչս»:

Չարլի յետոյ ինծի դառնալով ըսաւ, «Տօքթօր՝, ահա հիմա պատրաստ եմ: Եթէ ինծի թմրեցուցիչ (բլօքօֆօրմ) չտաս, թեւս կամ ոտքս կարելու առեւ, կը խոստանամ չհառաչել: Ես անոր խօսք տուի, սա կայն չհամարձակեցայ դանակը ձեռքս առնելու՝ նախ մօտակայ անհետիկ մը մտնելով իմ պարտականութիւնս

կատարելու համար գրգռիչ մը չխաժած:

Միսը կտրուած առեն Չարլի Գուլսըն բնաւ չհառաչեց: Սակայն երբ սղոցը առի ու անոր ոսկորը կտրելու սկսայ, աղան իր բերնին մէջ առաւ իր բարձին ծայրը և այս խօսքերը խօսեցաւ, չՈ՛վ Յիսուս, օրհնեալ Յիսուս, հիմա քովս կեցիր: Անիկա իր խոստմանը վրայ հաւատարիմ մնաց և երբեք չհառաչեց:

Այդ գիշեր քունս փախաւ, որովհետեւ որ կողմ որ դառնայի, այդ սիրուն կապոյտ աչքերը առջեւս գալով ինծի կ'երեւնային: Երբ աչքերս կը գոցէի, «Օրհնեալ Յիսուս, հիմա քովս կեցիր» բառերը տկանջիւ կը հնչէին: Ժամը 12 և 1 ին միջեւ անկողինս ձգելով հիւանդանոց գացի այցելութեան: Առանց մասնաւոր լուրի այսպէս բան չէի ընել: Շատ կը փափաքէի այդ աղան տեսնել: Երբ հիւանդանոց հասայ, գիշերապահը ինծի իմացուց թէ մահամերձ հիւանդներէն 16 ը մեռած են: Անոր հարցուցի «Չարլի Գուլսըն ինչպէս է, ան ալ մեռա՞ւ»: Անիկա քսաւ, «Ոյ, աէր, անիկա հանգարտ կը քնանայ»: Երբ անկողինը մօտեցայ, հիւանդապահներէն մին ինծի ըսաւ, «Ժամը 6 ին մօտ Ե.Ք. բնկերակցութեան անդամներն երկու հոգի եկան իր քով գիրք կարդալու և երգելու համար: Պատուելի Բ. ալ եկաւ և Չարլի Գուլսընի անկողնին քով ծնրադրեց և շատ սաստիկ ջերմեռանդութեամբ աղօթք մը ըրաւ: Վերջը երբ ծուկի վրայ էր ամենաքաղցր երգը — Ով հոգոյս սիրող Քրիստոս — երգը միասին երգեցին: Չարլի ալ անոնց հետ միասին երգեց: Այսչափ ծանր և սաստիկ ցաւերու մէջ ինչպէս կրցաւ երգել, և չի կրցայ հասկնալ:

Այն սիրէի աղուն թեւն ու ոտքը կարելէ հինգ օր վերջը զիս իր քով կանչեց: Աւետարանի առաջին քարոզը այն օրը այն աղայէն լսեցի: Անիկա ինծի ըսաւ, «Տօքթօր, ժամանակս հասած է: Ձեմ յուսար որ ուրիշ

արշալոյսի մը ծագիլը պիտի տեսնեմ: Սակայն փառք Աստուծոյ, ես պատրաստ եմ երթալու: Մեռնելէս առաջ, կ'ուզեմ ձեզի սրտանց շնորհակալութիւնս յայտնել ձեր ինծի ցուցուցած քաղցրութեան համար: Ո՛վ Տօքթօր, դուք Հրեայ մըն էք, դուք Յիսուսի չէ՞ք հաւատար: Զէ՞ք ուզեր հոս կենալ և դիտել թէ ինչպէս մինչև կեանքիս վերջին վայրկեանը Փրկչիս պիտի վրստահիմ ու այս հաւատքով պիտի մեռնիմ:

Ես փափաքեցայ հոն մնալ սակայն չկրցայ: Քանզի համարձակութիւն չունէի հոն կենալով տեսնել մեռնիլը մէկու որ կ'ուրախանար սիրովն Անոր, զոր մանկութեանէս իմեր սորված էի արհամարհել: Ուստի արտօրնօք սենեակը թողուցի և ելայ: Քսան վայրկեան վերջը հիւանդապահ մը եկաւ սենեակս, և երբ ձեռքովս երեսս ծածկած, լուռ խորհրդածութեան մէջ ընկղմած կը կենայի, ըսաւ ինծի, «Տօքթօր, Զարի Գուլսըն կը փափաքի ձեզ տեսնել»: Ըսի անոր, «Ես տակաւին նոր եկայ իր քովէն, դարձեալ չեմ կրնար հոն երթալ»: Անիկա ըսաւ, «Տօքթօր, մեռնելէ առաջ անպայման կ'ուզէ անդամ մը եւս քեզ տեսնել»: Անոր վրայ որոշեցի երթալ ու տեսնել զայն և քանի մը քաջալերական և ուրախացուցիչ խօսքեր խօսիլ: Սակայն սրտիս մէջ որոշեցի անոր Յիսուսի մասին ինծի խօսած որեւէ խօսքէն բնաւ չազդուիլ:

Երբ հիւանդանոց մտայ, տեսայ որ արագ կերպով կ'իյնար: Անոր անկողնոյն մօտ նստայ: Խնդրեց ինձմէ որ, ձեռքը բռնեմ, ու ըսաւ «Տօքթօր, ես քեզ կը սիրեմ, վասնզի դուն Հրեայ մըն ես: Այս աշխարհի վրայ դատած ամենամտերիմ բարեկամս Հրեայ մըն էր»: Անոր հարցուցի թէ ո՞վ էր իր բարեկամը, նա ըսաւ — «Իմ բարեկամս Յիսուս Քրիստոս է, և ես դեռ չմեռած կ'ուզեմ Զայն քեզի ներկայացնել: Ո՛վ Տօքթօր, ինծի կը խոստանանք որ հիմա քեզի ըսելիքս երբեք չպիտի

մոռնաս: Ես անոր խոստացայ այդպէս ընել: Ուստի նա չարունակեց. Շէնգ օր առաջ, երբ դուն իմ թեւս ու ռաքս կը կարէիր, ես աղօթեցի Յիսուս Քրիստոսի, որպէսզի հոգիդ փրկէս:

Այս խօսքերը ներգործեցին մինչեւ սրաիս խորեւրը, չկրցայ ըմբռնել թէ նա ինչպէս կրնայ ինքզինքը մոռնալով, խորհիլ Փրկչին և իմ անապաշխար հոգիիս վրայ, երբ ես սաստիկ ցաւ կու տայի իրեն: Ես միայն այսչափը կրցայ ըսել, «Շատ լաւ, սիրելի զաւակ», քիչ վերջ դուն հանգիստ պիտի ըլլաս: Այսչափ խօսելով քովէն զատուեցայ և 12 վայրկեան յետոյ անիկա Յիսուսի բազուկներուն մէջ հանգիստ ննջեց:

Պատերազմի ընթացքին հիւանդանոցիս մէջ հարիւրաւոր զինուորներ մեռան: Սակայն ես միայն մէկ անգամ գերեզմաննոց գացի, ու այն ալ Չարլի Գուլսընը թաղելու համար էր: Ասոր համար երեք մղոն ճամբորդութիւն ընելով գերեզմաննոց գացի: Այդ աղուն խօսքերը խորունկ ազդեցութիւն թողոցին իմ վրայ: Այն ատեն ես հարուստ մարդ մըն էի: Սակայն Քրիստոսը Չարլիի պէս զիանալու, և Քրիստոսի անոր պէս մօտ ըլլալու մենաշնորհին համար աշխարհի վրայ իմ ունեցած հարստութիւնս, մինչեւ վերջին բէնինն տալու յօժարակամ էի: Սակայն սօիկա դրամով չգնուիր:

Ափսո՛ս, շատ չանցած այս քրիստոնեայ բարեկամիս քարոզը մոռցայ: Սակայն աղան երեք չկրցայ մոռնալ: Հիմա գիտեմ որ այն ատեն մեղքիս համար խորունկ համոզում մ'ունէի: Տասը տարիներ իբրեւ Հրեայ Քրիստոսի գէմ պատերազմեցայ: Բայց վերջապէս այդ աղուն աղօթքը պատասխանուեցաւ և Աստուած հոգիս փրկեց:

Ապաշխարութենէս 18 ամիսներ յետոյ, Պրուքլին քաղաքին մէջ գիշեր մը աղօթածողովի մը մէջ կը

գանուէիւ Հոն հաւատացեալները կը վկայէին Փրկչին շնորհքին ու ողորմութեան մասին: Մի քանի անձեր իրենց վկայութիւնը տալէ յետոյ, ծերունի կին մը ոտքի ելաւ և այսպէս խօսեցաւ, «Սիրելի բարեկամներ, կրնայ ըլլալ որ ասիկա վերջին պատենութիւնս ըլլայ ձեր մէջ Քրիստոսի մասին վկայելու: Որովհետեւ երէկ գիշեր բժիշկը ինծի յայտնեց թէ աջ թոքս բաւորովին աւրուած է և ձախն ալ վնասուած: Հետեաքար որոշ է թէ ձեր մէջ քիչ ժամանակ պիտի մնամ: Մակայն ինչ որ ինծի շնորհուած է միայն Քրիստոսի կը պատկանի: Ո՛հ, երկնից մէջ Յիսուսի և իմ որդւոյս հետ միանալու գիտակցութիւնը ինծի ցնծում կու տայ: Իմ որդիս ոչ թէ միայն իր հայրենիքին, հապա ալ աւելի Քրիստոսի մէկ զինուորն էր: Անիկա կէթըս պուրկի ճակատամարտին մէջ վիրաւորուեցաւ և Հրեայ բժիշկի մը ձեռքն ինկաւ: Բժիշկը անոր թեւն ու ոտքը կտրեց և ոտքին գործողութենէ հինգ օր վերջը մեռաւ: Իր զօրաբաժնի քարոզիչը ինծի նամակ գրեց և զաւկիս Աստուածաշունչը ինծի ղրկեց: Այն նամակին պարուսնակութեանը համեմատ, ճգնաժամին բժիշկը կանչեց և ըսաւ անոր, «Տօքթօր, մեռնելէս առաջ քեզի բան մը ունիմ ըսելիք: Ասկէ հինգ օր առաջ դուն իմ թեւս ու ոտքս կտրելու տանդ, ես Տէր Յիսուս Քրիստոսի աղօթեցի որ քեզ փրկէ»:

Երբ ես այս տիկնոջ վկայութիւնը լսեցի, ալ չի կրցայ տեղս նստիլ: Անմիջապէս ոտքի ելայ և սրահին մէջ քալելով անոր ձեռքը բռնեցի և ըսի անոր. «Աստուած օրհնէ քեզ, սիրելի քոյր, քու որդւոյդ աղօթատուած օրհնէ քեզ, սիրելի քոյր, քու որդւոյդ աղօթեալ լսուեցաւ ու պատասխանուեցաւ: Ես եմ այն Հըրքը լսուեցաւ ու պատասխանուեցաւ: Ես եմ այն Հըրքը Փրկչիչը հիմա իմ փրկիչս ալ է: Փառք Աստուծոյ»:

Ահա օրինակ մը, ուրախ եմ ըսելու որ այսպէս անձնուրացութեամբ իրենց չուրջիններուն լոյս տուող

հաւատարիմ զաւակներ շատ կան: Հրտաւն Թէյլըր ներքին Չինաստանը, Ուիլիւմ Քէրի Հնդկաստանը, Լուսաւորիչ Հայաստանը լուսաւորելու համար որքան հալեցան: Ուրեմն, ով Աստուծոյ սիրելի զաւակները, մենք ալ մեր անկիւնները լուսաւորելու չե՞նք: Եթէ հիւանդ ես՝ հիւանդները և բժիշկները, եթէ Տօքթօր կամ հիւանդապահ ես՝ բնկերներդ և հիւանդները, եթէ տան տիկին ես՝ հիւրերդ, եթէ սպասուհի ես՝ խոհանոցը, եթէ պարոն մըն ես՝ պաշտօնատեղդ, եթէ ուսուցիչ կամ աշակերտ ես՝ դպրոցը, եթէ աւետարանիչ կամ քարոզիչ, ժողովուրդդ և ամէնը լուսաւորելու ես:

Թ. — Այն որ նորէն ծնած է երկրին աղը կ'ըլլայ: Մատթ. 5. 13: Որչափ պէտքը կայ աղի՝ այս անհամ և նեխած աշխարհին մէջ: Անիկա միայն աղով է որ պիտի համոզեայ: Աղը՝ նեխելու ընդունակ նիւթերը ապականութենէ, գարշահոտելէ կը պահէ և աւրուելէ կ'ազատէ: Աղը շատ օգտակար և պիտանի բան է, որ ուրիշ ու է բանով չփախարինուիր: Աղը՝ իր համը տալու համար պէտք է բոլորովին հալի և լուծուի ու անտես ըլլալով իր գործը տեսնէ: Անգամ մը Մորավիացի միսիոնար մը արեւմտեան Հնդկաստանի կղզիները զրկուած էր, որպէսզի աւետարանը քարոզէ գերիններուն: Միսիոնարը տեսաւ որ անկարելի է անոնց քարոզել: Վասնզի անոնք ստիպուած էին շատ կանուխ արթննալով գործի երթալ, և չարաչար աշխատել մինչև իրիկուն: Անոնք երբ գործէն վերադառնային ուշ տեսն, այնքան յողնած կ'ըլլային որ հագիւ կրնային իրենց պարզ սնունդը պատրաստել: Յետոյ անմիջապէս կ'իյնային իրենց յարդէ մահիճներուն վըրայ ու խոր քունի մէջ կը քնանային և կարճ քունէ յետոյ նորէն արթննալով գործի կը զրկուէին: Ամէն առաւօտ զանգակը երբ հնչէր, կարգ մը անձեր ձեռքերնին խորադաններով կու գային անկողինէն չելլողները

ծեծելու համար: Այդ գերինները սեւամորթ էին և զանոնք հարստահարողները սպիտակամորթ: Այդ խեղճ գերիններուն սիրտերը դառն զգացումներով լի էին այս սպիտակամորթներուն հանդէպ: Միախոնարն ալ սպիտակամորթ մըն էր:

Ի՞նչ պիտի ընէր այս միախոնարը, որպէսզի կարենար փրկութիւնը քարոզել այս թշուառ ու խղճալի գերիններուն: Խորհուրդ մը ծագեցաւ անոր մտքին մէջ: Նախ պէտք էր համոզում գոյացնել անոնց մէջ թէ գրեհներ կը սիրէ: Ի՞նչպէս կրնար ասիկա ընել: Այսպէս ըրաւ: Նախ գնաց և այդ գերիններուն պիտին ներկայացաւ և ինքզինքը անոր ծախեց իրրեւ գերի մը: Այս կերպով իր դիրքը, հանգիստը, ազատութիւնը և բոլոր առանձնաշնորհումները ծախեց և բոլորէն հրաժարեցաւ ու գերութեան ծանր լուծին տակ մտաւ, որպէսզի կարենայ այդ գերիններուն մէջ գործել: Միախոնարը սկսաւ անոնց հետ չարաչար աշխատիլ, նեղութիւն կրել, անոնց հետ պառկիլ, չոր հաց ուտել, անոնց բոլոր վիշտերուն վշտակից և ցաւերուն ցաւակից ըլլալ: Անոր միակ նպատակն էր ցուցնել թէ զիրենք կը սիրէ և իրենց օգուտը կը փնտռէ: Գործելու ատեն միախոնարը Յիսուսի և Անոր սիրոյն վրայով կը խօսէր, գործի երթալու ատեն Անոր մասին կը պատմէր և գործէ վերադառնալու ատեն Անոր կը հրաւիրէր գիրենք: Այս կերպով կրցաւ անոնց սիրտը շահիլ և շատերը Փրկչին առաջնորդել: Դուն այսպէս համառուող ա՞ղ մըն ես, թէ ոչ համոզ կորսնցուցած՝ մարդոց ստախդին տակ կոխուելու արժանի վիճակ մ'ունիս:

Ժ. — Նոր Ծնունդ ունեցողներ Քրիստոսի նամակները կամ թուղթերը կ'ըլլան: Մենք սպասու հինգած ցնցոտիներ էինք: Յիսուս մեզ հաւաքեց, և խաչի գործարանէն և Սուրբ Հոգւոյն դեղերէն անցուց և մաքրեց ու ճերմակ թուղթեր ընելով մեր վրայ իր

Հողիով գրեց Իր սէրը, նկարագիրը և բնութիւնը, որպէսզի մարդիկ կարդան: Շատեր կան որ Սուրբ Գիրք չեն կարդար, բայց մեղ, ամէն օր և ամէն տեղ կը կարդան, քանզի մեր գործերը և կեանքը կը տեսնեն: Սակայն ի՞նչ կը կարդան, Քրիստոսը թէ Սատանան, ճշմարտութիւնը թէ կեղծիքը, մեր ա՞նձը թէ ոչ Յիսուսը: Ճորճ Միւլըրի համար վկայուած է որ եթէ Սուրբ Գիրքը աշխարհէն վերնայ (որ կարելի չէ) այս մարդը բաւական է զԱստուած ցուցնելու:

Անգամ մը Ամերիկայի մէջ կաղ պատանի մը վիզէն կախուած բերանը բաց փոքր սնտուկի մը մէջ մի քանի նարինջ դրած կայարանի մը մէջ կը ծախէր: Կրթեւեկողներ շատ էին և մարդիկ աննկատ առնելով տղան, աճողուչութեամբ հրեցին, որ ինչպէս գետին, նարինջները հոս հոն դլորուեցան գացին և խեղճ տղան անանկ վիճակ մ'ունէր որ առանց ուրիշ մէկու մը օգնութեան ոտքի վրայ չէր կրնար կայնիլ: Այդքան բազմութեան մէջ միայն մէկ զթասիրտ մարդ մօտեցաւ իրեն, ձեռքէն բռնելով ոտքի հանեց զինք, գաւազանը ձեռքը տուաւ, սնտուկը իր վիզը կախեց, և նարինջներն ալ մէկիկ մէկիկ հաւաքելով տեղը դրաւ, և ձեռքին մէջ ալ տղար մը սեղմելով անցաւ գնաց: Տեղան ապշած իրեն եղած այսքան ծառայութիւններուն անոր հասեւէն կ'անչեց. «Պարոն դուն Յիսուսն ես»: Ահա այսպիսի ազնիւ արարքով մը Քրիստոս կարգացուեցաւ անոր վրան: Բ. Կորն. 3. 3:

ԺԱ.— Անոնք որ որ ծնած են Քրիստոսի անուշ հոտը կ'ըլլան, ամէն տեղ և ամէն պարագայի մէջ: Բայց մենք ի՞նչպիսի հոտ կու տանք և ո՞րպիսի օգտեցութիւն կը ձգենք: Բեթանիացի Մարիամ Էրբ շիշը կոտրեց, սննեակը անուշ հոտով լեցուեցաւ: Պետրոսի շուքը հիւանդներ կը բժկէր, Բ. Կորն. 3. 15: Վերջապէս նոր ծնածները Ոսկիի նման թանկագին և տոկուն,

Թագաւորին պատկերը ցուցունող շահաբեր դրամ, և պատուական անօթներ կ'ըլլան: Բ Տիմ. 2.20: Առիւծի պէս, դադաններու թագաւոր՝ վեհանձն և անվեհեր, առծիւի պէս թռչուններու թագաւոր, բարձրաթռիչ, հոտառու և հեռատես, աղաւնիի պէս միամիտ, օձերու պէս խորագէտ, ծիթենիի պէս մշտադալար, արեւու պէս փայլուն, լուսինի պէս պայծառ, աստղերու պէս գեղեցիկ կ'ըլլան: Ահա մեր գիրքը՝ Հիմա այս բաները գիտնալով, չա՞րժեք նորէն ծնանիլ, Քրիստոսի հետեւիլ: Սակայն մեր այս նախանձելի գիրքին որքա՞նը իրականութիւն է մեզի համար: Ո՛վ յարգելի քարոզիչներ, պատուելիներ, վարդապետներ և եպիսկոպոսներ, եթէ այս վերստին ծնունդը փորձառաբար չէք գիտեր, Աստուծոյ առջեւ նախ դուք անձամբ ճաշակեցէք և յետոյ ժողովուրդին ձեր վայելածը քարոզեցէք: Քանզի բարոյականութիւն, բարեսիրութիւն, եկեղեցասիրութիւն, և օրէնքին այս կամ այն մասերը պահել մարդը չփրկեր: Շատ փորձեցիք, այս Մեծայի պէս աշխարհը և դառն սիրահերը չէք կրնար անուշցնել մարդկային, գիտական և իմաստութեան փայտերով: Այդ դառն սիրտերը Աստուծոյ Մովսէսի ցուցուցած փայտի կտորով, խաչեալ Տէր Յիսուս Քրիստոսով, և Անոր բերած նոր կեանքի քարոզութիւնով միայն կրնաք անուշցնել: Քանզի բնական օրէնքով ալ ջուրը առանց արուեստական մեքենայի իր ակէն վեր չկրնար բարձրանալ: Դուք ալ, ո՛վ սիրելի և պատուական աւետարանիչներ և քարոզիչներ, տիպոյսաւոր եղբայր և քոյրեր որ այս վերստին ծննդեան դէպքը փորձառաբար գիտէք, եկէք նոր իւզով օծուինք, Աստուծոյ Հոգիով լեցունինք, նոր գինիով գինոջեանք Պետրոսի պէս և միայն խաչեալ Քրիստոսով և Անոր աւետարանը և նոր կեանքը քարոզենք ու նոր արթնութիւններով նոր ժողովուրդ պատրաստենք, Աստուծոյ թագաւորութեան ու նոր երկինքի

համար: Ուստի շատ խոնարհինք ու սրտինք և շատ
աղօթենք որ Աստուած Իր Հոգին առատապէս թափէ
մեր վրան, և նոր ծնածները իրենց դիրքին հասցնէ
ու մեղաւորներն ալ ապշխարութեան քերէ: ամէն:

ԻՆՉՊԷՍ ԿՐՆԱՆՔ ՆՈՐԷՆ ԾՆԱՆԻԼ

Մեր Տէրը Նիկողեմոսի հետ խօսակցելու ատեն ըստ անոր. «Պէտք է ձեզի նորէն ծնանիլ: Թովհ. 3.7: Այս ճշմարտութիւնը մեծ զարմանք պատճառեց Նիկողեմոսի. որ իսկոյն ըսաւ, չի՞նչպէս կրնայ մարդ մը ծնանիլ, որ ծերացած է»: Նորէն ըսաւ. «Այդ ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ»: Թովհ. 3.4.9: Այս հարցումը անհունօրէն կարեւոր, գործնական և կենսական է: Հիմա պիտի ջանանք բացատրել թէ ի՞նչպէս կրնայ մարդ նորէն ծնանիլ:

Ա.— Մարդ նորէն ծնանելու համար նախ իր մեղաւոր եւ կորսուած ըլլալը գիտնալու է: Ասիկա չափ պարզ, և տրամաբանական է: Ո՞վ կ'ուտէ, անօթի եւ զոզը: Ո՞վ կը խմէ, այն որ ծարւած է: Ո՞վ կը փրկուի, կորսուողը: Ո՞վ նորէն կրնայ ծնանիլ, հին մարդէն դժգոհ եղողը ու իր չար սիրտէն ձանձրացողը: Ի՞նչպէս կրնանք գիտնալ թէ մեղաւոր ենք:

1.— Մեր իսկութիւնը եւ ինքնութիւնը լաւ գիտնալով: Մարդը Աստուծոյ պատկերով ստեղծուած, բարձր նկարագրով և զարմանալի յատկութիւններով օժտուած էր, սակայն Ադամի անկումով իր դիրքը կորսնցուց և չարացաւ ու ասպականեցաւ, ինչպէս կ'ըսէ Սողոմոն իմաստունն ալ:

Ադամէն սկսեալ մարդուն սրտին վիճակը միշտ չար եղած է: Կայէնի սիրտը չարութեամբ և նախանձով լեցուն էր: Ղամէքին սիրտը իր նախորդէն աւելի գէշ էր: Զրհեղելին ժողովուրդն ալ աւելի չար էին խորհրդով, խօսքով, ամէն բանով: Ծննդ. 6: Զրհե-

ղեղէն անմիջապէս վերջն էր որ Աստուած մարդուն սրտին համար ըսաւ թէ ձեր մանկութենէն չար է՝: Սուրբ մացիք և նգիպտացիք խիստ չար էին: Իսրայէլի ժողովուրդին համար դարձեալ Աստուած կ'ըսէ. «Ահա այս խտապարանոց ժողովուրդ մըն է՝: Եւրդ. 32. 9: Դաւիթ ալ կ'ըսէ, «Ահա ես անօրէնութիւնով ծնայ ու իմ մայրս մեղքով յղացաւ զիս»: Սաղմ. 51. 5: Իսրայէլի մարգարէներուն օրով երբ Իսրայէլ աւելի զարգացած էր: Եսայի մարգարէն կ'ըսէ. «Ո՞ր մասերնուդ վրայ կրնայ զարնուիլ... բոլոր սիրտը մարտն է... բնաւ ողջ տեղ չմնաց...»: Եսայ. 1. 5, 6: Երեմիա ալ կ'ըսէ «Սիրտը ամէն բանէն աւելի խաբեբայ ու խիստ չար է, զանիկա ո՞վ գիտէ»: Երեմ. 17. 9: Մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի ժամանակ, մարդիկ աւելի զարգացած էին, սակայն Տէրը յանդիմանեց Փարիսեցիները ըսելով. «Ի՞ժերու ծնունդներ, ի՞նչպէս կրնաք բարի խօսիլ դուք որ չար էք. վասնզի սրտին աւելցուքէն բեռանը կը խօսի: ...Քանզի ներսէն, մարդոց սրտէն կ'ելլեն չար խորհուրդներ, չնութիւններ, պոռնկութիւններ, սպանութիւններ, գողութիւններ, ագահութիւններ, չարութիւններ, նենգութիւն, գիճութիւն, չար աչք, հայհոյութիւն, ամբարտաւանութիւն, անզգամութիւն: Այս բոլոր չար բաները ներսէն կ'ելլեն ու կը պղծեն մարդը»: Մատթ. 12. 34: Մարկ. 7. 21, 23: Նոյնիակ Պօղոսի պէս մարդ մը կ'ըսէ ձեր ներսիդիս, մարմնիս մէջ, բարի բան մը չբնակիր: Մեղքը որ իմ ներսիդիս է գիտ գերի կ'ընէ՝ մեղքի օրէնքին որ իմ անգամներուս մէջ է: Ի՞նչ խղճալի մարդ եմ ես»: Հռովմ, 7. 18, 24:

Սուրբ Գրքի 4, 100 տարուան պատմութեան մէջ մարդուն սրտին խիստ չար և խղճալի ըլլալը տեսանք: Մարդ երբ կրթուեցաւ և զարգացաւ, անոր սրտին խորհուրդները ոչ թէ փոխուեցան և բարի եղան, հապա երթալով աւելի ինկան և ցած մակարդակի մը

իջան: Նայէ, ի՞նչ կ'ըսէ առաքեալը: «Վասնզի իրենք զԱստուած ճանչնալով Աստուծոյ պէս չփառաւորեցին, կամ շնորհակալ չեղան, հապա իրենց խորհուրդներուն մէջ ունայնացան, անմիտ սիրտերնին խաւարեցաւ, իմաստուն ենք ըսելով յիմարեցան» և ի՞նչ ըրին. «Անեղծ Աստուծոյ փառքը փոխեցին նմանցնելով եղծանելի մարդուն և թռչուններուն ու չորքոտանիներուն և սողուններուն պատկերին»: Հոովմ. 1. 21—23: Կը տեսնե՞ս հիմա թէ բարեշրջումը, հոլովոյթի վարկածը որքան սխալ է: Մարդ ոչ թէ դէպ ի բարձրը, դէպ ի Աստուած կը դիմէ, հապա Աստուծմէ իյնալով մարդուն, մարդէն ալ իյնալով թռչունի, թռչունէն անասունի և անկէ ալ մինչև սողուններուն կ'իջնէ: Մի՛ հաւատաք փուճ բաներուն բարեշրջումի վարկածը Սատանայական է: Բնական գիտութեան, գիւտերու, արհեստներու, արուեստներու, քաղաքակրթութեան մէջ զարգացում կայ, բայց ոչ զարգացում սրտի վիճակին մէջ:

Ասկէ 15 տարիներ առաջ փաստաբան մը որ բարձրագոյն ատեանի թարգմանիչ էր, ինծի ըսաւ. «Մարդը անասունէն վտա է: Պաշտօնի բեռումով այնպիսի բաներ կը լսեմ զոր անասունը չընէր»: Այո, այսօր այնքան ապականած է մարդկութիւնը որ անկարելի է փոխել: Ամերիկայի կառավարութիւնը 10 տարուան մէջ 150 միլիառ տոլար ծախսեց ոստիկանութեան, որ կանուլթենէ, Բայց իդո՛ւր, երթալով աւելի գէշի կ'երթան մարդիկ: Ահա այպէս, սիրելիս, մարդուն ինքնութիւնը կրնաս տեսնել 6,000 տարուան պատմութեան մէջ: Դուն ալ անոնց մէջն ես: Քու սիրտդ ալ այսպէս չար է, դուն ալ մեղաւոր մըն ես: Մեղք չունիմ ըսել, պարզապէս ազիտութիւն, հպարտութիւն և սատխօսութիւն է: Ա. Յովհ. 1. 8. 10:

2— Աստուծոյ ներկայութեան առջեւ մեր մեղաւոր ըլլալը աւելի կը տեսնենք: Նայէ Աբրահամի, երբ Աստուծոյ հետ կը խօսի, կ'ըսէ. «Ահա ես հող ու մոխիր եմ»: Նայէ Աստուածավախ, արդար, չարութենէ քաշուող, աղօթասէր Յոբին. երբ զԱստուած տեսաւ, խոստովանեցաւ ըսելով «Մինչև հիմա Քու վրայովք ակօնջի լուրով լսեր էի, բայց հիմա աչքովս տեսայ, ասոր համար իմ անձս կ'արհամարհեմ, հողի և մոխրի վրայ կը զղջամ»: Եսայիի պէս զիւանագէտ մարդարէ մըն ալ երբ տեսիլքով Տէրը տեսաւ, բարձր աթոռի վրայ նստած և սերովբէները թռչեցնելով, Սուրբ, Սուրբ, Սուրբ, Տէր զօրութեանց կ'երգէին, այն ատեն ըսաւ. «Վա՛յ ինձի, ահա կը կորսուիմ, վասնզի ես պիղծ չրթունք ունեցող մարդ մըն եմ և պղծաշուրթն ժողովուրդի մէջ կը բնակիմ»: Եսա. 6. 5: Պետրոս ալ այսպիսի փորձառութիւն մ'ունեցաւ. երբ Յիսուս ձուկերուն հրաշքը կատարեց, ինք Յիսուսը տեսաւ և աղաղակեց Անոր ծունկերուն իյնալով, «Տէր իմ, քովէս մէկգի գնա, քանզի ես մեղաւոր մարդ մըն եմ»: Տարսնցի Սաւուղ ալ, այն հպարտ երիտասարդը, երբ երկինքէն լոյս մը փայլատակեց, գետին իյնալով ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր. «Սաւուղ, Սաւուղ, ինչո՞ւ զիս կը հալածես: Ինք ալ գողով ու ապշութեամբ ըսաւ. Տէր, ի՞նչ կ'ուզես որ ընեմ»: Ծննդ. 18. 27: Յոբ. 42. 5: Ղուկ. 5. 4—8: Գործք. 9. 1—7:

Ինչպէս որ լոյսը՝ ամէն աղտեղութիւն, և արեւէն ներս թափանցող շողը՝ մեր սենականերուն փոշիին չատութիւնը կը ցուցունէ, անանկ ալ Աստուծոյ ներկայութիւնը մեր մեղաւոր ըլլալը կը յայտնէ: Ոչ թէ միայն մեղաւորները իրենց մեղքը կը տեսնեն այս լոյսին առջեւ, հապա ամենէն Սուրբ մարգարէներ, առաքեալներ, Օգոստինոսներ և Նարեկացիներ ու ամէն դարու սուրբեր այս ներկայութեան և այս լոյսին առջեւ

վախկոտ, լրջութիւնովը՝ թեթեւ, ժուժկալութիւնովը՝ անզուսպ, Սուրբ Գիրքի գիտութիւնովը՝ ագիտութիւնը և ջերմեռանդ աղօթքի հոգիովը՝ քու պաղ և անտարբեր ըլլալդ պիտի տեսնես ու պիտի խոստովանիս։

Դարձեալ անոնց ընտանեկէն և առեւտրական կեանքի մէջ եղած փոփոխութիւնները և մեղքի դէմ պայքարիլը, աշխարհի հանդէպ բռնած դիրքը, քեզի քու վիճակիդ մասին խորհիլ պիտի տայ։ Սակայն կան մեղաւորներ որոնք տեսնելով այսպիսի փոխուած կեանքեր,՝ փոխանակ ազգուելու, կը հեռանան անոնցմէ եւ կամ կը հալածեն կրօնափոխ եղած կամ խաբուած են՝ ըսելով։ Շատերու փրկութեան միջոցը այսպիսի փոխուած կեանքեր եղած են։ Մահմետական բարեկամ մ'ունէի որ քրիստոնեայ եղած էր, հարցուցի թէ ի՞նչ պէս քրիստոնեայ եղոր։ Պատասխանը հետեւեալն է, չէայ եղբօր մը կեանքն ու ազնուութիւնը, նեղ օրերու մէջ Սուրբ Գիրք կարդալու յարաեւութիւնը ինծի խորհիլ առաւ, ու հասկցայ որ բոլոր այս բարի բաները Քրիստոսէ կ'առնէր։ Անմիջապէս իմ պղծութիւնս տեսայ և Սուրբ Գիրք կարդալով իմ կրօնքիս ունայն ըլլալը և Քրիստոսի Աստուածութիւնը տեսայ և հաւատացի։

Սուժաթրայի առաջին միսիոնարը օր մը «Երանի հեզերուն» համարին վրայ շատ ազգուութիւնով խօսեցաւ։ Հոն գտնուող քաղաքին մեծերէն մէկը շատ ազգուեցաւ և քանի մը օր վերջը քարոզիչին առնը գնաց։ Շատ կոշտ ու խիստ կերպով տան տիկնոջ հարցուց թէ քարոզիչը ո՞ւր է։ Երբ հասկցաւ որ քարոզիչը սենեակը չէ, աթոռ մ'առնելով տիկինին քով նստաւ և գէշ նայուածքներով սկսաւ դիտել։ Տիկինը ելաւ և երգեհոնին վրայ երգ մը նուագել սկսաւ։ Այս անգամ մօրդը ջուրին կուժը գետին ձգեց և ջուրը թափեց։ Եետոյ կարի մեքենային զգրոցը բացաւ և մէջինները հոս-հոն

նեանց: Այն ատեն տիկինը շատ մեղմութեամբ հարցուց, «Ինչո՞ւ այսպէս կ'ընես, ասկէ առաջ այսպիսի բան մը ըրած չէիր»: Մարդը ըսաւ, «Ես ձեզ փորձելու եկայ, որպէսզի տեսնեմ թէ ձեր քարոզածը դուք կ'ապրի՞ք, և հիմա տեսայ որ կ'ապրիք, ես այլեւս քրիստոնէայ պիտի ըլլամ» և մկրտուելով Տէրը դաւանեցաւ:

Անշուշտ շատ ցաւալի է տեսնել որ շատ քրիստոնէաներու կեանքը ոչ թէ օրհնութիւն, հապա գայթակղութիւն է: Այդ պատճառաւ իրենց մեղքը տեսնելով ապաշխարողներ ալ քիչ են: Մարդիկ տարբերութիւն տեսնել կ'ուզեն: Երբ նեղութեան մէջ իյնաս՝ հոգեւորով կը ծանրանաս, երբ քեզ հալածեն՝ կը բարկանաս: Երբ փորձուիս՝ վերջապէս կը պարտուիս, երբ վկայելու պատենութիւն արուի՝ կ'ամչնաս, երբ մասնաւոր պարագաներ պատահին՝ փոխանակ դիրքդ պահելով Քրիստոսը ցուցունելու, զոր օրինակ սիրելիիդ հարսանիքին առաջ ցուցունելու, զոր օրինակ մէջ մէկ անգամ է ըսեալտեն եթէ խաղաս, կեանքի մէջ մէկ անգամ է ըսելով, կամ մահուանը ատեն անմխիթար ողբաս, Ծընունդ, գառիկ, նշանաւոր օրեր, գաւաթ մըն ալ օղի կամ գօնեաք խմես, ժամանցի համար թուղթ կամ նարա խաղաս, բարեկամներ հաճեցնելու համար շարունարա խաղաս, բարեկամներ հաճեցնելու համար շարունարա խաղաս, կամ այլ տեղեր երթալու ըլլաս, ոչինչ բաներու համար սուրբ օրը պղծես, քիչ մը գովասանք քեզ հպարտացնէ, և կամ արհամարհանք քեզ վհատեցնէ, չնչին բաներ խաղաղութիւնդ խանգարեն, հագուստ կտրելու ժամանակ չափով մը նորաձեւութեան հետեւելու ըլլաս, մարդոց մէջ հաճելի ըլլալու համար ալ մի քիչ թէ աննշան կերպով ներկուիս, կամ օծուիս, գաւակներուդ հագուստին և հոգեւոր կրթութեան մասին ալ ազատամիտ գտնուիս, ո՞ր կը մնայ տարբերութիւնը և ինչպէ՞ս պիտի համոզես շուրջիներդ թէ դուն փոխուած ես:

Միւս կողմէն, անոնք ի՞նչպէս քեզի նայելով պիտի տեսնեն իրենց մեղքերը: Վստահ եղիր որ չառ մեղաւորներ ալ ճիշտ քեզի պէս քիչ և ստիպողական պարագաներով կ'ընեն վերեւ յիշուածները: Անոնք ի՞նչ միտա ունի, քրիստոնեաներն ալ կ'ընեն այս բաները՝ ըսելով ինքզինքնին կը չքմեղացնեն և պատճառը դուն ես: Ահա սուրբերն են որ իրենց կեանքով պիտի ցուցնեն մարդոց մեղաւոր ըլլալը՝ լոյսի պէս անոնց առջեւ փայլելով:

Բ. — Նոր ծնանելու համար միայն մեղաւոր ըլլալնիս գիտնալ բաւական չէ, այլ մեր մեղքերն ալ տեսնելու ենք: Մենք տեսնելու ենք թէ սա, սա մեղքերուն տէրն ենք: Երբ Ս. Հոգին քեզ համոզէ այն ատեն կը տեսնես մեղքերդ: Շատեր՝ երբ հարցուի, «մեղաւոր ենք» կ'ըսեն. սակայն երբ ըսես թէ ի՞նչ է մեղքդ «Աստուած գիտէ» կ'ըսեն: Ասիկա համոզումով մեղք տեսնել չէ: Նայէ Դաւիթի, «Վասնզի ես կը ճանչնամ իմ յանցանքներս ու իմ մեղքս միշտ իմ առջեւ է» կ'ըսէ: Ինչպէս Եսային ալ ըսաւ «Իմ չրթունքս պիղծ է»:

Ասկէ 40 տարիի չափ առաջ երբ Վեր. Մանասէ Փափազեան Ո.յնթապի մէջ քարոզիչ էր ու Բրոֆ. Սարգիս Լեոնեան ալ եկեղեցական ժողովի անդամ, պատուելիին քարոզներուն մէջ զգալի փոփոխութիւն մը եղած էր, մեր լսածին համեմատ: Ան ձգած էր իր գիտական քարոզները և ուղղակի աւետարանը և ապաշխարութիւն կը քարոզէր: Ասոր վրայ հարուստ և զարգացած դասակարգը սկսաւ կամաց կամաց եկեղեցիէն քաշուիլ: Եկեղեցական ժողովը այս բանը հասկնալով Բրոֆ. Սարգիս Լեոնեանը իրեն կը զրկեն, որպէսզի խրատէ պատուելին և քարոզներուն ուղղութիւնը փոխել տայ: Պատուելին կը հարցնէ, «Քարոզներուս փոփոխութիւնը զգացի՞ք»: «Այո». կ'ըսէ Բրոֆէսորը: «Ուրեմն ձեզի և քեզի ալ պէտք է ապաշխարել» կ'ըսէ

պատուելին: Անս ի՞նչ ունիմք կ'ըսէ Բրոֆէսորը, և իսկապէս ալ շատ բարի, ազնիւ, խելացի, հանդարտաբարոյ ու սիրելի, բազում բարեմասնութիւններով օժտուած, բարի վկայուած անձնաւորութիւն մըն էր ան: Պատուելին կը թելադրէ որ տուն վերադառնալուն պէս ծնրադիր աղօթէ և Աստուծոյ հասկնայ ինք, մեղք մը ունի՞ թէ ոչ: Ան ալ խօսք տալով կը մեկնի:

Ճամբան կ'ըսէ ինքնիրեն, «վա՛յ պատուելի, ես իրեն ի՞նչ առաջարկելու գացի, ինք զիս ուր հասցուցաւ: Գիշեր ատեն երբ անցիները քնացած էին, ինք մահճակալին քով ծնրադիր կ'սկսի աղօթել. ու կ'ըսէ. «Ով Աստուած, եթէ ես մեղաւորեմ և ապաշխարելու պէտք ունիմ և եթէ այսպիսի նոր կեանք մը կայ որ այս օրեր մեր եկեղեցւոյն մէջ կը քարոզուի ու կը վկայուի շատերու կողմէ, ինծի յայտնէ: Տէրը անմիջապէս իր աչքերը բանալով իր անցեալ մեղքերը մէկիկ մէկիկ ցոյց կու տայ իրեն: Թուղթ եւ մատիտ առնելով իսկոյն կ'սկսի իր մեղքերու ցանկը գրել և աղաղակելով կ'ըսէ. «Ո՛վ Աստուած, ներէ ինծի մեղաւորիս» և կ'ապաշխարէ: Եւ հոն Հետեւեալ օրը պատուելիէն կը խնդրէ մի քիչ խօսելու պատեհութիւն տալ իրեն քարոզէ վերջ: Եւ երբ ժամանակը կու գայ, ոտքի ելլելով եղելութիւնը կը պատմէ և դրած ցանկը կարդալով մեղքերը կը խոստովանի մահու կի մը պէս լալով: Ասոր արդիւնքը մեծ վառի մանուկի մը պէս լալով: Ասոր արդիւնքը մեծ վառի մարդ մը մեղք ունի և կ'ապաշխարէ, ուրեմն մեղք ի՞նչ պիտի ընենք» և շատեր կ'արթնան: Այնթապի ի՞նչ պիտի ընենք» և շատեր կ'արթնան: Ուրեմն ով սիրարթնութիւնը այսպէս սկսած է: Ուրեմն ով սիրարթ գաց, աղօթէ Աստուծոյ, Բիսուսի նայէ, այն թափանցիկ հայելիին որ քու անցեալդ և ներկադ կարող է ցուցնելու, ինչպէս Ք. ճառագայթը մարդուն ներքին հիւանդութիւնները կը ցուցնէ: Ապա թէ ոչ քու

մեղքդ վերջապէս յեղ պիտի գտնէ: Հիմա մեղք չունիմ ըսելդ օգուտ չունի: Եթէ այս աշխարհի մէջ մեղքդ չտեսնես և Յիսուսի չտանիս, Աստուծոյ դատաստանին օրը շարժապատկերի ժապաւէնին պէս բոլոր մեղքերդ պիտի ցուցադրուին, գաղտնիքները պիտի յայտնուին: Ո՛հ, ի՞նչ պիտի ըլլայ վիճակդ, որչա՛փ խաբուած ըլլալդ պիտի հասկնաս ու ամօթահար պիտի ըլլաս: Սակայն շատ ուշ:

Անգամ մը հարուստ տուն մը հիւրեր եկան այցելութեան համար, և սպասուհին ըստ սովորութեան օշարակ հրամցուց: Հիւրերը օշարակը խմեցին, սակայն ոմանք մէյ մէկ քիչ ձգած էին գաւաթին մէջ: Սպասուհին գաւաթները խոհանոց տանելու ժամանակ աւելցած օշարակները խմելու համար, զանոնք մի առ մի արագօրէն բերանը կը տանի: Այս բանը կը տեսնէ տան տէրը և անմիջապէս ձեռքի պզտիկ մեքենայով նկարը կ'առնէ սպասուհիին՝ ճիշտ խմելու վիճակին մէջ: Մի քանի օր վերջը այս պատկերները սպասուհիին տալով կ'ըսէ, «Նայէ տեսնեմ կը ճանչնաս», ո՛վ է ասիկա: Երբ սպասուհին կը տեսնէ իր նկարը, շատ ամօթահար կը մնայ: Դուն ալ հիմա՝ տեսնելով մեղքդ ամէցիր և ապաշխարելով այն օրուան բան մը մի թողուր:

Գ. — Եթէ նորէն ծնանիլ կ'ուզենք, մեր մեղքերուն համար զղջալու եւ զանոնք խոստովանելու ենք: Երբ Հոգին Սուրբ մեր մեղաւոր ըլլալը և մեր մեղքերը կը ցուցնէ, այն առին յանդիմանուած և համոզուած ըլլալով մեղքի խորունկ քունէն կ'արթննանք և վտանգը տեսնելով սարսափելի ցաւ կ'զգանք ու կը զղջանք:

Պենտեկոստէի օրը ի՞նչ պատահեցաւ, երեք հազար մարդիկ ի՞նչպէս փրկուեցան: Ասոնք երբ Պետրոսի հոգեշունչ քարոզը լսեցին, հասկցան որ իրենք Յիսուսը, Աստուծոյ Որդին, խաչը հանած և սպաննած են,

ամօթ չկայ այլեւս: Դաւիթի խոստովանութիւնը այս կարգէ էր ձեռնարկէ ինծի, ով Աստուած: Իմ մեղքս Քեզի յայտնեցի ու իմ անօրէնութիւնս չծածկեցի, ըսի թէ Տէրօջ պիտի խոստովանիմ յանցանքներս: Ապա 32.5: Իսրայէլի Աքաաթ թագաւորին խոստովանութիւնն ալ այսպէս էր: Եղիայի ճիւղերը լսածին պէս իր հանդերձները պատուեց, և մարմինն վրայէն քուրձ հագաւ, ու ծոմ պահեց և քուրձով կը պառկէր և կամաց կը քալէր: Դ. Թագ. 21. 27: Մանասէ թագաւորն ալ Աստուծոյ առջև մեծապէս խոնարհեցաւ և աղօթեց ըսելով. «Տէր ամենակալ, Աստուած Արրահամու, Իսահակայ և Յակովբայ եւ զաւակի նոցա արդարոց, ամենակալ Տէր, թող զմեզս իմ: Մեղայ, Տէր մեղայ, և զանօրէնութիւնս իմ ես ինձէն գիտեմ, ամենակալ Տէր, թող զմեզս իմ: Աստուած ալ փրկեց զինքը և իր դիրքին բարձրացուց: Այն ալ կուռքերը և կռապաշտութիւնը վերցուց, Տէրօջը սեղանը դարձեալ չտկեց, խաղաղութեան և շնորհակալութեան զոհեր մատուց: Ժողովուրդն ալ ստիպուեցաւ Եհովային ծառայութիւն ընել:

Զղջումով խոստովանութիւն ու ապաշխարութիւն այսպէս փոփոխութիւններ ու արդիւնքներ յառաջ կը բերէ: Զաքէոսի պէս ինկած և Ժողովուրդը կեղեքող մարդ մը չորեքպատիկ հատուցումի կը յօժարեցնէ: Բ Մնաց. 33: Դուկ. 19. 8, 9: Իրական խոստովանութիւնը և զղջումը այսպէս կը յեղաշրջէ մարդը:

Սողոմոն իմաստուն ալ կ'ըսէ. «Իր յանցանքները ծածկողը յաջողութիւն չգտնէր, բայց զանոնք խոստովանողը և մէկդի ձգողը ողորմութիւն կը գտնէ»: Առակ. 28. 13: Ասոր համար Աստուած կ'ըսէ. «Ես պիտի երթամ ու իմ տեղս դառնամ, մինչեւ անոնք իրենց յանցաւոր ըլլալը խոստովանին, ու իմ երեսփնտռեն, երբ նեղութեան մէջ մտնեն, զիս կանուխ

պիտի փնտռենք: Ովս. 5. 15: Տակաւին նեղութիւն
չեկաց հիմա ալ Տէրը այսպէս կ'ըսէ Վինծի դարձէք
ձեր բոլոր սրտովը, ծոմապահութեամբ, լալով ու սգա-
լով, ձեր սիրտերը պատռեցէք ու ոչ թէ ձեր հանգերձ-
ները: Թովէլ 2. 12: Ի սրտէ եղած ապաշխարութիւնն
է որ Աստուծոյ գութը կը չարժէ և Անիկա ողորմու-
թեամբ քեզի կը ներէ և քեզ կ'ընդունի: Այսպիսի
զղջումով ապաշխարող մը միայն օտար աստուածները
կը վերցնէ և ճշմարիտ աստուածապաշտութեան կ'առաջ-
նորդէ: Այսպիսի զղջումով ապաշխարող մէկը մարդոց
ըրած անիրաւութիւնը մարդոց կը խոստովանի և հա-
տուցում ալ կ'ընէ:

Ով ընթերցող, երբ դուն ալ աշխարհէն, հաճոյ-
քէն ետ Քրիստոսի կը դառնաս, միտքդ փափաքներդ
առ Աստուած կը փոխուին: Թովհաննէս մկրտչի և
Տէր Թիսուսի քարոզածները ասոնք էին, «Ապաշխա-
րեցէք քանզի Աստուծոյ թագաւորութիւնը մօտե-
ցած է»: Մատթ. 3. 2: Եթէ եզրասի, Նէեմիայի և
Դանիէլի պէս արդար մարդիկ, անձամբ իրենց չը-
րած, հապտ ալլոց ըրած մեղքերը ցաւով և լալով
խոստովանեցան, հապտ դուն որչափ աւելի լալու ես
որ մեղքերովդ Աստուծոյ դէմ ապստամբեցար, Թի-
սուսը խաչեցիր, Սուրբ Հոգին մերժեցիր, և հոգիիդ
դաւաճանեցիր, ընտանիքդ ու ազգդ ալ անպատուե-
ցիր: Սակայն ցաւալի բանը հոս է: Հիմակուան ա-
պաշխարողները, առ հասարակ խնդալով կ'ապաշխա-
րեն, մեղքի խորունկ համոզում չունին: Անոնց ապաշ-
խարութիւնը թեթեւ և մակերեսային է: Անոր համար
հոգեւոր կեանքերնին ալ թեթեւ է:

Ժամանակին երկու հիւանդներ միեւնոյն բժիշկին
կը դիմեն: Ասոնք երկուքն ալ նոյն ցաւը ունէին ի-
րենց ոտքին վրայ: Բժիշկը պատուիրեց հիւանդապա-
հին, որպէսզի ասոնց ոտքերը այս ինչ իւղով օծէ և

լու մը չփէ: Երբ հիւանդապահը կը չփէր մէկուն
ոտքը, անիկա սկսաւ հառաչել և պոռալ, քանզի ու-
քը սաստիկ կը ցաւէր: Երբ կարգը միւսին եկաւ,
հիւանդապահը անոր ոտքն ալ կը չփէր: Անիկա ոչ
հառաչեց, եւ ոչ պոռաց, ոչ ալ որեւէ նեղութիւն կամ
ցաւ զգալու նշաններ ցուցուց: Այս պարագան միւս
հիւանդին ուշադրութիւնը գրաւեց: Բժիշկին քովէն երբ
ելան և իրենց տունները կ'երթային, առաջին հիւանդը
հարցուց իւր ընկերին, ճէնկեր, իմ ցաւս և քուկդ
նոյն տեսակ են: Ի՞նչպէս եղաւ որ երբ հիւանդապահը
իմ ոտքս կը չփէր, ես չկրցայ դիմանալ և պոռացի,
սակայն դուն բնաւ ձայն չհանեցիր: Միւսը ըսաւ.
«Հիմա ըսեմ գաղտնիքը, սակայն մի ըսեր բժիշկին: Ես
հիւանդ ոտքս չցուցուցի բժիշկին, առողջը ցուցուցի»:
Սակայն քիսսը որո՞ւն եղաւ: Այսպիսիներուն բժշկու-
թիւնը և փրկութիւնը կարելի չէ:

Դ. — Նորէն ծնանելու համար, Յիսուսի հաւատալ
եւ յանձնուել պէտք է: Որչափ ալ համոզուծ և զղջալով
խոստովանած եւ որոշումներ ըրած ըլլաս, տակաւին չես
կրնար փրկուիլ: Սակայն երբ ջանքերէդ յուսահատած
ըլլալով, աչքերդ խաչեալ Քրիստոսի դարձնես, Անոր
որ իբրեւ Աստուծոյ Գառը աշխարհի մեղքը վերցուց,
այն ատեն կրնաս փրկուիլ: Այս պատճառաւ ինքը կ'ը-
սէ, «Ո՛վ բոլոր յոգնած ու բռնաւորուածներ, ինձի ե-
կէք և ես ձեզ պիտի հանգչեցնեմ»: Քանզի «Անիկա մեր
մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ և մեր անօրէնու-
թիւններուն համար ծեծուեցաւ, մեր խաղաղութեան
պատիժը Անոր վրայ եղաւ ու Անոր վէրքերովը մենք
բժշկուեցանք»: Մատթ. 11. 28: Եսա. 53. 5, 6, 7:

Անիկա հաւատքով պիտի ընդունիս, հոս գործ չկայ
և ոչ ալ զգացում: Աստուծոյ գրուած Խօսքին պարզ
հաւատք պէտք է: «Հաւատա. Տէր Յիսուսի և պիտի
փրկուիս»: Գործք. 16. 31:

նեմն: Յովհ. 6. 37: Բեռ մը թէ Բրիտանիա և թէ քու վրադ կրնա՞յ ըլլալ: Եթէ Անոր վրան է, որ այս է ճշմարտութիւնը, ուրիմն դուն ազատ ես, փառք տուր Անոր: Շատեր այս պարզ ճշմարտութիւնը, այսինքն հաւատքով փոխանակութիւնը չգիտնալով, կը տառապին և իրենց մեղքերուն տակ կը ճգմունին:

Անգամ մը բեռնակիր մը իր բեռով կը ճամբորդէր: Կառապան մը խղճալով իրեն, իր կառքին մէջ առաւ դայն: Բաւական երթալէ վերջ կառապանը դարձաւ որ մարդը բեռը իր կռնակէն իջեցուցած չէր: Ըսաւ անոր ճարեկամ, ինչո՞ւ բեռդ կառքին մէջ չդրիր: Նա պատասխանեց ճշմարտ որ կառքին նեղութիւն տուած ըլլամա: Խեղճ մարդ, արդէն կառքին մէջն ես: Դուն ինչո՞ւ բեռդ Յիսուսի չես յանձներ: Արդէն Անիկա վերցուցեր է դայն: Անգամ մը կին մը տեսայ, և իր բեռը ուղեցի, իրեն օգնելու նպատակաւ: Ան չտուաւ: Յետոյ ուրիշ կնոջմէ մը ուղեցի, անիկա տուաւ ու հանդատացաւ: Դուն ալ մեղքի բեռդ Անոր յանձնէ և վրստահէ իրեն, ինչպէս ծովամոյն եղող մը ինքզինքը լուղորդին կը յանձնէ առանց շարժումի: Ինչպէս անառակ որդին իր եղած վիճակով եկաւ ու հօրը գիրկը նետուեցաւ, դուն ալ այնպէս Տէր Յիսուսի գալու ես: Հաւատքի հանգանակն ալ կ'ըսէ, «Կը հաւատամ մեղքերու թողութեան»: Ոչ թէ բան մը կ'ընեմ ի փոխարէն, այլ եղած կատարուած դործի մը կը հաւատամ: Ինչպէս զատդ փաստաբանին, հիւանդդ բժիշկին, կեանքդ շփէրին կը վստահիս, այնպէս ալ մեղքդ և ինքզինքդ Տէր Յիսուսի յանձնէ:

Ժամանակին մեծ քաղաքի մը մէջ որբեւորի կին մը իր երեք զաւակներով կ'ապրէր տան մը մէջ: Ծրնունդի իրիկուն մը, որբեւորի կինը իր երեք պղախկներով, անօթի, կուր մը կ'առայրեաց փայտի կրակին քով կը տաքնային: Բարեպաշտ մայրը պատմեց իրենց

ծննդեան պատմութիւնը և յետոյ Նզիայի ագռաւնե-
րու միջոցաւ կերակրուիլը, այնպէս հաշկցուց անոնց
որ իրենք բան մը չունէին ուտելու այդ իրիկուն, սա-
կայն Աստուած կարող է իրենց ալ բան մը ընել: Յե-
տոյ աղօթեցին, արցունքի տաք կաթիլներ կ'իջնէին
խեղճ կնոջ աչքերէն, ի տես իր զաւակաց թշուառու-
թեան: Կրտսեր որդին, մէկ կողմ առանձնանալով
այսպէս աղօթեց, Ուր Աստուած, Դուն հղիա մարգա-
րէին ագռաւի մը միջոցաւ հաց և միա շրկեր ես:
Հիմա մենք ալ անօթի ենք, հաճիս ագռաւ մ'ալ մեզի
շրկէ: Աղօթքէն անմիջապէս վերջը մօրը ըսաւ Վար-
դիկ, այլեւս մի' յար, ես աղօթեցի և Աստուած մեզի
ագռաւ մը պիտի շրկէ, երթամ դուռը բանամ որ երբ
ագռաւը գայ, կարենայ սնարգել ներս մտնել: Եւ զը-
նաց ու փողոցին դուռը բանալով սպասեց...: Ժամերը
կ'անցնէին 8, 9, 9.30 ագռաւ չիկար: Տղան կ'սպասէր:
Ժամը 10 ի տեսն ոտքի ձայն մը լսուեցաւ պաշտօն.
Եայ մըն էր որ իր օֆիսէն նոր տուն կը դառնար իր
զաւակներուն հետ Ծնունդը տօնելու: Երբ տեսաւ
աղան դրան մէջ կայնած հարցուց, Վճռաս այսքան
ուշ ժամանակ, այս ցուրտ օդին հոս ի՞նչ կ'ընես:
Վճռան ըսաւ, Ագռաւին կ'սպասեմ, ի՞նչ ագռաւ է
Վճռան ըսաւ, Ագռաւից որ ագռաւ մը Նզիային հաց և
աղան: Վճռան պատմեց որ ագռաւ մը Նզիային հաց և
աղան կը բերէ եղբր, մենք ալ անօթի ենք, աղօթեցինք
որ ագռաւ մ'ալ մեզի ուտելիք բերէ: Մարդը յուզուած
ներս մտնելով մօրը ըսաւ, Վճիկին ի՞նչ պատմու-
թիւն է որ պզտիկը կ'ընէ: Մայրն ալ եղելութիւնը կը
պատմէ, Պաշտօնեան կ'ըսէ, Վճռաս ես ալ իմ այս
սեւ հագուստովս ագռաւի մը կը նմանիմ, հիմա կողով
մը առ և հետս եկուր, ես ձեր ագռաւն եմ. ու տղուն
հետ շուկայ դացին, հոն ամէն տեսակ ուտելիքներով
և խաղալիքներով աղան տուն շրկեց բռնակիրին
և խաղալիքներով աղան տուն շրկեց բռնակիրին հա-
հետ: Ահա հաւատքը այս է: Ըսածին և ուզածին հա-

ւատալ որ Աստուած կ'ընէ:

Ե. — Նորէն ծնանելու համար պէտք է հովը փչէ: Հովը ուր որ ուզէ, կը փչէ: Անոր ձայնը կը լսես, բայց չես գիտեր ուրկէ կու գայ կամ ուր կ'երթայ, այսպէս ով է ան ամէնը որ հողին կը ծնանի, Յովհ. 3.8: Երբ մեր սենեակին օդը շատ տաքնայ և կամ ապականի, անմիջապէս պատուհան մը կը բանանք և հովը փչելով մեր սենեակին աղտոտ օդը կը փոխէ: Ճիշտ այսպէս ալ այս հովը այսինքն Սուրբ Հոգին՝ երբ սիրտը բանանք, ներս փչելով մեր աղտոտ օդը կը մաքրէ և մաքուր օդով կը լեցնէ: Հովը մեզմէ հեռու չէ, մեր սրտին առջեւ է: Ան ուրկէ՞ կու գայ ուր կ'երթայ, չենք գիտեր: Սակայն երբ սիրտդ բանաս, շարժում մը կ'ըլլայ: Ինչպէս չորցած ոսկորները հովի մը փչելովը կենդանացան: Այս հովը շօշափելի կամ զգալի չէ, ոչ ալ տեսանելի, սակայն ծառի տերեւներուն ու տանիքը փռուած լաթերուն շարժումէն կը հասկնանք որ հովը կը փչէ: Հոգիէն ծնածն ալ նոր շարժումներ կ'ունենայ ու տեսնողները կը զարմանան թէ ի՞նչ եղաւ, ի՞նչպէս եղաւ: Որոշ է որ Հոգիէն ծնած ես գործերդ յայտնի կ'ըլլան: Նոր ծնունդի ժամանակ գործողը Սբ. Հոգին է: Քեզ մեղքին վրայ համոզող զըղձումի բերող, խոստովանութեան առաջնորդողը, Բրիտանոսի վրայ հաւատք ընծայողը Ինքն է որ քեզ իբրեւ մայր ծնանելով, կը փրկէ. ու Հոգւոյդ մէջ վկայութիւն կ'ու տայ թէ դուն Աստուծոյ զաւակն ես: Վկայելու քաջութիւնը, աղօթելու, Սուրբ Գիրք կարդալու փափաքը ինք կ'ու տայ: Քեզ ճշմարտութեան առաջնորդելով և մխիդարելով, նաեւ իր պառուղներով զարկելով, փեսային զիմաց հանելու ինք կը պատրաստէ:

Չ. — Նորէն ծնանելու համար պէտք է մեզի ջուրէն ծնանիլ: Յովհ. 3.5: Ի՞նչ է այս ջուրէն ծնանիլը: Այս խօսքը մկրտութեան կ'ակնարկէ: Ոչ երբեք, ուր

րեմն «Զուր» բառը ինչ կը նշանակէ որ մենք անկէ ծնանելու ենք: «Զուրը» Աստուծոյ խօսքն է, Աստիկա է որ եկաւ ջուրով և արիւնով, Յիսուս Քրիստոսը, այսինքն քառութիւնով և Աստուծոյ խօսքով: Ա. Յովհ. 5. 6: Գրուած է դարձեալ, «Իր անձը մատնեց անոր համար, որպէսզի սրբէ ու մաքրէ զանիկա աւագանին ջրովը՝ խօսքով»: Եփես. 5. 25, 26: Արդէն Պետրոս առաքեալ, նորէն ծնածներուն գրելով կ'ըսէ. «Նորէն ծնած ըլլալով, ոչ թէ ապականացու սերմէն, հապա անապականացուէն, Աստուծոյ կենդանի ու յաւիտեանական խօսքովը»: Ա. Պետ. 1. 23: Յակոբոս առաքեալ ալ նոյնը կ'ըսէ: Պողոս առաքեալ ևս կ'ըսէ. «Վասնզի Քրիստոս Յիսուսով ես ձեզ ծնայ աւետարանով»: Ա. Կորն. 4. 15: Եթէ ջուրը մկրտութիւն ըլլար՝ մենք մեր մեղ- 4. 15: Եթէ ջուրը մկրտութիւն ըլլար՝ մենք մեր մեղ- քերէն ինչպէս պիտի մաքրուէինք. քանզի այս ջուրը «մեղ կը սրբէ ու կը մաքրէ» կ'ըսէ: Միւս կողմէն ա- ռաքեալը կ'ըսէ թէ մկրտութիւնը մարմինին աղաը մէկզի ձգելու համար չէ: Ա. Պետ. 3. 21: Երբ. 10. 22: Այս երկու համարները բաղդատելով պիտի տեսնես որ մաքրող ջուրը Աստուծոյ խօսքն է:

Սեպենք թէ ջուրը մկրտութիւնն է: Այսօր քանի միլիոններ կան որ մկրտուած են, սակայն դեռ մեղաւոր են. ամէն օր մեղք կը գործեն: Ինչ պիտի ըլլան անոնք: Մենք վիճաբանելու միտք չունինք, սակայն քեզի օգնել կ'ուզենք: Դուն երբ Աստուծոյ խօսքը կը լսես և միտքդ կը լեցուի անով, քու մէջդ հաւատք կը ծնանի, քանզի «Հաւատքը լսելէն, լսելը Աստուծոյ խօսքն է» կ'ըսէ: Բանզի, անիկա Աստուծոյ զօրութիւնն է առաքեալը: Քանզի, անիկա Աստուծոյ զօրութիւնն է փրկելու համար: Այս խօսքերով նոր կեանք կ'սկսի քու մէջդ: Հռովմ. 1. 16: 10. 17: Արդէն բոլոր անոնք որ վերստին ծնած են՝ աւետարանով ծնած են:

Ասկէ 25 տարիներ առաջ, Հայաստանի մէջ հայ մարդ մը խանութէ մը պանիր ծախու առնելով տուն

կ'երթայ: Ոմանք կը նկատեն որ պանիրի փաթթուած թուղթը՝ Նոր կտակարանէն թերթ մըն է: Կարգալով շատ կ'ազգուին: Հետեւեալ օրը նպարավաճառին քով երթալով կը փափաքին գնել նոյն թուղթի միւս կտորները, պանիրի գնով: Խանութպանը կուտայ և իրենք կարգալով այս սուրբ մատեանը՝ կը փրկուին: Անոր համար է որ մեր նախահայրերը այս աւետարանը շատ կը յարգէին: Երբոր եկեղեցիին մէջ կարդացուէր, «ԱՍԷ ԱՍՏՈՒԱՄ» ըսելով ժողովուրդը աւելի երկիւղածութեամբ ունկնդրելու կ'առաջնորդէին, և այս աւետարանին համար արիւն թափելով արիւնաներկ աւետարան մը կտակեցին մեզի: Ասոր համար հազար վաթսուս լեզուներու թարգմանուած է և կէս միլիառէն աւելի տպուած: Այո՛, Աստուծոյ Խօսքը հայելի մըն է ուր կը տեսնենք մեր ազգերը: Անիկա մաքուր ջուր է, կը մաքրէ մեր մեղքերը: Սերմ մըն է, որ երբ սրտի մը մէջ ցանուի, անոր կարծրութիւնը կը կոտրի և արմատ կը ձգէ և պտուղ յառաջ կը բերէ: Աստուծոյ Խօսքը սուր է, կը կտրէ: Մուրճ է, կը փշրէ: Կրակ է, կ'այրէ: Անձրեւ է, կը կակղցնէ: Օրէնք է, մեզ կը պատժէ: Շնորհաց Խօսք է, մեզ կը փրկէ: Հաց է, սնունդ կուտայ: Երբեմն անոր մէկ բառը՝ հիւլէական ուժով մը պէս կը պայթի ու կը փշրէ մեր սիրտերը:

Անգամ մը հարուստ աիկին մը կը տեսնէ իր սպասուհին որ Սուրբ Գիրք կը կարդար: «Այս ի՞նչ է որ կը կարդաս» ըսելով կ'արհամարհէ զայն: Բայց Գիրքին մէջէն մէկ բառ իր աչքին կը հանգիւպի և զինքը շատ անհանգիստ կ'ընէ: Այդ բառը «Յաւիտենականութիւն» էր: Տիկինը շատ կը խորհի այս բառին վրայ թէ ինք ո՞ւր պիտի անցնէ: Վերջապէս կ'ապաշխարէ և իր յաւիտենականութիւնը կ'ապահովէ: Ահա այսպէս նորէն ծնանելու ժամանակ այսպիսի միջոցներով Աստուած մեզ փրկութեան կ'առաջնորդէ իր նախախնամութիւնով:

բարի կամեցողութիւնով, իր ուզելով՝ և ճշմարտութեան
 Խօսքով: Իր Հոգիովը մեզ նորէն կը ծնանի: Այսպէս
 ալ գրուած է Քոչարիւնէ և ոչ մարմինի կամքէ և ոչ
 ալ մարդու կամքէ, հապա Աստուծոյ ծնանք: Յովհ. 1.
 12. 13: Յակ. 1. 18: Ահա ձեզի օրինակ մը ևս որ Աս-
 տուծոյ նախախնամութիւնով նոր ծնած, անհաւատ,
 զօրաւոր կամքի տէր, հարուստ Քէփթըն Լօէի վերստին
 ծննդեան պատմութիւնը, Աստուած ինչպէս գործեց և
 մարդը նորէն ծնաւ:

Այս մարդը՝ Քէփթըն Լօէ 3 զաւակներու հայրն
 էր: Այս պզտիկները մօտաւորապէս 3 ամիսէ իվեր
 սկսած էին յաճախել քաղաքին կիրակնօրեայ դպրոցը:
 Ասոնց մեծագոյնը 14 տարեկան էր: Երկրորդը Յով-
 հաննէս՝ սիրելի տղան, հազիւ 11 տարեկան էր: Իսկ
 երրորդը, կարմրուկ այտերով, ժպտաղէմ էլլա դեռ
 հազիւ 9 տարեկան էր:

Այս խելացի զաւակներու հայրը, հարուստ Քէփ-
 օթըն Լօէ էր: Անիկա այդ շրջանակներու մէջ հանրա-
 ծանօթ, ուսեալ և անուանի մէկն էր: Ինք բարոյա-
 կանի տէր, խելացի, զարգացած, բարեսէր և քաղցրա-
 բարոյ մէկն էր: Այս պատճառաւ սիրուած էր ամէն
 դասակարգի մարդոց կողմանէ և մեծ ազդեցութիւն
 ունէր քաղաքի մարդոց վրայ: Այս բոլոր բարեմաս-
 նութիւններուն հետ, պարոն Լօէ, դեռ անհաւատ էր:
 Իր հրապուրիչ լեզուով և սրամիտ ոճերով կը ծաղրէր
 աղօթքի գաղափարը: Ապաշխարութիւն կամ վերստին
 ծնունդ՝ լուրջ խեղկատակութիւններ էին իրեն համար:
 Քրիստոնեաներու մեծամասնութեան նկատմամբ կը
 խորհէր թէ անկեղծ, և սակայն խաբուած մարդեր են:
 Անիկա ուշի ուշով սերտած էր անհաւատ մատենա-
 գիրներու տրամաբանութիւններն ու ապացոյցները:
 Թէև ուշադրութեամբ կը կարդար Սուրբ Գիրքը, սա-
 կայն չատ մը առարկութիւններ կ'ընէր անոր դէմ:

Ամէնուն հեղ, քաղցր և քաղաքավար էր: Մէկը չէր
գայթակղիր իրմէ: Քանզի իր ինչ ըլլալը բացէ ի բաց
կը խօսէր ամէն տեղ: Յաճախ սուր լեզուով և ուսեալ
տրամաբանութիւններով կը հեգնէր տկարամիտ և
պարզամիտ քրիստոնեաները և անկեղծ եկեղեցւոյ ան-
դամները: Այսու հանգերձ մէկը չէր վշտանար իրմէն:

Պարոն Լօէ քրիստոնէութեան սորվեցուցած մա-
քուր բարոյականութեան փրկարար զօրութիւնը կը
խոստովանէր: Կիրականօրեայ դպրոցին բարի և ազ-
նուացուցիչ ձեռնարկ մ'ըլլալը ճանչնալու և զայն գնա-
հատելու չափ իմաստութիւն ունէր: Ինչպէս ոճիրնե-
րու հաշուեցուցակներէն կը հասկցուի, Կիրականօրեայ
դպրոցներու մէջ կրթուած մանուկներէն շատ քիչեր,
չարութիւններու և ոճիրներու գործողներ եղած են:
Անոր աչքերը բոլորովին գոցուած չէին այս մեծ իրա-
կանութեան: Այս պատճառաւ հաւանութիւն տուած էր
իր դաւաններուն Կիրականօրեայ դպրոց երթալուն:
Երանի թէ չատեր, որ Սուրբ Գիրքին և քրիստոնէու-
թեան էական վարդապետութիւններուն և ճշմարտու-
թիւններուն չեն հաւատար, դաս մը առնէին այս ուս-
եալ անհաւատէն և ծառը իր պառլէն հասկնային:
Քանզի վերցուր Սուրբ Գիրքը, հաւատաքը և աղօթքը,
հոն ոչ քաղաքավարութիւն ոչ ալ բարոյականութիւն
կրնայ մնալ:

Եկեղեցւոյ փոքր մէկ սենեակին մէջ, պայծառ
Կիրակի առաւօտ մը ապաշխարելու համար ծնրադրող
շատ մը մանուկներու մէջ, Սառա Լօէ և անոր եղ-
բայրն ու քոյրը կը գտնուէին: Այս իմաստուն աղջկան
իր տարիքէն ակնկալուածէն աւելի մեծ կատարելու-
թեամբ իր փոքր եղբոր և քրոջ ձեռքէն բռնելով ա-
նոնց հետ միատեղ շնորհաց գահուն առջև ծունկի գա-
լը, անանկ քաղցր տեսարան մը կը պարզէր որ նոյն
իսկ հրեշտակները կ'ուրախանային անոնց նայելով:

Երբ այս մանուկները տուն գացին, իրենց ըրածը, այսինքն քրիստոնեայ ըլլալու մասին իրենց ըրած հաստատ որոշումը յայտնեցին իրենց մօր: Երբ լսեց ան, ինք ալ շատ յուզուեցաւ: Քանզի երբ անիկա դեռ փոքր էր, քրիստոնէական վարդապետութեան և դաւանանքին մասին լսած և սորված էր և մեծցած տանն ալ դեռ այն հաւատքէն մոլորած չէր: Քանի որ ի բնէ համաձայնող մէկն էր, միշտ հպատակած էր իր ամուսնոյն: Անիկա քանք ըրած էր որեւէ կերպով չվշտացնել զայն, անոր զգացումներուն հակառակելով: Անոր գաղափարներուն հակառակ բան մը խօսելէ միշտ կը քաշուէր: Սակայն հիմա իր սիրելի զաւակները իր շուրջը հաւաքուած, կը խօսէին իրենց Փրկչին հանդէպ իրենց սրտին մէջ դոյացող անկեղծ սիրոյն նկատմամբ և անկէ եկող ուրախութեան, խաղաղութեան և յոյսի շուրջ:

Տիկին Լօէ երբ ասոնք լսեց, լացաւ: Իր մանկութեան և երիտասարդութեան բոլոր նուիրական և սուրբ զգացումները, զոգարար մեղմ՝ զեփիւոի պէս կը փչէր իր սրտին վրայ: Անիկա յիշեց զինքը մկրտող ծերունի հովիտին հաւատարիմ քարոզութիւնները: Յիշեց նաև իր հօրը տունը և բարեպաշտ ծնողքը ու իրենց տան մէջ ամէն առտու և ամէն իրիկուն եղած աղօթքները: Արաքը եկան ազգեցիկ խրատները իր մօր, որ հիմա երկինքն էր: Ասոնց յիշատակներով և բարի զգացումներով գրաւուած էր նա, անանկ որ անոնց ազգեցութեան տակ սիրաբ կակուղցաւ:

Պարոն Լօէ, երբ առաջին անգամ լսեց մանկանց կեանքին մէջ եղած այս նոր փոփոխութեան նկատմամբ՝ շուարեցաւ և չէր գիտեր թէ ինչ ընելու է: Զաւակներ չուարեցաւ և չէր գիտեր թէ ինչ ընելու է: Զաւակներուն կիրականօրեայ դպրոց յաճախելուն մասին ինք հաւանութիւն ցոյց տուած էր: Հիմա իրաւունք ունէ՞ր զաւակները երբ անոնք կ'ընդունին այն ազգեցութիւնը զոր դպրոցը կը թողուէ: Անիկա արդէն ակնկալելու չէ՞ր:

Ամէն բան հաշիւի առնելէ յետոյ, միթէ կրօնք ըսուած բանը մանուկները աւելի աղէկ կ'ընէ թէ աւելի դէշ: Անիկա նախ խոսովեցաւ իր սրտին մէջ: Սակաշն երկար խորհելէ յետոյ որոշեց այս խնդրին մասին որեւէ բան չըսել, հապա թողուլ զանոնք իրենց բնական ընթացքին: Սակաշն ուրախ երիտասարդ նորադարձները այսպէս չէին: Անոնք երկար առէն չկրցան լուռ մնալ, Անոնք խորհեցան իրենց հօրը հաղորդել, ինչ որ փորձառարար սորված էին: Պարոն Լօէ մտիկ ըրաւ անոնց ըսածին: Սակաշն բան մը չըսաւ, անոնց պարզ ու մանկական հաւատքը ծաղրելու ուղղութեամբ: Ուրիշները քննադատել եւ ծաղրել իր սովորութիւնն էր: Սակաշն ասոնք իր զաւակներն էին և ինք անոնցմով կը պարծենար: Ինք անոնց մէջ ուրիշ բան մը չէր տեսներ, բայց միայն մանկական զգացումներ որոնք արթնցած էին անոնց մէջ այս վերջին շաբաթներու մէջ: Սակաշն երբոր անոնք՝ մանկական պարզութեամբ և եռանդով աղաչեցին որ ինք ալ Տէրը փնտռէ, երկաթեայ և պողարիւնութեամբ ըսաւ անոնց թէ այս տեսակ խօսքեր ուրիշ անգամ կրկնուելու չեն:

Հետեւեալ Կիրակի առտուն, պարոն Լօէ տեսաւ որ ընտանիքի անդամներուն բոլորն ալ առնը թողած, եկեղեցի գացեր էին: Այս եղելութիւնը տեսակ մը առանձնութեան և տխրութեան զգացումներ արթնցուցին անոր մէջ: Քանզի իր երեք զաւակները, կինը եւ վարձքով իրենց քով աշխատող Ժողէֆ անուն երիտասարդը, բոլորն ալ պատրաստուելով կառքին մէջ նստած եկեղեցի գացեր էին: Ժողէֆ կառքը վարելու եւ ձիերուն հայելու համար կ'ընկերանար անոնց: Անոնք կամաց կամաց բլուրէն դէպ ի վար կ'իջնէին, ինք սենեակին պատուհանին առջեւ կայնած, անոնց կը նայէր: Հոն, իր բոլոր կեանքին մէջ չգիտցած եւ չտեսած օտար ըզ՝ զգացումներ արթնցան իր մէջ:

Այս տխուր զգացումները իրմէն հեռացնելու համար, պնակ մը աղ առաւ և ուղեւորուեցաւ դէպի մօտակայ բլուր մը, կանանչագեղ խոտերով ծածկուած տեղ մը ու իր ոչխարներն ու արջառները կ'արածուէին: Տարուան գեղեցկագոյն ամսուան, Հոկտեմբերին խիստ պայծառ մէկ առաւօտն էր: Գեղեցիկ օդին մէջ մեղմ, միեւնոյն ատեն քիչ մը մեղամաղձոտ գեփիւռ մը կը փչէր: Հեռաւոր բլուրները և գետինը ծածկող անտառին գոյնզգոյն տեսարանները, չորսդին երեցող ծառերու վրայ ապականուլթեան նշանները, աւելի կը զօրացնէին այն տխուր զգացումները զորոնք առտուայ պարագաները արթնցուցած էին իր սրտին մէջ: Անոր տրտմութիւնը աւելի շատցաւ: Այս պատճառաւ առջևի նրբուղիին մէջ յառաջանալով, լեռան բարձր մէկ գագաթին վրայ, արեւոտ և գեղեցիկ տեղ մը նստաւ: Անոր առջեւ կը կենար բարեբեր հովիտ մը որուն երկու կողմերը բարձր և գեղեցիկ բլուրներով չրջապատուած էին, որուն մէջէն մաքուր գետ մը կը վազէր: Տեսարանը շատ հրապուրիչ էր: Անոր աչքերը երբոր դարձան քաղքին որ մեծամեծ և կանանչագեղ ծառերով գրեթէ ծածկուած էր, չէր կրնար լրջօրէն չխորհիլ այն փողովին վրայով որ կը կատարուէր եկեղեցւոյ մը մէջ որուն զանգակի բարձր աշտարակը երկինքը կը մատնանչէր: Հակառակ իր կամքին և ըրած ջանքերուն սա խորհուրդը կրկին կրկին կու գար իրեն ՎԱՆՈՒՔ ԻՆՉՈՒ ՀՈՆ ԵՆՁ:

Երբ ինք այս խորհուրդներով յափշտակուած էր մօտակայ ճնճղուկի մը անբնական ճիչերը անոր ուշադրութիւնը գրաւեցին: Երբոր դէպի այդ կողմը դառնաւ, մեծ և սև օձ մը տեսաւ, որուն գլուխը՝ ոլոր-ուած և գետինը պառկող մարմնէն մէկ օտքի չափ վեր ուած և գետինը պառկող մարմնէն մէկ օտքի չափ վեր բարձացած էր: Օձին բերանը լայն բացուած էր: Երկ-ճղի լեզուն բացուած բերնին մէջ կը դառնար արա-

գօրէն և դարձած ատեն արեւու լոյսին մէջ կը փայլէր իբրեւ լուսավառ բոց մը և անոր աչքերը թռչունին կը նայէր: Անոր աչքերուն մէջ անանկ յստակ և փայլուն լոյս մը կար որ նոյն իսկ տեսնելը սարսափ կ'ազդէր մարդուն: Խեղճ ճնճողուկը, օձին գլխուն շուրջը, մի քանի օտք արամազիմ ունեցող շրջանակի մը վրայ կը դառնար: Յոգնած և ուժասպառ թռչունը քանի դառնար, շրջանակը երթալով կը պզտիկնար: Անիկա հասկըցած էր իր վտանգը, սակայն չէր կրնար ազատիլ օձին զինք բռնող և քաշող կախարդական զօրութենէն: Ան կը ջանար փախչիլ և ազատիլ: Ասոր համար թեւերը կը շարժէր, սակայն իզուր: Նա չէր կրնար առկէ հեռանալ: Ընդհակառակը աւելի և աւելի կը մօտենար անոր բացուած բերնին: Շրջանակը երթալով աւելի պզտիկցաւ: Հուսկ յետոյ, մեծ տագնապով սուր և արագ ճիչ մը արձակեց և օձին բացուած բերնին մէջ ինկաւ: Պարօն Լօէ շատ յուզուեցաւ երբ տեսաւ թռչունին վիճակը և վախճանը: Մի քանի անգամ ուզած էր, օձը սպաննել և թռչունը ազատել, սակայն վախճանը տեսնելու մասին իր մէջ արթնցող հետաքրքրութիւնը, արգելք եղաւ դայն ընելուն: Սոյն տեսարանը ամբողջ օրը չհեռացաւ անոր մտքին առջեւէն: Չէր կրնար դայն մոռնալ, ոչ ալ կրնար մտքէն հանել, որչափ ալ աշխատէր: Խեղճ թռչնիկին, օձին բերնին մէջ իյնալու ատեն մեծ տագնապով հանած այդ սուր ճիչը, միշտ կ'արձագանգէր անոր ականջներուն: Այս պատճառաւ անոր վիշտն ու տխրութիւնը աւելի ևս սաստկացաւ:

Երբ տուն եկաւ, ուզեց իր գրագարանը մտնել և կարդալ: Սակայն ի՞նչ կար: Ինչո՞ւ չէր կրնար կարդալ: Ինք՝ իր խորհուրդներուն իշխելու կարող էր: Սակայն հիմա լէռան վրայ տեսած բաներէն և Աստուծոյ տան մէջ հաւաքուած փոքր խումբէն ուրիշ բանի մը վրայ

չէր կրնար խորհիլ: Ժամերը շատ դանդաղ կ'անցնէին: Ինք, հակառակ իր կամքին և կրկին կրկին ըրած ուրոյումներուն, գլուխը վերցնելով, ատեն ատեն դէպի հովիտը կը նայէր և սիրելի դաւակներուն վերադարձը տեսնել կ'ուզէր: Երկար ատենէ յետոյ, կառքին անիւներուն ձայնը լսելի եղաւ: Կառքը ձորին մէջէն վազող գետին վրայ չինուած կամուրջին վրայէն պիտի անցնէր: Երբ կամուրջը անցաւ, կամաց կամաց դէպի բլուրը կ'ելէր:

Ընտանիքին վերադարձը, անոր խորհուրդները քիչ մը փոխեց: Անոնք բան մը չըսին իրեն ժողովատեղիին մէջ կատարուած օրհնեալ ժողովի և վերջին կիրակի օրուէն իվեր դարձի եկողներուն վրայով: Սակայն իրենց մէջ կը խօսէին այս նիւթին շուրջ: Ինք կրնա՞ր զանոնք չլսել, թէպէտ գիրքերով կը զբաղէր ու այնպէս կ'երեւնար, իբր թէ անոնց խօսածներուն կարեւորութիւն չէր տար: Սակայն այսօր պիտի խօսքեր անոր մտքին մէջ կը տեղաւորուէին: Ճշդագործ Հէսքըլ որչա՛փ լաւ խօսեցաւ, էքս Ուալմէն որչա՛փ խոնարհ և նուիրուած կ'երեւնայ: Պէնճամին և Սամուէլ որչա՛փ ուրախ էին:

Իր շրջանակին մէջ իբրեւ փաստաբան ճանչցուած անձը, հիմա կրօնասէր կը դառնար: Անիկա կրօնական խնդիրներու մասին կը լսէր, սակայն անոնց չէր հաւատար: Բայց հիմա անոնք իրականութիւն կ'ըլլային իրեն համար: Զօրաւոր մտային կարողութիւններով օժտուած մարդը, բոլոր կեանքին մէջ իբրեւ անհաւատ ապրող, կրօնքը արհամարհող և անոր հակառակող մարդը, Մանկանց արթնութեանն նիւթ եղած էր: Ասոր վախճանը ու՞ր պիտի յանգէր: Իրա՞ն է որ կրօնքի մէջ բան մը կայ: Կարելի՞ է խորհիլ որ այդ թըշուառ մոլեռանդներու (քրիստոնեաները այս անունով կը յորջորջէր ան) հանդերձեալ աշխարհի վրայով

պատմածները չիտակ ըլլան: Երկինք, դժոխք և ար-
դար Աստուած մը գոյութիւն ունեցող բանե՞ր են: Ա-
նոր սիրելի զաւակները չիտակ եւ ի՞նք սխալ է: Ահա
անոնք էին հպարտ անհաւատին միտքը լեցնող խոր-
հուրդները: Փոքրիկ էլլա, ըստ իր սովորութեան հօրը
ծունկին վրայ ելաւ եւ իր թեւերով փաթթուեցաւ իր
հօրը վիզը: Հայրը՝ անոր նայուածքէն հեռեցուց որ
բան մը ըսել կ'ուզէ, սակայն չհամարձակիր: Անոր ան-
համարձակութիւնը վատրելու և զինք քաջալերելու հա-
մար, սկսաւ կիրակնօրեայ դպրոցի վրայով հարցումներ
ընել անոր: Նա հարցուց թէ ո՞վ էր անոր վարժուհին,
դասընկերները, և թէ ի՞նչ սորված էր: Աղօթասէր ան-
մեղ աղջկան վախկոտութիւնը հեռզհեռէ անհետացաւ
եւ անոր սրտին տաքուկ զգացումները յորդիլ սկսան:
Անիկա պատմեց ինչ որ պատահած էր այն օրը: Աղօ-
թաժողովին մէջ վարժուհիին բոլոր ըսածները, ուրիշ-
ներուն խօսածները, աղօթք խնդրելու նպատակաւ դէպ
ի յառաջ երթալով ծունկի վրայ եկողները մի առ մի
յիշեց հոն: Յետոյ իր թեւերով աւելի ամուր փաթթուե-
ցաւ իր հօրը վիզը ու մեղմ ձայնով մը ըսաւ անոր,
«Ո՛հ, հայր, երանի թէ դուն ալ հոն ըլլայիր»: Հայրը
ըսաւ, «էլլա, ինչո՞ւ կը փափաքէիր հոն ըլլալս»: «Ո՛հ,
իցիւ թէ տեսնէիր Նէլիին ուրախութիւնը: Վասնզի
անոր մեծ հայրը ոտքի ելլելով պատմեց մեզի թէ
ինք հիմա որչափ կը սիրէր Փրկչը և թէ որչափ
կը ցաւէր որ առկաւին փոքր եղած ատեն իր սիրաբ
տուած չէր իր Երկնաւոր Հօր: Յետոյ իր ձեռքը Նէլիին
գլխուն վրայ դնելով ըսաւ, «Փառք կուտամ Աստուծոյ
որ աղօթող եւ զիս Փրկչին առաջնորդող թող մը աը-
ւաւ ինծի»: Ո՛հ, հայր, բոլոր կեանքիս մէջ դեռ տեսած
չեմ մէկը որ Նէլիի չափ ուրախ ըլլայ»:

Պարոն Լօէ պատասխան չտուաւ: Ինչ կրնար ը-
սել: Իր սիրելի աղջկան էլլային սրտին ուր ըլլալը

չէ՞ր տեսներ: Էքս Ուսայգմէնի և անոր աղջկան Նէլիի մասին խօսածէն չէ՞ր կրնար եզրակացնել թէ ինք որչափ ուրախ պիտի ըլլար, եթէ իր հայրը Քրիստոսի գար: Իր աղջիկը այսպէս ըսել կ'ուզէր, թէպէտ չէր կրնար յայտնապէս ըսել զայն: Քանզի այդպէս ընել արգիլուած էր: Անոր եռանդուն խօսուածք և սիրալիր նայուածքը ասոնք կը հասկցնէին յատկօրէն: Անհաւատ հօր սիրտը խորապէս յուզուեցաւ: Անիկա իր սիրելի աղջիկը թողուց և գլխարկը առնելով տունէն դուրս ելաւ: Քալելով դէպի արտը դնաց: Զարմանալի և նորաւոր խորհուրդներու և զգացումներու մէջ կ'ընկղմէր:

Անհաւատութիւնը իրմէ կը հեռանար, թէև չէր գիտեր ինչպէս կ'ըլլար և մանկական պարզ հաւատքը մուտ կը գտնէր իր սրտին մէջ: Անիկա չէր կրնար կասկածիլ իր աղջկան Էլլայի քրիստոնեայ մ'ըլլալուն, թէև չէր ուզէր հաւատալ: Անոր հաւատքին մէջ, որ չերեցած բաներուն ապացոյցն է, իրականութիւն մը, եւ ջերմ սիրոյն մէջ՝ ճշմարտութիւն մը կար: Ինչ ընելու էր: Այս ազդեցութեան անձնատուր ըլլալով Քրիստոսի գալու է, ինչ, Քէփթըն Լօէ, մեծանուն անհաւատը, յուզուած մանկանց տկարութենէն յաղթուելու է: Այս խորհուրդը անոր հպարտութիւնը արթնցուց: Ուստի բարկանալով իր անմտութեան վրայ, թնցուց: Ետ դարձաւ և փոխուած դէմքով նորէն տուն մտաւ:

Անոր կինը, իր Սուրբ Գիրքը առջեւ բացած, կարդար հիւրասենեակին մէջ: Ներս մտածին պէտէ կարգար հիւրասենեակին մէջ: Ներս մտածին պէտէ տեսաւ զայն որ աչքին արցունքը կը սրբէր ածապաւ: Երբ կ'անցնէր անոր մօտէն, Սուրբ Գիրքին ընթացք: Երբ կ'անցնէր անոր մօտէն, Սուրբ Գիրքին մէջէն սա համարը աչքին դաւաւ, «Պէտք է ձեզի նորէն ծնանիլ: Յովհ. 3.3: Այս բառերը նետի պէս խոցեցին անոր սիրտը: Նոյն բոպէին ուրիշ ձայն մը ըսաւ իր սրտին մէջ՝ «Չճմարիտ է»: Այս ձայնը այնքան յստակ, նոյն ատեն այնքան սարսափելի էր որ լսելն իսկ դողա-

ցուց զինքը և սրտէն դուրս հանել ուզած ազգեցու-
թիւնը տասնապատիկ զօրութեամբ վերադարձաւ: Զօ-
րաւոր մարդը հիմա կը դողար: Ուստի հիւրանոցը թո-
ղուց և սանդուխէն վեր ելլելով իր սենեակը գնաց: Երբ
Սառայի սենեակին առջեւէն կ'անցնէր, ձայն մը գրա-
ւեց անոր ուշադրութիւնը: Աղօթքի ձայն էր այն: Նա
լսեց բուն իր անունը որ կը յիշուէր: Երբոր կանգ ա-
ռաւ, մտիկ ընելու նպատակաւ այս խօսքերը լսեց հոն:

«Ով Տէր, սիրելի հայրս փրկէ: Փրկէին առաջնոր-
դէ զայն: Ցուցուր անոր որ վերստին ծնանիլ պէտք է
իրեն համար: Ոհ, մի թողուր որ օծը հրապուրէ. եւ
դիւթէ զինքը: Փրկէ, ոհ, սիրելի հայրս, Դուն՝ փրկէ»:

Պարոն Լօէ չկրցաւ մնացածը մտիկ ընել: Ու բա-
ռերը շատ ազգեցին իրեն: «Մի թողուր որ օծը հրա-
պուրէ եւ դիւթէ զինքը»: Ըսել է ինք ճիշդ այն ահար
ճնճղուկին կը նմանէր որ կը դառնար օձին գլխուն
վերեւ և վերջապէս անոր բերնին մէջ ինկաւ: Այս խոր-
հուրդը՝ տանջող նոր զգացացումներու յորդահոս հեղե-
ղին պէս կը խուժէին անոր վիրաւորուած և ցաւա-
տանջ սրտին մէջ: Անիկա իր սենեակը վազելով ինք
զինքը նետեց իր թիկնաթոռին վրայ: Վայրկեան մը
վերջ ձայն մըն ալ հկաւ անոր ահանջին: Մտիկ ըրաւ:
Անիկա իր սիրելի և ժպտադէմ աղջկան, Էլլայի քոյրը
ձայնն էր որ կ'աղօթէր իրեն համար: «Ով Տէր, սիրելի
հայրս օրհնէ, քրիստոնեայ մը ըրէ զայն, որպէսզի
մօրս հետ մէկտեղ կարենայ երկինքի համար պատ-
րաստուիլ»:

Անոր ներքին անհանգստութիւնը և վրդովումը
քիչ մը եւս սաստկացաւ: Ուստի իր սենեակն ալ թո-
ղելով յարդանոցը գնաց: Իր սիրաւ խոցոտող այս սուր
և զօրաւոր խօսքերէն խոյս տալ կ'ուզէր: Քանզի նի-
զակի պէս կը մտնէին անոր սրտին մէջ: Երբ յարդա-
նոցը մտաւ, նորէն աղօթքի ձայն մը լսեց: Այս անգամ

խօսի չոր կոյտերուն մէջէն կու գար: Ասիկա ալ իր սիրելի որդեայն Յովհաննէսի ձայնն էր որ սանդուխի վրայէն ելլելով, աղօթքի տեղ մը գտած էր խոտերուն վրայ և հոն կ'աղօթէր իր հօրը համար: Ասիկա կ'ըսէր ճՈՎ Սատուած, իմ հայրս փրկէ՛ս:

Մարդուն վրայ ալ ոյժ չմնաց: Ուստի տունը վազեց, արտասուելով եկաւ ծնրադրեց իր կնոջ քով և ըսաւ անոր. «Մէյրի, ո՛հ, Մէյրի, ես խեղճ եւ կորսուած մեղաւոր մըն եմ: Իմ զաւակներս երկինք կ'երթան: Իսկ ես, ո՛հ, ես դժսխք կ'երթամ: Ոհ, սիրելի կինս, խօսէ, ինծի պէս անպիտանի համար յոյս կա՞յ»:

Խեղճ կինը ապշահար մնաց: Ասիկա բնաւ չէր կրնար ականակել որ իր ամուսինը իրեն ընկեր պիտի ըլլայ որքա՛ն թեան ճամբուն մէջ: Սակայն յոգնածին հանգիստ խոստացողը երբեք կը ստէ՞: Ամուսին և կին, միատեղ Փրկչին գալ ուղեցին և իրենց զաւակները ճամբան ցոյց տուին անոնց: Ընտանիքի զաւակները անմիջապէս կանչուեցան: Անոնք՝ իրենց աղօթաւ վայրերէն գալով, իրենց սրտաբեկ ու վշտահար հօրը և վայրերէն գալով, իրենց սրտաբեկ ու վշտահար հօրը և խոնարհած մօրը շուրջը հաւաքուելով, խաչեալ Յիսուսը մատնանշեցին: Երկար ատեն և արտասուելից աւելի զօթքներ մատուցին առ Աստուած, իրենց ծնողացը համար: Հաստատ վստահութեամբ և անսասան հաւատքով բռնեցին Աստուծոյ խոստումները: Վերջապէս հաւատքը յաղթեց: Սուրբ հոգին՝ սիրոյ մատերով հաւատքը անոնց վիրաւորուած սրտին: Վիշտը որ խառնութեան փոխուեցաւ: Անոնց տխուր և մութ գիշերը՝ օրհնեալ և երջանիկ օրուան վերածուեցաւ: Կը տեսնե՞ս թէ նախախնամութիւնը ինչպէս կը գործէ փոքրիկներուն աղօթքը և մարդուն հանդիպած օձին տեսարանը, թիկնին կարգացած Սուրբ Գրքին մէջի վերստին ծընունելու պէտքը, վերջապէս մարդը փրկեց:

ԱՌԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՎԵՐՍՏԻՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԴԷՍ

Այսպիսի օրհնեալ և փառաւոր ճշմարտութեան մը դէմ առարկութիւններ լսել յոյժ ցաւալի բան է: Մարդիկ փոխանակ Աստուծոյ Սօսքին հնազանդելով, և վերստին ծննդեամբ փրկուելու, կարգ մը պատճառաւորութիւններով իրենց հոգին կը կորսնցնեն: Վերջը զըջջումը մեծ պիտի ըլլայ, սակայն անօգուտ: Հոս կը փափաքիմ մարդոց յարուցած առարկութիւններէն մի քանիները առնելով պատասխանել, որպէսզի օգնութիւն մը ըլլայ ոմանց Քրիստոսի գալուն և փրկուելուն:

Առարկութիւն 1. — Վերստին ծնունդը այլաբանական և վերացական խօսք է, հետեւաբար ես չեմ հասկնար զայն: Գիտական ու բժշկական մարդին մէջ ալ կան շատ բաներ զորս չենք հասկնար, սակայն անոնք իրողութիւններ են և մենք կը վայելե՞ք: Ինչ է ելեքտրական ուժը, ինչ է լոյսը, գիտե՞ս, կը հասնա՞ս, ինչ է խմած ջուրդ և կերած կերակուրդ, ինչ եղանակով կեանքի կը վերածուին անոնք գիտե՞ս: Սակայն ջուրը կը խմես և կերակուրը կ'ուտես: Մանկան մօր արգանդին մէջ ինչպէս կազմուիլը գիտե՞ս, կը հասկնա՞ս: Մարդուն ուղեղին կազմութիւնը անոր գաղտնիքները, կրնա՞ս հասկնալ: Ինչ է սէրը, ինչ է ուրախութիւնը, կը շօշափուի՞, կը տեսնուի՞, համը կ'առնուի՞: Ինչ է ցաւը, կրնա՞ս շօշափել, ո՛չ երբեք: Սակայն կը զգաս:

Ժամանակին Ամերիկայի Թենէսի նահանգին մէջ կ'ապրէր հարուստ և անուանի բժիշկ մը, բայց անհա-

եւ զգալ: Մենք այս հինգ զգայարանքներու կամ վը-
կայութիւններու համեմատ մեր տեղեկութիւնները կամ
գիտութիւնները կ'ստանանք: Բոլոր տեղեկութիւն-
ները որ չեն կրնար հաստատուիլ այս հինգ վկաներուն
կողմէ, խաբէական են եւ պատրանք: Փորձառական
կրօնք ըսուածը բացառութիւն մը չի կազմեր այս ի-
րականութեան: Կ'աղաչեմ, տէր իմ, թող տուր որ հիմա
մի քանի լուրջ և անկեղծ հարցումներ ուղղեմ, և
բարեհաճեցէք պատասխանել: «Դուք կրօնք ըսուածը
տեսած էք», «Ոյո»: «Դուք երբեք լսած էք կրօնքը»,
«Ոյո»: «Դուք երբեք հոտոած էք կրօնքը»: «Ոյո»: «Դուք
երբեք ձեր բերնովը ճաշակած էք կրօնքը»,
«Ոյո»: «Դուք երբեք զգացած էք կրօնքը»: «Այո»:

«Հիմա կը տեսնէ՞ք թէ», ըսաւ բժիշկը յաղթա-
կան երեւոյթով մը, «Ինչպէս ես փաստեցի չորս հա-
տատարիմ վկաներով թէ կրօնքը չտեսնուիր, չլսուիր,
համը չ'առնուիր, և հոտը առնել կարելի չէ, միայն
կրնաք զգալ զայն: Քանի որ այս այսպէս է, պէտք
է որ դուք ալ համոզուիք»: Պատուելին քիչ մը լռելէն
և շուարթումի նշաններ ցուցնելէն յետոյ ըսաւ. — «Տաք-
թըր, կ'ուզէ՞ք որ ձեր սկզբունքներն ու պաշտօնական
դաւանանքները ևս ենթարկուին միեւնոյն քննադատու-
թեան, ինչպէս կրօնքը ենթարկեցիք»: «Այո, տէր իմ»
ըսաւ բժիշկը: «Դուք կը դաւանիք թէ» ըսաւ պատ-
ուելին, «Հասկցած էք բժշկական գիտութիւնը և այդ
մասին շատ մը փորձառութիւններ ալ ունեցած էք:
Բժշկած էք շատ մը հիւանդներ, և դարմանած էք շատ
մը ցաւեր: Բայց, չէք գիտեր դուք որ կեղծաւորութիւն
կ'ընէք, և կը խաբէք խեղճ ժողովուրդը, և անոնց
գրպաններէն դրամները կը քաշէք: Քանզի ցաւ ըսուա-
ծը գոյութիւն չունի: Եւ քանի որ ցաւ չկայ, ձեր
բժշկութիւնը, և զեղը բոլորն ալ խաբեբայութիւններ
են, և պատրանք: Ու հիմա շարունակեց պատուելին:

Այս տրամաբանութիւնը անհաւատը այսպէս համոզեց գիտականօրէն:

Նոյն է ճշմարտութիւնը վերստին ծննդեան համար այժմեայ աշխարհական և վերացական սակայն, անոնք այնպիսի բաներ են որ կրնանք հաւատքով վայելել: Միւս կողմէն, քու չեմ հասկնար՝ ըսելի՞ արդեօք քեզ կ'արդարացնէ՞: Դուն այս բաներով հետաքրքրուեցա՞ր, հետազօտեցի՞ր, հասկնա՞յ և սորվի՞ ուզեցի՞ր: Ինչո՞ւ համար գիտական, քաղաքական, ընկերային և աշխարհային հարցերով կը հետաքրքրուիս, բայց հոգեւոր և Սուրբ Գրային նիւթերով չես շահաքրքրուիր: Միթէ ասոնք անարժէք բանե՞ր են:

Միւս կողմէն մի մոռնար որ դուն հասկնաս կամ ոչ, հաւատաս կամ չհաւատաս, ասոնք Աստուծոյ յաւիտենական ու անսասան խօսքով հաստատուած, միփոփոխութեամբ մարդոցմէ վկայուած, և միլիոններու վայելած օրհնեալ և անուրանալի իրականութիւններ են: Ո՞վ կրնայ ըսել թէ Աստուծոյ Քրիստոս գոյութիւն չունին, մեղք և դժադք չկայ: Ո՞վ կրնայ ըսել թէ կառավարութիւնները բանա չունին, ու չարը հոս բընաւ չպատժուիր: Եթէ մարդոց դէմ գործուած յանցանքները դատաւորները կը դատեն և յանցանքին համեմատ պատիժ կը սահմանեն, հապա այն Սուրբ և յաւիտենական Աստուծոյ դէմ եղած մեղքերը ինչպէ՞ս անպատիժ պիտի մնան: Այսքան պարզ ճշմարտութեան մէջ ի՞նչ կայ անհասկնալի որ չեմ հասկնար կ'ըսես: Դուն ինկած մեղաւոր մըն ես և Յիսուս զօրաւոր փրկիչ է: Երբ Իրեն գիմես հաւատքով, Նա նոր ծննունդ կուտայ քեզի և կը փրկէ քեզ:

Առարկութիւն 2. — Անոնք որ վերստին ծնած ըլլալնին կը դաւանին, տգէտ մարդիկ են:

Այդ տեսակ արտայայտութիւն մը Քրիստոսի հա-

խոստինք է ու քրիստոնէութեան դէմ ալ զրպարաու-
թիւն, քանզի բնաւ չիտակ ալ չէ։ Այո՞, քրիստոն-
եաներուն մէջ տգէտներ կան, Բեթլեհէմի հովիւներուն
և Պետրոս առաքեալի պէս։ Սակայն ձգենք Մովսէսը
որ Եգիպտոսի բոլոր գիտութիւնները գիտէր, կամ Դա-
նիէլի պէս գիտուն գիււանագէտը։ Ինչ կ'ըսես Պօղոս
առաքեալին։ Անիկա տգէ՞տ մէկն էր։ Ինչ կ'ըսես արեւ-
ւելքէն եկած մոգերուն որոնք աստեղագէտներ էին։
Ղուկասի պէս բժիշկներ, Յուսահնոս Մարտիրոսի պէս
փիլիսոփաներ և մեծ հեղինակներ, Աղեքսանդրացի
կղեմէսի նման մարդիկ որոնք շատ մեծ գիտուններ
էին։ Կիպրիանոս եպիսկոպոս, Որոգինէս Հայրապետ,
Թովհան Ոսկերեան, Պոլսոյ պատրիարքը, Արեւիոս
Օգոստինոս, Սահակ Պարթև կաթողիկոս, Քէնթըրպը-
րիի արքեպիսկոպոսը Անսելմոս, Թովմաս Ագոսինոս,
Իտալացի Կիրիլամօ Սալօնարօլա, մեծ գիււանագէտը,
Բարեկարգիչ Մելանկթըն, Ֆէնէլոն եպիսկոպոս որ իր
գարուն մեծ գիտունն էր Ֆրանսայի մէջ։ Յովնաթան
էտուըրա Ամերիկայի մեծ գիտունը, Իսահակ Նեւտոն
մեծ հնարագէտը, Հաուըրա Քէրի մանագէտ վիրաբոյժ,
մեծ հնարագէտը, Հաուըրա Քէրի մանագէտ վիրաբոյժ,
մեծ հնարագէտը, Հաուըրա Քէրի մանագէտ վիրաբոյժ,
մեծ հնարագէտը, Հաուըրա Քէրի մանագէտ վիրաբոյժ,
մեծ հնարագէտը, Հաուըրա Քէրի մանագէտ վիրաբոյժ,

Հետեւեալ գեպքը շատ շահեկան և նոյն ատեն
կրթիչ է անոնց որոնք կը կարծեն թէ վերստին ծնունդ
ունեցողներ հասարակ և տգէտ մարդիկ են միայն։
Անգղիոյ մէջ ասկէ բաւական առաջ երկու Լորտեր ապ-
րեցան. Լորտ Լիթլլիթըն և Լորտ Կիլպըրա Ուէսթ։
Ասոնք երկուքն ալ շատ զարգացած գիտուններ էին.
սակայն նոյն ատեն անհաւատ և Քրիստոնէութեան
խիստ հակառակ և թշնամի էին։ Ասոնք կը խորհէին թէ

քրիստոնէութիւնը յերիւրածոյ և կեղծ կրօնք մըն է։ Ուստի մարդկութեան համար կարեւոր ծառայութիւն մը պիտի ըլլայ անոր կեղծիքը երեւան հանել և վերջ ապա անոր ծաւալման։ Ասոնք այս նպատակաւ գործի լծուեցան։ Խորհեցան թէ Սուրբ Գիրքին մէջ գրուած երկու գէպքեր կան։ Յիսուս Քրիստոսի մեռելներէն յարութիւնը և Պօղոս առաքեալին Աստուածային զօրութեամբ դարձի գալը։ Իրենք տեսան որ Քրիստոսի յարութիւնը՝ մեծ վկայութիւն և կնիք մըն է անոր Աստուածութեան և Պօղոս առաքեալին դարձի գալուն մէջ Աստուածային զօրութիւնը հաստատումն է անոր գրած թուղթերուն նոյնպէս Սատուծմէ ըլլալուն։ Ուստի այս երկու գիտուններէն մին յանձն առաւ գրել գիրք մը որ յատկօրէն պիտի ցուցունէր թէ Քրիստոս յարութիւն առած չէ և գրուած այն պատմութիւնը կեղծ և յերիւրածոյ է։ Միւսը յանձն առաւ գրել գիրք մը որով պիտի ցուցնէր թէ Պօղոս առաքեալին դարձի գալուն պատմութիւնը նոյնպէս կեղծ է և անոր գրած նամակները խաբարայ մէկու մը գրութիւններն են։ Այս երկու մարդիկ սկսան ուշադրութեամբ սերտել նոր կտակարանը, որպէսզի այս պատմութիւններու մէջ հակասութիւններ, սխալներ, ետքէն աւելցուած բաներ գտնեն և ներկայացնեն հանրութեան։

Սակայն ի՞նչ եղաւ իրենց սերտողութեան արդիւնքը։ Այս երկու անհաւատներուն իւրաքանչիւրը իրենց առաձնասենեակը քաշուած էին և զիրար չպիտի տեսնէին իրենց գիրքերը գրելէ առաջ։ Որոշուած օրը երբ իրարու քով եկան, առաջինը ըսաւ թէ ինք շատ զգուշութեամբ, և երկարօրէն սերտած էր իր նիւթը բայց չէր կրցեր պատմութեան մէջ հակասութեան որ եւ հետք գտնել։ Ուստի համոզուած էր թէ Յիսուս Քրիստոս իրապէս մեռելներէն յարութիւն առած է։ Միւսը նկերն ալ ճիշտ նոյնպէս արտայայտուեցաւ և ըսաւ

Ո՛հ, դուն Աստուծոյ դատաստանին առջև մինակդ պիտի կենաս, ոչ մէկ բարեկամ կամ փաստաբան չի կրնար քեզ պաշտպանել այն արդար դատաւորին առեանին առջև: Հոս բարեկամութիւնը, դիրքը, աշառութիւն, կաշառք ու սուտը դատարաններուն մէջ խիստ մեծ դործ կը տեսնեն, յանցաւորը կ'արգարացնեն, արգարը կը դատապարտեն, սակայն հոն որ և է միջոց չկայ քեզի օգնելու համար: Միայն Յիսուս կայ, և եթէ Այն ալ քու բարեկամդ և փաստաբանդ չէ, ո՞վ պիտի արգարացնէ քեզ: Ո՞ր գիտուն կամ թագաւոր կրնայ զիմանալ Աստուծոյ բարկութեան: Դայէ ի՞նչ գրուած է, Վերկրի թագաւորները և մեծամեծները, ու հարուստները, հազարապետները և զօրաւորները ու բոլոր ծառաները ու բոլոր ազատները այրերուն և լեռներուն ապառաժներուն մէջ պահուելու տեսցան, և լեռներուն ու ապառաժներուն կ'ըսէին, մեր վրայ ինկէք և մեզ ծածկեցէք Անոր երեսէն որ աթոռին վրայ կը նստի ու Գառնուկին բարկութենէն, վասնզի Անոր բարկութեան մեծ օրը եկաւ և ո՞վ կրնայ զիմանալ: Յայտ. 6. 15. 17: Հիմա, գիտուն ենք, մենք ասանկ բաներու չենք հաւատար, խելացի ենք՝ մենք Աստուծոյ չենք աղօթեր՝ ըսողները օր մը կուգայ որ լեռներուն ու ապառաժներուն պիտի աղաղակեն, Վեր վրայ ինկէ՛ք» ըսելով: Անոնք անշունչ ապառաժներուն աղաչելու չափ յիմար պիտի ըլլան: Հիմա ողորմած, կարող, օգնող, բարեգութ Աստուծոյ չաղօթողներ, այն առեն շատ աղօթասէր պիտի ըլլան, բայց աւա՛ղ, շատ ուշ: Մի առարկեր թէ գիտունները քրիստոնեայ չեն: Ոչ ընդհակառակը շատեր կան, սակայն եթէ Աստուած տգէտներն իսկ վերստին ծննդեան փորձառութիւնով, հոգեւոր ճշմարտութիւններով գիտուն ընէ, ասիկա Անոր պզտիկութիւնը թէ ոչ մեծութիւնը ու կարողութիւնը կը ցուցունէ: Ի՞նչ ըսենք

Աստուծոյ ռդորմութեան ու մեծութեան: Սյս բաները
Գորազինի և Բեթսայիգայի պէս չառ հրաշքներ տես-
նող բայց չապաշխարող քաղաքացիներէն ու Կափսո-
նայումի պէս մինչև երկինքը բարձրացող հպարտ խե-
րացիներէն, Թոմ Փէյնի ու Վոլթէի պէս ահաւատ-
իմաստաւորներէն ծածուկ պահեց: Սակայն Իրեն հաւատա-
քով վերստին ծնած տղայոց յայտնեց: Այո՛, վասնզի
Աստուծոյ առջեւ այսպէս հաճելի եղաւ: Մատթ. 11.
20—26: Ուրեմն, ո՛վ տգէտ սեպուած հաւատակիցներ,
ուրախ եղէք և Աստուծոյ փառք տուէք:

Ո՛վ անհաւատներ, զիտուն ենք ըսողներ, դուք
ալ ձեր սիրտերը մի խտացնէք: Աստուծոյ առջև խո-
նարհեցէք: Վոլթէռի վերջին խօսքերը ազդարարութիւն
է ամէնուն զոր խօսեցաւ: Լսէ, ինչ ըսաւ բժիշկին:

«Ես Աստուծոյն և մարդոցմէ լքուած եմ, եթէ ին-
ծի 6 ամսուան կեանք մը կրնաք շնորհել, ունեցած իս-
կէսը կու տամ»: Բժիշկը ըսաւ «Տէր իմ, դուք 6 շա-
բաթ ալ չէք կրնար ապրիլ»: Ըսաւ Վոլթէս, «Ու-
րեմն ես դժոխք պիտի երթամ, դուն ալ ինծի պիտի
հետեւիս» ու հոգին աւանդեց, Սըր Սքոթ ըսած է.

«Մինչև այս վայրկեանս կը խորհէի թէ ոչ Աստ.
ուած մը կայ և ոչ դժողք մը, բայց հիմա, գիտեմ և
կ'զգամ թէ երկուքն ալ կան, ես հիմա կորուստի դա-
տապարտուած եմ ամենակարողին արդար վճիռովը»։

Ուրիշ անհաւատ մը, Ալթէմընթ, լիմ սկզբունք-
ներս թունաւորեցին իմ բարեկամս, իմ շոսյութիւնս
աղքատացուց զաւակս, անդթունթիւնս սպաննեց կիւնս:
Տակաւին կա՞յ ուրիշ դժոխք մը: Ո՛վ, դուն հայհոյում
բարի Աստուած, դժոխքը ապաստանարան մը պիտի ըլ-
լայ ինծի եթէ կարենայ ծածկել զիս Բու բարկութենէդ:

Կը տեսնե՞ս բարեկամ որ մեռնելու ցամաքային
հաւատան ամէն ճշմարտութեան, սակայն ուշ: Ուրեմն
դուն ալ եղիր զգոյշ:

Առարկութիւն 3. — Վերստին ծնածները, աղքատ, խեղճ ու հիւանդներ են:

Այո՛, կարգ մը Ղազարոսի պէս աղքատներ, ալեհեր Սիմէոնի պէս ծերեր Աստուծոյ զաւակներ են, բայց ամէնէն անուանի հարուստներ, բարձր դիրքի տէր զուանագէտներ, նախագահներ, իշխաններ ու թագաւորներ, առողջ ու կայտառ երիտասարդներ ալ նորէն ծնանելով Աստուծոյ զաւակ եղած և ի հարկին նահատակուած ալ են: Զգենք հին Կտակարանի մէջ եղած Աբրահամի ու Յոբի պէս հարուստները, Յովսէփի ու Դաւիթի պէս առողջ ու գեղեցիկ թագաւորները, գանձնոր Ուխտի շրջանին, եկեղեցական պատմութեան ու ներկայ դարուն: Արեմաթիացի Յովսէփի պէս հարուստ և երևելի խորհրդական մը, Սերգիոս Պողոսի պէս խելացի բզեշխ մը, Երաստոսի պէս քաղաքի գանձապետ մը, Արգար և Տրդատ թագաւորներ, Վարդան և Վահան նախարարներ ու նահատակներ, Կոստանդիանոսի պէս կայսրեր, Վիքթորիա թագուհիի պէս կայսրուհիներ Լինքընի պէս նախագահներ, Ֆրեանկիոս ու Յովհաննէսի պէս իշխաններ, բոլորն ալ քրիստոնեաներ էին: Մինչև իսկ աղքատներէն աւելի խոնարհ ու նուիրուած կեանք մը ապրեցան: Վիքթորիա թագուհին սպասեց որ Յիսուս գայ իր ապրած օրերուն մէջ, որովհետեւ կ'ուզէր իր թագը Անոր ոտքերուն դնել ու երկրպագել: Ներկայիս մէջ, Մր. Լիթըրնո 13 միլիոն տոլար մէկ անգամ Աստուծոյ գործին համար նուիրեց, Բապըթ Լէյալոյ նոյնպէս իր հարստութիւնը: Հաշիւ եղած է որ ամենէն աւելի ապաշխարողները երիտասարդներ եղած են, բայց եթէ աղքատները, ծերերը, հաշմանդամները Աստուած չմերժեր, այլ ընդունելով կը փրկէ, ի՞նչ բռելիք ունիս: Ասիկա Աստուծոյ մեծութիւնը և մեր փրկչին վեհանձնութիւնը չցուցնե՞ր որ մերժուած աղքատները, լքուած ծերերը, երեսէ ինկած հիւանդ-

ներք ՆԱ հաշմանդամները, Աստուած իբրև զաւակ
 կ'ընդունի փառք իրեն, Եթէ աշխարհի թագաւորնե-
 րու պէս միայն երիտասարդները իրեն ընդունենր կամ
 ուսուցիչներու պէս միայն պատանիները աշակերտ
 ընդունէր, և կամ եթէ Մասոն ընկերութեան պէս
 միայն հարուստ, գիրքի տէր եզոզները անդամագրէր,
 ո՞ւր պիտի մնային այս խեղճերը:

Ուրեմն եկէք դուք ով ինկած, երեսէ ձգուածներ,
մարդոցմէ հեռացուածներ, բնկերութենէ մերժուած-
ներ, յուսահատներ, յոգնածներ և բռնաւորութիւններ,
Թխուտի եկէք: Ան քեզ ալ կ'ընդունի և կը հանգստա-
ցնէ: Դուռն ալ եկուր, ով հարուստ կամ երիտասարդ,
շէպարտութիւնը ունայն է՝ դիրքն ալ տեւական չէ,
երիտասարդութիւնը մնայուն չէ, մանաւանդ հիմա
անանկ աշխարհի մը մէջ կ'ապրինք որ ոչ մէկ բանի
կրնանք վստահիլ: Այսօրուան հարուստը վաղը աղքատ
կրնայ ըլլալ, այսօրուան գրամը վաղը կրնայ իյնալ
և կամ այրիլ, Այսօրուան տուններ վաղը կրնան քան-
դուիլ, այսօրուան դիրքդ վաղը կրնաս կորսնցնել,
այսօրուան գեղեցիկը վաղը տգեղ կրնայ ըլլալ, այս-
օրուան պողոտան վաղը կրնայ հիւանդանալ, այսօրուան
երիտասարդը վաղը կրնայ մեռնիլ: Այս վերջին պա-
տերազմը այս բաները անդամ մը եւս չատ որոշ և
ազդու կերպով սորվեցուց մեզի: Միլիոնատէրները
մէկ օրուան մէջ մոխիրի վրայ, ու պալատականները
աւերակներու վրայ նստեցուց, և բիւրաւոր երիտա-
սարդներ ալ գացին յաւիտեան: Արդէն Սողոմոն իմաս-
տուն երիտասարդութիւնը և հարստութիւնը, մարդուն
դիրքը ու փառքը և ամէն բան ճիշդով, 12. 8: Ասեհնօք
նայնութեանց՝ կ'անուանէ, Ժողով, 12. 8: Ասեհնօք
Անտիոքի մէջ բարձրատիճան մէկը, հիւպատոս մը
իր պաշտօնը կորսնցուց և երբ աթոռէն վար լիջե-
ցուցին, զինքը մեղսներու դիտաւորութեամբ հազա-

բաւորներ իր ետեւէն կ'երթային: Մարդը ինքզինքը աղատելու համար հազիւ կրցաւ եկեղեցի մը ապաստանիլ: Այն ժամանակ եկեղեցիին պաշտօնեան Յովհան Ոսկեբերան էր: Երբ տեսաւ մարդը, զայն խուժանին ձեռքէն առաւ և դառնալով ամբօխին՝ սկսաւ քարոզել այս բառերը բնաբան առնելով. «Ունայնութիւն ունայնութեանց» և ըսաւ հիւպատոսին, «Ո՛ւր է քու զիրքդ, ո՛ւր է քու մեծութիւնդ, ո՛ւր են քեզ բարձրացնողները, ո՛ւր է քեզ փառաւորող ժողովուրդդ, ո՛ւր են քեզ գովող բարեկամներդ, ո՛ւր են քու օղիի ընկերներդ: Ունայնութիւն ունայնութեանց, ամէն բան ունայնութիւն է»: Այս կերպով ժողովուրդը խրատեց և հիւպատոսը ազատեց: Ո՛ւր է Յուլիոս Կեսար՝ աշխարհակալ կայսրը եւ անոր փառքը որ ոսկի կառքով աննախնթաց շուքով Հռովմ մասաւ: Սակայն քիչ վերջը ձերակուտականները եւ իր զաւկին պէս մեծցուցած Պրութոս զինքը մեռցուցին եւ ինք նիզակներու տեղատարափին տակ դառնալով ըսաւ. «Ո՛վ Պրութոս, դո՛ւն ալ»: Ո՛ւր է Մուսուլինի, հանրաձանօթ Տուչէն: Մեր երկրին առաջնորդը ըսելով, գովեստներով ու ծափահարութիւններով շլացուցին ու չփացուցին: Սակայն յետոյ մեռցուցին և վերջը 20 հազար անձեր իր անշնչացած դիակին վրայ կոխելով անցան: Ո՛ւր է աշխարհաստան Ատուֆ Հիթլէր, մեծ Ֆիւհրէրը, «Ունայնութիւն ունայնութեանց, ամէն բան ունայնութիւն է»:

Սակայն ունայն չէ այս կեանքը անոնց, որոնք Աստուծոյ շնորհքով, Յիսուսի արեամբ, և Սբ. Հոգւոյն առաջնորդութիւնով նորէն ծնած, և Աստուծոյ հաճելի ու մարդոց օգտակար են ու Քրիստոսի ծառայելով Տէրը կը փառաւորեն:

Ուրեմն եկուր ո՛վ առարկող հոգի, հարուստ կամ աղքատ, երիտասարդ կամ ծեր, փուճ ու անտեղի ա-

Թեհնէս իվեր Սուրբ Գիրքով սնած եմ: Առաու և իրիկուն, կ'աղօթեմ, ամէն կիրակի եկեղեցի կը յաճախեմ, դրամ կուտամ, ուրիշներուն ալ բարիք կ'ընեմ, մէկուն ալ ֆեսս չեմ տար, Աստուծոյ կը վախնամ: Ես ինքզինքս քրիստոնեայ կը կարծեմ: Մաքսաւոր կամ մեղաւոր, գող կամ աւազակ, պոռնիկ կամ շնացող, հայհոյիչ կամ հալածիչ, խմող կամ զարնող, խաբող կամ զրկող, անհնազանդ կամ անառակ, պիղծ ու աշխարհասէր, անկիրթ և անպիտան չեմ: Ես կ'աշխատիմ որ միշտ բարի ըլլամ և բարի ապրիմ, արդէն ալ բարի եմ: — Մեր պատասխանը այսպէս ըսողներուն:

Ո՞վ կ'ըսէ որ դուն ինկած չես, ո՞վ կ'ըսէ որ դուն արդէն բարի ես, ո՞վ կ'ըսէ թէ դուն մեղք գործած չես, ո՞վ կ'ըսէ թէ դուն քու Աստուածդ կը սիրես, քու բոլոր սրտովդ, քու բոլոր անձովդ և քու բոլոր մտքովդ, ո՞վ կ'ըսէ թէ քու ընկերդ ալ քու անձիդ պէս կը սիրես որ այս է բոլոր պատուիրանքը: Մատթ. 22. 37. 40: Ի՞նչ կ'ըսէ Աստուած քեզի համար, ի՞նչ կ'ըսէ քու խիղճդ, ի՞նչ կ'ըսէ քու անցեալդ, ի՞նչ կ'ըսեն քու տնեցիներդ, կամ դրացիներդ ու յաճախորդներդ: Ի՞նչ կ'ըսեն քեզի հետ գործ ունեցողները, սպասուհիդ կամ սպասաւորդ, զրազիրդ եւ կամ աշակերտներդ, կամ մտերիմ բարեկամդ: Դուն բարի եմ՝ ըսելով ինքզինքդ կրնաս խաբել: Բարեկամներդ քեզ կրնան գովել, գործաւորներդ ալ կրնան քեզ շողոթորթել, բայց ի՞նչ կ'ըսէ Աստուծոյ խօսքը, «Ամէնը մեղք գործեցին և Աստուծոյ փառքէն պակասած են»: Հռովմ. 3. 23: Դուն ալ մեղք գործեր և արդէն դատապարտուած ես: Քեզ քու մեղքերէդ փրկողը ու դատապարտուած թեհնէդ ազատողը Քրիստոսի վրայ եղած հաւատքդ պիտի ըլլայ: Յովհ. 3. 18, Հռովմ. 8. 1. 2:

Նոր Անգլիոյ քաղաքներուն մէջ կ'ապրէր պատուաւոր մարդ մը: Նա մաքուր բարոյականի տէր,

բարեսէր, պարտաճանաչ ու պարկեշտ մէկն էր: Եթէ իրեն հարցուէր թէ փրկուած է, ի պատասխան կը յիշէր թէ ինք արդէն հաւատարիմ է իր բոլոր պարտականութիւններուն մէջ, ուստի անոր կ'ապաւինէր և ուրիշ բան չէր գիտէր: Իր ծերութեան ատեն երազ մը տեսաւ զոր սապէս կը նկարագրէ:

Երազին մէջ մեռած էր և հոգին դէպի ուրիշ տեղ մը կը տարուէր: Վերջապէս կը հասնի դուռ մը որուն վրայ գրուած էր, «Ասկէ երկինք կը մտնեն, սակայն այս դռնէն մտնել ուզողներ նախ կարենալու են ապացուցանել թէ որեւէ մէկուն բնաւ պարտաւոր չեն»:

Երբ կարգաց այս գրութիւնը, ըսաւ ինքնիրեն, «Ես ասկէ կրնամ մտնել վասնզի մարդու մը պարտաւոր չեմ: այսպէս կ'ըսէր և երկինք մտնելու յոյսով կ'ուրախանար: Այս պահուն ձայներ լսեց զրան ներսի կողմէն: Երբ դուռը բացուեցաւ, տկար մարմնով ու դեղնած դէմքով մէկը մօտեցաւ անոր և ըսաւ ճարեկամ ես եկած եմ քու պարտքերդ քեզի յիշեցնելու»: Ասոր վրայ զարմանքով և սարսափահար ըսաւ, «Ես քեզ բնաւ չեմ ճանչնար, ի՞նչպէս կրնամ պարտաւոր ըլլալ քեզի»: Անիկա ըսաւ:

Ասկէ շատ տարիներ առաջ ամառուայ մէկ օրը երբ օդը չափազանց տաք էր, դուն դէպի քաղաքը կ'երթայիր կառքով: Քաղքին մէկ հրապարակին մէջ, ճամբուն յիւր կառքով մարդ մը պառկած էր հիւանդ: Անիկա իր վրայ խեղճ մարդ մը պառկած էր հիւանդ: Անիկա իր պառկած տեղէն իր ձեռքերը ինչպէս երկնցուց քեզի: Ի՞նչպէս նայեցաւ և քեզմէ խնդրեց որ կառքին մէջ առնես զինքը, սակայն դուն բնաւ կարեւորութիւն չառնիր անոր ու բոլոր ձիւրդ մտրակելով անոր քովէն անցար գացիր: Այդ մարդը հիւանդանոց պիտի երթար, սակայն քայլ մ'իսկ չէր կրնար նետել: Կը յիշե՞ս, այդ մարդը ես եմ: Ես մարդկային օրէնքով չէ, հապա Գրիսմասի սիրոյն օրէնքով մօտեցայ: Այո՛, այդ պարտքդ

Աստուծոյ գրքին մէջ գրուած է քու անուանդ առջեւ: Ասոր վրայ ինք մտաբերեց, ու սոսկումով մը լեցուեցաւ: Նա սկսաւ տարրեր հասկնալ կեանքը: Քիչ յետոյ ուրիշ մարդ մըն ալ եկաւ և ըսաւ ձեռն եկած եմ քու պարտքերդ քեզի յիշեցնելու: Բայց ինք ըսաւ անոր՝ Վակայն ես երբեք պարտաւոր չեմ քեզի, ես բոլորը վճարած եմ: Անիկա ըսաւ իրեն. «Ասկէ 20 տարի առաջ, անգամ մը ձմեռը սաստիկ ցուրտ կ'ընէր. ես հիւանդ պառկեցայ, զաւակներուս հետ: Գործ չունէի մեր ապրոստը ապահովելու համար. մեր միակ եղբ քեզի ծախեցինք սովամահ չըլլալու համար: Դուն գիտէիր մեր խղճալի վիճակը բայց անասունը իր իրական արժէքէն շատ վար գնով մը ծախու առիր. այս մեղքդ Աստուծոյ գրքին մէջ գրուած է անունիդ առջեւ:»

Մարդը տեսաւ որ առկաւին ուրիշներ կան որ կու գան իր պարտքը յիշեցնելու: Ասիկա խորունկ վիշտ, տրտմութիւն և յուսահատութիւն տուաւ իրեն, այնպէս որ սկսաւ աղաղակել. —

«Ահաղ ես պիտի կորսուիմ, ո՞վ Աստուծոյ փրկութեան համբայ մը չկա՞յ ինծի համար:» Նոյն բռնաբան զրան վրայ եղած գրութիւնը արուեցաւ և անոր տեղ սա բառերը գրուեցան. «Անոր Որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի արիւնը մեզ ամէն մեղքէ կը սրբէ:» Ասոր վրայ մարդը «Ահաւասիկ ինծի համար փրկութեան համբայ մը, փառք Աստուծոյ», ըսաւ և իր քունէն արթնցաւ, ու մէկդի ձգեց իր արդարութիւնը որուն կ'ապաւինէր: Իր մեղքերը խոստովանելով Տէրոջը յանձնուեցաւ. հասկցաւ որ Յիսուս Քրիստոսի արիւնէն զատ ուրիշ բան մը կարող չէ զինք փրկել: Ուստի դուն ալ մի վստահիր բարի բաներուդ, մի արհամարհեր Քրիստոսի արիւնը, մի՛ առարկեր հպարտութիւնով ձեռք ինկած չեմ: Ըսելով՝ «Ո՞վ Զաքէոս, շուտ ըրէ ատկէ վար իջիր քու բարձր ծառէդ, քանզի ես քու

տունդ պիտի գամ որ փրկուիս: Դուն ալ վար իջիր, խո-
նարհէ, խոստովանէ: Թող որ Յիսուս փրկէ քեզ:

Ասարկուծիւն 5. — Նորէն ծնանիլը գործիս եւ
շահիս մնաս է: Եթէ գործդ արդէն գինի և օղի ծախել
և կամ կեղծ արհեստ մը կամ խարդախ ու խաբեքայ
վաճառականութիւն չէ, կամ ասոր նման անպիտան
գործեր չեն, երբէք մնաս չես կրեր, այլ ընդհակա-
ռակը աւելի պատուաւոր մէկը ըլլալով աւելի վստա-
հութիւն պիտի չահիս և աւելի շահաւոր պիտի ըլլաս,
և միւս կողմէն ալ, սիկարէթի, ըմպելիքի, շարժա-
պատկերի, թատրոնի, ներկի, նորածեւութեան,
բաղդախաղի, վէպերու տուած գրամներդ ալ պիտի
խնայես: Այսպիսի ունայն բաներու հարիւրաւոր և
հազարաւոր տոուողներ կան: Տարեկան հարիւրաւոր
ժամեր կը վատնես այս բաներուն համար, մարմինդ
ալ մնասի կ'ենթարկես այսպիսի հաճոյքներու և մեղ-
քերու համար: Բայց երբ փոխուիս, արհեստիդ մէջ
արթննալ, գործերուդ մէջ հաւատարիմ, առեւտուրիդ մէջ
ալ ճշմարտախօս և ուղղամիտ կ'ըլլաս և այսպէս մար-
դոց քով յարգելի ու Աստուծոյ առջև հաճելի կ'ըլլաս:
Հոգեւոր կեանքը շատ շահաբեր է, չէ թէ միայն նիւ-
թականիդ, այլ մանաւանդ ֆիզիքական, ինչպէս նաև
լոգիկական կեանքիդ, քանզի իբր այդ կինդ սիրող,
իբր կին՝ ամուսինդ յարգող, իբր զաւակ՝ ծնողքիդ հը-
նազանդ, իբր ծնողք՝ զաւակներդ հոգացող, Աստուծոյ
նազանդ, իբր ծնողք՝ զաւակներդ ազօթքով, օրհ-
նամբուն մէջ կրթող. — ընտանեկան ազօթքով, օրհ-
նութեան երգերով, Տէրը փառաւորող, Ենովան պաշ-
տող տուն մը կ'ունենաս: Յեւ. 24. 15. Աւելի կարե-
ւորը՝ հոգիդ ու յաւիտենականութիւնդ կը շահիս:
Շահնդի ինչ շահի մարդ մը, եթէ բոլոր աշխարհը
վաստկի ու իր անձը կը կորսնցնէ, կամ իր անձին ինչ
ազատչէք պիտի տայ մարդ: Մատթ. 16, 26: Սե-
պենք թէ ապօրինի գործերով և կամ խարդախ առեւ-

տուրով աշխարհը կը շահիս, կամ ստերով կը հարստանաս. եթէ հոգիդ կորսնցնես, ի՞նչ արժէք ունի շահածներդ, ի՞նչ կրնաս տանիլ հեռդ, ի՞նչ տարին մեծամեծ թագաւորներ ու աշխարհակալներ: Անոնք, երկիրներ շահեցան, բայց բշխչ կրցան տանիլ: Կ'ըսուի թէ Մեծն Աղեքսանդր երբ կը մեռնէր, ապսպրեց որ իր մէկ ձեռքը դադաղէն դուրս ձգեն որ ամէն տեսնող հասկնայ թէ աշխարհակալը իր հետը բան մը չի տանիր: Մօրդ որովայնէն մերկ ելար ու մերկ պիտի երթաս Աստուծոյ առջև ելլելու: Մարդուն բոլոր պարտաւորութիւնը ուղիղ ապրիլ է: Շատ չիտակ է մարդու մը սա խօսքը. «Մարդ մը եթէ իր հարստութիւնը կորսնցնէ, բան մը կորսնցուցած չէ, եթէ առողջութիւնը կորսնցնէ, բան մը կորսնցուցած է, բայց եթէ իր հոգին կորսնցնէ ամէն բան կորսուած է»: Հոգիին և յաւիտենականութեան սիրոյն համար եթէ քիչ մը նիւթապէս վնասես, կ'արժէ: Քանզի երբ շահը և վնասը բաղդատես, պիտի տեսնես որ տակաւին դուն շատ շահաւոր ես:

Անգամ մը հարուստ վաճառական մը լսեց որ անդ մը գեղեցիկ և թանկագին մարդարիտ մը կը ծախուի: Այս մարդը իր բոլոր ունեցածը ծախելով դրամի վերածեց և գնաց մարդարիտը գնեց: Նաւ մը նստելով ետ հայրենիքը կը վերադառնար: Ծամբան, նաւուն մէջ այս մարդարիտը սիրելու և այլոց ալ ցուցնելու ապատակաւ գնդակի մը հետ խաղալու պէս կը խաղար անով: Սակայն անգգուշութիւն մը, ահա մարդարիտը ծովը կ'իյնայ: Հարուստը կ'ողբայ ըսելով, բոլոր ունեցածս կորսնցուցի, քանզի մարդարիտը ծովը ինկաւ: Հարուստը աղքատացած ելաւ ծովափը, բայց աւանդ լալով ու ողբալով:

Սիրելիս, դուն ալ թանկագին հոգի մ'ունիս, անոր հետ մի խաղար, կարգ մը մարդկային հաշիւներով: Թուաբանութիւնը չսխալիր, հոգիդ փրկէ

շահերու մէջ ամենագերագանցը այս է: Ուստի մի՛ կորսնցնէր: Եթէ հոգիդ կորսնցնես ալ ինչ կը մնայ:

Անգամ մը գինեմոլ մը գինեառունէն տուն երթալու տեսն լապտերի մէջ եղած լոյսը մէկի տեղ երկու կը տեսնէ գինիի տաքութենէն: Մէկը կը բաւէ ըսելով կը փչէ ու ճրագը կը մարէ. և ինք մութին մէջ կը մնայ: Դուն ալ երկու հոգի չունիս որ մէկը Աստուծոյ տառ, և մէկն ալ անձիդ համար գործածես: Արդարեւ շատ գեղեցիկ կերպով ըսուած է թէ «Մէկ անգամ ծընածը երկու անգամ կը մեռնի: Իսկ երկու անգամ ծընածը մէկ անգամ կը մեռնի»:

Առարկութիւն 6. — Աստուած ինծի անիրաւութիւն ըրաւ, ըսողներ կան: Բաւ լիցի, Աստուած ոչ անիրաւ է և ոչ ալ անիրաւութիւն կ'ընէ, բայց երբեմն քու մեղքերուդ համար քեզ կը պատժէ որպէսզի արթննաս: Շատ անգամ ալ կը համբերէ մեղքերուդ: Համբերելով ոմանց՝ իր ողորմութիւնը կը ցուցնէ ու երբեմն պատժելով իր արդարութիւնը կը ցուցնէ: Եթէ ամէն մեղքի համար մեղաւորները պատժէր, ի՞նչ պիտի ըլլար մեր վիճակը: Եթէ բնաւ չպատժէր մեղաւորները, ո՞ւր պիտի մնար Աստուծոյ արդարութիւնը: Ասիկայ Աստուծոյ գործն է որուն խառնուելու իրաւունք չունինք: Մենք իրաւունք չունինք ըսելու «Ինչո՞ւ այսչափ մեղաւորներուն բան մը չընէր, սակայն զիս կը պատժէ»: Միայն այս գիտենք որ Աստուած արդար է, ոմանք հոս և ոմանք ալ դատաստանին կը պատժէ: Բայց բան մըն ալ գիտենք որ հոս պատժելով ի հարկին մեր գործը աւելով, մեզի պատժելով ի հարկին մեր գեղեցիկ ծրարողկային աչքով շնորհ տալով, մեր գեղեցիկ ծրարողկային աւելով մեզ աւելի վտանգներէ կ'զգույնացնէ: Գիրները աւելով մեզ աւելի վտանգներէ կ'զգույնացնէ: Ժամանակին Միքայէ Անճէլօ, այն մեծ քանդակագործը իր մէկ գործաւորին հետ բարձր տեղ մը ելած նկար մը կը գծէր: Բաւական աշխատելէ վերջ

տախտակամածին վրայ ետ ետ քաշուելով նկարը հեռուէն կը դիտէր: Այնքան յափշտակուած էր իր գործով որ տախտակամածին ծայրը հասած էր: Երբ իր աշակերտը վտանգը տեսաւ. խօսելու և հասկցնելու ժամանակ չկար: Անմիջապէս իր վրձինը պատկերին վրայ նետեց և աղտոտեց: Մեծ արուեստագէտը բարեկամ թեամբ գործաւորին մօտեցաւ, Քի՞նչ ըրիր: Ահա՛ գին աշխատանքս և գործս աւրեցիր» «Այո, քու կեանքդ փրկեցի» եղաւ պատասխանը: Աստուած ալ մեզի ճիշտ այսպէս կ'ընէ: Երբեմն մեր խանութը կ'այրէ, երբեմն մեր սիրելիները մեր ձեռքէն կ'առնէ, երբեմն հիւանդութիւն կամ աղքատութիւն կու տայ. որպէսզի աւելի մեծ վտանգէն ազատէ մեր հոգին: Դուռն ասիկա շարութիւն կը սեպես, և Աստուծոյ իմաստութեան և նախախնամութեան դէմ կ'առարկես: Արիսողոմ երբ իր եղբայրը մեռցուց՝ Գեհուր փախաւ և երեք տարի անցնելէն վերջը Դաւիթ Յովաբ զօրապետին միջնցով Արիսողոմը ետ բերել տուաւ: Արիսողոմ երկու տարի իր տունը կեցաւ. Երուսաղէմի մէջ առանց իր հօրը Դաւիթի երեսը տեսնելու: Քանի անգամ մարդ զրկեց Յովաբին որ իրեն գայ, սակայն Յովաբ չեկաւ: Այն ատեն Արիսողոմ իր ծառաներուն հրամայեց որ երթան Յովաբին արտը այրեն: Երբ Յովաբ արտին այրուիլը լսեց, վազելով եկաւ Արիսողոմին և ըսաւ, Քի՞նչու արտս այրել տուիր: Արիսողոմ ըսաւ «Քեզ երկու անգամ կանչեցի չեկար, հիմա արտդ այրել տուի, որպէսզի գաս: Աւելի լաւ չէ՞ր որ առաջին կամ երկրորդ անգամին գար ու վնաս չկրէր: Արիսողոմին համար արտը արժէք չունէր, անիկա թագաւոր էր և կրնար աւելին տալ: Բայց բուն նպատակը Յովաբի միջնորդութեամբ իր հօրը հետ հաշտուիլ էր: Բ. Թագ. 14. 25-32: Ահա Աստուած ալ մեզ իրեն կանչելու և իրեն

հետ հաշտեցնելու համար շատ միջոցներ կը գործածէ։ Երբեմն այսպէս մեր սրտերը կ'այրէ, երբեմն ալ հաւատութիւն կու տայ։ Մենք անոր ամէն ձամբաները չենք հասկնար։ Ուրեմն սիրելի հոգի, ամենազէտ Աստուծոյ գործելակերպը չես գիտեր, մի՛ գանգատիր, մի՛ տառակեր, Աստուծոյ զարձիր, Անոր ձայնը մտիկ ըրէ, որ չպատժուիս, ոչ հոս և ոչ ալ գալիքին մէջ։ Յիսուս ըսաւ Պետրոսի ճես ինչ որ կ'ընեմ, զքեւ հիմա չես իմանար, հապա ետքը պիտի իմանաս։ Երբ գաղանիքներու վարագոյրը բացուի ու ամէն բան քու առջեւ պարզուի, այն ատեն պատիւ կամ անիրաւութիւն սեպուած բաներուդ համար Աստուծոյ ոտքը պիտի իյնաս և Զինք պիտի օրհնես։ Առարկութիւններդ պիտի լմնան, կասկածներդ պիտի վերջանան ու Աստուծոյ արդարութիւնը պիտի տեսնես, ինչպէս տեսանող Ասափ երբ Աստուծոյ սրբաբանը մտաւ և չարերուն վախճանը և բարիներուն սպազան տեսաւ, այն բոլոր գանգատները և ինչպէս լմնցան։ Ու իր սխալ կարծիքներէն ալ ամչցաւ։ Սաղմ. 73։

Առարկութիւն 7. — Նոր ծնածները մեղամաղձոտ են։ Ո՛չ, երբեք, ընդհակառակը Աստուծոյ գաւազ մը միշտ ուրախ է և ուրախ պէտք է ըլլայ։ Մեղամաղձութիւնը վերստին ծննդեան արդիւնքը չէ։ Ոմանց առթիւնը վերստին ծննդեան արդիւնքը չէ։ Ոմանց ընտելութիւնն է։ Աստուծոյ գաւազին տխրութիւնը երբեմն թերութիւններու և անհնազանդութիւններու արդիւնքը կրնայ ըլլալ։ Եթէ հոգեւոր կեանքի պայմաններուն կանոններուն համեմատ ապրի ու Քրիստոս Յիսուսի օրինակին հետեւի, պատճառ չկայ արտում ըլլալու, այլ տեսական ուրախութիւն և գետի պէս յորդող խաղաղութիւն պիտի վայելէ։ Քանզի Յիսուս ըսաւ, խաղաղութիւն կը թողում ձեզի, իմ խաղաղութիւնս ձեզի կը թողում ձեզի, իմ խաղաղութիւնս կը թողում ձեզի, իմ խաղաղութիւնս կը թողում ձեզի։ Եսա. 48, 18, կու տամ ձեզի՝ Ես. 14, 27, Եսա. 48, 18,

Ասեմնօք Զուխցերիոյ մէջ մարդու մը մէկ հատիկ աղջիկը մեռաւ, քիչ վերջը իր արկինն ալ մեռաւ, յետոյ իր երկու աչքերէն ալ զրկուեցաւ: Այն օրերը աւետարանիչ մը այս մարդուն բնակած քաղաքը այցելեց: Աւետարանիչին ըսուեցաւ Վասանկ մարդ մը կայ, գնա եւ մխիթարէ զինքը: Աւետարանիչը գնաց եւ գտաւ այս մարդը: Բաւական խօսակցելէ վերջ ըսաւ այս մարդուն. «Ուրախ եմ որ երկինքի յոյսը ունիս, քիչ վերջը հոն ուրախ պիտի բլլաս ու երկինքի խաղաղութիւնը պիտի վայելես»: Աչազուրկ մարդը դառնալով քարոզիչին ըսաւ.

«Ի՞նչ, ես երկինք պիտի երթամ, եւ հոն ուրախ պիտի ըլլամ»: Աչքերդ բաց եւ ինծի նայէ: Սյուս 10 տարիներէ ի վեր ես երկինք ուրախութիւնը ու խաղաղութիւնը հոս այս աշխարհի մէջ կը վայելեմ: Այո, աղջիկս մեռաւ, ու կինս մեռաւ եւ զիս մինակ ձգեց, աչքերս ալ կորսնցուցի, բայց իմ սիրելի Փրկիչս գտած եմ եւ կը վայելեմ Զինքը: Քարոզիչը ամբողջաւ: Այս ճշմարիտ է: Քրիստոնեաներ փորձութիւններ, կորուստներ կ'ունենան, զրկանքներու եւ հալածանքներու կ'ենթարկուին, բայց անոնք իրենց ներքին կեանքին մէջ խաղաղ կ'ըլլան, ինչպէս ծովուն մակերեսը երբեմն ալիքներով կը ծածկուի եւ երբեմն հանդարտ կ'ըլլայ, սակայն յատակը միշտ խաղաղ է:

Անգամ մը նկարիչ մը հաւատացեալին ներքին խաղաղութիւնը աքտայայտող պատկեր մը ներկայացնել ուզեց: Աշխարհէն քաշուած եւ ամէն աեսակ փորձութիւններէ ու նեղութիւններէ հեռու ապրող մէկը չուզեց ներկայացնել, քանզի քրիստոնեան այդպէս չէ: Անիկա գծեց մեծ դեմ մը, որուն ջուրերը մեծ բարձրութենէ մը վար կը թափուէին: Զրկէժին երկու եզերքին վրայ ծառեր կային, ծառերէն մէկուն ճիւղը գէպի ջրվէժը երկնցած էր: Այդ ճիւղին ծայրին վրայ թռչ

ճացնեմ Բարիգի բնակչութիւնը և մարելու աստիճան կը խնդացնեմ զանոնք, իսկ ես՝ մեռնելու չափ տխուր եմ, սրտիս մելամաղձոտութեան և վշտիս պատճառաւ: Ուրիշ տեղ մի՛ փնտռեր ուրախութիւն. չափեր փորձեցին և չկրցան գտնել: Վժռածուածք փորձել յիմարութիւն է՞, կ'ըսէ առածը: Եկուր, Յիսուսի և Սատուծոյ հետ հաշտուէ ու խաղաղութիւն պիտի գտնես: Յոր. 22. 21:

Հնգիկ մը կը հարցնէ քրիստոնեայ քարոզիչի մը. «Դու ի՞նչ գեղ կը դորձածես որ երեսդ միշտ փայլուն է՞, քարոզիչը կ'ըսէ, «Ես գեղ չեմ դորձածեր»: Այո՛, կ'ըսէ Հնգիկը, դուն և բոլոր քրիստոնեաներ կը դորձածէք: Շիտակ է որ տրտաքին գեղ չունինք. սակայն սրտի խաղաղութիւնը կը ցոլայ մեր գէմքին վրայ, ինչպէս կ'ըսէ Սողոմոն իմաստուն ալ: «Ուշափս սիրաբը դեղի պէս օգտակար է»: Առակ. 17. 22: Այս գեղն էր որ Սաեփաննոսի երեսը հրեշտակի գէմքին պէս փայլեցուց իր թշնամիներուն առջև: Այս գեղն էր որ Բանտին մէջ զՍատուծով փառաբանող երգեր շնորհեց Պօղոսի: Ամբակումի ալ այսպէս երգել տուաւ, «Թէև թղենին ընծիւղ չտայ ու որթերուն վրայ պտուղ չըլլայ և ձիթենիին բերքը սաէ, ու արտերը կերակուր չաան, և փարախէն ոչխարը կտրի ու գոմերուն մէջ արջառ չըլլայ, սակայն ես Տէրոջմով պիտի ցնծամ ու իմ փրկութեանս Սատուծով պիտի ուրախանամ»: Ամբ. 3. 17. 18:

Առարկութիւն 8. — Այս հոգեւոր կեանքը ապրիլ շատ դժուար է: Ես կ'ուզեմ ապաշխարել, և վերստին ծնանելով փրկուիլ, սակայն կը վախնամ որ չեմ կրնար ապրիլ: Աշխարհ այնքան նեղութիւններ ունի որ ի՞նչ պէս պիտի ընեմ, չեմ գիտեր: Շատ կը խորհիմ, բայց դժուարութիւնները տեսնելով կը անուամ: Կան մեղքեր որ չեմ կրնար ձգել: Շատ անգամներ փորձեցի, որոշեցի սակայն չկրցայ յաղթել: Հիմա յուսահատ եմ, ի՞նչ արժէք ունի վերստին ծնանիլ քանի որ չպիտի կըր՞

նամ չարունակել զայն և նորէն պիտի իյնամ և ուրիշ-
ներուն ծաղրանքին ու դայթաղութեան նիւթ պիտի
ըլլամ: Արդէն աղքատ և շատ անգամ անգործ եմ, հո-
գերու տակ կը ճնշուիմ: Արհեստի մէջ նեղութիւններ
տան մէջ փորձութիւններ, իմ գէշ ունակութիւններէս
առաջ եկած դժուարութիւններ, արգելքներ են ինծի:
Երանի թէ Աստուած ինծի ճամբայ մը ցուցուններ, ե-
րանի թէ այս արգելքները վերցնէր և ես ալ ազատէի,
ո՞վ չուզեր Աստուծոյ զաւակ ըլլալով երկինք երթալ:
Լաւ կեանք է սակայն դժուար:

Այո՝ բարեկամս, հոգեւոր կեանքը դժուար է,
սակայն աշխարհային կեանքը ալ աւելի դժուար չէ:
Սատանան և մարմինը որքան շատ պահանջներ ունին
և աշխարհն ալ շատ փորձութիւններ, որ անկարելի է
ասոնց տակէն ելլել: Բայց եթէ Աստուծոյ դառնաս
Աստուած քեզ պիտի առաջնորդէ, ճամբադ պիտի լու-
սաւորէ, արգելքները պիտի վերցնէ, նեղութիւննե-
րուդ մէջ քեզի պիտի օգնէ: Շատեր այս վախը ունե-
ցան, սակայն Աստուած անկարելիութեան մէջ կարե-
ւորութիւն տուաւ, ինչպէս իւղաբեր կիներու առջեւէն
քարը գլտորեց, որպէսզի անոնք Յիսուսը տեսնեն:
Իսրայէլի առջեւէն կարմիր ծովը ճեղքեց և Յորդանանը
ցամքեցուց որպէսզի իր ժողովուրդը Քանան երթայ:
Անիկա իր սկսած գործը մինչև վերջը պիտի կատարէ:
Քեզ պիտի չձգէ ու քեզ պիտի չթողու: Ինքն իր վրայ
պիտի առնէ բոլոր պատասխանատուութիւնը: Քեզի
պիտի առնէ և նոր զօրութիւն պիտի տայ,
նոր ոյժ, նոր սիրտ և նոր զօրութիւն պիտի տայ և ճամբադ
իջք անձամբ քու առջեւէդ պիտի երթայ և ճամբադ
պիտի չտկէ: Ինչպէս արեւին տաքութեան առջև ձիւնը
կը հալի, լոյսին առջև խաւարը կը փարատի, ու հո-
վին առջև ծուխը կ'անհետի, այսպէս ալ բոլոր տեսած
և կարծուած դժուարութիւններդ ալ պիտի ոչնչանան:
Ժամանակին քաղաքի մը մէջ քարոզիչ մը քա-

րողէն վերջ մարդու մը հետ կը խօսակցէր ապաշխարութեան հրաւիրելով զայն: Մարդը կ'ըսէր թէ ինք կ'ուզէ ապաշխարել: Ուրեմն եկուր, հիմա ապաշխարեմ կ'ըսէ քարոզիչը: Մարդը կ'առարկէ ըսելով թէ դժուար է չեմ կրնար, փորձութիւն ունիմ: Ի՞նչ է դժուարութիւնդ կը հարցնէ քարոզիչը: Ան կ'ըսէ «Ես այժմբ հովիւ մըն եմ և այծերն ալ շատ չար են: Զիրենք կառավարելու համար երբեմն կ'ստիպուիմ հայհոյել: Քանի որ չեմ կրնար այս հայհոյութիւնը ձգել, ի՞նչ արժէք ունի այսօր ապաշխարելս, երբ վաղը ետ պիտի իյնամ»: Պատուելին կ'ըսէ: «Շատ լաւ, քանի որ գուն ապաշխարել կ'ուզես, եկուր, ապաշխարէ ու չարաթ մը փորձէ: Եթէ Աստուած քեզի ոյժ տայ և դուն չհայհոյես, չարունակէ այս նոր կեանքը: Իսկ եթէ ետ իյնաս, մեծ վնաս մը չես ընել: Արդէն մեղաւոր ես, նորէն մեղաւոր կ'ըլլաս»: Մարդը անկեղծ էր, հոն Աստուծոյ առջև խոնարհեցաւ, խոստովանեցաւ և Աստուծոյ յանձնուեցաւ: Հետեւեալ օրը իր գործին գնաց սովորականին պէս: Շարաթ մը վերջը կիրակի օրը դարձեալ եկեղեցի եկաւ հովիւը: Քարոզիչը հարցուց թէ Քի՞նչ եղաւ, ինկա՞ր թէ յաղթեցիր: Հովիւը ըսաւ «Ո՛հ, պատուելի, բնաւ չիՆկայ, քանզի բոլոր այծերն ալ ապաշխարած էին, չարութիւն չըրին, որ հայհոյէի»: Ո՛վ էր ապաշխարողը, ա՞յծը թէ հովիւը: Փոխուողը ի՞նքն էր թէ ոչ այծերը: Եթէ դուն փոխուելով նոր մարդ ըլլաս՝ տունդ, խանութդ, գործդ, ընկերներդ, մականն դժուար սեպած բաներդ պիտի թեթեւանէ: Քեզ կանչողը, հաւատարիմ ալ է կատարելու: Քաջ եղիր, մի՛ վախնար: Աչքերդ պիտի բացուին ու այլևս մութացկան պիտի չըլլաս: Բարթողիմէոսի պէս, հապա Յիսուսի հետեող և Զայն փառաբանող աշակերտ մը պիտի ըլլաս:

Միւս կողմէն եթէ ապաշխարելով, քիչ մը հալածանք, քիչ մը նեղութիւններ կրես, չա՛րժեր յաւիտեհական կեանքի համար քիչ մը նեղուիլ: Եթէ ճամբան նեղ է, եթէ խաչդ քեզի շտա ծանր կու գայ, եթէ մարդիկ քեզի կը հակառակին, կամ փորձութիւններդ շատնան, որոշ գիտցիր որ Սոսուած հաւատարիմ է և քեզ պիտի չթողու որ քու կարողութենէդ աւելի փորձուիս, հապա փորձութեան հետ ազատութեան միջոց մըն ալ պիտի տայ: Քանզի ինչ բանով որ ինք չար, չարութեցաւ փորձութիւն կրելով, կրնայ փորձանաւորներուն ալ օգնական ըլլալ: Ա. Կորն. 10. 13. Եբր. 2. 18. 13. 5:

Դարձեալ, չա՛րժեր որ Քրիստոսի համար քիչ մը նեղուիս: Անիկա քեզի համար ինչեր կրեց, ինչ բաներու յօժարեցաւ: Սաղօնարօյա երբ իր երկու աշակերտներով Ֆլօրէնս քաղաքին հրապարակին վրայ կ'այրուէր, աշակերտներուն դռնալովըսաւ. «Քրիստոս ինձի համար ինչե՛ր կրեց»: Անիկա Աստուած ըլլալով՝ քեզի համար որքան չարչարութեցաւ. հապա դուն, ով բարեկամ, արդէն մարդ ես: Ապաշխարես կամ ոչ, աշխարհի մէջ արդէն նեղութիւններ կան և դուն չես կրնար խուսափիլ անոնցմէ: Ուրեմն յաւիտեհական կեանքի, օրհնութեան թանկագին հոգւոյդ համար չա՛րժեր որ շատ բաներու յանձնառու ըլլաս յօժարութեամբ որ Աշխարհի մէջ շատեր փառքի, դիրքի հարստութիւնով: Աշխարհի մէջ շատեր փառքի, դիրքի հարստութիւններ կը քաշեն և կը յոգնին, կը տքնին ժամանակ կը վատեն, բայց ասոնք նկատի չեն առնել միակ կը վատեն, բայց ասոնք նկատի չեն առնել միայն թէ նպատակին հասնին: Ինչպէս երգեց բռնատեղծ ձր:

Ճշգրտակիս հասնիմ միայն

Թող զիս հանեն կախաղան:

Եթէ աշխարհային նպատակներ հետապնդելու և

անոնց հասնելու համար մինչև կախաղանի յօժարութիւն կայ մարդոց մէջ, հապա դուռն որքան աւելին ունենալու ես յաւիտենական ու մնայուն բաներու համար: Ատենօք մարդ մը գողութիւն ընել կը խորհի, սակայն միաքը կու գայ որ եթէ գողը բռնուի, կը ծեծուի, կը բանտարկուի, կը նախատուի: Սակայն հաշիւ կ'ընէ որ մէկէն ի մէկ հարստանալ ալ կայ, ուստի ամէնը «հաշուի» մէջ դնելով ճամբայ կ'ելլէ և գողնալու ժամանակ կը բռնուի: Զինքը կը տանին դատարան, հոն դատաւորը կը հարցնէ Քինչո՞ւ գողութիւն ըրիր, հիմա քեզ պիտի ծեծենք ու բանտարկենք», Մարդը կ'ըսէ «հաշիւին մէջ է» և հանդարտ կը կենայ:

Նեղութիւններէն բնաւ մի՛ վախճար: Կարելի է որ խորհածներդ քեզի բնաւ չպատահիր, կարելի է որ աւազակին պէս մէկէն դրոշմ պիտի առնուիս: Ուստի զըժուար է ըսելով ետ մի՛ քաշուիր, հապա հաւատալով Աստուծոյ յանձնուէ և յարատեւէ: Առաքեալը կ'ըսէ «Մենք ետ չենք քաշուիր որ կորսուինք, հապա կը հաւատանք որ մեր հոգին փրկուի»: Եբր. 10. 39:

Առարկութիւն 9. — Կ'ուզեմ դարձի գալ եւ փրկուիլ, սակայն բարեկամներէս եւ ծանօթներէս կ'ամէնամ: Երբ լսեն որ ես ալ ապաշխարած եմ, մանաւանդ բարեկամներս, ի՞նչ պիտի ըսեն: Զիս պիտի ծաղրեն, ինձմէ պիտի բաժնուին, ես իրենց առջեւ պզտիկ պիտի իյնամ և իմ մեծերս ալ կրօնափոխ ըսելով՝ զիս պիտի նախատեն, ի հարկին զիս իրենց հաւատալութիւններէն գուրս պիտի ընեն. այս ալ ինծի ամօթ կ'ըլլայ: Ամէն մարդ տարբեր և ծուռ աչքով պիտի նայի: Եւ ահա այս և ասոր նման բաներէն կը վախճամ:

Սիրելի բարեկամ, մեղքը գործելու ժամանակ, գրնչուի մը պէս խաղալու ատենդ կ'ամէնայնոր: Արբեցողութեան ազդեցութեան տակ ճամբան ծուռ ու մուռ

քաղելու տաննդ. պոռալով և հայհոյելով խօսած տաննդ, տեսակ տեսակ սուտերով մարդիկը խաբած տաննդ կ'ամչնայի՞ր: Եթէ ամչնալ պէտք է այդպիսի գործերու և անվայել վարմունքներուդ համար պէտք էր. ոչ թէ Աստուծոյ գառնալու, Քրիստոսը սիրելու և Տէրոջ ազօթելու տանն: Ամօթ է որ արարածը իր Արարիչին, կորսուածը իր Փրկչին, խեղճը իր բարերարին գառնալու: Ասիկա լաւ և ազնիւ գործ է: Աղտոտ ու հին հագուստներով պտտիլ ամօթ է, սակայն նոր եւ մաքուր հագուիլ, պտտիլ է: Անվայել վարմունք ցուցնել, գաղանի մեղքեր գործել ու յետոյ երեւան դալով խայտառակուիլ, իսկապէս չատ ամօթալի է: Սակայն պարկեշտ, պարզ ու թափանցիկ կեանք մը ապրիլ, մարդուն պարծանք է: Բայց սեպենք թէ բարեկամներէդ կ'ամչնաս և մեծերէդ ալ կը վախնաս: Ինչ երեսով Աստուծոյ առջև պիտի երևնաս: Վախցած մարդիկդ քեզի համար Աստուծոյ առջև կենալով կըրնա՞ն քեզ ազատել: Չէ՞ որ ամէն ոք իր անձին պատասխանատու է: Չե՞ս գիտեր որ Մարգարէ Վախը որդեգրածի մէջ կը ձգէ՞ս Առակ. 29.25, Չե՞ս գիտեր որ զօղքին մէջ միայն մեծամեծ մեղքեր գործողները չէ, հապա փոքր մեղքեր ընողներ, պարզ վախկոտներ ալ պիտի գտնուին: Յայտ. 21.8: Ո՛հ քանի քանիներ քեզի պէս ամչնալով և ուրիշէն վախնալով կորսուեցան:

Անգամ մը քաղաքի մը մէջ արթնութեամբ մ'ալ արներ կ'ըլլային, շատերուն հետ երիտասարդ մ'ալ արթնցաւ և համոզուեցաւ որ ապաշխարելով Փրկիչը գաթնելու է: Սակայն ամչցաւ: Օր մը ժողովի մը մէջ լանելու է: Սակայն ամչցաւ: Բայց ետ նստաւ: Դաքի ելլելու քաջութիւնը ունեցաւ: Բայց ետ նստաւ: Անգամ մ'ալ ելաւ և մինչև ամպիոնին առջև գնաց, բայց երբ ժողովուրդը տեսաւ, ամչնալով ետ իր տեղը բայց երբ ժողովուրդը տեսաւ, ամչնալով ետ իր տեղը եկաւ: Յետոյ վերջին անգամ ըլլալով դարձեալ ամպիոնին առջև գնաց և իր ձեռքերը օդին մէջ շարժելով,

«Ո՛վ Աստուած, ես չպիտի ապաշխարեմ» ըսելով ժողովարարահէն դուրս ելաւ: Երբ իրենց փռնը հասաւ, ձեռքը նետեց որ դուռը զարնէ, անմիջապէս լոյս մը փայլատակեց իր չորս դին, և ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր «Զգեցէք ատիկա իր յիմարութեան» և երիտասարդը իսկոյն գետին ինկաւ մեռելի՛ պէս: Բժիշկ և քարոզիչ կանչուեցան, սակայն անօգուտ: Իր հպարտութեան և յիմարութեան մէջ կորսուեցաւ: Ասոր օրինակները խիստ շատ են: Անոր համար Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ Քալցեոյ երբ ուղեց Աստուած Ինծի իր Որդին յայտնել, մէկէն ի մէկ բան մը չիմացուցի մարմինին ու արիւնին»: Փաղ. 1. 16: Առաքեալը կրնար այսպէս հարցնել, «Ի՞նչ կ'ըսես, ո՛վ արիւն քու կամքդ ի՞նչ է: Աստուած զիս փրկելով առաքեալ պիտի ընէ: Իրբեմն պիտի ծեծուիս, երբեմն պիտի բանտարկուիս աւազակի պէս, երբեմն ալ քարկոծուելով դիակի մը պէս քաղաքէն դուրս պիտի նետուիս: Ի՞նչ կ'ըսես, ով մարմին, կը յօժարի՞ս»: Մարմինը պիտի ըսեր, «Ամօթ է քաւ լիցի, քեզի պէս Ռարբիի մը չվալեր ատիկա»: Կրկին կրնար հարցնել: «Ո՛վ մարմին, շատ նեղութիւններ պիտի կրես, երբեմն աւնօթի, երբեմն ծարաւ երբեմն ցուրտի կամ տաքի ենթակայ պիտի ըլլաս: Ի՞նչ կ'ըսես, մտիկ ընե՞մ»: Ան պիտի ըսեր «Ոչ, ոչ, շատ ամօթ է, զգուշացիր»: Քահանայապետներուն կրնար հարցնել:

«Ո՛վ քահանայապետներ և Սանհեդրիմի անդամներ, ի՞նչ գաղափար կու տաք, ես քրիստոնեայ և ան ալ առաքեալ պիտի ըլլամ: Վաղեմի քանդած եկեղեցիները ետ պիտի վերականգնեմ, սուրբերը որ չար չարեցի, ինծի եղբայր պիտի կոչեմ»: Անոնք պիտի ըսեն, «Ամօթ է, շատ ամօթ, մանաւանդ քեզի պէս գիտնականի մը, մենք քեզ խելացի կը կարծէինք, դո՛ւն ալ այն աղանդին պիտի հետեիս: Կը խրատենք քեզ զգուշացիր»: Սակայն այն կ'ըսէ Քես մարմինի և

արիւնի չհարցուցի, ոչ ալ զիս զրկողներուն: Գաղ. 1.
15-16: Նայէ Աբրահամի, երբ իր մէկ հատիկ որդին
Իսահակը զոհելու կը տանէր մէկուն բան մը չըսաւ:
Եթէ Սառային ըսէր, անշուշտ չպիտի ձգէր, ըսելով,
«Դուն խենթեցե՞ր ես, բարի Աստուած այսպէս բաներ
չառաջարկեր: Մանաւանդ տղան միայն քուկդ չէ, ին-
ծի ալ կ'իյնայ, թող չեմ տար»: Ու երբ աւելի տա-
րածուէր այսպիսի լուր մը, բոլոր ծանօթները վրան
պիտի խնդային: Սակայն Աբրահամ մէկուն բան մը
չըսաւ, գիշերը պատգամ առաւ, առաւօտուն կանուխ
կատարելու սկսաւ: Քեզի եկած պատգամը Աբրահամի
եկած պատգամէն չատ աւելի որոշ և դիւրին է, և չա-
տերէ ալ փորձուած: «Պէտք է ձեզի նորէն ծնանիլ»:
Թով. 3. 7: Ոչ որդիդ, ոչ ալ աղջիկդ պիտի զո-
հես, հապա Աստուծմէ պարգև մը, նոր կեանք մը պի-
տի ստանաս: Ուստի ինչո՞ւ կ'ամչնաս կամ կը վախնաս:
Եթէ բարեկամներդ քեզ ձգեն, եղբայրներդ քեզմէ երես
դարձնեն, անպիտան ընկերներդ քեզի հետ չպատին, ա-
սոնց փոխարէն հարիւրապատիկ եղբայրներ և քոյրեր ու
ընկերներ պիտի ունենաս աւելի սուրբ, աւելի մաքուր:
Քրիստոս՝ քեզի պէս անպիտանը իր Հօր և հրեշտակ-
ներուն առջև պիտի դաւանի որ զուն իրենը եղած ես:
Դուն Քրիստոսի պէս մէկը ունենալու կ'ամչնաս: Չե՞ս
այսպաներ այն ապերախտ աղջիկը որ իր մայրը ուրա-
ցաւ, անոր տգեղութեանը համար, մինչդեռ մայրը իր
երեսին սպիւնները ստացած էր զինքը հրդեհէն ազատելու
ատեն: Եթէ կ'ամչնաս Քրիստոսէն, քու դիրքդ ալ այս
աղջկան որածէն պակաս բան մը չէ:

Ատենօք Հնդկաստանի մէջ գինուորական պարտէ-
հանդէսի պատրաստութիւններ կ'ըլլալին: Հետեւաբար
Քոլոր հրաւիրեալներուն տոմսակներ զրկուեցան: Տոմ-
սակ մ'ալ եկաւ հարիւրապետի մը տիկնոջ: Սա երբ
ստացաւ տոմսակը խիստ արտմեցաւ: Երբ ամուսինը

տուն եկաւ և իր կիներ նեղուած տեսաւ, հարցուց
 պատճառը: Տիկինը ըսաւ ճոմասկ մը առի, մեզ պա-
 րահանդէսի մը կը հրաւիրեն: Այս պատճառաւ նեղուած
 եմ: Հարիւրապետը ըսաւ թէ՛նչ կայ, սիրելի տիկինս,
 ասիկա նեղութենէ աւելի քեզի ուրախութիւն տալու
 էր: Ես օրերէ ի վեր կ'ապասեմ այս օրուան, մենք հոն
 դուարձալի ժամանց մը պիտի ունենանք: Տիկինը
 ըսաւ, Ոյո, ճիշտ այդ գիտնալուս համար, թէ դուն
 կը սիրես նման բաներ նեղուած եմ, քանզի եթէ ես
 երթամ Բրիտանոս պիտի վշտանայ ու եթէ չերթամ
 դուն պիտի նեղուիս: Ամուսինը շատ չքմեղանքներ
 մէջ բերաւ համոզելու իր սիրելի տիկինը, սակայն
 այն անդրդուելի մնաց: Յետոյ ըսաւ ամուսինը Պի-
 աես ո՞ր Մը. Հէպիշ ալ պիտի գայ այս պարահանդէ-
 սին: Թէ՛նչ, ինչէ՛ն գիտես ո՞ր այն ալ պիտի գայ,
 եթէ այդ պատուելին, ծերունի քրիստոնեան կու գայ,
 ես ալ կու գամ: Որոշեալ ժամուն դացին, այր և կին
 Երբոր հրաւիրեալները ամէնն ալ եկան, ու պարը
 պիտի սկսէր, այն ծերունի քարոզիչը պարասրահին
 մէջտեղ նետուեցաւ և ըսաւ, Ոյվ ո՞ր Աստուծոյ կող-
 մէն է իմ քովս թող գայ: Ամբողջ սրահը լռութիւն
 մը տիրեց, հրաւերը անգամ մ'ալ կրկնուեցաւ, հա-
 րիւրապետին տիկինը առանց ամչնալու և միակը ըլլա-
 լով եկաւ և քարոզիչի քով կայնեցաւ և Աստուծոյ
 կողմէն ըլլալը դաւանեցաւ ու շամչցաւ: Յետոյ մարդը
 կարճ և ազգու ուղերձ մ'ընելով գլխարկը յառաւ ու
 դուրս եղաւ: Տիկինն ալ իրեն հետեւեցաւ: Պարահան-
 դէսը իր փառքը կորսնցուց և ամէնը ամթահար դուրս
 ելան սրահէն: Հիմա կարիքը մեծ է այսպիսի քով և
 անվախ վկաներուն: Երանի թէ դուն ալ անոնցմէ
 մէկը ըլլայիր:

Առարկութիւն 10. — Նորէն ծնածները շիտակ չեն ապրիր. — Այս առարկութիւնը մասամբ իրաւացի է ինչպէս հնդկ մը ըսու միսիոնարի մը լեթէ դուք ձեր Գիրքին ըսածին պէս ապրիք. Հնդկաստան 5 տարուան մէջ Քրիստոնեայ կ'ըլլայ: Շատ կը ցաւինք այնպիսի հաւատացեալներուն համար: Մենք ալ կ'առարկենք. կը խրատենք և կը յանդիմանենք: Այո՛, պէտք է չակուին, պէտք է իրենց գիրքին համեմատ կեանք մը ապրին, պէտք է ուրիշներու բարի օրինակ ըլլան, ոչ թէ գայթակղութիւն: Կը վշտանանք երբոր տեսնենք Յակոբի պէս ծայն և Եսաւի պէս ձեռք ունեցող քրիստոնեաներ, Յակոբի պէս մեղմ անոյ լեզու, բերան, վկայող, աղօթող, երգող ու քարոզող լեզու մ'ունին: Բայց Եսաւի պէս մազոտ ձեռք. գործերը Եսաւի գործեր են: Կը ցաւինք, Ամաղէկը զարկի յաղթութիւն չահեցայ՝ ըսելով, յաղթութեան նշան կանգնողներ և Տէրոջը խօսքը կատարեցի ըսող Աստուծոններուն համար, բայց Ամաղէկի յանդիմանական հարցումին արժանի կ'ըլլան: Ճշապա այս ոչխարներուն ձայնը ի՞նչ է որ սկանջիս կու գայ ու առջարներուն ձայնը զորս ես կը լսեմ: Ի՞նչ է այս Ագազը որ քնքուշ, քնքուշ կը քալէ: Եթէ դուն Աստուծոյ պատուէրները կատարեցիր ու Ամաղէկը ջարդեցիր, ի՞նչ են ասոնք որ ես կը տեսնեմ: Ի՞նչ է այս կռիւի ձայնը տնեցիներուն և զրացիներուն հետ: Ի՞նչ են այս բամբասանքները զոր Քանը ասանկ է՝ ըսելով կ'ընես: Ի՞նչ է այն նախանձը որ Աստուծոյ գործը խնայելու անունով կ'ընես: Ի՞նչ պիտի ըլլայ Ամաղէկի թագաւորը, որքան ալ քնքուշ քալէ: Նա քողին տակ ծածկուած Ամաղեկացի է արկէ Հաբօղին տակ ծածկուած Ամաղեկացի է արկէ Համան մը կրնայ յառաջ գալ իբր սէրունդը, որ Իսրամանի պատուհաս և անոր բնաջնջման հեղինակ պիտի դառնալ: Ինչե՞ր են, այն մարմնի գործերը որ քու տի դառնալ: Ինչե՞ր են, այն հանգստութիւնդ կը վրդովեն, ա-

աարկութեան — յանդիմանութեան պատճառ կ'ըլլայ, Ա.Թ.ադ. 17. 12. 32: Մեր մարմնի գործերը որքան ալ Հագագի պէս քնքուշ քալուած ունենան, այսինքն հոգեւոր անուաներու տակ քողարկուին, դարձեալ մարմինէն են և հետեւար մեր անկումին պատճառ կ'ըլլան:

Այո՛, կան հաւատացեալներ ու եկեղեցիներ որ մեծ անուն ունին որ կենդանի են, բայց մեռած ու Աստուծոյ առջև ալ կատարեալ չեն, որոնք մոռցած են թէ ինչպէս լսեցին ու ընդունեցին և ի՞նչպէս աղաչանքով ու արցունքով ապաշխարեցին: Մէկդի ձգած են իրենց առաջուան սէրը: Սամփոռնի պէս ամիւիւ տուեր են իրենց զօրութիւնը՝ ուխտաւորի մագերը, Դաւիթայի ծոռնկերուն վրայ քնանալով, այսինքն աշխարհի մէջ: Վշտացուցած են Տէր Յիսուսը, մարեր են Սուրբ Հոգին, արգելք են Աստուծոյ գործին, գայթակղեցուցեր են քեզի պէս սիրելի հոգի մը, մեկդի ըրած են լրջութիւնը, խաչին ճամբան ձգած, դիւրին ճամբայ մը գտներ են և մարդոց երեսէն իյնալով, դէպի աշխարհ կ'երթան: անոնք կրկին ապաշխարութիւնով Աստուծոյ դռնալու պէտքը ունին: Յայա. 2. 4: 3. 1. 3:

Սակայն սիրելի հոգի, չկա՞ն այնպիսի Աստուծոյ գաւակներ, որոնք անկեղծ, վստահելի ու հաւատարիմ և օրինակելի են: Որոնք իրենց ընտրութիւնը և կոչումը հաստատելու ջանք կ'ընեն, խօսքը և գործը մէկ եզրղներ, սիրտը և բերանը մէկ, թափանցիկ: Աստուծոյ վախճող մաքուր խիղճ ունեցողներ: Ս. Հոգիով լեցուած օգտակար եզրղներ, խօսքին քարոզութիւնովը շատերը առաջնորդողներ: Ազօթքով հրաշքներ գործողներ, հաւատքով և խաչի ճամբուն հետեւողներ, Չկա՞ն Դանիէլի պէս Աստուծոյ սիրելի մարդեր, Ենովքի պէս Աստուծոյ հետ քալողներ, Մովսէսի պէս Աստուծոյ հետ յարաբերողներ, Յովսէփ գեղեցիկի պէս փորձութեան յաղթողներ: Սամուէլի պէս բարեսիրտ-

ներ, Ղազարոսի պէս համբերողներ. Մարիամի պէս կոտորուելով անոյշ հոտ բուրողներ, Ստեփաննոսի պէս երեսը փայլողներ և Պողոսի պէս մարտնչողներ, կան և անշուշտ կան, ինչո՞ւ ասոնք չեն տեսներ, ինչո՞ւ Սատանան միշտ հաւատացեալներուն տկար ու գէշ կողմերը կը ցուցնէ, և դուն միայն Քանանու (Նոյի որդի) պէս ամօթ ու զղուելի բան կը տեսնես: Ամէն դարու մէջ Աստուած ունեցած է Զինքը վկայող արդարներ ու լոյսի պէս փայլող զաւակներ: Բայց կը ցաւիմ որ, դուն հիմա տեսնել չես ուզեր, սակայն երբ քիչ վերջը Յիսուս գայ այն ատեն, պիտի տեսնես արդարին ու ամբարիշտին, Աստուծոյ ծառայութիւն ընողին և Անոր ծառայութիւն չընողին՝ տարբերութիւնը: Այն ատեն անոնք քեզի սիրելի պիտի ըլլան, և շատ ալ պիտի փնտռես: Սակայն անոնք ազաւնիի պէս իրենց բոյնը թռած եւ վերին հայրենիք յափշտակուած են: Մաղ. 3. 18: Արդէն ամէն դարու մարդիկը չճանչցան իրենց օրուան մէջ ապրող սուրբերը և մարգարէները, հապա զանոնք հալածեցին ու անոնց առարկեցեն, սակայն երբ իրենցմէ առնուեցան, անոնք շատ յարգի եղան: Անոնց գերեզմանները փառաւորապէս շինեցին, և խուճկեր ծխեցին: Դարձեալ, ո՞վ կ'ըսէ որ դուն անոնց օրինակին պիտի հետեւիս, ո՞վ ըսաւ որ դուն մեզի պիտի գաս և կամ մեզի պէս պիտի ըլլաս, քեզ կանչողը քու Փրկիչդ է, ինծի հետեւէ՛ ըսողը քու մեծ Առաջնորդդ է — «Պէտք է ձեզի նորէն ծնանիլ» ըսողը քու Աստուածդ է:

Ժամանակին պատուելի մը իր ժողովուրդին հարցուց, ինչո՞ւ չէք ապաշխարեր: Մէկը ելաւ և ըսաւ թէ քարոզող սակայն չապրող պատուելիներու կեանքէն կը խրաչիմ: Միւսը ըսաւ. Երէցները իրենց դիրքին համեմատ կեանք չեն ապրիր և ես կը գայթակղիմ: Միւսը ըսաւ. Եկեղեցիի անգամները ինձմէ տարբեր կեանք

չունին, ուրիշ մը եկեղեցւոյ վարչաձեւին կ'առարկէր: Այսպէս 20 ի չափ առարկութիւններ ըրին: Պատուելին ըսաւ, «Կան այսպիսի առարկելի պատուելիներ, երէցներ, եկեղեցւոյ անդամներ եւ այլն: Բայց Աստուծոյ փառք կուտամ որ ձեզմէ ուէ մէկը Քրիստոսի դէմ չառարկեց: Այո՛ ես ձեզ անառարկելի, անբիծ, անարատ, օրինակելի Յիսուսի կը հրաւիրեմ: Յիսուսին ըսելիք ունի՞ք, դուն Անոր նայէ: Եթէ մարդոց նայիս կը շփոթիս, որուն որ նայիս ամէնն ալ արատ ունին»:

Եթէ վարը նայիս կ'իյնաս, ամէն բան գէշ և փորձութիւններով լեցուն է: Եթէ դուն քեզի, քու մէջդ նայիս, կը յուսահատիս, որովհետեւ չար է: Բայց երբ Յիսուսի նայիս, կը փրկուիս եւ կ'ապրիս քանզի Ան Սուրբ է: Ուրեմն աչքդ դարձուր մարդոցմէ, և դուն քեզմէ ալ, միայն Յիսուսի նայէ: Մի մոռնար, որ մարդոց դէմ առարկելով դուն չես արգարանար, ուստի զգոյշ եղիր:

Առարկութիւն 11. — Հիմա ժամանակը չէ, այո՛, պէտք է, օր մը կ'առնեմ այս քայլը, տակաւին երիտասարդ եմ, չառ վայելելիք բաներ ունիմ: Չափահաս եմ, չառ կարգադրելիք գործեր ունիմ: Տղայ պիտի ամուսնացնեմ, աղջիկ հարս պիտի ընեմ, գործս պիտի շտկեմ: արտ առի, զայն տեսնելու պիտի երթամ, եզ առի, փորձելու պիտի երթամ, հարս առի, չեմ կրնար գալ, ուրիշ առիթով մը այս քայլը կ'առնեմ: Տակաւին չառ ժամանակ կայ, Աստուած ողորմած է, բան մը կ'ըլլայ: այս և ասոնց նման առարկութիւններով իրենց փրկութիւնը յետաձգողներու թիւը միլիոններու կը հասնի: Ասիկա Սատանային վերջին զէնքն է զոր հոգւոյդ կորստեան համար կը գործածէ: Ես դժոխքին կը հաւատամ, քոյր մեղաւորները հոն պիտի ըլլան, բայց ամէնէն չառ այսպէս մեծ փրկութիւն մը յետա-

ձգողներն են որ հոն պիտի ըլլան, քանզի գիտնալով այս աշխարհի բաները աւելի սիրեցին ու այսպիսի փրկութիւն մը յետաձգեցին: Կուսակալ Փելիքս երբ Պողոսը մտիկ ըրաւ, չատ ազգուեցաւ, մինչև իսկ վախցաւ, բաւական ալ համոզուեցաւ, սակայն փոխանակ ապաշխարելու «Հիմա գնա, երբ ժամանակ ունենամ», քեզ նորէն կը կանչեմ» ըսաւ: Բայց գիտենք որ անգամ մ'ալ Փելիքս կարող չեղաւ Պողոսի հետ խօսիլ: «Հունձքի տոներ անցաւ: Ամառը վերջացաւ, բայց մենք չփրկուեցանք» կ'ըսէ մարգարէն: Գործ. 24. 24. 27: Երեւմ. 8. 20: Մր. Մուտի փրկութիւնը յետաձգող երիտասարդի մը պատմութիւնը այսպէս կը պատմէ:

«Երբ գեռահաս մանուկ մըն էի, և տակաւին չէի ապաշխարած, օր մը մէկը տեսայ որ արտի մը մէջ կ'աշխատէր: Անիկա շարունակ կուլար և հետեւալը պատմեց ինծի որ երբեք չեմ կրնար մոռնալ: Ըսաւ ինծի թէ երբ տակաւին երիտասարդ մըն էր ան, դրամ վաստկելու և իր ապագան ապահովելու համար տունը թողելով ուրիշ քաղաք մը գնաց: Իր մայրը երբոր իր ողջերթը պիտի խօսէր, նոր Կտակարան մը տուաւ իրեն որուն առաջին երեսին վրայ գրուած էր այս համարը. «Առաջ խնդրեցէք Աստուծոյ թագաւորութիւնը»: Մատթ. 6. 33: Բարեպաշտ մայրիկը կ'ուզէր որ աղան այս համարը նշանաբան ընէ ամբողջ կեանքին մէջ: Ան կը կարգայ Աստուծոյ Խօսքը, սակայն իր ճամբան կը շարունակէ, առանց կարեւորութիւն տալու անոր: Քանզի կը խորհէր թէ ինքը առաջ դրամ վաստկելու է, իր ծրագիրները իրականացնելու և իր փափաքները յագեցնելու է. անկէ յետոյ կրնայ կերպով մը Աստուծոյ դռնալ: Այս երիտասարդը տեղէ տեղ, քաղաքէ քաղաք կ'երթայ, Կորն կը փնտռէ, չկրնար գտնել: Երբ Կիրակի օրը կ'ըլլայ, եկեղեցի կ'երթայ:

կը տեսնէ որ քարոզիչին բնաբանն է. «Առաջ խնդրեցէք Աստուծոյ թագաւորութիւնը»: Այս պարագան զարմանք և վախ կ'ազդէ իրեն, Խօսքը կը թափանցէ մինչեւ հոգւոյն խորերը: Մանաւանդ քարոզիչը կը դառնայ եւ զինքը մատնանշելով կ'ըսէ. «Ո՛վ երիտասարդ, առաջ Աստուծոյ թագաւորութիւնը խնդրէ՛ք: Երիտասարդը կարծեց թէ մէկը խօսած է քարոզիչին իրեն վրայով: Երբոր եկեղեցիէն դուրս կ'ելլէր, անոր հոգին տխուր և սիրտը վշտացած էր: Քանզի կը հասկնար որ իր մօրը աղօթքները կը հետեւէին իրեն: Անիկա չէր կրնար այս քարոզը հանել իր մաքէն: Յետոյ անիկայ ուրիշ քաղաք մը գնաց, կիրակի օրը նորէն եկեղեցի կ'երթայ և կը տեսնէ որ քարոզիչը հոն ալ կը քարոզէ այս համարին վրայ: «Առաջ խնդրեցէք Աստուծոյ թագաւորութիւնը»: Անիկա կը համոզուի թէ Աստուած այս համարով զինք կը կանչէ, սակայն վերջնական որոշումով մը կ'ըսէ. «Ո՛չ, առաջ հարստանալու եմ»:

Անիկա ժամանակ մը կը թողու եկեղեցին և պաշտամունքը: Ամիսներ կ'անցնին, և օր մը երբ եկեղեցի կ'երթայ, կը տեսնէ որ նոյն համարը՝ իրեն բոլորովին անծանօթ քարոզիչի մը կողմէ կ'առաջարկուի իբրեւ քարոզի բնաբան: Այս անգամ կաշխատի իր զգացումները և սրտին խորհուրդները մարելու: Երբ մարդը պատմեց այս չափը ինծի դարձաւ ու արատաւաւ ից աչքերով ըսաւ «Մայրս մեռաւ, սակայն այդ համարը մաքէս չեղլիւր: Ես որոշեցի որ ալ դառնամ, քրիստոնեայ ըլլամ, սակայն տեսայ որ չեմ կրնար ըլլալ: Այլեւս որեւէ քարոզ չազգեր ինծի»: Արտին մէջ գտնուած մէկ ժայռը ցուցնելով ըսաւ, «Սիրտս այս քարին պէս կարծր ու անզգայ է»: Վերջապէս այս մարդը յիմարացաւ և զինքը այցելողներուն կ'ըսէր, «Առաջ խնդրեցէք Աստուծոյ թագաւորութիւնը»: Շատ չանցած մեռաւ ան խեղճ և ողորմելի վիճակի մը մէջ: Ո՛հ, եւ

րանի թէ ապաշխարած ըլլար երբ Տէրը կը խօսէր իր սրտին: Զըլլայ որ դուն ալ քու սիրտդ խստացնելով այս մարդուն նմանիս:

Ամերիկայի ներքին պատերազմի ժամանակ, երիտասարդ զինուոր մը գիշերը երբ կը հսկէր որպէս պահակ, քունի մէջ բռնուեցաւ և պատերազմական ատենը զինք սպաննուելու դատապարտեց: Երիտասարդ զինուորը իր վերջին նամակը գրեց ծնողքին ըսելով. «Սիրելի ծնողքս, ես գիշերուան պահակութեան ատեն քունի մէջ բռնուեցայ և հիմա դատապարտուած եմ մեռնելու: Ասիկա վերջին նամակս է որ պիտի ստանաք ինձմէ, սակայն ես յանցաւոր չեմ, քանի որ իմ հիւանդ ընկերոջս օգնեցի իր բեռը կրելով և թէ իր տեղն ալ գիշերը հսկելով, անանկ որ իմ կարգիս չկրցայ դիմանալ և ակամայ քնացայ. մնաք բարեաւ: Նամակը ծնողքին ձեռքը հասաւ Սուրբ Ծննդեան իրիկունը, և շատ տրամեցան, ողբացին ու լացին իրենց զաւկին համար: Պատիկ քոյրը որ 12 տարեկան հազիւ կար հարցուց իր հօրը. «Եղբօրս համար ողատութեան յոյս չկա՞յ»: «Ո՛չ աղջիկս ոեւէ յոյս չըկայ բացի նախագահ Լինքոլնէն»: «Ո՛ր է նախագահը, հայրիկ»: «Ուաշինկթըն» ըսաւ հայրը: Ծնողքը մինչև ժամը ինը լացին ողբացին, յետոյ իրենց սենեակը քաշուեցան: Պատիկ աղջիկը նամակը հետը առնելով տունէն դուրս ելաւ և վազեց կայարան եւ հարցուց թէ թրէյնը երբ կը մեկնի Ուաշինկթըն, ժամը 10 ին եղաւ պատասխանը: Աղջիկը լալով և աղաչելով մարդոց գուրջը շարժեց ու վերջապէս բռնտոթթէօրը գինք մտցուց շոգեկառքին մէջ: Մինչև առաւօտ ատանց քունի լալով ճամբորդեց, երբ հասաւ հոն Լինքոլնի պալատը հարցուց, բռնտոթթէօրը խղճալով իրենց ուցուց, վազելով պալատը գնաց: Հոն գտաւ պահակ զինուորներ, որոնք ուզեցին զինքը ընդունիլ, սակայն

աղջիկը լալով աղաչեց ու խնդրեց որ ինք անպայման նախագահը տեսնելու է։ Պահակ սպան գթաց և ներս երթալով եղելութիւնը Լինքընի պատմեց։ Բարի նախագահը ընդունեց զայն։ Պզտիկ աղջիկը պատմեց եղելութիւնը թէ իր եղբայրը մահուան դատապարտուած է և ինք չնորհք կը խնդրէր նախագահէն որ եղբայրը իրեն և իր ծերունի ծնողաց չնորհուի։ Նախագահը ըսաւ Վեղջիկս, քու եղբայրդ օրէնքը կտարած է, հետեւաբար մահուան արժանի, ես բան մը չեմ կրնար ընել։ «Այո» ըսաւ աղջիկը ճօրէնքով մեռնելու է, սակայն ես չնորհք կը խնդրեմ ձեզմէ, տէր նախագահ։ Եւ այս ալ ըսեմ որ եղբայրս յանցաւոր չէ, քանի որ իր ընկերոջ օգնած և անոր տեղն ալ արթուն կեցած էր, ասոր համար չէր կրցած դիմանալ յոգնութեան ու անքնութեան։ «Ինչէ՞ն գիտես առանկ ըլլալը», ըսաւ նախագահը։ «Ահաւասիկ նամակը»։ Նախագահը կարդաց նամակը և աղջկան ըսաւ, «Եթէ եղբայրդ արդէն մեռած չէ, չպիտի մեռնի», ու անմիջապէս հեռագրեց երիտասարդի զօրաբաժնի որ տղան անմիջապէս իրեն ղրկեն։ Բիչ յետոյ երիտասարդը եկաւ։ Նախագահը ըսաւ աղջկան «Այո է քու եղբայրդ», «Այո, տէր իմ», «Եղբայրդ քեզի չնորհեցի, գնա և ծեր ծնողքիդ ալ բարեւ ըրէ իմ կողմէս»։ Ոյսպէսով պզտիկ աղջիկը իր եղբայրը ազատեց։ Սիրելի բարեկամ եթէ պզտիկ աղջիկ մը իր եղբոր ֆիզիքական մահուան համար այսչափ աշխատեցաւ, այսչափ աճապարեց, հապա դուն յաւիտենական փրկութեան համար որքան աւելի աճապարելու ես որ երկրորդ մահէն ազատիս։

Կ'ըսուի թէ Լենինկրատի մէջ թատրոն մը կայ ուր տեսակ տեսակ խաղեր և ներկայացումներ ընելով ժողովուրդը կը գուարճացնեն։ Օր մը ծանուցին թէ Հրդեհի մը խաղը պիտի ներկայացնեն այս ինչ օրը։ Երբ ժամը հասաւ, բնականէն աւելի բազմութիւն մը լեցուցին թատերասրահը։ Երբ գերասանները խաղի

սկսան, իրական հրդեհ մը պատահեցաւ Կրակը մարելու փորձերն ապարդիւն եղան:

Պատասխանատու մարդը ժողովուրդին ըսաւ, «Անմիջապէս հեռացէք ասկէ, քանզի իրական հրդեհ կայ հոս»: Սակայն ժողովուրդը խորհեցաւ որ աւելի հետաքրքրական ընելու համար այսպէս կ'ըսէ, ու չփախան ասկէ: Մարդը աղաղակեց. «Փախէք, վտանգ կայ»: Ժողովուրդը վերջապէս մուխն ու ծուխը տեսնելով սկսան փախչիլ, գիրար ոտնակոխելով: Հետեւեալ օրը թերթերը ծանուցին թէ այն գիշեր թափերասրահի մէջ մեռնողներու թիւը 700 է: Ինչո՞ւ, որովհետեւ ժամանակին չփախան:

Ահա սիրելի բարեկամներս, ձեզի գրեցի վերստին ծննդեան ի՞նչ չըլլալը և ի՞նչ ըլլալը, ու անոր կարեւորութիւնը և անով մեզի տրուելիք դիրքին մեծութիւնը ու այս օրհնեալ գէպքը փորձառաքար վայելու միջոցները, նաեւ ձեր մտքին մէջ եղած կարգ մը առարկութիւններու պատասխանելով ջանացի ձեզ համոզել որ անմիջապէս Աստուծոյ դիմէք: Մարգարէներու որդիներուն ժամանակ կաթսայի մը մէջի կերակուրը սըխալմամբ թունաւորուեցաւ, անմիջապէս մարգարէին դիմեցին աղաղակելով. «Կաթսային մէջ մահ կայ, մահ կայ»: Եղիսէ մարգարէ քիչ մը ալիւր նետելով կերակուրը թոյնէն, կծանքերնին ալ մահէն ազատեց: Քու ալ սրտիդ մէջ թոյն և հետեանքը մահ կայ, չուտ Յիսուսի դիմէ որ քեզ ազատէ: Վստահ եմ որ քեզ կ'ազատէ: Վստահ եմ որ Աստուած խօսեցաւ քեզի այս դիրքով, ուստի Աստուծոյ ձայնին առջև սիրադ մի' խտացներ, քանի որ Անիկա կը խօսի մահի ըրէ, քանի ուշ չէ, Անոր եկուր: Պարապ առարկութիւններով ինքզինքդ մի զրկեր այս մեծ շնորհքներէն:

Կէս համոզուած, հունձքը կ'անցնի

Շուտ քու վճիռդ պիտի կնքուի

Ձըլլայ որ ետ մնաս, եւ ետքը դառն ողբաս,
Ո՛հ, ո՛հ, կէս համոզուած, բայց կորսուած:

Վերստին ծնունդը և անկէ յառաջ եկած բարձր
նկարագիրը չբացատրուիր, հապա փորձառաբար կ'ապ-
րուի դուն ալ փորձէ ու վայելէ: Տես որ որչափ
քաղցր է:

ՆՈՐ ԵՐԿԻՆՔ, ԵՒ ՆՈՐ ԵՐԿԻՐ՝ ԱՆՈՆՑ ՇԱՄԱՐ ՈՐ ՆՈՐԷՆ ԾՆԱԾ ԵՆ

Հիմա մարդիկ գոհ չեն ներկայ աշխարհէն: Կ'ուզեն այնպիսի աշխարհ մը ուր արդարութիւն, հաւասարութիւն եւ խաղաղութիւն կը տիրէ. այնպէս որ ալ պատերազմ չըլլայ, ոչ ալ աղքատութիւն և կամ հիւանդութիւն կամ ասոնց նման զժրադուլութիւն բերող ուէ բան: Ամէն մարդ իր պարտէզին մէջ, իր որթատունկին տակ, իր ընտանիքին մօտ ուրախ և զուարթ ըլլայ, և ուտեն, խմեն ու ապրին: Այլևս մայրեր գինուորութեան համար գաւազ չծնանին: Միլիոնաւոր կեանքեր չկորսուին, միլիառներով ոսկիներ պատերազմի համար չծախսուին: Հազարաւոր հոյսակապ հաստատութիւններ չքանգուին, հարիւրաւոր թանգարաններ ու հնութիւններ չփճանան: Ո՞վ պիտի չինէ այնպիսի նոր աշխարհ մը: Ո՞ր թագաւորը կամ օրէնքը պիտի փոխէ հին սիրտերը, վաղեմի աւելութիւնները, ոխերիմ թշնամութիւնները, տարիներէ ի վեր մնացած վրէժխնդրութիւնները: Ո՞վ է այն վարդապետը որ արդարութիւնը կրնայ այդքան տարածել: Ո՞ր է այն գիտունը որ աշխարհի չգիտցած նոր լոյսով աշխարհ լուսաւորելով ցոյց տա ազգայնամոլութիւնը վերցնէ: Ո՞ր է այն հարուստը որ հաւասարութիւն ու եղբայրութիւն ընէ: Ո՞ր է այն թագաւորը կամ գիւանդագետը որ ուրիշին չահը փնտռէ: Ո՞ր է այն վարչապետը որ երկիրը խաղաղութեան մէջ պահէ, և իրենց սահմաններուն մէջ ոչ մէկ չա-

րութիւն, ոչ մէկ մեղք չգանուի: Այո՛, աշխարհը, այսպիսի նորութեան մը կը կարօտի: Տեսութիւնը և փափաքը շիտակ է, սակայն միջոցները տկար: Ներկայ գիտունները և դիւանագէտները անկարող են նոր աշխարհ մը շինելու: Մինչև հիմա շատ կարող թագաւորներ, տիքթաթոյրներ, վարչապետներ, դիւանագէտներ տարիններով աշխատեցան, տարիններով փորձեցին, կերպ կերպ միջոցներու դիմեցին, օրէնքներ, գրքեր, գաղափարներ հրատարակեցին, սպառնալիքներ և պատերազմներ ըրին, սակայն աշխարհը չկրցան փրկել չարէն:

Մարդկութիւնը այս աշխարհի վեց հազար տարուայ պատմութեան ընթացքին, հազիւ 275 տարի միայն խաղաղութիւն ունեցած է, և մնացած ժամանակաշրջանը գրեթէ միշտ և շարունակ պատերազմով անցուցած է, և այս պարագան զարմանալի պէտք չէ թուի մեղի, քանի որ գիտենք թէ Սատանան կը գործէ, հպարտութիւնը կ'իշխէ, ագահութիւնը կը ցանկայ ուրիշին ունեցածին, նախանձը այլոց դիրքը ունենալ կ'ուզէ և քանի որ ազգերու և անհատներու մրցակցութիւնը, ու արեւելքի ու արեւմուտքի մշտայնութիւնը կայ, Եւրոպայի և Ասիայի գաղափարները ու քաղաքակրթութիւնը իրարու անհամաձայն են, հարուստին և աղքատին յարաբերութիւնը չտկուած չէ, շատ մը վարդապետական ու կրօնական ըմբռնումներ զիրար կը հակասեն, զօրաւորին և արկարին մէջ իրաւունք ընող չկայ, հետեւաբար պատերազմը անխուսափելի է: Տակաւին քանի՞ տարի եղաւ, Ամերիկայի մեծ Նախագահը Ուիլսոն ազգերու ժողով մը հաստատեց, որպէսզի բոլոր կնճռոտ հարցեր հոն լուծուին: Շատ անհասկացողութիւններ, սահմանի փոփոխումներ սեղանին վրայ կարգադրուին: Զէնքի ոյժը պիտի վերնար, գաղափար ու գրիչ պիտի իշխէր:

Սերա յարաբերութիւնսմ և մտերիմ խօսակցութիւն-
ներով պատեհաբար պիտի արգիլէին ու այսպէս աչ-
խարհ տեսական խաղաղութիւն պիտի ունենար:

Այս գեղեցիկ ծրագրին գործադրման համար ժը-
նէվ քաղաքին մէջ 15 միլիոն տոլար ծախսելով պա-
լատ մ'ալ շինեցին: Ամէն ազգէն ալ մէկ մէկ դիւա-
նագէտ — պատուիրակ զրկուեցաւ հոն, բոլոր աշխարհ
յոյսը հոն կեդրոնացուց: Ամէն աչք հոն դարձաւ,
ընդհանուր աշխարհի խաղաղութեան կեդրոն մը պիտի
ըլլար: Կը ցաւիմ որ մի քանի անգամ իսկ ժողով չը-
րած, խանգարուեցաւ: Իրարու վրայ կասկածով նայե-
ցան: Ազգերու շահերը, գաղափարները և վարչաձեւերը
իրարու բաղխեցան, երբեմն ազգերու պատուիրակներ
ժողովէն ետ քաշուեցան: Գերմանները իրենց երկրին
մէջ պատեհաբար պատրաստութիւն տեսնելով աշխար-
հի ասպարէզ կարողացին ու վերջապէս վերջին պատե-
հաբար ծայր տուաւ ու միլիոնաւոր զոհերով ու զոհո-
ղութիւններով մօտ 6 տարի տեւող աշխարհաւեր զէն-
քի պատեհաբար վերջ գտաւ:

Ինչպէս Ուիլսոնի օրով, Լոյտ Ճորճի և Բլէմանսօի
դիւանագիտութիւնով ազգերու ժողով մը հաստատե-
ցին, հիմա այժմու գիտուններ երկրորդ ազգերու ժողով
մը հաստատել կ'ուզեն որ հոն ըլլայ արդարութիւն և
տեսական խաղաղութիւն: Հինը ձախողեցաւ կ'ըսեն,
պատճառը այն է որ ազգեր իրենց շահը փնտռեցին, ար-
դարութիւն չըրին: Պատրաստ բանակ չունէին որ ան-
հնազանդները, խաղաղութիւն չսիրողները պատժուէ-
ին: Ասոնք ալ կ'ըսեն՝ մենք նոր աշխարհ մը պիտի
շինենք՝ սակայն առանց իրենց սիրտը նորոգելու,
առանց իրենց շահը վերցնելու, և առանց Աստուծոյ
Ասոնք խաղաղութիւն ընել կ'ուզեն, առանց ճիշդա-
ղութեան իշխանին: Առանց սրբութեան և առանց
սիրոյ նոր աշխարհ մը ստեղծել կարելի չէ: Միթէ

ըլլալիք բա՞ն է որ հին մարդէն նոր բան ակնկալենք, կարելի՞ է որ ապականած մարդը, իր խորհուրդներուն մէջ Աստուծոյ գիտութիւնը մերժելով իրենց մարդկային սկզբունքներովը նոր աշխարհ մը կարենայ ստեղծել: Ուրեմն ի՞նչ, նոր երկիր, նոր աշխարհ պէտք չէ՞, տեւական անարգարութիւն, պատերա՞զմ պիտի տեսնենք, շարունակ տկարը զօրաւորին, աղքատ հարուստին, ագէտը իմաստունին գերի՞ պիտի մնայ: Իրաւունքը շարունակ զօրաւորի՞ն պիտի ըլլայ ինչպէս կ'ըսեն: Մեզի նոր երկիր մը պէտք է որուն մէջ արդարութիւն պիտի բնակի, ինչպէս կ'ըսէ Պետրոս առաքեալ, իր թուղթին մէջ, Բ Պետ. 3. 13:

Նոր աշխարհ մը պիտի ստեղծուի վերջապէս: «Ահա ամէն բաները նոր կ'ընեմ» կ'ըսէ Աստուած: Թայտ. 21. 3-5: Տէրը պիտի նորոգէ նաեւ երկիրը կրակէ անցընելով ու Ադամէն մուտք գտած անէծքը և մեղքը պիտի վերցնէ, Աստուծոյ խորանը մարդոց մէջ պիտի ըլլայ ու Անիկա անոնց հետ պիտի բնակի և անոնք Անոր ժողովուրդը պիտի ըլլան և Աստուած ինք անոնց հետ պիտի ըլլայ իբրեւ անոնց Աստուածը, և ինք անոնց աչքերէն բոլոր արցունքները պիտի սրբէ և ալ մահ պիտի չըլլայ, ո՛չ սուգ, և ո՛չ աղաղակ և ո՛չ ցաւ պիտի ըլլայ ասկէ ետեւ: Վասնզի առաջնուան բաները անցան: Ան որ աթոռին վրայ կը նստէր ըսաւ.

«Ահա ամէն բաները նոր կ'ընեմ», ու ըսաւ ինծի գրէ, վասնզի այս խօսքերը ճշմարիտ ու հաւատարիմ են»: Ահա մեզի այսպէս երկիր մը պէտք է և այս երկիրը Աստուած կը պատրաստէ և նոր ծնածներուն հաժար ալ նոր երկինք մը ուր սուրբերը պիտի ապրին յաւիտեան, ուր ո՛չ անէծք, ո՛չ մէկ մեղք, ո՛չ նեղութիւն, ո՛չ հիւանդութիւն ո՛չ մահ, ոչ բաժանում և ո՛չ մէկ զժբաղդութիւն պիտի ըլլայ: Հապա հոն պիտի ըլլայ տեւական խաղաղութիւն, ճշմարիտ

ուրախութիւն, ամէն հոգէ աղատ հանգիստ, դեղեցիկ
 երգեցողութիւն, հրեշտակային փառաբանութիւն,
 սուրբերու երգերով երկրպագութիւն, Աստուծով յա-
 փշտակութիւն, Յիսուսի դէմքով յաղհցում, Ս. Հոգիով
 գոհացում և երջանկութիւն: Ո՛հ, ի՛նչ մեծ օրհնութիւն,
 ի՛նչ փառաւոր երկինք, որքա՛ն սքանչելի վիճակ, որ-
 չա՛փ բարձր գիրք, և որքա՛ն հիանալի ապագայ: Որ-
 չա՛փ երջանիկ յաւիտենականութիւն: Ուրեմն ով հին
 մարդ և աշխարհէն ձանձրացողներ, պատերազմի արհա-
 ւիրքէն վախցողներ, սատանայի ճիրաններէն չարչար-
 ուողներ, մեղքի գերութենէն տանջուողներ, Յիսուսի
 եկէք, և նորոգուեցէք, ու այսպիսի նոր աշխարհ և նոր
 երկինք մը վայելելու համար: Փոխանակ հոգէ և քարէ
 տուներու, ոսկիէ պալատներու, ցէխոտ փողոցներու տեղ
 ոսկի փողոցներուն, աղտոտ ջուրերէն կենաց ակնվանի
 նման գետ, որդնոտած պտուղներու տեղ, կենաց ծառին
 թարմ պտուղներուն, աղօտ լոյսերու տեղ պայծառ լոյ-
 սի, երկայն գիշերներու տեղ, տեւական ցորեկ, կեղծ
 բարեկամներու տեղ, անկեղծ ընկերներու և ապականած
 միջավայրէն Աստուծոյ ներկայութիւնը վայելու եկէք:

Ո՛վ Աստուած, գթած Դատաւոր
 Ես ինկած խեղճ մեղաւոր,
 Սիրեցիր աշխարհը բոլոր,
 Տուիր Որդիդ փառաւոր:

Ո՛վ Տէր Յիսուս, Քեզի եկայ,
 Սուրբ արիւնովդ լուացուեցայ
 Հոգին Սուրբէն նորէն ծնայ
 Անուանդ միշտ փառք ըլլայ:

Ով Սուրբ Աստուած, երրորդութիւն
 Օրհնեալ յաւէտ մեծ եւ անհուն
 Սիրեմ, զոհեմ, գործեմ արթուն
 Փառաւորեմ Քու սուրբ անուն:

Ով մեղաւորներ արթնցէք,
Եւ սուրբեր զգաստացէք,
Փեսան կուգայ դուք լսեցէք
Յոյսով դիմաւորեցէք:

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Այս գրքին միջոցաւ ըսել ուզածնիս այս է, թէ Աստուած մը կայ, արդար գատաւոր, և ողորմած Աւարիչ: Եւ մենք ինկած մեղաւորներ կորսուելու արժանի: սակայն Տէր Յիսուս մեզ սիրելով յօժարութեամբ մահ ճաշակեց և յարութիւն առնելով, քաւութիւն մը կատարեց ու յետոյ աշխարհի համար միջնորդութիւն և Սուրբերու համար քարեխօսութիւն ընելու նպատկաւ Աստուծոյ աջ կողմը բազմեցաւ և նստեւ: Հոգին զրկեց որ մեզ յանդիմանէ ու համոզէ և վերստին ծնանելով փրկէ և որպէս հարս պատրաստէ փեսան գիմաւորելու:

Քանզի Յիսուս փեսան ըսաւ «Զեզի տեղ պատրաստելու կ'երթամ, և երբ տեղ պատրաստեմ նորէն կուգամ և ձեզ քովս կ'առնեմ»: Յովհ. 14.2.3: Այո՛, Յիսուսի գալուստն ալ շատ մօտ է, քանզի բոլոր մարգարէութիւնները կատարուած և նշանները յայտնուած են: Զօր օրինակ հրէաներու Պաղեստին հաւաքուիլը, աշխարհի բարոյական անկումը ու Եկեղեցիներու Լաւոդիկիա եկեղեցւոյն վիճակին հասնիլը...: (Գուզու իլէ Զէվճէսի գրքին 12 թղ գլուխին դիմելով աւելի ծանօթութիւն կրնաս քաղել): Ահա այսպէս Յիսուս պիտի գայ և վերստին ծնած իր սիրելի զաւակները, որ աշխարհի լոյսերն ու աղերն են վեր պիտի յափշտակէ: Այն ատեն աշխարհ ժութին մէջ պիտի մնայ, նմանը չտեսնուած նեղութիւններու պիտի ենթարկուի ու սարսափելի պատերազմներ տեղի պիտի ունենան: Հիմա ուրախացող աշխարհը այն ատեն պիտի ողբայ, ու մերժուած Սուրբերը պիտի փնտռուին: Այն օրերը նեղը

պիտի յայտնուի, այն մեղաց Մարգը, ամէնաւն վրայ հպարտացած, Քրիստոսը կեղծող անօրէնը իշխանութիւնը իր ձեռքը առնելով պիտի իշխէ: Մարգոց ճակատներուն կամ ձեռքերուն վրայ 666 թուանշանով կնիք պիտի դնէ: Անոնք որ այս կնիքը չունին, նախ առեւտուր ընելէ պիտի արգիլէ ու յետոյ եթէ յամարին՝ ապաննել պիտի տայ: Ինչպէս որ ներկայիս պարենաւորման թուղթ չունեցողին ալիւր և չաքար և այլն չի տրուիր: Յայտ. 13. 16—18: Նեոին կնիքով կնքուածներուն համար այլեւս փրկութեան յոյս չպիտի ըլլայ յաւիտեանս յաւիտենից. անոնց դատապարտութեան վճիռը տրուած պիտի ըլլայ:

Ուստի այս ճշմարտութիւնները գիտնալով՝ Քրիստոսի կողմանէ կ'աղաչեմ ձեզի, սիրելի բարեկամներս որ հիմա ապաշխարէք, քանի որ Ընդունելի ժամանակը հիմա է: Ապա թէ ոչ, գոնէ այն նեղութեան օրերուն ապաշխարեցէք, թէպէտ խիստ դժուար պիտի ըլլայ, սակայն կարելիութիւն պիտի ըլլայ: Զգուշացէք, կնիքը մի՛ ընդունիք, քանզի անով կնքուելէ վերջ ապաշխարութիւն կարելի պիտի չըլլայ: Նեոին դիմադրեցէք, պայքարեցէք, հոգ չէ թէ մեռնիք այս ճամբուն մէջ: Յայտ. 14. 9-13:

Այս նեղութենէն վերջը Յիսուս Քրիստոս, որպէս «Թագաւոր թագաւորաց» իր հրեշտակներով և բիւրաւոր սուրբերով երկիրը պիտի իջնէ: Սատանան պիտի կապէ, չարերը պիտի դատէ, աշխարհը սուրբերուն ժառանգութիւն պիտի տայ. հաղար տարի խաղաղ թագաւորութենէ յետոյ, վերջին դատաստան պիտի ըլլայ ուր պիտի դատուին կայնէ սկսեալ բոլոր մեղաւորներ և յաւիտեանս դժողք պիտի նետուին: Սուրբերն ալ Նոր Երուսաղէմը պիտի ժառանգեն յաւիտեանս յաւիտենից:

Ահա ասոնք են Սուրբ Գրքին կարեւոր ճշմարտութիւնները ու մեր բոլոր ուղածը՝ ճիմացիր ինչ որ կ'ըսեմ, Տէրը քեզի իմաստութիւն տայ ամէն բանի մէջ՝ որ այս ճշմարտութիւնները հասկնալով ասոնց համեմատ ալ ապրիս ու Տէրը փառաւորեստ Բ Տիմ. 2.7:

Քանզի Տէրը կ'ըսէ, «Ես Զիս փառաւորողները կը փառաւորեմ, ու Զիս արհամարհողները պիտի անարգութիւն»։ Ա. Թադ. 2.30: Բնութիւնը չսխալիր, մարդ իր ցանածը կը հնձէ: Եթէ դուրս հիմա Քրիստոսը կ'ընդունիս, Այն ալ քեզ պիտի ընդունի: Եթէ կը մերժես Ան ալ քեզ պիտի մերժէ:

Կը պատմուի որ Ռուսիոյ թագաւորներէն մէկը ծպտուած որսորդութեան կ'երթայ և որսի ետեէն իշնալով կը կորսնցնէ իր ընկերները: Օղը կը փոխուի. ամպեր կը բարձրանան, անձրեւ մ'ալ կսկսի և օրը տարածամած մութը վրայ կը հասնի, ու թագաւորը անտաներու մէջ իր ճամբան կը կորսնցնէ: Երկար թափառելէ վերջ հեռուէն կը նշմարէ լոյս մը և դէպի հոն կսկսի քալիլ և կը հասնի իր իշխանութեան տակ եղող գիւղ մը: Հոն այդ գիշեր շատ տուներու կը գիմէ որ զինքը ընդունին իբր հիւր: Իզուր կ'աշխատի համոզել թէ ինքը իրենց թագաւորն է, ճամբան կորսնցուցած է, վրան թրջուած է և այլն: Միայն մէկ գիշեր հիւրնկալուիլ կը փափաքի, պատասխանը կ'ըլլայ, «Տեղ չունինք, չենք ուզեր»։ Վերջապէս գիւղին ծայրը հիւղակի մը առջեւ կանգ կ'առնէ դուռը զարնելով, ծերունի որբեւորի պատաւ մը դուռը կը բանայ և իտեա անձրեւէն թրջուած մարդուն՝ ներս կը հրաւիրէ, կրակ վառելով հագուստները կը չորցնէ, տաքուկ թէյ մըն ալ կը պատրաստէ և իր ունեցած լաւագոյն խոտէ բաղմոցին վրայ ալ կը պառկեցնէ: Հետեւեալ օրը թագաւորը խիստ շնորհակալ ըլլալով հիւղակէն կը մեկնի դէպի իր պալատը:

Մի քանի օրեր յետոյ Նա լուր կը ղրկէ գիւղացիներուն թէ թագաւորը իրենց այցի պիտի գայ: Բոլոր գիւղացիները դիմաւորելու կ'ելլեն. թագաւորը ընդունելու համար — ամենագեղեցիկ շէնքը կը պատրաստեն հիւրընկալելու իրենց թագաւորը — փողոցներ կը մաքրուին եայլն: Վերջապէս թագաւորը իր պաշտօնական թափօրով և իր թագաւորական կառքով կուգայ: Եւ ի մեծ զարմանս գիւղացւոց, գիւղին ծայրը աննշան հիւղակին առջեւ կանգ կ'առնէ:

Պառաւ մամիկը աղմուկին պատճառը հասկնալու հետաքրքրութենէն դուրս կ'ելլէ և ի՞նչ տեսնէ, մեծ բազմութիւն, մինչ ծերուկը շուարած այս վիճակէն, թագաւորը կառքէն իջնելով ծերունիին մօտեցաւ և իր նախարարաց ըսաւ թէ ինքը միայն մէկ հպատակ ունի այս գիւղին մէջ և այն ալ այս ծերունին է, ու իր թափառական եղած գիշերուան պատմութիւնը կը կրկնէ, ու դառնալով խեղճ պառաւին, կ'ըսէ, «Քանի որ դուն այդ գիշեր քու աղքատութիւնովդ գիս իմ այդ խեղճ վիճակիս մէջ ընդունեցիր և կարելիդ ըրիր գիս հանգստացնելու համար, հիմա ալ ես քեզ իմ պաշտօնապիտի տանիմ և շիշտ հանգստացնեմ քեզ»: Այսպէս պառաւը իր եղած վիճակով իր կառքին մէջ քովը նստեցնելով պալատ կը տանի: Գիւղացիներուն զղջումը կրնաս երեւակայել սիրելի ինթերցող բարեկամս:

Հիմա ալ նոյն է պատմութիւնը, Քրիստոս աշխարհ եկաւ խաչին անարգ մահուամբը քեզ փրկելու համար և որովհետեւ կերպարանք կամ վայելչութիւն չունէր արհամարհեցիր: Սակայն Ան պիտի գայ երկրորդ անգամ փառքով, իր ճշմարիտ հպատակները վարձատրելու: Այս փառաւոր յայտնութեան կ'ըստասեն բոլոր սուրբերը, որ տեղի պիտի ունենայ շատ քիչ ժականակէն: Աշխարհ այսպէս մեծ դէպքի մը առջեւ կը կենայ: Երանի թէ դուն ալ պառաւին

չափ խելացի ըլլաս և ընդունիս այս արհամարհուած
անձը քու ճշմարիտ թագաւորդ, որպէսզի կեանք, աւե-
լի կեանք, և յաւիտենական կեանք ունենաս: Ամէն:

❧ ՎԵՐՁ ❧

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0319163

ՀԵՏԱ

Պոշ

707

ԱՅՍ ԳՐԴԻՆ ԳԻՆՆ Է.—

Սուրիոյ համար

150 Ս. Դճկ.

Շիլին գործածուող երկիրներու

համար

4 Շիլին

Ամերիկայի համար

1 Տալըր

=====

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ՈՒՐԻՇ ԳՈՐԾԵՐԸ

Պէրէքէթլէրին մէնպա'լարը

Գուգու իլէ Զէվնէսի

=====

Դիմել Բետեւեալ հասցէներու

D. H. Chorbabjian

Pharmacie Nahr

Rue Nahr

Beyrouth, Liban.

M. H. Bozoklian

P. O. Box 399

Aleppo, Syria